

2

AB

A

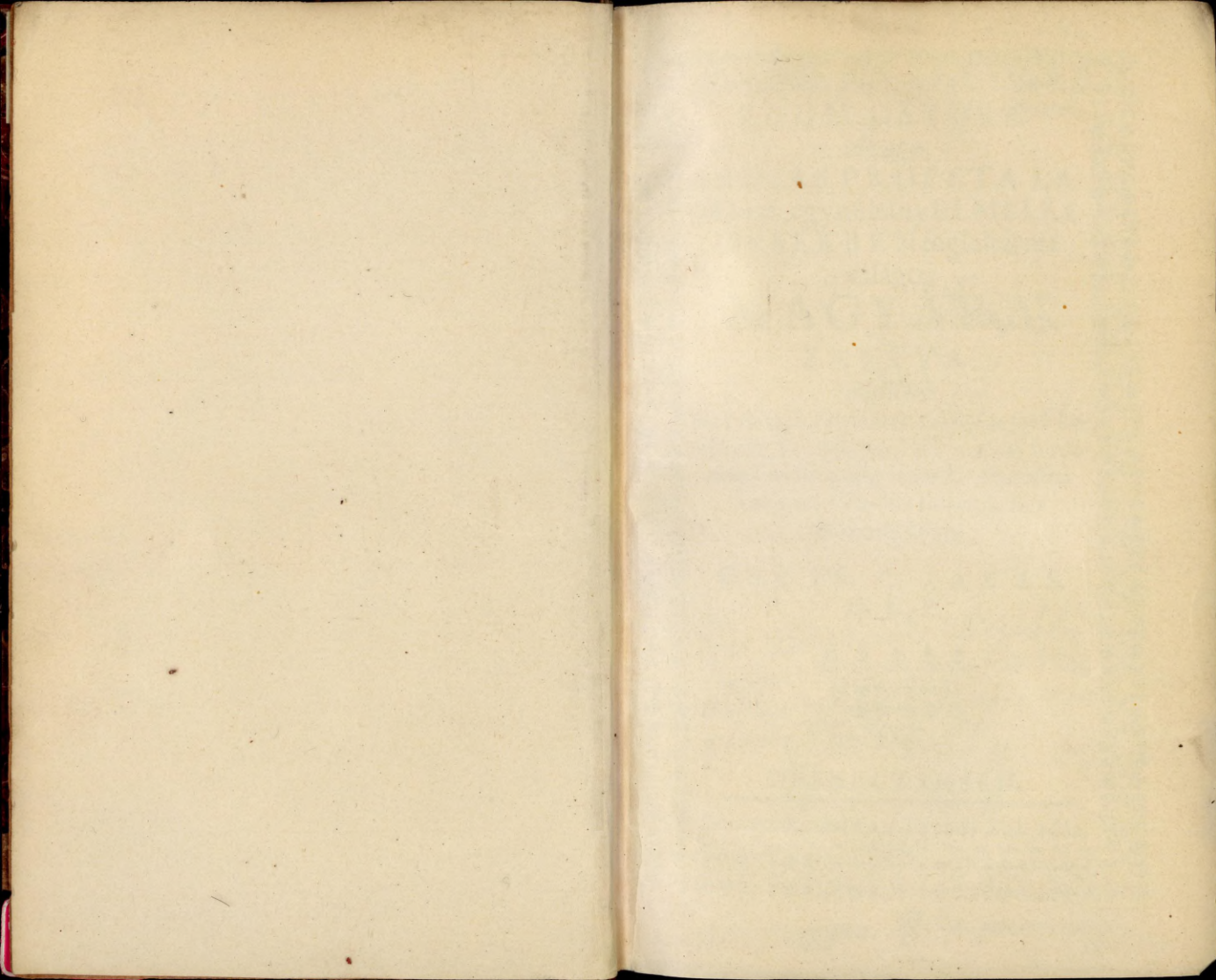
12

T-H K.

I. 1274

SZALATHAI és WEICHNER
UTODA WEICHNER ÉS ZÁ
KÖNYVKÖTÉSZE
BUDAPEST
IV. ARANYKÉZ-UTCA 4

2. péld.

Teljes

Pod. I. 1274.

EDOM OSTORA.

Avagy,

ABDIAS PROFETA LA-

tásának, egynéhány ELMELKE-

DESEKBEN foglaltatott

világos

MAGYARA-

ZATTYA:

Mellyet

Az Lofonci *Helvetica Confession* levő ke-
resztény Ecclesiában, élő nyelvel hirde-
tett; most pedig némelly Istenessen
buzgolkodókna kívánságokra
ki-is bocsátott,

CSUZI C. JAKAB.

D. E. P.

DEBRECZENBEN,

Nyomt: ROSNYAI JANOS által. 1682.

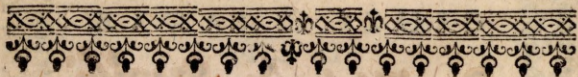

1. Theffal. 5. 19, 20, 21.

Az Istennek Lelkét el ne olcsátok, A' Profétálásokat (avagy, *Irásnak magyarázatit*) meg ne utalljátok. Mindeneket meg-probálgatok; a' mi jo azt meg-tarcsátok.

1. Chor. 14. 1. 3.

A' ki profétál (avagy, *Irás magyaráz*) az embereknek fozoll épületet, intést és vigasztalást.

A' sok tereh alatt kívánatossan zöldellő

PALMA-FANAK,

A' Losonci Helvetica Confession lévő
Szent Gyülekezetnek. Ismét:

T. COMAROMI ISTVAN Uramnak *ACSI* Lelki pásztornak, és az *TATAI Districtus*bá érdemes Seniornak.

T. ALISTALI GYÖRGY Uramnak, *Szőnyi* Lelki tanitonak, és a' *Sz. Collecták*nak hűséges Gondviselőjének.

T. MAROSI ISTVAN Sogor Uramnak, *Udvardi* Prédikátornak.

T. KÖLYKEDI IMRE Uramnak, a' *Perbetei* Ecclesiában Istennek hűséges *szolgájának*.

Az Urban kedves Atyámfiaiak, kegyelmet és békeséget az Ur Istentől, a' *Jesus Christus* által kívánok.

A J A N L O

NEMES, NEMZETES,
Becsületes személyek, Lofő-
ci Ecclesiának kegyes tagjai, nehaj
kedves Halgatoim, bizodalmas
Patronus Uraim! Leg elsőben - is
kegyelmeteket kell meg-follita-
nom ez munkámnac ajánlo leve-
leben, és igaz okait előfámlálnő,
mellyekre nézve nem csak illen-
dőnek, hanem ugyan fűkségesnek
is iteltem, ez forgolodásomnac a-
jánlásával kegyelmeteket meg-
tis;telnem. Tudniillic:

I. *Mert* ez edgynéhány *Elmél-*
kedéseket kegyelmetek között lak-
tomban f;edegtettem őszve.

II. *Mert* ugyan kegyelmetek
között élő nyelvel az Ur tisztele-
tinek közönséges helyén kiis hir-
dettem.

III. *Mert* a' kegyelmetek kö-
zöt-

L E V E L.

zött hat esztendőig valo lakáső-
nac, mind csendes s' mind pedig
fok nyughatatlansággal terhes ál-
lapottyanac, bizonyos emlekezte-
tő *Oszlopául* akarom ez fáradságo-
mat kegyelmetek előtt fel-emelni.
Ugyan-is jól tudgya kegyelmetek,
hogy le-telepedvén kegyelmetek
között 1673. esztendőben, csak
hamar hozzá fogék ez *Abdiás* Ma-
gyarázattyához; de hamar felben-
is f;akada az el-kezdet munkánac
folyása; reám, soc kegyes lelkekkel
edgyütt, *nem mint gyilkosokra, a-*
vagy lopokra, avagy gonosztévőkre,
avagy más ember dolgaiban álnokul
practikálókra, hanem mint keresz-
tyenekre következett f;omorú rab-
ság és hallatlan f;ámkivettetés ál-
tal. Aldott légyen pedig az én Iste-
nem, ki engemet nem csak meg-
szabadított mint a' madarat a' ma-
darásznaclörüből, és az oroszlánnac
szájából; hanem a' fok felelmek,

1. Petr.
4. 15. 16:

Psalmo.
124. 7.
2. Tim.
4. 17.

A J A N L O

rettegések, fegyver zörgések, pusztulások, vér ontások között-is, erőt adott ez szent szándékomnak végben vitelére.

IV. *Mert* a' Lofonci Ecclesiában talám nincsen csak egy személy-is, ki azt merné mondani, hogy ezen *Elmélkedéseknek* ki-hirdetésekor mindenkor jelen volt volna a' Gyülekezetben, és hogy ezek közöttül csak egy *Predicator* sem mulatott volna el: Azért, ha ki ebben vádollya magát, vegye kezében e' könyvecskét, és szorgalmatos olvasással orvófollya életbeni fogyatozását.

V. *Mert* a' mit meg-hall-is ember, gyakorta feledékenységgben mégyen nála: az Írás pedig reá emlékeztett az el-feledett dolgokra is.

VI. *Mert* Isten akarattjából távul esvén kegyelmepektől, ha egyébbel nem tudoc, ezzel igyekezem kedveskedni, és jó hírt-ne-

vét

L E V E L.

vét becsületesszen terjed; teni kegyelmekeknek: semmit nem kételkedvén, hogy az mint élő nyelvel való tanításom kedves volt kegyelmekek előtt, ugy ez írás által való oktatásommal-is kedvet találóc kegyelmekeknel.

Megszollitom másod rendben kegyelmekek-is *Tiszteletes* Atyác, Christusban Atyámfiai, és csak rövideden jelentem igaz fundamentomit, miért akartam a' kegyelmekek *Tiszteletes* nevét ez munkám eleiben tenni. tudniillik:

I. *Mert* az Istennek nálam lévő ajándékait, mellyeket ő Felsége minden érdemem kívül velem közlöt, mindenkoron nagy becsülettel, örömmel, és buzgósággal említette kegyelmekek, látván s' olvasván leg közelebb a' *Lelki bölcseségre tanító O S K O L A* nevű könyveket; kívánta-is kegyelmekek Istenétől, hogy láthassa ez után-is jó gyümöl-

A J A N L O

mölcsöt fáradságonnac.)

II. *Mert* kegyelmetek (s' nevezet szerént kegyelmed *T. Alistáli György K. Uram*) kegyessen intettis arra, hogy ha mi munka volna kezem között, ne tartoztatnám meg a' közönséges háfi ontul.

III. *Mert* tudván kegyelmetek ezen munkánac ki-bocsáttatására való elégtelenségemet, Istenes adakozásával elő-segillete szándékomat.

IV. *Mert* bizonyossan nagyobb kedvességet remenlettem másoc előtt is ez munkámnac, ha az kegyelmetec neve és *Pátróciniuma* alatt jőne világra, ertői s' javalloi lehen kegyelmetec azoknac az Sz: irásbeli *Igaságoknac*, mellyeket e' Predikációkban be-foglaltam.

Phil. 4. 1. Annac-okáért, oh én örömem és *Coronám* Lofonczí Sz: Ecclesiá! en f;ándeekomnac dicséretes elő-mozdító *Tiszteletes* Atyács' Atyafiad!

vegy

L E V E L.

vege kegyelmetek örömmel és tíf-ta szível ez csekély ajándékimat, takargassa az bal ítélet tévők ellen mindenütt becsületemet; erôtelőségimet s' fogyatkozáfimat szerezetivel fedezgesse: ha mi épületet ezekbül vehet, Istennek tulajdonicsón érette dicsőfséget, és hogy ő Sz. Felsége több háznos munkákrais énnekem szolgálatson időt, akaratot s' tehetséget, az Ur Istének buzgovan könyörögjön. Irtam *Kocson*, az én jómrá engemet meg *Pál. 119.* alázo Istenemtől reám bocsátott *17.* keresztfi eleles alatt való nyögésimkor, *Karácsony havának XII. dik* napján. 1680. esztendőben.

Kegyelmeteknek

a' Christusbán Attyafia.

Csuzi C. Jacob.

**

Keresz-

Keresztyén Olvasó!

HA *Secularis* ember vagy-is, kire Isten a' Gyülekezetben való tanitást és az ő titkainac sáfárlását s' az ő Fia által lett meg-bekéltetésnek kiszolgáltatását nem biztat: ugyan ne utáld meg ez Munkának olvasását, hogy épülhes naponként a' mennyei tudományban: mert néked-is mondotta az Ur Christus: *Visgállyátok az Írásokat.* Ha *Nemes elméjűnek* kívánsz mondatni, az *Írásokból tudakozzad* a' mit a' Predicállotul hallasz, mint az *Beroabéliek*. Így leszel *boldog* ha olvasod és meg tartod a' profetálásoknak befűdit.

Ha *Egyházi Tanító* vagy pedig, és *Abdiás Profétát* a' Gyülekezetben akarod magyarázni, próbáld meg ha veheted é hasznát e' kis munkámnac, s' élyl véle bölcses-
séggel;

KERESZTYÉN

séggel; a' minémű Ecclesiában f;ol-
gálsz, annac külső s' belső állapot-
tyhoz f;abván tanít sodat, a' Ma-
gyarázatott mindenütt kövessed,
az *hasznokban* való *Applicatiokat*
pedig meg válogassad és épületes-
változtassad, nehól bővicsed, ne-
hól rövidicsed, A' ki pedig rend-
szerént nem magyarázod-is *Abdi-*
ást, im megmondom miképpen ve-
heted hasznát ez Írásnac. A' *ke-*
velységnek veszedelmes undoksá-
gát akarod é halgatoid előtt meg-
mutatni? tekincs-meg az VI.-dik
Predicatióban való *Tanuságot*: an-
nac meg-bizonyítására való ed-
gyik Sz. írásbéli *Locust* magya-
rázd-meg, s' az után a' *Tanuságot*
Hasznaival edgyütt tractálhatod.

Ha az *kegyetlenségről* akarasz ta-
nítani, kéreld-fel az XII.-dik Pre-
dicationac *Tudományát*, és egy
próbáló bizony-ságot válatz ma-
gyarázatra. Akarodé kijelenteni az

O L V A S O.

erős helyekben való bizakodásnak
haszontalanságát? az VII.-dik Pre-
dicationac Tanuságát vedd-fel &c.
Mind ezeket pedig azoknac irom,
kik hasznát akarják venni mun-
kámnac : egyebekkel nem
sokat gondoloc. Légy egf-
ségben jó lelki éfmére-
tű Olvasó.

Lelked javát kívánó Atyádfia,

C. C. J.

A' Tifz-

A' Tifzteletes Tudos Ferfiának Cseh Csuzi Jacob U-
ramnak Sz. I. M. D. és a' Kotsi Ecclesiának ditséretes
és hasznos Lelki Pafztorának mostan Hobadiás Pro-
phetiáját fontos rövidségben Sz. Predicatiokkal
magyarázó munkájának meg ékezteté-
re írott.

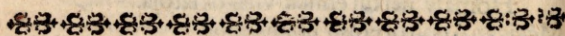
Örvendő versek ez 2. Pétr. I. v. 19. 20.

R Agyogván Tündöklék az igazság napja
Christus, bün fellege edgy el öfzlatója
Evangeliumi Tudomány valloja
Homály nélkül ennek világos látoja.
Mégis az Apostol erős bizonságot
Nemzetihez képest nagyobb Tanuságot
Lattatik elefsebb fényű sugárságot
Elézetni, hitre felsőbb méltoságot.
Nevezi Propheták régi beszédeknek
Mellyeket villongás nélkül mind bé vették
Régi voltaért-is szentséggel tisztelték
Csalatkozhatatlan erejűnek hittek.
Nem mint ha volt volna nagyobb világosság
Azokban hitre mellyeb hathatóság,
De kiket bé venne akkori Sidoság
Kik szerint-is lenne Christusul igazság.
A' szent Prophetákban meg irt szent Tudomány
Nem volna valami emberi Találmány.
Lelkünk igazgató Isteni hagyomány.
Ennek vizsgálása hasznos lelki szakmány.
Akkor s' ez napon-is a' kik ezt követik
Az Evangéliom mellé teszik s' vetik

Setétségben gyújtott Lámpás gyanánt veszik,
 Ditséretnek földgyát minnyájan érdemlik.
 Cseh Csuzi Jakabot ebben illet nagy resz.
 A' ki dolgát láttya Velem mondani kész.
 Abdiás Profétát fejtegetni mérész.
 Csillámlo tüköre jo tétemenynek lesz.
 Ertelmes ékes szók gyönyörködterik szád
 Kivánt szép dolgokat irdogal kis pennád.
 Istenünk erejel-gyen erős pálczád,
 Jövendőben színelátása Koronád.

Amen.

Atyádíja a' Jésus szerelmében KÖLESERI
 SAMUEL a' Debr. Ecclesiának Lelki
 Pásztor, és azon Tractusbeli
 Isten szolgainak Seniora.

Ad eundem.

Vett ajándékkiddal bölcsen élő Sáfár,
 Egyenes lélekkel tisztetevő Kulcsár,
 Tisztteletes Urunk! mig szánkon nem lesz zár,
 Ely, mondgyuk minnyájan, mert meg hálód
 még kár!

Romladozott falát a' lelki Sionnak.
 Két kézzel épited e Magyar Hazának
 Vigyázz mint órallo nincs szünre Munkádnak
 Országunk szegletin foly hire dolgoznak.

Sok gondaid között terhes tisztet szerint
 Ekesítet földünk ezzel nem valamint
 Ofszod Talentomod állandó mod szerint,
 Tanitván, szó kívül, lok szép itáldkent.

Proféta Profétát Profétából nyomoz
 Im ma értésre nagyob világot hoz,

Profé-

Profétáknak lelke nyúlt e' Profétához
 Proféták áldása szálljon bé háza-hoz.

NEMETHI MIHALY A' Colosvári
 Orthodoxa Ecclesiának Lelki Pász-
 tora és a' körül valo Atyafiak-
 nak Seniora.

Ex Libris Andrási F. V. V. V.
D. h. v.

A B D I A S.

1. Abdiálmac látása. Így szól az Ur a' Jehová Edomról: Avagy Edom ellen. Hirt hallottunc a' Jehovátol, es hogy a' pogányokhoz követ bocsáttartott: kellyetec fel hogy támadgyunc Ő ellene haddal.

2. Imé kicsinnvé tételek tégedet a' pogányoc között, és te igen utálatos lélsz.

3. A' te bívednec kevélysége csalt meg tégedet, ki lakozol kősziklánac hasadékiban, a' te magas lakó helyedben; ezt mondván bívedben: kicsoda vetnele engemet a' földre?

4. Ha felemelkednél is mint az Sáskefelyő, és ha i' csillagoc között helyheztetnéd-is a' te félszket; onné-is levetnelec tégedet, azt mondgya a' Jehová.

5. Mimodó vágattaitál ki? ha lopoc jöttene volna reád, avagy étczakai tolvajoc; vallyon nem annyit loptanac volnaé, a' mennyi nékiec elég lett volna? Ha fölő bedőc jöttene volna reád, avagy nem hatat volnaé *valamelly* gerézdeket?

6. Mimodon keresttetec meg Esáunac *jóssági*, felkeresttetec az Ő elrejtett *kincsai* avagy rejteti?

7. Határodig ki űznec tégedet minden frigyestárlaid, meg-csalnec tégedet, erőt vesnec rajtad a' te békefégednec emberei, a' te kenyeresid sebet ejteneé rajtad, melynec nem *léssen* értelme.

8. Nemde azon a' napon, azt mondgya a' Jehová,
A
nem

nem vesztémé *21* a' bölcséket Edombul, és az értelmet Esau hegyérül?

9. Es megrémülne a' te erőseid ő Thémán; mert kivágtattic minden Esau hegyérül az öldök léne miatta.

10. Az te atyádfia a' Jácob ellen való erőseac-telert elborétt tégedet a' gyalázat, és kivágtattol mind ő öröke.

11. Mert az napon ellenébe állottál, mely napon az idegenec fogva-vísic vala az ő feregét, és a' kívül valoc béménvén az ő kapuin nyilat avagy sorlot vetne vala Jerusálemre, te is azoc közz ül edgyic valál.

12. Azért ne nézzed a' te atyádfia napját, az ő elidegenítettésénec napját: és ne ő rúly Judánac fiain az ő veszedelménec napján, és ne nevelled őtet az ő megborongattásánac napján.

13. Ne meny bé az én népemnecc kapuján az ő nyomoruságánac napján, és ne nézzed te is az ő nyavalyáját az ő nyomoruságánac napján: és ne nyully az ő jóbágához az ő nyomoruságánac napján.

14. Es ne állj a' kettős-utra, avagy törésre hogy elvesztel azokat kic elhaladnánac, és el ne árullyad az ő maradékait az ő borongattásánac napján.

15. Mert közel vagon a' Jehovánac napja minden pogányoc ellen: a' miképpen cselekedtél, ugy cselekednecc teveled is a' te fizetefeld víssa-tér a' te fejedre.

16. Mert mivel hogy tiittatoc az én fent hegyemen, *17* minden pogányoc isnac süntelen: isnac és fel hör-

fel hörpogetic, és olyanoc lenne mintha nem volna.

17. A' Sion hegyén pedig léfen *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100* *101* *102* *103* *104* *105* *106* *107* *108* *109* *110* *111* *112* *113* *114* *115* *116* *117* *118* *119* *120* *121* *122* *123* *124* *125* *126* *127* *128* *129* *130* *131* *132* *133* *134* *135* *136* *137* *138* *139* *140* *141* *142* *143* *144* *145* *146* *147* *148* *149* *150* *151* *152* *153* *154* *155* *156* *157* *158* *159* *160* *161* *162* *163* *164* *165* *166* *167* *168* *169* *170* *171* *172* *173* *174* *175* *176* *177* *178* *179* *180* *181* *182* *183* *184* *185* *186* *187* *188* *189* *190* *191* *192* *193* *194* *195* *196* *197* *198* *199* *200* *201* *202* *203* *204* *205* *206* *207* *208* *209* *210* *211* *212* *213* *214* *215* *216* *217* *218* *219* *220* *221* *222* *223* *224* *225* *226* *227* *228* *229* *230* *231* *232* *233* *234* *235* *236* *237* *238* *239* *240* *241* *242* *243* *244* *245* *246* *247* *248* *249* *250* *251* *252* *253* *254* *255* *256* *257* *258* *259* *260* *261* *262* *263* *264* *265* *266* *267* *268* *269* *270* *271* *272* *273* *274* *275* *276* *277* *278* *279* *280* *281* *282* *283* *284* *285* *286* *287* *288* *289* *290* *291* *292* *293* *294* *295* *296* *297* *298* *299* *300* *301* *302* *303* *304* *305* *306* *307* *308* *309* *310* *311* *312* *313* *314* *315* *316* *317* *318* *319* *320* *321* *322* *323* *324* *325* *326* *327* *328* *329* *330* *331* *332* *333* *334* *335* *336* *337* *338* *339* *340* *341* *342* *343* *344* *345* *346* *347* *348* *349* *350* *351* *352* *353* *354* *355* *356* *357* *358* *359* *360* *361* *362* *363* *364* *365* *366* *367* *368* *369* *370* *371* *372* *373* *374* *375* *376* *377* *378* *379* *380* *381* *382* *383* *384* *385* *386* *387* *388* *389* *390* *391* *392* *393* *394* *395* *396* *397* *398* *399* *400* *401* *402* *403* *404* *405* *406* *407* *408* *409* *410* *411* *412* *413* *414* *415* *416* *417* *418* *419* *420* *421* *422* *423* *424* *425* *426* *427* *428* *429* *430* *431* *432* *433* *434* *435* *436* *437* *438* *439* *440* *441* *442* *443* *444* *445* *446* *447* *448* *449* *450* *451* *452* *453* *454* *455* *456* *457* *458* *459* *460* *461* *462* *463* *464* *465* *466* *467* *468* *469* *470* *471* *472* *473* *474* *475* *476* *477* *478* *479* *480* *481* *482* *483* *484* *485* *486* *487* *488* *489* *490* *491* *492* *493* *494* *495* *496* *497* *498* *499* *500* *501* *502* *503* *504* *505* *506* *507* *508* *509* *510* *511* *512* *513* *514* *515* *516* *517* *518* *519* *520* *521* *522* *523* *524* *525* *526* *527* *528* *529* *530* *531* *532* *533* *534* *535* *536* *537* *538* *539* *540* *541* *542* *543* *544* *545* *546* *547* *548* *549* *550* *551* *552* *553* *554* *555* *556* *557* *558* *559* *560* *561* *562* *563* *564* *565* *566* *567* *568* *569* *570* *571* *572* *573* *574* *575* *576* *577* *578* *579* *580* *581* *582* *583* *584* *585* *586* *587* *588* *589* *590* *591* *592* *593* *594* *595* *596* *597* *598* *599* *600* *601* *602* *603* *604* *605* *606* *607* *608* *609* *610* *611* *612* *613* *614* *615* *616* *617* *618* *619* *620* *621* *622* *623* *624* *625* *626* *627* *628* *629* *630* *631* *632* *633* *634* *635* *636* *637* *638* *639* *640* *641* *642* *643* *644* *645* *646* *647* *648* *649* *650* *651* *652* *653* *654* *655* *656* *657* *658* *659* *660* *661* *662* *663* *664* *665* *666* *667* *668* *669* *670* *671* *672* *673* *674* *675* *676* *677* *678* *679* *680* *681* *682* *683* *684* *685* *686* *687* *688* *689* *690* *691* *692* *693* *694* *695* *696* *697* *698* *699* *700* *701* *702* *703* *704* *705* *706* *707* *708* *709* *710* *711* *712* *713* *714* *715* *716* *717* *718* *719* *720* *721* *722* *723* *724* *725* *726* *727* *728* *729* *730* *731* *732* *733* *734* *735* *736* *737* *738* *739* *740* *741* *742* *743* *744* *745* *746* *747* *748* *749* *750* *751* *752* *753* *754* *755* *756* *757* *758* *759* *760* *761* *762* *763* *764* *765* *766* *767* *768* *769* *770* *771* *772* *773* *774* *775* *776* *777* *778* *779* *780* *781* *782* *783* *784* *785* *786* *787* *788* *789* *790* *791* *792* *793* *794* *795* *796* *797* *798* *799* *800* *801* *802* *803* *804* *805* *806* *807* *808* *809* *810* *811* *812* *813* *814* *815* *816* *817* *818* *819* *820* *821* *822* *823* *824* *825* *826* *827* *828* *829* *830* *831* *832* *833* *834* *835* *836* *837* *838* *839* *840* *841* *842* *843* *844* *845* *846* *847* *848* *849* *850* *851* *852* *853* *854* *855* *856* *857* *858* *859* *860* *861* *862* *863* *864* *865* *866* *867* *868* *869* *870* *871* *872* *873* *874* *875* *876* *877* *878* *879* *880* *881* *882* *883* *884* *885* *886* *887* *888* *889* *890* *891* *892* *893* *894* *895* *896* *897* *898* *899* *900* *901* *902* *903* *904* *905* *906* *907* *908* *909* *910* *911* *912* *913* *914* *915* *916* *917* *918* *919* *920* *921* *922* *923* *924* *925* *926* *927* *928* *929* *930* *931* *932* *933* *934* *935* *936* *937* *938* *939* *940* *941* *942* *943* *944* *945* *946* *947* *948* *949* *950* *951* *952* *953* *954* *955* *956* *957* *958* *959* *960* *961* *962* *963* *964* *965* *966* *967* *968* *969* *970* *971* *972* *973* *974* *975* *976* *977* *978* *979* *980* *981* *982* *983* *984* *985* *986* *987* *988* *989* *990* *991* *992* *993* *994* *995* *996* *997* *998* *999* *1000*

állittattanac, hogy a' Törvényt magyaráznac, az Anya. egyháznak közönséges búksága ben Isten tanácslanac s' megkérdénéc, és jövendő mondásnac ajándékával bírván, az Istennek akarattját kijelenténéc, kiknek jövendőléte, ma is az O Testamento mi Ient Irásokban vannak) két kárban állittatác a' *Theologusoc* Négyét azoknac, tudni illic *Esaiást*, *Jeremiást*, *Ezekielt*, s' *Danielt* nevezic *Nagyobb* Profétáknac: az tizenkét több Profétákat pedig, *Hoseást* fogva *Malachiáig* *kisebbeknek*. Nem azért, mintha amaz négy első idővel avagy méltósággal, az tizenkét Profétáknal nagyobbac s' tövebbec voltanac volna: mert *Jonás* profétált *Esaiás* előtt, *mafiadic* *Jeroboámnac* az Izraél Királynac uralkodásakor, avagy kevesselel előtte; mint megtezic 2. *Reg.* 14. 25. *Hoseás*-is méltósággal, hatalommal és Profétai léleknek ajándékával nem volt alab való egyiknél-is: *Hanem* csak azért, hogy amaz negy Profétác nagy könyveket írtettnec, holc s' *nagyob* Tanítalokat irtanac; ezeknek pedig irasoc *kisebbec* s' rövidebbec, amazokéhoz kepest, mint *Agoston* D. *Soll: de Civ. Dei. lib.* 18. c. 29.

Az *kisebb* profétác közöttül én Magyarázatra felvettem *Abdiást*, ki nem az értelemnek hanem az *erseknek* *sámlálására* nevezic (mint *Hieronimus* *Soll*) legrövidebb a' Profétác között; de az ő Profétálásában befoglalt dolgoknak méltóságokra nézve, nem utoljabb akar mellyiknél-is.

Summária és *czéllja* *Abdiás* látásának ez: Jövendő

dőli a' Proféta az Edomitáknac végső védelmeket; és egyers mind az Istennek választott, népének szabadult, győzedelmet, nevelkedést, és idvelséget ígér a' *Christus* orkágában.

Négy részei vannak ez Profetiának.

I. Az *Első* részben az Istennek méltó irélete jelentetik ki, mellyet az Edomitákra jövendő *Had* által végeben vísen Isten v. 1. 2.

II. A' *Másodikban* az Isten ítéletinéc s' büntetésénéc *okai*, a' védelemnek rettenetes volta, és az Edomitáknac némelly dolgokban helyhezterett reménségeknec hijjában valósága jelentetic meg. v. 3. 11.

III. Az *Harmadik* részben az *Erőszak* tételtől s' egyéb gonofságtól inti - el Isten az Edomitákat. v. 12. 16.

IV. Az *Negyedik* részben a' Profetiának *Bérekesztése* vagyon: mellé az Istennek drágalatos ígértit, mind az Anyal. egyháznak megtartatásába, s' mind annac ellenséginéc védelmekben, foglallya magában. v. 17. --- 21.

Az *Első* részben ött *punctumok* vannak. 1. A' Profetiának *titulussa*. 2. Szerző *oka*. 3. *Czéllja*. 4. Az Edomitác ellen való Isten ítéletinéc *modgya*. v. 1. 5. Annac gyümölcse, *effectuma*. v. 2.

Molt csak az *első Punctumrol*; melly ez szokban vagyon: *Abdiás* látása.

I. KERD. *Ki volt Abdiás?* FEL. Ez nevezet annyit tészen hogy *Istennel szolgálja*; melly nevezetnek valósággal megfélelt a' Proféta: mert *szolgált Istennel*, az Edomitákra jövődő bizonyos véedelemnek kihirdetésében. Így, amaz hét *Diaconusok* közül edgyic, *Istvánnac* az az, *Coronánac* nevezetett, mert az igazságért Martyromsággal *coronáztatott*-meg. *Act.* 6. 7. *rel.* Ez nevét a' Proféta, környülmeteltetésénec idején vette-e magára, avagy más alkalmatósággal, bizonytalan: Ez bizonyos, hogy ezen nevezeti öszön gyanút lehetett ő néki, Istenhez köteles tisztinec kezen és serényen való gyakorlására.

Tetti szüleinec nevekről, miért nem tészen emlekezetet *Abdiás*, bizonytalan. Láttuoc ugyan, hogy az tizen-hat Profétac közül, nyolcra az ő szüleinek neveket kijelentette; nyolcra ísmét el halgatta: melynec bizonyos okát csak Isten tudgya, ki az ő Proféta szolgainac mind elméjeket s' mind kezeket bölcsen igazgatta. *Mert nem ember akarattából származtatogé, &c.* 2. *Petr.* 1. 21.

Az *Sidok* nagy mérfézen azt állattýac, hogy *Abdiás* Edomita volt nemzetségére nézve, és az igaz valálra megtérvén, Istenül profétai lélekkel megajándékoztatott, hogy fáját nemzete ellen jövődölne.

II. KERD. *Mikor profetált Abdiás?* FEL. Némellyek azt vélic hogy *Achábnac* s' *Illyénec* idejében: és hogy ő lett volna *Achábnac* amaz *Gondviselője*, ki az *Jézabelnec* üldözétkor, fzaa Profétákat rej-

kat rejtett vala barlangban és táplálta őket kenyérrel és vízzel. 1. *Reg.* 18. 3. 4. De meg né álhat: mert ez *Abdiás* noha *Isten felő ember* volt, de né Proféta, hanem Profétáknac *patronusza*, udvari fő ember volt. Profétált azért *Abdiás* Jerusalemben városánac s' Tép-lománac pústulása után, v. 11. *Jeremiásnec* s' *Ezekielnec* idejében, mint az *jövődölésnec matériája*, és az *szóllálnac stylusnec* hasonlatossága, világosan jelengetic. *Lald-meg Jerem.* 49. v. 7. 22. *Ezech.* 25. v. 12. 13. 14.

III. KERD. *Micsoda értetic a' LATASON?* FEL. Az Isteni jelentésnec amaz méltóságos modgya, mellyel Isten regenten önnön magát a' Profétáknac kijelentvén, azokat ízent akarattýa felől, és az jövődő titkos dolgokrol tökéletesen megtanította Erre nézve a' Profétac *Látóknac*, és az Profétálásc *Látásnec* mondatnac. 1. *Sam.* 9. 9. 2. *Chron.* 33. 18. *Num.* 24. 4. 16. *Ezech.* 7. 26.

Midőn azért *Abdiás* az ő jövődölését *látásnec* mondgya, abban le-tört tudománynac csalhatatlan bizonyosságot jelent: mint ha azt mondotta volna, hogy ez ő könyvében semmi nincsen, melly Isten-től nem származott s' jelentetett volna. Ugyan-is, a' *látás* itt vétettetic, a' *látásnec le-irattatásáért*.

Három féle *titulusa* van a' Profetiáknac:

I. Első ez: *Jehovánnac* avagy *Urnak beséde, sava*; melly a' Profétálásnec *széző okára* mutat. Így van *Hos.* 1. *Joel.* 1. *Mich.* 1.

II. Másodic ez: *Tereh*, avagy, *Terhes profécia*: *Sidoul*

Sidoul *Massa*; tud. ill. a' bűntetéseknek nehéz terhet
 hirdető jövendős. Igy van *Nabum. 1. Habac. 1.*
Malach. 1.

III. Harmadic ez: *Látás*; melly a' jelentésnek
 modgyát fejezi-ki. Igy van *Esai. 1. Abdiásnál is v. 1.*

TUDOMANY.

Jölehet a' bölcs és hatalmas Isten, mind maga meg-
 cselekedhetett volna, s' mind sent Angyal által végben
 vihette volna, mindazonáltal rendszerént balandó
 emberek szolgálattya által jelentette-ki akarattját az
 embereknek.

Hol a' bizonyosság: *Abdiásnak látása*. Isten ugyan
 maga szollott *Adámmal, Caimmal, Noéval, Abra-
 hámmal, Isákkal, Jácobbal, Josuéval, &c.* és néha
 rendkívül élt az Angyaloknak kiváltképpen való szolgálattya-
 ockal: Mert *Lótnac* Angyaloc által izené-meg
Sodománac veszedelmét, *Gen. 19* a' *Izűz Máriának*
Gábríel Angyal által izené-meg *Jesus Urunc* fogan-
 tatását, születését *Luc. 1. 26. 27.* Ugy tezett mind-
 azáltal Istennek, hogy rendszerént az emberekhez
 emberek szolgálattyaival élljen. *Moses* és *Aron* által
 jelenté-meg Isten *Pharahonac*, az *Izrael népének* ki-
 szabadítása felől való akarattját. *Exod. 5. 1. 2.* Az
 szerezseny országi Királyné *Afzszony Candaces* ko-
 mornyikjanac oktatására nem Angvalt rendele Isté,
 hanem *Philepet* küldé hozzája. *Act. 8. 29.* *Christus*
 nem maga tanítá a' felyhőbül *Saulust*, hanem *Ana-
 niás*hoz igazitá, hogy attul megtanulná mit kelletnek
 cselekedni. *Act. 9. 6.* E' *Tudománynac* igazságát e-
 erősi-

őfitti Sz. Pál, *1. Cor. 1. v. 21. Ephes. 4. 11. 12.*

OKAI.

I. Mert az Isten kegyelmessen akart kedvezni az
 emberi erőtelenségnek. Ugyanis, az bűnös emberek
 az sz. Angyaloknak fényeléseket nem szemlélhetie
 s' el nem szenvedhetie: hát az Istennek dicsősőségét
 hogy szenvedhetnék - el? példác, *Zachariás Pap,*
Luc. 1. 12. a' *Bethlehemi Pásztorok. Luc. 2. 9. 10.*
 a' *Christus* koporfojához menő *Ápsszonyok Marc.*
16. 5. lásd *Exod. 20. 18. 19.* Inkáb akar Isten ve-
 lűnc erőtlé emberekkel *Tolmács* által szollani, hogy
 minket magához edesítsen; hogy sem mint rettegél-
 sel tífztelendő Isteni Felleggét jelengetvén, menydör-
 gésnél rettenetesb szollását hallassa velűnc, és magá-
 tul el idegenicsen.

II. Mert így akarja Isten a' mi engedelmeségün-
 ket megpróbálni: ha akarjuk az ő szegény, erőtelen,
 s' leggyakrabban *Nemtelen* szolgálait úgy halgatni mit
 önnön magát? *Luc. 10. 16.* akarunké az *Christus* ke-
 peben járó követeknek kérésére megbékélni Isten-
 nel, mint ha Isten önnön maga kérné bennünket? *2.*
Cor. 5. 20. Ez sz. engedelmeslegért dicséri szent Pál
 Ap. a' *Thessalonicabelieket*, hogy az Isten felől való
 besédet, mellyet emberektől hallottak bé véven, fogad-
 ták azé, nem úgy mint embereknek besédet, hanem mint
 Istennek besédet. *1. Thes. 2. 13.*

III. Erőtelen emberek által jelentette-ki Isten az
 ő akarattját, hogy nem az *Esközöknek*; hanem Isten-
 nec tulajdonittanéc egyedül minden dicsőség; és
 B
 hogy

hogy a' Tanító örömmel mondanák: *Nem nékiünk Uram &c. Psal. 115. 1.* Mint cselekedet Sz. Pál-is 2. Cor. 4. 7.

IV. Hogy a' kic idvezülni akarnac, se az Isten Lekinac rendkívül való ihlését, se Angyaloknak megjelenését, se álombéli látásokat, se elmébéli elragadtatásokat (*ecstases*) ne várják; hanem az Istennek emberei által prédicáltatott *Evangéliommal* megelégedgyenec; melly olly bizonyos és csallhatatlan igaz, hogy ha Angyal predicállana is valamit a' kívüls az ellen, átor lenne. Gal. 1. 8.

Ez igaz Tudomány HASZNOS,

I. Elsőben is Oktatásra. 1. Elménkben juttattya ez Tudomány, annac igaságát, a' mit az Ur Isten mond, *Efsai. 55. v. 8. 9. 11.* Ajánlya s' magasztaltja az Istennek csudálatos bölcsességét s' nagy jó voltát, ki ezaránt olly méltosággal ékeltette meg az embereket, minéművel még az Angyalokat sem illette; tud ill. hogy az emberek lennéne Istennek követel rendserént az emberekhez.

II. Másodszor, *Czáfoldsra*, avagy *Meg hamisításra*. El- Izenvedhetetlen azoknac fel fuvalkodott boldogság kic az örök idveslegnec titkai felől emberektől nem akarnac tanitást venni, hanem rendkívül való jelenések után várakoznac. Haszontal! mert minekutánna az Isten ez utolsó időkben állott minékünk az ó Fia által. *Hebr. 1. 2.* Nincsen semmi igaz okunc, hogy tovább is Uj jelentésnek várásával fel függesztűc elmęinket. Ez az Istennek akarattya, hogy

hogy a' Christus által való örök idveslegűnknee tudományát, a' Prédicállásnac hallása által öncse bé sziveinkben, mint az Apostol jelent. *Rom. 10. v. 14.* 17. Mik éppen azért az halló fülek által az kértet után, erőt von az eset és halál az emberben: így ma az eset ellen való orvosság és az élet, az hallo fülec által származik bé az Evangéliomnac ígértit hívő szivekben. Valakic tehát Istennek ez bölcs tanácsát megvetvén, az ő tőle bocsáttatott szolgálkat nem akarják halgatni, méltoc arra, hogy az ő tudatlanságoknak fetéségében hagyattván, el vesztzenec. Mert ugya is, valakic az Istennek követtségét nem akarják halgatni, azoc nem akarnac idvezülni; mert az idveslegnec *Efsai. 55. v. 12.* utállyák meg.

III. *Intesre* szolgál e' Tudomány.

I. Ember! akarkilégy, meg ne ved Istennek ez bölcs tanácsát, hanem alázatossággal és engedelemmel völd be élet adó rendelését. Az Syriai *Namán* ha megvetette volna az Izraelből való kisdé szolgáló leánynac tanácsát, mellyben őtet Elifeushoz igazította, nem tiszult volna meg belpoklóságából. 2. Reg. 5. 2. *Illyés Proféta* nem utálta meg az fekete holloc által Istentől ő néki küldetet *kenyeret és bust* 1. Reg. 17. 6. Ha az Hangyák által avagy ezeknélis aláb való férgekcséc által akarna minket Isten tanítani, engedelmeskedniunc kellene: mert csak erre is nem vagyunc méltoc; sőt bűneinkért azt érdemlenc, hogy az mi nagy tudatlanságunkban el vesztenc.

II. Buzgóságos hálakat adgyunc Istennek, az ő véghehetetlen kegyelmességéért, hogy ő felsége hozzánc hasonló természetű, indulatu és erőtelenségű embereket küld közünkben, az ő akaratjánac kijelentésére.

III. Teljes szándékkal azon légyúnc, hogy Istének ez nagy jó téteményét haszontalaná ne tegyűk:

Azért ez két *Efközökre* vigyázzunc.

* Az Igének hirdetőit mint az mindenható Isténec követeit be-vegyűc, becsűlyűc, és ő nékiec az Isténért engedelmes kedgyűnc. 2. *Cor.* 5. 20. *Hebr.*

13. 7. 17.

** A' prédicátatot beszédet, nem úgy mint embereknek beszédet, hanem mint Istennec beszédet 1 *Thels.* 2. 13. (*a' mint bizonyjal az is*) bevéven fogadgyuk, szorgalmasan s' gyakran halgassuc, tanulyc. Ne kövessűc mi azokat, kik ha egyszer vagy kétfzer egy holnapbá *Prédikációt* halgatnac, szintén elégedendőnc itilic: mint ama' tunya és csavargo gyermekek, kik azt vélic hogy őkis tudóc lehetnek, ha szintén az *oskolában* való tanulást egy ket hétig, néha egy holnapig s' tovább-is félben hadgyác, és csak *bébe-boba* tekintenec az *Oskolába*. Szerelmesim! fűveiteknek táblájára írjátoc ti fel az Apostolnak gyönyörűséges intélet: *Egy mást megbecsűlyűk, hogy magunkat felindicsuk az atyafiai szeretetre és a jó cselekedetekre. El nem hagyván a mi gyűlekezetűnket, mint sokások némellyeknek, hanem intvén egymást: annyivalis inkább, mivel hogy láttjátok hogy ama' nap el-*

közel-

közelget. *Hebr.* 10. v. 24. 25. Itt nyilván jelent az Apostol, hogy az Isteni szolgálatra való *egyben gyűlekezetűnk* szeretetet nemz: ellenben a' kik megutállyác a' gyűlekezeteket, azok szakadásra, irigységre, felebaráttyoknac meg utálására és egyéb gonolságokra hajlandók.

Gerjeßben ezeknek elkövetésére minket ez: *Mert* csak az Isten igéjénec tanulása és becsűlettel való bevetele teszi embert lelki bölcsé, és betölti igaz Isteni ismerettel és felelemmel. *Jer.* 8. 9. *Prov.* 2. 4. 5. Amen.

II PREDIKACIO.

Abd. v. 1. 2.

HOgy az Uj Testamentomi Keresztýéneknek-is szükséges légyen az O. Test. Profétáknac írásokat magyarázni, erős *fundamentomockal* meg lehet állítani:

I. *Mert az egész írás* mind az O s' mind az Uj Testamentomi, *Istétől ihlettetett,* &c. 2. *Tim.* 3. 16. 17.

II. *Mert a' mellyek régen irattattak,* &c. *Rom.* 15. v. 4.

III. *Mert az O Testamentomi Profétálások a' Christusrol, a' mi idveslegűnknek szerző okáról* teszne bizonyyságot. *Joh.* 5. 39. 46. *Luc.* 24. 44.

IV. *Mert a' Proféták az Istennec tiszta beszédét* szollottác, mint szét Péter bizonyittyá, 2. *lev.* 1. rész. v. 21. Ezt jelentettéc a' Profétác, mikor így szollottanak: *Az Urnak beszéde.* Ismét: *Igy szoll a' Jézus,* mint imé *Abdiás*-is szol az első versben. Most

14. **ABDIAS LATASANAK**
mar a' Másodíc *Punctum*rol izollok, melly ez igekben
vaygon: *Igy szoll az Ur a' Jehova.*

MAGYARAZAT.

Abdiás Proféta ez nehány igével

* *Meg erassiti* s' valósággal meg - mutattyá:

1. Az ő Egyhazi szolgálatyának Isteni méltosá-
gát, hogy ő nem maga testi indulattyából állott e-
lő a' profetálásra, hanem az ő velle szolló Istennek
indításából: mellyből tudgyák meg az Edomitác,
hogy ő nékiec nem valami *privatus* magános ember-
rel, hanem Istennek *követével*, sőt magával az erős I-
stennel vagyon dolgok, kinec fenyegetési nem ha-
sontalan retentések, hanem valóságos igazságoc.

2. Az ő tőle hirdetendő tudománynac csálhatat-
lan igaz voltát, melly nem emberi vélekedesekből s'
maga agyaskodásiból származott, hanem az Ur Istentől
adattatott Istennek szent beszéde; mellyet egy
átallyában szűkeges minden kételkedés nélkül el-
hinni: holott az *Isten nem tud hazudni.* Num. 23.
23. Tit. 1. 2.

** Magát az a' keferű irigységnek gonofsága alól
fel-menti: ne gondollyác ezt az Edomitác, mint ha
ő komor kedvetlenségből, avagy mérges botzszuból
ingerkednéc vélece, midőn a' kedvetlen dolgokat
ki - jelenti.

TUDOMANY.

Csak azok az igaz, valóságos Egyházi szolgák és
Lelki tanítók, kik Istentől bocsáttatnac az Isten beszé-
dének hirdetésére.

Ezt bi-

MAGYARAZATTA. 15

Ezt bizonyítja *Abdiás* midőn Isten szavával szoll:
Igy szoll ugymond *az Ur a' Jehova*: mellyel hivatal-
lyanac Isteni méltóságát, és tanításának igazságát ál-
lando-képpen meg-erössíti, mint a' *Magyarázatban*
jelentém. Ide czéloztanac mind a' Profetác, midőn
igy kezdettéc tanításokat: *Az Urnac beszéde.* Ezen
igazságot találod a' következő szent Írásbéli helyek-
ben: Jerem. 1. 5. 9. 10. Amos. 7. 14. Rom. 10. 15.
Maga Idvezítő Urunc midőn azt mondgya tanítvá-
nyinac. Matth. 9. v. 38. *Kérjétek az aratásnac Urát,*
hogy bocsásson-ki munkásokat az ő aratásában: nyilván
jelenti, hogy valakiket az aratásnac Ura t. i. az Isten,
nem bocsát-ki, azok nem lehetnek igaz és valóságos
munkások.

OKAI.

I. Mert az igaz lelki tanítók *Istennék követői*, és
az ő *titkainak sáfári.* 2. Cor. 5. 20. 1. Cor. 4. 1. A'
követek, pedig nem mennek követésben, hanem ha
az Király küldendi őket: nemis szollanak egyebet,
hanem csak a' mit *instructioban* adott nékiek a' Ki-
rály, mert egyébaránt amaz halálos bűnben esnének
melly *crimen laesae Majestatis.* Az sáfár-is nem vállal-
lyá fel a' gondviselést, mig nem az Ur parancsolánd-
gya nékie. Innet vagyoa hogy az Apostol ő magát
Istentől *ki válastatotnak* mondgya az *Isten Evange-*
liomának hirdetésére. Rom. 1. 1. Gal. 1. 15.

II. Mert ha ilyen bizonyos jelei nem volnának
az Isten szolgainak, a' csalárd ördög az ő hamis
profétái által könnyen el-csábítaná az embereket,
hogy

hogy az igaz tanítoc helyet a' hamis tanítokat venni-
nek-bé.

III. *Mert azok az ajándékok, mellyec az Egy-
házi szolgálatnac gyakorlására bűkfegecsék, Istentől
adattatnak.* 1. Cor. 12. 5. 6. Ha bñ talán tehát az Istén-
nek küldése nélkül, az Egyházi szolgálathoz nyulni,

HASZNOSÉ TUDOMÁNY.

1. *Feddetésekre s' meg-győzöttetésekre*

* *Elsőben* azoknac, kik nem várván Istennek hi-
vatalát, az Egyházi hivatalban vakmerő - képpen
magokat bé-bínlíc, bé-avattyác. Illyeténec ellen pa-
nalfolkodic Isten: *Nem küldöttem azokat a' Profétá-
kat, és ők farnac vala: nem szollottam nekik és ők pro-
féálnak vala. Ha az én tanácsomat fogatták volna,
bizonyra meg-tanították volna az én népemet az én
igémre, és meg-terítették volna őket az ő gonosz utairól,
és az ő cselekedeteknek gonofságáról.* Jer. 23. 21. 22.

Illyeténec pedig.

a Kiknec semmi Ecclesiától nem lévén hivataloc,
az Egyházi szent rendet fel-vešic magokra; azon-
ban bizonytalanoc felölle, ha valofággal gyakorolhat-
tyák-e valaholott az Egyházi tisztet valaha. Nagy
vakmerőseg dologc! *Aron* nem ment Paplágra Isten
hivatala nélkül; s' *Christus* Urunk is Istentől kül-
dettetett. Hebr. 5. v. 4. 5. Joh. 7. v. 28 és 8. 42.

b kik alkalmatlanok s' elégtelenek lévén a' tani-
tásra, nem az Isten dicsőiségehez, sem az ő Anya-
scent - egyházának építéséhez gerjedező buzgóság-
bul, hanem csak tulajdó világi hasznokért, külső tisz-
telé-

telségekért vallallvak-fel az Egyházi tisztet. Nem di-
csőedhetnek ezek a' Christussal, hogy *az Isten házá-
ba való buzgó serele nem emészté meg őket.* Joh. 2. 17.
Mert csa a földiekhez gerjedeznek; és az *Isteni sol-
galattal való külső kereskedést* üznek 1. Tim. 6. 2.

g. kik titkos álnoksággal, avagy nyilván való erő-
szaktsággal kötik magokat az Ecclesiákra.

* *Másodszor*, Azoknak kik Isten ígéjének hilde-
tőinek tartják ugyan magokat, de az Istennek az Sz.
írásban kijelentetet be-éde ellen, emberi találmányo-
kat, hamis tudományokat hintegetnek, és az Isten í-
géjét hamis magyarázatok al meg-veštegetik, meg-
nem gondolván Salamon tilalmazását: *Ne tégy az
Isten bešédéhez, hogy meg ne büntessen tégedet, és ha-
zug ne legy.* Prov. 30. 6. sem Péter Apostol intését:
A ki solt: sollya mint Istennec bešédet. 1. Petr. 4. 11.
sem a' Szent Pálnac példáját: *Ugy sollunc, mint nem
embereknek kedveskedvén, hanem Istennek: a' ki meg-
próbálta a' mi szívünket mert soha bizelkédő bešédék-
kel nem eltünk a' mint tudgyák, sem telhetetlenségnek
okaért valmit nem mondottunk: Isten a' bizonyság!*
1. Thess. 2. v. 4. 5.

* *Harmadszor* azoknac, kik az Isten folgainak,
é világbol ki-bakaptattaknac és *Lelki Atyáknak* itelik
ő magokat, de az Istennec ígéjét nem hirdetic, ha-
nem csak magok hasznát keresik, haszknac folgálnak
és az beg-ny nyájjon uralkodnac. Ezek felől mond-
gya Isten hogy *ollyanok mint a' néma ebek, vešteg feku-
vók; szunyadozók, telhetetlenek, nem tudnak taníta-
ni.* Elál.

ni Elai. 56. 10. 11. Jajt kiált ezeknek Isten, mivel-
hogy a' jübokat nem legeltetik; hanem a' kövérít meg-
eszik, gyápjával ruházzák magokat &c. Ezech. 34. v.
2. 3. 4. Olvasd-el 1. Petr. 5. v. 1. 2. 3. 4. Ide tartoz-
nac azok, kik *titulussal* és nevezettel *Lelkiek* (spiri-
tuales) valósággal pedig *világiac*: (Seculares) mert
világi tiűteket, *peldá. ok.* Fő Ispányságokat, Praefec-
tuságot, Tiűtartóságokat &c. viselnek.

II. I N T E S R E.

Elsőben arra intetünk, hogy az Istentől küldetett Lelki tanítókat bevégyük, és az ő általac prédikáltatott Isten befédénec nagy engedelmesleggel helyt adgyunc.

Mondasz: *Honnét ismerhetni-meg hogy Istenül küldetettének?* FÉL. Ime 'következendő' jelenségek bül.

1. Ha vagyon törvényes hivatallyal attól a' Gyű-
lekezettől melyben szolgálnc.
2. Ha nem világi el-mulando tekinteteket, p. o.
nagy tisztességet, gazdaglágot, &c. tőnek-fel czélul
az Egyházi tisztnc fel-vételében, hanem az Istennel
dicsősségét. Joh. 21. 15. 16. 17.
3. Ha szükséges ajándékokkal fel-ékesítetttenec
Istentől, azaz: a' keresztényeni tudományban a' kösség
felett bővelkedő értelmec; hasznosan s' épületelesen
tanítani tudó tehetséget, és az Ecclesiának igazgató-
fára valo bölcseségec vagyon. Szükséges a' Vigyázó-
nak (hoc significat proprie) alkalmazásnak
lenni a' tanítáfra. 1. Tim. 3. 2. & 1. Tim. 2. 2.
4. Ha

4. Ha az Istennek Igéjét, tiszán igazán, minden emberi vélekedéseknek meg-egyeledése nélkül, épületeffen hirdetic. 1. Petr. 5. 2.

Másodszor, arra intetünk: Legyünk hálá-adók Istenhez, midőn illyen Lelki- tanítóknac hozzánc küldésével meg- áld; és azokat mint Isten követeit meg-becsüllyük.

Akadályoknak el-hárítása.

1. *Mondasz: A' Lelki-tanítók is csak olyan erőtelen, romlott emberek mint egyebec: sőt foka nemtelenek, szegényec, ec. miért becsülném tehát őket?* *Fel. 1. Elég az hogy Istennek foglái, és a' ki azokat halgattya Christust halgattya, a' ki azokat meg-veti Christust veti-meg.* Luc. 10. 16. *Felel. 2. Ha erőtelnek is magok bán, de erőflec Istenben, ki-nek ereje az erőtlenségben végez-terik-el.* 2. Cor. 12. 9. *azaz:* leg hathatottabban ott jelenti-meg Isten az ő erejét, a' holott igen nyilván valová lett az emberi erőtelenség. *Fel. 3. Az Apostolok-is külső állapottokra nézve nem voltak nagy méltoságua, hanem szegényec: úgy-mint halászfok.* Joh. 21. 3. *Sátor-csinálók.* Aét. 18. 3. *Fel. 4. Hogy meg ne botránkozzál a' Tanítoknak együgyűségeiben, ne néz-d a' cserép edényt, az az: e' világ előtt el-vettetett nemtelen személyt; hanem gondold-meg a' cserép edényben való drágálatos kincs-et, t. i. az Istennek Jé-sus Christusban való igaz ismeretit szívünkben tűn-dőköltető, idvességes Evangéliomnak ki-sáfárlásá-ra, Istentől adatott méltóságokat.* 2. Cor. 4. 6. 7.

II. Akadály: Felette nehéz dologra lennéte-
nek, péld. ok. hogy ne tánczollyunc, egygyes pohar
ne igyunc, ne trágarkodgyunc, haporán ne eskü-
gyunc, e' vilagot ne keresd &c.

Fel. 1. Ez parancsolatoc, nehezek ugyan az fi-
laj teltnék, de édelek s' idvésegesse a' leleknek.
Psal. 19. 8. Joh. 6. 68. Fel. 2. Gondollyatoc meg
hogy a' Lelki tanitoc Istennek követei, az *szükség kén-
szeriti* tehát őket hogy az Ő Uroknak a' aratva thir-
delsék: *Faj pedig nékik ha nem cselekedik.* 1. Cor.
9. 16.

III. Akadály: Sok tanitok fellelt erkölcsűek
és botránkozato életet élnek: hogy hogy becsülhef-
sem tehát? Fel. 1. Egyátallában *szükséges* ugyan,
hogy az lelki tanitonak *jo bizonyága* tegen Istenet
maga viselésérül, nem csak maga halgatottul, hanem
meg az *kívül valóktul is*, kik őtet nem halgatták,
1. Tim. 3. 7. Mindazáltal ha külömben történik,
simadással tartoznak Istennek: te pedig gondold-
meg, hogy ökis csak romlott emberek s' nem An-
gyaloc természetekben: azért ha fogyatkozást láz
bennek, ne tulajdonicsad azt az Ő hivatalos tiszték-
nek, hanem személyeknek, s' bizd Istenre az íteletet.
Jac. 4. 12. Fel. 2. Ha az Istennek akarattját igazán
hirdeti fogadgyad azt. Idvezítőnk tanácsa ez, hogy
az *Moses fekébe ülő irásrudokat és Phariseusokat hal-
gatni kel, és valamellyeket parancsolnak az Isten aka-
rattva kerent, meg kell tartani; de a' e gonob cseleke-
deteket nem kell követni.* Matth. 23. 2. 3.

III. VIGASZTALASRA.

Az Istennek igaz hivatalosolgait, kik hiven pre-
dikállyá az Urnak befédét, s' jo példajockalis azót
erőstític, vigasztallja e' Tudomány: Ne féljenec az
az emberektil, hanem er' s bizodalommal legyenec,
meg az Ő nagy borongatásfokban is, mert nem
hagyva el őket Isten, ki el küldötte őket; hanem
erőstien meg oltalmazza az hatalmaskodóc ellen, a'
mint igerte. Jer. 1. 18. 19. Az Ő ellenec való bofz-
szuság - tételt meg-bofzullja s' meg - bünteti Isten.
Dávid Király barátságos szeretetnec okáért köve-
teket küldé Hánonhoz az Ammonitáknac Királya-
hoz, Ő pedig nagy gyalázatot tön a' követeken,
mert *szakalloskat és ruhajokat felben el-mértélté*: ez
gyalázatert bofzút állá Dávid az Ammonitákon, és
el-küldvén *Joabot* nagy haddal ellenek, el-vesté s'
pusztitá őket tellyességgel. 2. Sam. 10. 4 és 12. 31.
s' hát a' Felféges Isten, nem büntetné meg azokat,
ki az Ő követit bofzusággal illetic? Hally kemény
példákat. A' *Moses és Aron* ellen patvarkodó *Corebt*,
Dihánt és Abirámot a' föld meg-nyitván száját el-
nyel, és elevenen szállának pokolban. Num. 16. Az
Isten Profétájának meg-fogására *hi nyuitot kezét Je-
roboam* Királynac, hirtelen meg-száraztá Isten, és nem
vonható be a' kezét. 1. Reg. 13. 14. Az *Acháb* Ki-
rálynac *örvenedes két Hadnagyit* ház-fegyveresekkel
egygyütt; kik *Illyés* Profétának meg-fogására mente-
nek volt ki, *égből szálló tűz emészte meg.* 2. Reg. 1. v.
9. 10. Az *Elisem* profetát csufolo negyven két gyer-
meke-

mekeket, két nőstény medvéccel el-szaggattatá Isten. 2. Reg. 2. 24. Az Izrael népe ellen, kik az Isten követeit, csak csufolják vala, és az Isten beszédét meg-utálván azé mondyák vala, hogy meg-csalatnának a' Profétáktul, úgy fel-gerjede az Úrnak haragja hogy annak semmi orvoslása nem lehet. 2. Chron. 36. 16. Minekünk pedig az Ur Isten. Szent Fiának érdeméért adgyon az ő Igéjéhez és igaz szolgaihoz engedelmes bivet, Amen!

III. PREDIKATIO.

Abd. v. 1. 2.

A Mélyleges tanácsú bölcs Isten, nem tsac az ő szövetségében s' frigyében résfektetett Sidó népének, hanem még az ő igaz ísméretin kívül való pogányoknak is jövendőt看tett és szolgáltatott Prophétái által. *Jonást* Isten Ninivében Assyriának fő városában küldötte, hogy a' pogányokat pœnitentia-tartásra intene. *Náhum* Prophétáival ezen Ninivé városnak, az ő álhatatlanságáért reá következő veszedelméről, és az Assyriai birodalomnak romlásáról jövendőt看tett Isten. *Amos* a' Damascusbéliek, Philisteusoc Tryusbéliek, Edomeusoc, Ammoniták és Moábiták ellen profétált cap. 2. *Habacuk* a' Babylo-nia bélieket nagy rómlással fenyegeti, az ő kevélységéért, telhetetlenségéért, a' Sidokon tölt kegyetlenségeért és bálványozásokért c. 2. Azt kérdend: *Mire célozott ebben Isten, és mi okokra nézve cselekedte, hogymég a' pogányoknak is szollot Profétái által.*

FEL. Elsőben azért, hogy némelly pogányoknak engede-

engedelmességek és hamar való meg térések által, az ő népének hálaadatlanságát, vakmerő engedetlenségét, bűnben való megátalkodását, bűvének keménységét meg feddéné; őket lelkek ísméretiben meggyőzné, és magok menthetetlenségé tenné. Az Nini vébéliek pogányoc lévén, csak nagy hamar meg térén ek *Jonás* predikállására: a' Sidok pedig a' Profétáknak lok esztendöktül fogva való tanítások után is, ugyan tsak az vakmerőségben keményedte nek meg.

Másodszor, hogy a' bűnőknek utálatosságát és azok ellen való fenyegetésinek igaz voltát, az ő népének meg mutassa: hogy az ő népe a' fenyegetések ellé önnön magát vakmerőképpen ne biztassa, mint-ha Isten nem hozná ő reá a' büntetést. Mert ha Isten még azokban, kikben az ő ísméretinek tsak valami kicsin résbecskéjét oltotta, a' bünt meg büntette; sokkal inkább az ő népében, kit az ő ísméretire s' akaratyára büntelen, fogyatkozás nélkül tanított, meg bünteti.

Harmadszor, hogy az ő választott népét vigasztalná, a' pogány népekre következő veszedelméről, mellyet Prophétái által kiis jelentett. Miképpen imé *Abdias* profétál *Edom* ellen, hogy a' Sidokat vigasztalná. Ugyanis, lelkeket gyótró bűveket bádgyazto, s' elméket lankasztó nagy kísértet vala ez a' Sidokon, midőn látnák s' kerserveßen tapasztálnák, hogy ők, kik *Jakobnak* igaz maradéki volnának, kerserves in-ség alatt nyomorognának; országoktul, hazájoktul, s' amaz

s' amaz fenyves Jerus lemi templomtól meg fostatván, rabságra elnének, ellenséginek késs prédája lennének, sőt minden orában ujjabb inségtől s' védelemtől félnének, az Esau maradéki pedig (kik az Edomiták) csendességben, nagy bőv-legben élénének, erővel, hatalommal virágozának s' minden kedvetlen állapotul üreslekedésben uralkodának. Mind ezek így lévén, nagy alkalmatosságok vala nékik, hogy az Istennek amaz ígeretit, melly vagy Gen. 25. v. 23. Kétségben hozván, hitektől avagy valósággal elszakadnának, avagy csak leg aláb hitekben igen meg erőtelenednének. Meg-mutattya azért itt Abdiás P. hogy noha az Edomiták most nagy világi boldogságban élénének, de rövid időn nagy romlásban s' védelemben borulnának, mivel hogy Isten előtt gyűlölségek volnának.

Most következik hogy álljunc az harmadik *Punctum*rol, melly nem egyéb hanem ez Abdiás látásának *objectuma*, czellya, ez szocskában. *Az Edomról.* Itt pedig ilyen kérdéseket lássunk.

I. *Mit kell az Edom nevezetén értenünk?* *FE.* Ez szocskát az ízent írásban kétféle jedzésben találjuk. *Elsőben* jedzi Esaut az Isáknak első szülöttet, ki *Edomnak*, az az *veresnek* neveztetet, nem az ő természetű berént való sinére nevezve, mivel hogy születvén *piros posztás volt.* Gen. 25. 25. Hanem inkább arra a *veres ételre* nevezve mellyet főzött vala Jákob, és az mellyert első szülöttének minden igazságát az ő öccsének Jákobnak el-adá. v. 30. *Másodszor* jedzi az *Esau*

az *Esaut*ul hármazott pogány nemzetiséget. Gen. 36. 43. Psal. 108. v. 10. 11. Ezen helyen is ez második jedzésben, nem *semely berént*, hanem egész egy nemzetiségért vétetik.

II. Holott az Isten népének fok gonofz ellenségi voltanac, *mi az oka hogy Abd. Proféta csak az Edomiták ellen teszi-fel jóvendöletet?* *Fel.* Mert az Edomiták felette kegyetlenül dühös-ködtenec a' Sidóság ellen, mint meg-tetczic. Psal. 137. 7. Voltanac ugyan többen-is kik a' Sidoknac ellenséggel egyget érttenec, de mind azoc közzül-is leg gonofzizabak voltanac az Edomitác, mert más pogányokat is a' Sidóc ellen való kegyetlenkedésre ők gerjesztettek s' ingerlettenec.

TANUSAG.

Még az Istennek igaz ismértin kívül való és csak a' természetnek világával meg-aiándékoztatott pogányokban-is utállyá s' meg-is bünteti az Isten a' bünt, gonofságot.

Ime itt Abdiás az Edomitákat fenyegeti az Istétől az ő gonofságokért, utálatos bűnökért rájoc bocsátando büntetéssel: noha ők Isten igaz ismértin kívül való pogányoc voltanac. Ezen dolog tetczik-meg. Amos. 1. 6. 7. 8. Ismét. Ezech. 25. v. 15. 16. 17.

OKAI. E' TANUSAGNAK.

I. *Mert az Isten nem csak az ő igaz ismértin lővőknek; hanem azon kívül valoknak-is Istenek Abraham Istent ez egész földnek (az az, földön lakó*

minden embereknek) Birájának mondgya, Gen. 18. v. 25. Maga-is Isten önnön magát, minden testnek Istenénce nevezi, Jer. 32. 27. szent Pál-is azt állattya ama kérdésben. Rom. 3. 29. Az Isten pedig minden embereknek Istene, nem csak az ő közönlegesi gondviselése és jó téteményire nézve, mellyeket mindenekkel közöl; hanem az ő iudiciumra és büntetésére nézve-is, mellyeket személy válogatás nélkül a' bűnt szerető embereken gyakorol.

II. Mert a' bűn az önnön saját természetire nézve, akarkiben-is csak gyűlölségre, meg-utálásra' büntetésre méltó. Miképpen a' bűdös dohos moslék, akar melly edényben legyen, ugyan csak utálatos. A' méreg mind a' cserép edényben, mind az arany süllegben csak halált nemző utálatosság. Így a' bűn mind kereszttyénben s' mind pogányban csak bűn.

III. Mert az Istennek igaz ismeretén kívül való pogányoc, ha szintén az Istennek irasban kiadott törvényét nem vették-is, mindazáltal az ő szivekben Istentől bé-iratott *Természetnek törvényét* vették, melly által a' jónak cselekedetire, és a' gonoszhoz el-távoztatására való kötelefségeket meg-ismérik, Rom. 2. 14. 15.

Hogy pedig ez harmadic öknac erejét valóba meg ércsűc, két kérdéseket meg-kell fejtenűnc.

I. K. *Micsoda a' természetnek törvénye?*

F. A' természetnek törvénye semmi nem egyéb; hanem az embernek elméjében Istentől a' teremtetkor bé-oltatott olly világosság, melly által a' jó és gon-

nosz

nosz között természet szerint minden ember kü-lömbiséget tud tenni; hogy a' jót kívánnyja, kövesse, a' gonoszt pedig utállyja s' kerüllye, Rom. 1. 32. Deákul, *Legē Natura*, Jus naturale, *Legē aeterna*, *Liber conscientia*, *Notitia naturalis*, *Principia nobiscum nata*.

Ez természetnek törvénye az épségnek állapotjában midőn még elsőszűkeinc bűnben nem estenece vala tökéletes volt és alkalmas az élet adására, mert egy volt az *Erkölcösök* törvényével, melyről szoll szent Pál Rom. 7. v. 10. ma pedig a' bűn miatt igen meg-fogyatkozott, meg-erőtelenedett és fénlő világossága igen meg-homályosodott, úgy hogy elégtelen legyen embernek idvelségére; és az *Erkölcösök*-ről való törvénynek csac némely résztskéje.

II. K. *Micsoda dolgokat tudhat meg ember a' természet törvénye által?*

F. 1. Hogy nagyon Isten ki minékiinc törvényt ad; Rom. 1. 19. ki meg-tarthat és el-vezethet, *Jacob*. 4. 12. Példa erre *Aristoteles*, ki az Istent edgyeden edgynek tanította lenni, lib. 12. *Metaph. cap. 18*.

2. Hogy az Istent tisztelni és szolgálni kell. Bizonyság erre pogány *Cato*, ki így szoll: *Si Deus est animus &c. Hic tibi praecepit &c.* az az, Ha az Isten lélec, tiszta elmével kell őtet tisztelni. *Seneca*-is azt mondgya: *Sic vivendum est, tanquam in conspectu Dei vivamus: sicq; cogitandum tanquam aliquis in pedibus possit inspicere*, i. e. Ugy kell élnűnc mint ha mindenkor Isten tekinteti előtt állanánk: úgy kell gondolkodnűnc, mint ha valaki sziveinkben bé-néz-

D2

hetne,

hetne, *Epist.* 34. Azért hányattatc az pogányoknak szemekre, hogy holott az Istent ismertec légyen; mindazonáltal ugy-mint Istent *nem dicsőítettéc, sem neki hálaikat nem adtanac*: hanem héjában valóckan letenec az ő okoskodásokban, és szívec meg-sétült értelem nélkül lévén, *Rom.* 1. v. 21.

3. Hogy a' jót követni a' gonoszt pedig el-távoztatni kell. Ezt taníttya az pogányoc felől szent Pál, *Rom.* 2. v. 14. 15. Mert mivel hogy a' pogányoc, a' kiknek írott törvényec nincsen, természet szerént az törvényhez illendő cselekedetet cselekelz nec, azoc noha nékic törvényec nincsen, mindazáltal ő magoc magoknak törvényec. Ugy-mint kic meg-jelentic, hogy az törvényec cselekedeti az ő szívekbe bé-íratott, *kiknek az ő lelkek ismérati, és az ő gondolattyc, mellyec egymást vádollyác, vagy mentic, egyetemben bizonytságot teszen.*

Kétképpen téfz nec pedig erről bizonytságot. *Elsőben* külsőképpen; mert sokan a' pogányoc között, tiszteltetéses életet éltenec: miképpen *Socrates* az mértékletességben; *Aristides* az igazságban; *Xenocrates* a' szűzességben híresséc voltanac; és hogy ez jóba elő meheszenec, ugyan magoktul szerzett törvényeekdel kötelezik-is magokat.

A' *Romaiaknál* soc félc törvényec lévén, igen híresséc voltanac amaz *Leges XII. tabularum, tizenkét tablákra* íratot törvényec; mellyekben külömb külömb dolgokrul való rendeléséc voltanac.

Licurgus a' *Lacedemoniusoc* törvény szerző Királyá

rállyá, törvénybe attá ki hogy az iffia a' Véneket nagy böcsűlettel tisztelnék: melynec még a' szent irásban-is fundamentoma vagyon, *Levit.* 19. 32. *Solon*, a' Görög országi het bölcsec között edgyic, a' lopóc büntetésére ilyen törvenyt adott ki hogy hét annyt tartoznánac fizetni, ha a' lopott marhát kezében kapjác. Ezt-is fel-találni a' szent irásban, *Exod.* 22. v. 4. 7. 9. Az *Athenásbéli* ec minden emberekben igen utáltác a' részegséget, a' Fejedelemben pedig ugyan halállal büntették-meg. *Laert. in Solone.*

Másodszor, Belsőképpen, a' mennyiben végben vitt cselekedetekrül lelkek ismérati által jó ítéletet téfz nec: ha gonost cselekedtenec, vádollyác s' károhoztatták magokat; ha jót cselekedtenec örűl nec és mentic s' biztattyác magokat. Ide való *Ciceronac* mondása: *Magna est vis conscientia in utramq; partem; ut neque timeant qui nihil commiserunt: & penā semper ante oculos versari putant, qui peccaverint,* az az: Nagy ereje van a' lelki ismeret nec minden részre: ugy hogy ne féllyenec a' kik semmi gonost nem tettenec, és a' büntetést büntelen semec előtt forgasak a' kik vétkeztenec. A' mit azért szent Pál mond. *Rom.* 3. 20. hogy a' törvény által vagyon a' bűnnec ismereti, tartozic rész szerént a' természetnek törvényeireis: mert az által is a' bűn gonosznak lenni meg-ismértetik.

E' Tanuság Hasznos:

I. Oktatásra. Meg tanulhattuk innét. 1. Hogy Isténben nincsen semely válogatás, hanem tiszta igazság:

ság: mert még a pogányok banis utállya s' meg bünteti a' bünt. Lásd Deut. 10. 17. Act. 10. 34. 2. Semmi fele embernek nincsen igaz mentsége Isten előtt, a' bűnök takargatására. Ha volna, talám a' pogányoknak lehetne; mivel ő náluk nincsen az Istennek irt törvénye, de elég a' természetnek törvénye az ő magok menthetetlenségekre. Rom. 1. v. 20.

II. *Intésre.* Minden bünt és utálatosságot gyűlölyűnc és szorgalmatossággal el is távoztassunc.

Indicsanak bennünk e' következő dolgoc:

1. *Mert* Isten mindenkben utállya a' bünt.
2. *Mert* a' bűn minden nemzetségeknek gyalázattokra vagyon. Prov. 14. 34.
3. *Gondoljuk* meg a' mi állapotunkat; minket Isten nem csak a' természetec törvényével ajándékozott meg, nem csak a' természetec világát tündökléti elménkben, hanem az ő irott törvényet is vesztve közlőtte, sőt a' Jesus Christus Evangelionának világosságbán is bőven réfeltetett; ha azért ez ő véghetetlen kegyelmét meg utálván s' kicsinyre becsúlván a' gonofságban csak eléb eléb megyűnc, sokkal nagyobb büntetéssel büntet meg minket, és sokkal rettenetesebb oltorát bocsátta mi reánk, mint a' pogányokra. Mert ugyan-is a' *melly fölga,* &c. Luc. 12. 47. 48. Ezért mondgya Ildvezítőnc Capernaumac. Matth. 11. 24. Szent Pál-is ezt tanítja. Rom. 2. 9. Nyomorúság, és szorongato veszedelem, minden gonos cselekedő embernek lelkének, *Sidonak először,* az az, *kiváltképpen,* &c.

III. VIGASZTALASRA.

A' kik méltatlan szenvednek az istentelen emberek től, ezzel vigasztallák magokat: Nem szenved Isten a' bünt akarkibenis, hanem erősen meg bünteti, még a' pogányok banis, nem feleji-el hűveinek keferves ohajtálokat, de az ő tőle rendelt alkalmas időben meg felel nékik, és sok keferűlegek után őket vig nélkül való örömmel betölti, Amen.

IV. PREDIKACIO.

Abd. v. 1. 2.

AZ vér ontó hadakozáshoz sokott emberek, igen gyönyörködnek az hadi hírekek hallásában; elméjekben forgatván azt, hogy az hadakozálnak alkalmatossággal, határos bomsédgvokra alattomban avagy nyilván kiűtvén, prédával meg telhetne: avagy a' hadat gyűjtő fejedelemtől földet vévén, felduhattyák azokat is, kiktől soha semmi borszúsággal nem illettetene. Illyetén fene ember ec voltanak az Edomiták is, mint a' Profécia beédéből s' nevezet herint *Abdiáséből* meg tétőzic. Hogy azért elméjéhez alkalmaztatta beédét *Abdiás*, így kezd el ellenec való profetálását: *Hirt hallottunc a' Jéhozababól,* &c. Mint ha mondaná: Míg volt kedvelőbb hír hallástoc eddig tinéktec, mint midőn az zengedezett füleitekbé, hogy im ez vagy amaz nézetség ellen hadakozás indittatott: Ti is annak okáért hallatoc hirt, mellyet én nem bizonytalan hallomásból vettem, hanem az Istennek jelentéséből hallottam: a' hir pedig ez, hogy a' mindenható Isten, had foga-

fogadó követét már el-küldötte a' pogányokhoz, hogy fel-fegyverkezvén, haddal jöjjenec ellenetec. Nem is habontalan e' követesség, mert hallatic hogy a' pogányoc így nogattyac egy mált: *Kellyetek-fel hogy támadgyunk ö ellene haddal.*

Ez igékben vagyon a' Profetálás első részének negyedik *Punctuma*, tudni illic, az Istennek az Edomiták ellen való igaz itéletének s' büntetésének módgya, *processusa*; melly ebben áll, hogy *had támad az Edomiták ellen melly őket el-pusztította.*

MAGYARAZAT.

I. KERD. *Kicsoda lében az Edomiták ellen jövő hadnak fő szerző-oka s' Authora?* Fel. Az Isten. Ezt kétképpen jelenti a' proféta:

* *Elsőben*, im ez igékben: *Hirt hallottunk az Jóbóvátul.* Ha kérdenéd: *kiknek sava* ezek? Fel. Nem az Edomitákra haddal készülő pogányoké; hanem az Edomiták ellen jövendő profetáké: Ugyanis, *Abdiás* nem csak maga jövendőt az Edom ellen hanem más Profeták-is, ugymint, Amos. I. v. 11. 12. Ezekhiel, 25. v. 12. 13. 14. és 35. v. 1. 15. Jeremiás, 49 v. 7. 22. Ezekkel a' profetákkal egyben csatolgya magát *Abdiás*, és nem csak úgy áll mint Jeremiás, 49. 14. *Hirt hallottam*, hanem így: *Hirt hallottunk az Uról.* Ertelme pedig ez: Isten, az Edomiták romlása felől való tanácsát és fent decretomát minékünk megjelentette; mellynek el változni s' elmulni lehetetlen. Bizonyára, ha csak emberi módon vizsgálta volna akarki-is ez dolgot, nem gondolhatta volna

volna lehetségesnek lenni, hogy az Edom nemzete olly hirtelen el-töröltesse: fellyeb kellett azért az hűvek elnéjjenec emeltetni, és sütkéges volt a' profetáktul meg-mutatanni, hogy ez nagy változás mind Istentől vagyon, *kinek akaratjának senki ellen nem állhat.* Róm. 9. 19.

* *Másodszor*, ez szokban: *A' Pogányokhoz követ bocsátatott.* Ha kérdenéd: *Kicsoda volt a' had hirdető követ*, mellyet Isten küldött a' pogány népekhez hogy hadra készüllyenec az Edomiták ellen? *Felet.* Nem tulajdon-képpen kell érteni a' Proféta mondatát, hanem, *hasonlatosság szerent*: Ugyan-is, az Isten külsőképpen, semely Izerent semmi követet nem bocsátott a' pogányokhoz, melly őket élő nyelvel indította s' kénserítette volna arra, hogy haddal menyenec Edom Nemzete ellen. A' *követnek* nevezetén azért (*hasonlatosság szerent*) kell értenünk, az Istennek bölcs gondviselését s' látható igazgatását, melly által indítottanac és serkentettetenec arra a' pogányok, hogy magokat hadra készítse az Edomiták ellen; nem külsőben; mint ha Isten külső követ által parancsoltá volna nékiec, hogy azt cselekedgyék. Ez titkos tanácsát, és hathato cselekedetét Istennek, nevezic a' Profetác *el-hívásnak*, *el-bocsátásnak*, *záfzlo emelésnek*, *süvöltésnek*; és a' királyoc kiknek fáradságoc által végben vízi Isten az ő itéletit, *Isten szolgáinak* mondatniac. Esa. 5. 26. & 7. 18. Jerem. 25. 9.

II. KERD. *Kik voltak az Edomiták romlásának Elszköz-képpen okai?* E Fel.

FEL. A' Chaldaei avagy Babiloniai pogányoc; és ezeknek frigye, barátsága és szolgálatya alatt való pogány népec: mint nyilván ki tetszik. Jerem. 25. v. 9. 17. 21. *Imé én el-küldöm (azt mondgya a' Jc o-va a' seregeknek Istene) és fel-veszem az Eszákknak minden nemzetségit, és a' Nabugodonozort a' Babiloniai királyt az én szolgámat, és behozom őket e' földre és az ő lakozóira, és mind ez környül való nemzetségekre, és el-vesztem őket, &c.*

Es élvévém az Ur kezéből az ő haragjánac boránac pohárát, *azt mondgya a' Proféta, és köszöném minden nemzetségekre, az az: ki jelentem az Istentől rejájoc bocsátando veszedelmet, köszöném az Edomitákra, &c.* Im hallyuc, hogy az Edomitáknac el-veztélére, a' Babiloniai pogányokat küldötte az Ur Isten; kik noha ez előtt baráti és frigyes társai voltanac az Edomitáknac, de nagy hirtelen ellenséggé lettenec: és az Istennec rendelését olly készen véghez vittéc, mint ha ugyan *soldot* fizetett volna nekik az Isten.

TUDOMANY.

Valamelly népnek, nemzetségnek romlásán s' veszedelmén az Istennec akarattya meg-nyugszik, lehetetlen annak épségben meg állani, ha mind e' világ annak a' népnek mellette volna is.

Imé az Edomitác romlásán meg-nyugodott az Isten tanácsa, azért noha annac előtte az hatalmas Babilon országa mellett volt, de ugyan csak el kellett nékiéc romlanioc: sőt a' melly népeccel ez előtt barátsá-

rátságot tartottac, azok által lőtt utolsó pusztulásc. Ezé Tudománynak igazságát mutattya a' Pharaó király záfzloja alatt táborozó Egyiptomi Népec veszedelmé; kinec romlásán meg-nyugovéc az Istennec akarattya, annakokáért hirtelen *az Ur be-rekeszte őket a' tengerben, és a' vizék el-boríták a' szekereket, a' lovagokat, és Pharaonak minden sereget, melly az Izrael után be-ment vala a' tengerben: csak egygyis nem marada ő benne* Exod. 14. 27. 28. A' Canahán földén lako népec mind hatalmasok s' mind sokan voltanac; de az Istennec akarattya szerént csak el-veztenecc s' romlottanac. Deut. 7. 1. 2. és 20. 17.

OKAI AZ TUDOMÁNYNAK.

I. Mert az Isten, ellene állhatatlan, minden ő akarattját véghez viszi. Esa. 46. 10. *változhatatlan az ő tanácsa.* Hebr. 6. 17. *semmi tanács, semmi bölcsesség, semmi értelem nincsen az Ur ellen, melly el-bonthatná s' megkéselethetné az ő akarattját.* Prov. 21. 30. *lőt ellenben, az Ur el-fordította a' pogányoknak tanácsokat, és el-rontya a' népeknek gondolaityokat,* Psal. 33. 10. Ezért könyörge így Jofaphát Király: *Oh Uram! te kezében az erősség, az hatalom, és senki nincsen ki te ellened állhatna,* 2 Chron. 20. v. 6. Lásd. Esa. 8. 10.

II. Mert a' kiknek romlásán az Istennec akarattya meg-nyugszik, az Urnak beszéde léfzen azok ellen, mint Sophoniás szól az Philisteusoc felől: cap. 2. 5. *Az Istennec beszéde pedig mindenható beszéd.* Ez

erős beszéd által kezdetben teremtetet meny és föld semmiből. *Mert ő szöltött és lett minden, ő parancsolt és elő állott.* Pál. 33. 9. Ezen beszéd által tartatnac mais mindenec, mint az Apostol bizonyította: *Mindeneket ráplál amaz, o hatalmas beszédévet,* Hebr. 1. 3. Ha csak egyszer mondgyais Isten: *Térjetez a' földben embereknek fiait,* azonnal meg-halnac és porrá lesznee, Pál. 9. 3. és 104. 29. Csak szöltött volna egygyet Isten, *egy szempillantásban meg-émeszthette volna az Izraelnek hat száz ezer emberből álló táborát,* Num. 11. v. 21. és 16. 45.

III. *Mert* valakiknek veszedelmét akarja Isten, azok ellen ő meg-émeszto tüz, Deut. 4. 24. Hebr. 12. v. 29. Kicsoda állhatna meg ő előtte?

HASZNÁI.

I. *Oktatás.* I. Ellenben, valakiknek békeféséges meg-maradálokon az Istennek akarattya meg-nyugszik, lehetetlen azoknac el-puiztulni és el-romlani. *A' ki halgat engemet* (azt mondgya a' Fő Bölcseség) *lakozik bátorúságon, és csendes leszén a' gonoszak félelmétől,* Prov. 1. 33. II. Annak-okáért, mind a' békeféséges és kívánatos, s' mind a' kedvetlen és vészélyes állapotokra való változások Istennek tetteitől és akarattya-tul függenec. Isten maga mondgya: *En vagyok a' Jéhovah, és nincsen többen nálam: ki a' világosságot formáltam, az sötétséget teremtettem; békeféséget berzecz, gonoszt (az az, nyomorúságot, háborúságot) teremtek: En vagyok a' Jéhova a' ki mind ezeket cselekeszem.* Esa. 45. 6. 7.

II.

II. *Feddes.* Vétkeznec azoc, kik a' földomb-kü-lömb fele változásokot, *avagy* csak történetnec s' vak szerencsénec; *avagy* magoc erejénec, bölcseségénec tulajdonittya. Nem ilyen értelemben volt *Daniel* Proteta, ki így tanit; *A' Jéhovae a' bölcseség és az erő, ő az; ki meg változtattya az idöket és az idönek reszeit: le veti a' kiralyokat és berzecz kiralyokat; ad bölcseséget a' bölcsenek és értelmet a' tudosoknak,* cap. 2. v. 20. 21.

III. *Intés.* I. Féllyűc az Istennek szent tanácsát, és mindenekben az ő akarattya alá bocsásfuc magunkat, kész engedelmesléggel, Pál. 37. 5. 1Pet. 5. 7. II. Távoztassuk-el nagy szorgalmatoisággal mind azokat a' bűnöket, mellyec miatt az Istennek akarattya meg-fzokott nyugodni valamely nemzetségnek romlásán.

KERD. *Mellyec azok a' bűnök?* FEEL. Elsőben közönségesen mind azoc, valamellyeket ember nem erőtelenségből s' tudatlanságbul, hanem tudva, bánt szándékkal, arra való vágyodással, örömmel, lelki-isméretinéc javallata s' meg-győzése ellen, és a' mint az irás szöll, *fel emelt kezzele cselekeszic,* Num. 15. 30. II. *Nevezet szerént* azoc mellyeket *Abdiás* elő-sámlál az Edomitákban: *tudni-illik,* kevélység; *Hason* talan áolgokban, úgy-mint, bölcseségben, erős helyekben, frigyos tárlokban való vakmerő bizakodás; az Isten tenyegetésinéc meg-vetése, Atyánkfiain ellen való bszizusag tétel és kegyetlenkedés, az bégenyeknek nyomorgatása, &c. Ezeket és ezekhez hasonlokat ha el-távoztatunc, el-fordította Isten haragját

E 3

ragját

38 *ABDIAS LATASANAK*
ragját tölünc, és csendes bekecségünkön meg nyug-
sik az ő akarattya, Amen.

V. PREDIKACIO.

Abd. v. 1. 2.

V Alamelv nép, *nemzettség, ország az Izraelnek Sz.*
Istenének nem szolgál, Isten az Istent tisztelő népet
bolzfuzalággal illeti, el-vész es mindenestől el-pusztit-
tatik, Esaiás taníttya, cap. 60. 12. Hogy ez legyen
az Istennek áthatatos rendelése, nyilván mutatták,
a' bálványozó, kegyetlen, vér-őpó pogányok ellen
menyörgő Profétáknak beszédi. Rövidlegnek o-
káért bár csak Esaiásban tekéncsünc: ki-jelenti ott
Isten nagy romlásokat s' védelmeket a' *Babilonai-*
aknac és Philistensoknac cap. 14. *Moabitá-*
knac cap. 15. 16. *Edomitáknac* cap. 34. v. 5. Haszonloképpen
itt-is Abdiánál, holott veszedelemmel fenyegeti I-
sten az Edom nemzetiségét.

Következik azért immár a' Profétálás első részé-
nek ötödik *Punctuma*, tudni-illíc, az Edomitác ellen
jövendő hadnac *Effectuma*, keferü gyümölcse, im ez
igékben: *Ime kicsinnyé télslek tégedet a' pogányoc k-*
zött, és te felette igen utálatos lelzeb. v. 2.

MAGYARAZAT.

KERD. *Micsoda keferü gyümölcset érzik az Edom-*
iták, az ő ellenek jövendő hadnak? FEL. Kettő
jelent a' Proféta: *Elsőben*, hogy Isten, *kicsinnyé téls-*
leket a' pogányok között, az az: igen meg-aprostitya
meg-

MAGYARAZATTA. 39

kevesíti és meg-alázza őket. Nézz itt a' Proféta *mind*
az Istennek amaz jelentésére mellyet *Rebekának* az *E-*
sau annyának monda: *A' nagyobbik* úgy-mond *sol-*
gál a' kisebbiknek, Gen. 25. 23. s' *mind* pedig *Isáknac*
az *Esau* atyának *profétai áldására*; melyben Isten i-
gazgatásából, *Jácobnac* fel-magász taltatást és hatal-
mas uralkodást, *Esaunac* pedig, úgy-mint az első *fü-*
lötlegnek méltóságát kicsinyre becsüllő és igen vé-
kony nyalánságért öcscsének elado testi embernek;
meg-aláztatást és *solgalagot* jövendőt, Gen. 27. 29.
Légy a' te anyád fiaiak urak (*Isák* monda *Jácobnac*)
a' te anyád fiai meg-bajollyanak te előtted. *Esaun-*
ac pedig monda: *A' te öcsédnek solgája leszel.* v.
40. *Pirongattya* tehát Isten az *Edomitákat* az ő fel-fu-
valkodásokért, hogy más pogányoknál sokkal fel-
lyebb tartani magokat nem bégyenlic: mint ha mon-
daná: a' te nagyra vágyódó dolyfőfleged le-nyomat-
tatik; és a' te hatalmaskodásod le-rontatic és meg-
tapodatic.

Másodszor, hogy *felotte igen utálatossá* tétetik. *Az*
megvettetés és megutálatás nagy romlásnak és meg-
erőtlenülésnek s' boldogtalanságnak bizonyos jelle-
amaz mondás szerint:

Donec eris felix, multos numerabis amicos

Diui fortuna perit, nullus amicus erit.

Az az: *Mig boldog vagy, elég barátid vadnak: ha*
boldogtalanságot érz, mindenek tőled el-állanak.
Ertelme pedig a' Proféta *havának* ez: Minden pogá-
nyok előtt, még a' kik ennek előtt barátid és frígyes
társaid

tarfald voltanak-is, elvettették és megutáltatott lé-
 be, semmi becsületed nem lépen azok előtt &c.
 Melly jövendőséinek igazságát s' bételleyedését je-
 lengeti Isten *Malachiásnál* c. 1. v. 3. 4. *Gyuloltém*
Esaú, és az ő hegyeit pusztává töttem, és az ő örökséget
sárkányoknak barlangjává: Ha azt mondándgya E-
dom, megseg nyertünk, de térjünk meg és építsük meg
a' pusztaságot, az mondgya a' Jehova seregeknék Iste-
ne, ők építenek de én elrontom: és hívattatnak ők isten-
telenségnek határának, és olly népnek mellyre baragfisk
a' Jehova mind örökké.

T Ü D Ö M Á N Y.

*Akar melly nagy külső fényessége, virágzó előmen-
 tele és boldog állapotja legyen-is valamelly nemzet ség-
 nek, országnak, tartománynak; de az mindenkor válto-
 zások alá vagy vetterve, és romlastul, megaláztatás-
 tul s' veszedelemül tellvességgel nem sabados.*

Im hol a' világos pelda az Edomitákban: hason-
 lót láthatunk az Babiloniaiakban *Esaí* 14. az E-
 gyiptomiakban-is *Gen.* 15. v. 14 az Emorreusok-
 ban, &c. v. 15.

O K A I.

I. *Mert* nincsen ollyan világi nagy hatalmatság,
 nincsen olly roppant sokaság, melly valamelly nem-
 zetséget, országot, tartományt az Istentől rendelt ve-
 dedelem ellen meg-tarthatna. Az Szerecsenec csak
 magok-is felette igen sokan valának, mert *Afa* Király
 idejében, *Zérah Szerecsen* Herczeg *Juda* ellen jöve
 viz szék

viz szék ezer emberekkel és háromszáz fegyveres seke-
 rekkal, 2 Chron. 14. v. 9. Ha ezekhez tebed az Egyi-
 ptombélieket, Moabitákat, Ammonitákat, meg-fám-
 láthatatlan sokaság lében mint a' tengernek fővenye!
 de mind ezeket meg-emészttette az Isten busulásának
 ereje, *Ezech.* 30. v. 4. 8. 9. *Sophon.* 2. 9. 12.

II. *Mert* az Istennek bölcs tanácsa úgy rendelte,
 hogy a' somoru változások által, meg-büntesse ő
 Fellege a' népeknek gonosz bűnöket. A' tudós és ér-
 telmes emberek által, kik Istent felelemben tartják a'
 népet, meg-hozszabodik a' birodalom, *Prov.* 28. v. 2.
 Ellenben tehát, az Isten ellen valo gonofság, oka az
 nagy és veszedelmes változásoknak. Példáé a' *Tyrus-*
béliec, kiket az Ur sok bűnökért, s' nevezet szerént
 a' *Jerulálembéliec nyomorúságán valo örvendezésért*,
 és az nagy kevélységért veszedelmes változással meg-
 büntete, *Ezech.* 26. 2. 3. és 27. 3---7.

III. *Mert* nem pusztá történetből lesznek, nem-is
 az embereknek tetczésen forognac, hanem Isten aka-
 rattyán állának minden változások, *Solt* 107. 35. 36.
Dan. 2. 21. és senki nincsen ki az ő kezét meg-tartoz-
 tassa, *Dan.* 4. 32.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* Nincsen tehát e' világon a' világi
 dolgokban tökéletes, változhatatlan állandóság.
 Oh melly hirtelen a' gazdagság szegénységre, jo e-
 gésleg betegségre, nagy erő erőteleniségre, becsület
 becsteleniségre, uraság szolgaságra, békelesség hábo-
 ruságra, szabadság rabságra, öröm szomorúságra,
 F neve-

nevetés síráfra, élet halálra változik! *Caduce & fluxa res humana sunt: neque est quicquam stabile perpetuò & firmum. Pausan. lib. 8.*

II. *Feddés.* Vetkeznek azoc, kik külső világi bődög elő - menetekben, nagy ideig virágzó fényes állapotokban fel-fuvalkodván, változhatatlan állandóságot ígérnek magoknak: Minden bizonyly meg-csallja őket reménség. Példa erre *Nabugodonozor* Babilioniai Király, ki az országnak palotájában fetálván, fényes állapotjában fel-fuvalkodék s' monda: *Nemde nem ezé amaz nagy Babilion, melyet én építtetem ország házána, az én hatalomságomnak ereje által, és az én ékeségemnek dicsőségére?* De mint lőn a' dolog? Nagy hertelenséggel el-változék bődög állapotja: mert még a' szó a' Király házában vala, és az égből szózat jöve-le: *Teneked mondják Nabugodonozor Király, a' birodalom el-ment te tőled; és az emberek közül tégedet ki vetnek, és a' mezéi barmokkal léfzen lakásod, &c. Dan. 4. 26--29.*

III. *Intés.* I. Midőn valami külső boldogfággal, és kívánatos állapottal virágzik országunc, abban fel ne fuvalkodgyunc, vakmerő testi bátorságra ne vetemedgyunc, hanem szüntelen gyakorollyuc magunkat az alázatosságba, kegyességben, és Isteni szolgálásban: hála-adóc legyunc Istenhez, és csak ő Sz. Felségének tulajdonítsuc békeségünket, így szólván: *Jehova te szerez (adsz, rendelsz) békeséget minékünk: mert minden mi dolgainkat meg-cselekedted minékünk, az az: mi érettűnc, mi mellettűnc, mi helyettűnc, a' mi jonk-*

mi jonkra s' hasznunkra, &c. Eln. 26. 12. 11. Midőn el-hanyatlic csendes állapotja s' meg-homályosodék fényessége szegény országunknac, feletteb azon ne csudálkozzunc, se nyelvűnkkel se elménkkel azért ne zugalodgyunc; hanem egész nemzetünknek égre kiálto számtalan bűneit gondollyuc-meg, utállyuc azokat gyomorbul, kerüllyük-el minden szorgalmatossággal s' ezt kiálcsuc Istenünknek egy szível, szájjal: Egyedűl bizony a' *Jehovának kegyelmessége*, hogy régen eddig, a' mi sok undoc bűneinkért tellyességgel meg nem emészettűnk: mert nem fogyatkoztak-el az ő irgalmasági, *Lament. 3. 22.*

IV. *Vigasztalás.* Midőn a' mi ellenségincc agyarkodnac ellenűnc, csak nem nyakunkra ülnek, csak nem elevenen nyelnek-el bennűnk, ezzel vigasztallyuc magunkat: változo az ő állapotok-is, hirtelen el-mulic a' mi nyomorúságunkon valo örökök, ezentűl el-vétzic kegyetlenlégekért méltó jutalmokat. Mivel biztattya magát amaz parázna nagy Babylon, hald meg: *ugy ülök mint királyné aszszony, és nem vagyok az vagy, keferüségét sem látok soha. De hirtelen meg-változic öröme s' gyönyörűsége, mert egy nap jönek ő reá az ő csapás, a' halál, a' síralom és éhség, és tűz el-égettettük-meg; mert erős az Úr Isten ki meg-bünteti őket, &c. Jer. 18. 7. 8.* Mi pedig kik az Urban bizunc, a' sok nyomorúságokbul meg szabadulván, hasonlatossac léfzünk a' Sion heg yéhez, melly meg nem mozdul, és meg-maradunc mind örökké, Amen. *Psalm. 125. v. 1.*

VI. PREDIKACIO.

Olvasd-el, Abd. v. 3---11.

AZ változhatatlan igasága Isten, ki merő azon Igaság, és a' ki az igaságtalanlagnac még csak árnyékától-is tellyességgel üres, akarja hogy minden cselekedetiben igaznac ismérteség ez egész világtul. Ez az oka, hogy az Isten ritkán büntet-meg valamely nemzetséget, míg nem az ő büntetésének igaz okát nyilván ki-jelenti. Ezerfzer-is meg-érdemleték volna az halált a' Sodoma és Gomorrabeliec az ő fertelmes bujálkodásokért, de még-is minec előtte az erős bősztu álló Isten el-vesztené őket, veszedelmeknek igaz okát megjelenté elsőben Abrahámnac, önnön maga mondván: *A' Sodomának és Gomorrának kiáltása mivel hogy meg-sokasodott, és az ő bűnök igen meg nehezedett: alá megyek most és meg-látom, &c.* Gen. 18. v. 20. 21. az után Angyali által Lothnak-is, kik mondanak: *El vesszjük e' helyet, mivel hogy ezeknek kiáltások nagy az Ur előtt. Mert az Ur küldött minket, hogy el vesssük e' várost.* Gen. 19. 13. Nagy romlással meg fenyegette vala Isten az Moáb és Ammon nemzetséget mondván: *Etek én azt mondgya a' Seregeknek Ura, az Izraelnek Istene, hogy a' Moáb olyan leszen mint a' Sodoma, és az Ammon fiai mint a' Gomorra, csalan termő föld, sovány és pusztá leszen mind örökké, &c.* Soph. 2. 9. de egyfzer s' mind fenyegetésének igaz okát-is ki-jelenté, v. 10. *Ez esik ő rajtok az ő kevélységekért, mellyel szidalmazták és*

rik és bősztorták az Seregek Urának népét. Az Edomitáknak-is végső veszedelmeket meg-jöendőltete Isten, Abd. v. 2. és hogy valósággal érzben vették hogy nem méltatlanul büntettetnek-meg, im az el-olvasztatot *versekben*, ujjal mutat Isten az ő bűnökre, melléje tévén a' büntetést-is, melyből minnyajan lekec ismertetiben meggyőztetnének, hogy a' reájoc jövő rettenetes büntetés, semmiképpen féllýül ne haladgya az igaságnac egyenes mértékjét. Ez igékben vagyon az *Abdias* Profetálásának *második fele*. Vide Analys. supr. Conc. 1. Holott *summa serént* a' Proféta, a' fel-tett büntetésnek *okait*, a' veszedelemnek rettenetes voltát, és az Edomitáknak némely dolgokban helyheztetett reményegeknek s' vakmerő bizakodásoknac, héjában valóságát világossan ki-jelenti.

Három derekas *Punctum*okat jegyezhetiinc itt meg:

1. **Az elsőben** vadnac a' büntetésnek kettős okai, tudni illik, (1) a' *Kevélység* és haszontalan bizakodás, v. 3---9. (2) az Atyafiác ellen valo *Erőszak* tétel v. 10. 11.

II. **A' másodikban** vagyon, az ő kevélységeknec és vakmerő bizakodásoknac *objectuma* czéllya: Mert kevélykedtenec s' bizakodtanac.

* *Külső dolgokban*, ugy-mint, az erős helyekben, v. 3. Kincsekben és gazdagságokban, v. 5. 6. Friegyes-tárfaikban és baráttyokban.

** *Belső dolgokban*-is, ugymint, elméjeknec ből-

csesegében, v. 8. erejeknek nagyságában, v. 9.

III. Az *harmadikban* vadnac, a meg-írt bűnök mellé tétetett büntetések, majd mindenik *versben*.

Most én az első *punctum* nac első részét festegtetem meg, tudni-illíc, a' büntetésnek egygycik okát, v. 3. im ez ízokban: *A' te szívvednek kevelysége csalt meg tégedet, &c.*

MAGYARAZAT.

KERD. Holott az Edomitác mind külömb-külömb féle vétkeekkel terheslec voltanac, *miért hogy Isten kivált-képpen az ő kevelységeket hozza elő?*

FEL. I. Mert ez ő bűnök leg nyilván valobb volt, és az ő több bűnöknek mértéke ebben tellyettedett-meg: fok undoc vétkeekkel busítottac Istent az Edomitác, mellyekhez járluván a' kevelység-is nem akarta Isten tovább immár el-tűrni gonofságokat.

2. Azért említi kivált-képpen a' kevelységet, hogy az ő népének szívbéli keferű bánatgát meg-enyhítené, és az ő elméjekben bé-férkezett botránkozott gondolkodásokat meg-fűntetné. Ugyan is, midőn a' Sidoc, bűnök érdeme szerént nagy inség's nyomorúság alatt volnának, igen negédeslen ingerlic s' bosszontyác vala őket az Edomitác: igaz vallások és Isteni tiszteleteket merő csutságnac, nevetségnek tartottac: hogy azért a' Sidóknac keferűségekhez e' miatt nagyob keferűség ne járulna, nyilván bi-jelenti Isten, hogy ő az Edomitáknac e' szertelen nagy kevelységeket olly keményen meg-bünteti, hogy valósággal meg-tapasztallyac azt, hogy az ő faj-kevel-

vel-

velységek álnokul és veszedelmesül meg-csalta őket.

TUDOMANY.

Alig találatic emberben egy bűn, mellyet inkább a' Isten, mint a' kevelységet.

Sok undoc bűnei valának az Edomitáknac, mellyekért Istennek kemény csapásit meg-érdemlic vala, de a' mint itt lá-tyuc, kivált-képpen az ő rut kevelységekért akarja Isten el-vesztetni őket egész országostul. Ezen tudománynac igazságát láthattyc Nabugodonozorban, Esa. 14. v. 11. 12. *Le-nyomatot (avagy, le-vonatott, le-taszittatott) a' koporsóban (avagy, pokolban) a' te kevelységed, a' te vigasztág tévő szerzamidnak zengésével edgyütt: féreg vettetik alá, féreg-is fedez-bé tégedet. Miképpen estel alá az égről te Lucifer hajnalnak fia? hogy verettettél a' földhöz te népeknek erőtelenítője? Oka e' nagy romlásnac le-tétetic, v. 13. 14. 15. Te pedig azt mondog vala a' te szívvedben: menyben megyek fel, az erős Istennek csillaginak felette helybeztetem az én Bekemet, &c.* Haszonloképpen szoll Moábról-is Esaiás rész. 16. v. 6. 7. és az Izraelitákról Amos, 6. v. 8. 9. Hallyad bölcs Salamon mit mond? *Minden a' ki elméjében fel-fuvalkodott, utálatos az Urnak; ha a' kéz a' kéznél lében-is, ugyan büntetetlen nem marad: az az: ha nagy erővel segítik-is egymást a' kevelyec, de a' romlást el nem kerülhetic, Prov. 16. v. 5. Cároli így fordítja: minden erejével-is nem nyerheti hogy meg ne büntetessék.*

OKAI.

O K A I.

I. *Mert a' kevélység, szintén leg első tétetic, a maz Isten előtt gyűlöltéges hét bűnök nec laistromában, Prov. 6. 16 -- 19. Ez hat dolgot gyűlölt az Ur: sőt hét dolog utálatos az ő lelkének. A' kevély szemek, hazug nyelv, &c.*

II. *Mert a' kevélység által ember, mint egy ugyan harczolásra s' baj viadalra hívja és ingerli az Ur Isten. Ezért mondgya szent Jakab, ref. 4. v. 6. Isten a' kevélyeknek ellenek áll, az az: vélec ellenkezic, tulakodig, harczol; őket meg-győzi és meg-alázza.*

III. *Mert akar melly bűn sem czéloz inkább a' Teremtő Isten dicsőségének meg-homályosítására, mint a' teremtetett állatnak kevélysege, Efa. 2. 11-17. A' kevély szemü ember meg-aláztatik, és az embereknek magoságok le-nyomattatik: és csak egyedül az Ur magasztaltatik fel a' napon, &c. Mintha mondaná a Proféta: A' nagy Ur Istennek felséges magasága, dicső méltosága mint egy homállyal bé-fedeztetik, akkor hogy ne láttassék, midőn önnön magát kevélyen fel-magasztallya ember.*

H A S Z N A I.

I. *Feddi és Rettenti e' Tudomány az fel-fuvalkodott kevélyeket. Oh melly nyomorult állapotban vadatok minnyájan ti kevélyek: utál s' megátkoz az Ur Isten titeket, táborban áll ellenetek, és tövestől gyökereitől kigyomlál benneteket, mint régen*

raot, Herodest &c. hanem ha jo idején meg-alázzatok magatokat az Istennek hatalmas kezei alatt, és meg-tertek ő bent Felségéhez.

De mivel hogy sokan, a' kik ugyan el-merültek e' vétekben, nem veszik észben magokat, kevélyseget nem elmérik meg; mert valoban nehéz - is meg-elmérni mind addig míg csak belől a' szív bé lappang, és ki nem jelenti magát az embernek nyelve és cselekedete által: azért némelly *feleket* hozok elől, melyekből akár ki-is megvizsgálhattya magát, vagyoné része a' kevélységben, avagy nincsen?

Elhagyva pedig most azokat, kik drága és cizkornyás ruhákban öltözwén, hegyessen járnak, fejeket fel-emelik, vállokat mozgattya, mintha majd az eget érnek fejeckel, kiket vak volna az ki kevélyeknek nem ismérné.

I. *Közönsegeesen kevélyek azok, kik tudva és bánt bándékkal Istennek akar melly parancsolattyának el-lene vétetni méréslik magokat. El-vested Isten az átkozott kevélyeket, kik eltávoznak a' te parancsolatidról. Pál. 119. 21. Honnét, az bent írásnak bava járása bérént kevélyen cselekedni és vakmérőképpen vétkezni mind egygyet téssen, Neh. 9. 16. 29. Jeremiás Proféta-is, az Isten parancsolatinak nem halgatását kevélységnek mondgya, r. 13. v. 17. Hogyha ti ezt nem halgattjátok, az rejtik helyekben sir az én lelkem a' ti kevélysegetekért.*

2. *Azok fel-fuvalkodott kevélyek, a' kik olly dolgokban méréslik avatni magokat, melyek az ő elméje-*

méjeket és erejeket fellyül mullják. Ez véteknék undok mételeyétül melly igen oltalmazta magát Dávid, meg mondgya. Pfal. 131. v. 1. 2.

3. Kevélyek azok, kik az kegyes Isten félő embereket az ő kegyes buzgoságokért csufolják, nevetik, sőt néha üldözik-is. *A' kevélyek felette igen csufoltanak engemet; mindazáltal a' te törvényedől el nem hialottam*, Pfal. 119. 51. *Kevélységben az hitetlen háborgattya üldözi a' segényt*, Pfal. 10. 2.

4. Kevélyek azok, kik igen hamar és könnyen öszve vesznec s' háborodnac felebaráttjockal. *A' kevélységből csak veszekedés származik*, Pro. 13. v. 10. Mert a' negédes ember semmire való dolgon-is versengésre indul, és a' *kakán-is csomót keres*.

5. Azok kevélyec, kik midőn az Istennek ostromozó kezei alatt nyögnek-is, nem csínérik-meg bűnőket magoc meg-alázásával, hanem Isten ellen zúgolodnac, és nyilván ki-jelentic hogy Istennek ez aránt való igazgatása nékiec nem tetczic. Rettentes dolyfősség, az Istennek bölcs és igaz cselekedetit hántorgatni, helyben nem hadni! Ez nagy vakmerőségért feddőzic Jeremias; *Miért panaszkodik az élő ember és a' férfit az ő bűnének büntetése felől? Tudakozzunk inkább a' mi utaink felől, és keresünk-meg, és térünk-meg az Urhoz*, Lament. 3. v. 39. 40.

6. Kevélyec azok, kik az egyszer elméjekben bevett vélekedésben vakmerő-keppen ugy meg-átalkodnac, hogy semmi módon meg ne változtassák értelmeket, ha szintén erős és fundamentomos-
kockal

kockal meg-győzettefelenek-is, mellyeket ők csak meg-halगतni-is nem méltotzatnac: sőt haragufznak, patvarkodnac és kegyetlenkednec azok ellen, a' kik mindenekben az ő vélekedésekhez nem szabjác magókat. Példánac-okáért így szolnac némelleyec: *Akar ki mi mondgyon, de én ebben a' sententiában halok-meg, &c.*

7. Kevélyec azok, kik Istennek felebaráttjokban lévő ajándékot alázzác, kislebbitic, az ő magokban való ajándékockal felettéb dicsekednec. Melly dolyfőssé szolla maga felől ama' Phariseus: *Nem vagyok olyan mint egyéb emberek*; és melly meg-utálva szolla felebaráttjárul: *Olyan sem vagyok minén-ü in ez publicánus*, meg-irja szent Lukács rész. 18. v. 11. 12.

8. Azok-is kevélyec, kik olyan dolgoknak végben vitelével kérkednec, melly az ő erejeket fellyül haladgya. Nagy kevélység a' *lelkiekben*, azt alítani, hogy ő mindenkor meg-térhet Istenhez valamikor akarja: holott Isten adgya a' meg-térést, Act. 5. 31. 2 Tim. 2. 25. A' testi dolgokban-is nagy kevélység csak mérésfízen mondani: *Ma vagy holnap el-megyünk ama' városba, és ott esztendeig lakunc, és kalmárkodunk és nyereségünk leszén*, Jac. 4. 13. De megfelel az Apost. v. 16. *Ti pedig dicsekedtek a' ti kevélysegeitekkel: minden ilyen dicsekedés gonosz*.

9. Kevélyec azok, kik azt gondolják hogy a' kegyeliségnec utában szorgalmazottabbán járnac másoknál, azért Isten k' teleskeppen többel tartozic ő nékiec, mint másoknak. Illyen fel-fuvalkodott el-

mével birtanac a' Sidóc, kik fzemtől fzeimbé azt kérdették Istentől: *Mi az oka hogy mikor bojtólunc nem tekintesz reánk? a' mi lelkünket gyötörtük, és nem vetted észedbe,* Esa. 58. v. 3. Utálatos ez illeteneknek cselekedetec. Idvésséges tanácsot szolgáltat Christus Urunc: *Hamind azokat meg-cselekedéndiitek is a' mellyek néktek parancsoltattac, azt mondgyátok, ha szontalan szolgálak vagyunc, mert a' mit tartoztunk cselekedni, azt cselekedtuc,* Luc. 17. 10.

10. Kevélyec azok, kik azért fuvalkodnac fel elméjekben, hogy másoknál együgyűbbé s' alázatosabbban viselc magokat. Ez illeténec az alázatoságban kevély ednec, melly titkos és csudálatos kevélység, midőn csudakeppen az léfzen embernek elméjében, hogy az alázatoságban inkább kevélykedik valaki, mint ha nyilván kevélykednék, a' mint szoll Agoston D. ad Paulinum.

11. Kevélyec még azok is, kik a' jo intést semmi képpen másoktól bé nem akarjáé venni, kivált képpen ha az a' ki őket inti, alacsonyab állapatu ő náloknál. Ebben vétkezéc Amásias Király, kit midőn az Urnac profétája a' bálványozásért meg-fedtet volna, nagy kevélyen monda: *Talám tanácsosul adtanac tégedet a' királynak? Halgass, miért ölnek meg tégedet?* 2. Chron. 25. v. 16. A' Phariseusok is csak hallani sem akaréc Christns Urunkat, midőn az ő lelki vakságokat fzemec eleiben raká, sőt meg-csufolác őtet, Joh. 9. 39. 40. 41. Ellenben, melly igé idegen lött légyen Job Patriárcha e' kevélységnek vetkétől,

től, meg-tetzcic maga szavaibul: *Hogy ha ugymond az én szolgálomnak és szolgálomnak igyét meg-vetettem, a' kik én velem pöröltenek, bár itellyen - meg Isten,* Job. 31. 13. Okát is meg-mondgya, micsoda tartóztatta meg őtet e' gonolc büntől, tudni-illc, az Isteni felelem: *Mert ugymond, mit cselekedtem volna, ha fel-köt volna Isten? és mikor meg-látogatott volna, mit feleltem volna neki? Nemde ugyan a' teremtettem-e őtet is, a' ki engemet anyám méheben? és nem ugyan azon formált-e anyánk méheben?* v. 14. 15.

12. Végezetre, kevélyec azok is kik földi javokban igen bizakodnac, és el-hitetic magockal, hogy mentől több kincset s' gazdagfágot gyűjthetnec, annál batorfágoslaob, állandobb, s' boldogabb az ő állapottyoc. *A' gazdagnak marhája olyan, mint az ő erős városa, és mint a' magas kőfal, az ő gondolattya sérént,* Prov. 18. 11. Ez csalárd bűn, Dávid Királynak is nem kevélsé meg-mételyesítette volt egy időben fzivét, midőn az ő csendes ségében, az az: nyugodalmas, bővölködő állapottyában, így szollott: *Soha meg nem mozdittatom, az az: meg nem változic az én jo állapotom,* Plal. 30. 7. De az Ur Isten annyira utálta az ő dőltyőséget, hogy orczáját tüle el-rejtette; melybül magát meg-cszmélvén, alázatos efedezéssel kerelté meg ő Fellejét: *Uram, a' te jo kedvedből erősítetted vala meg az én hegyemet: de mihelt el-rejtéd a' te orczádat, én meg-háborodám. Te hozzád kiáltottam Uram, e' c. és forditád az én siralmimat örömré,* v. 8. 9. 12.

Ez elő számlált *jelekre*, ha nem csak el mulo képen, hanem ugyan szemessen tekintűnc, és magunkat ezek szerént meg-vigáallyuc, könnyen megtapasztallyuc, hogy nincsen csak egy-is ez egész világosfolyan ember, ki ez Isten és Angyaloc előtt utálatos bünt, tudni-illíc, a' *kevélyseget* tökéletesen levetkezte s' meg-tapodta volna: főt midőn más bűnőket meg-öldöklött-is ember, ez még-is elledéz és fejét fel emeli.

II. *Hafzna* a' Tudománynac szolgál *Intések*re minden keresztyén embereknek; hogy nagy szorgalmatossággal minden *kevélységet* tegyünk-le, hogy az Istenec rettenetes haragjában ne eszűnc.

Ellyűnc tehát e' következő *Eszközökkel*. 1. Nagy gyakorta szívünket cirkályuk meg, és minden cselekedetünket az Isten törvényének ramájára vonván, hánnyuc velsűk meg, ha eggyezneké azokkal avagy nem? töredelmes könyörgésűnc által kérjük-is az Ur Isten, hogy Szent Lelke által világossítsa-meg homályos elméinket: mert nem fuvalkodik-fel az, valaki magát volta képpen meg-csmérheti. Ugyan-is ha belől meg-tekinétnénc minémucc vagyunc, és micsodáloc a' mi cselekedetűnc, olly undokoknac tetzenénc, hogy szemünket is kényszerítetténc el-fordítani magunktól, és azontul minden mi fel-fuvalkotságunc porrá es hamuvá lenne s' kényszerítetténc fel kiáltani a' Publicanussal: *Isten, legy kegyelmes nekem bűnösnek*, Luc 18. 13. és szent Pállal: *Oh én nyavalyás ember, ki szabadit meg engemet*

met az halálnac testéből? Rom. 7. v. 24. Melly igen hafznos légyen ez illetén vizsgálódás emberben, még a' Pogányok-is meg-ismértéc, kik között igen fen forgott amá *regula*: Gnoti seauton: *Nescite ipsum*.

2. Szoktallyuc mi magunkat az Isten előtt való gyakor meg-jelenésre, és ő Felleggével való beszélgetésre buzgo könyörgésünkben s' hálá-adásunkban: így ismerhettyük meg jobban jobban mind a' nagy Istennek felleges méltóságát, mind a' mi alá való semmiségünket. Az Istennek való beszélgetés téteté e' vállalt Abrahámmal: *En por és hamu vagyoc*, Gen. 18. v. 27. Az Istenec jelen lételeire kiálta-fel Esaiás: *Faj nekem el kell vesznem, mert meg-fergettetett ajaku vagyok*, cap. 6. v. 5. Job Pátriarcha-is Istennek beszélgetvén csak erre fakada-ki: Uram, *utáalom a' melyeket szollottam s' cselekedtem ellened, és bánom a' porban és hamuban*, cap. 42. v. 6.

3. Tanullyunc naponként *kevéllel* meg-elégedni, és nagy gazdagságokat, világi méltóságokat ne kívánnýunc: hogy valami képpen a' gazdagságnac és külső méltóságnac súlyos terhe a' *kevéllység*nek örvényében ne nyomjon bennünket, mint sokakkal cselekedett. Az Izreel népét Isten bőv élő földre, *legeltető mezőre* vivé (annyit téhen a' Sido szo *Máryit*, Psal. 95. 7. Jer. 10. 21.) *meg-elégedének, meg-zelének, és fel-emelék fejeket*, fel-fuvalkodának *kevéllységgel, és el-felekezének az Ur Istenről*, Hol. 13. 6. Az *Uzias* Királyról-is meg-vagyon írva, 2 Chron. 26. v. 16. hogy mikor a' birodalomban *meg-erősödött*

dött volna, magában fel-fuvalkodik, miglen magát megfertőztette, és vétkezik az ő Ura Istene ellen. I-hol, az nagy méltóság nemzé a' nagy kevélyseget!

4. Midőn Isten jó kedvéből gazdagsággal avagy tiszteletes méltósággal meg-látogattatunc, akkor leg-izemesebben vigyázzunc arra, hogy a' mi meg-vezet-ésünkben bé ne férkezzék az undóc kevélység: mert miképpen az erős bornac bőséges italát a' fő-édelges nélkül, a' lábac tántorgás nélkül nehezen szenvedhetik; így a' nagy gazdagságokat és méltóságokat kevélység nélkül az emberi romlott természet csak nehezen bírhatja s' viselheti. Eme nézve int az Apostol a' gazdagokat, hogy fel ne fuvalkodgyanak elméjekben, az az: kevélyen s' negedessen ne viseljük magokat; se gondolattokban, se beszédekben, se cselekedetekben, 1 Tim. 6. 17. meg-akarván mutatni, hogy leg-könnyebben hajlandó a' gazdagok a' kevélységben való eléfne. Ide tartozik Istennek amaz intése-is, melly vagyon, Deut. 8. 11.--14. *El ne felelkezzél Izrael a' te Uradról Istenedről, hogy meg nem tarranád az ő parantsolatit, &c.* Hogy mikor eszel és meg-elegedel, és szőlő házakat építendősz és azokban lakozol: és a' te barmaid, juhaid meg-főködnek, ezüstöd, aranyod és minden jószágod meg-bővül, fel ne fuvalkodgyek akkor a' te szived, és el ne felelkezzél a' te Uradról Istenedről, a' ki tégedet kihozott Egyiptus földéből, az szolgálatnak házából. Ezokért a' bölcs Isten midőn az ő hivi községét, avagy nagy gazdagságra és méltóságra tiszte-

teliségre emel, avagy lelki ajándékokkal másoknál feljebb meg-ajándékoz, valamely keresztfelélénc kelerő italával-is szokta őket meg-itatni, hogy a' fel-fuvalkodásra való minden alkalmatosságokat előlőc el-vegye. Példa szent Pál Apostol, ki midőn az harmadik égben ragadtatván, hallott volna ki mondhatatlan beszédeket, mellyeket nem szabad (nem-is lehet) embernek mondani, hogy az Isteni jelentéseknek nagyságával felettébb el ne hinné magát, adatott neki hegyes öltőn az ő testében, tudni-illik a' Sátánnac Angyala, hogy őtet csapdólná, hogy felettébb el ne hinné magát, 2 Cor. 12. v. 2.--7.

5. Szorgalmatolsac legyünc Istentől mutatott hivatalunknac g'akorlásában, utálván s' kerülvén mindenkor a' henyelést és tunyaságot: mert a' mint Salamon mondgya, ez gonosz, az az: nehéz, terhes, bajos, fáradságos foglalatosságot azért adta Isten az emberek fainak, hogy megalázkodgyanak az által. Eccles. 1. 13. Vide versionem Belgicam. Az henye, tunya, és semmi dolgot nem tévő emberek, mindenkor fen-látok, és az Apostol mondása ferént, rendeletlenek és nyughatatlanok 2. Thess. 3. 11. Annysira hogy, bölcssebnk látatik a' rest az ő maga seme előtt, mint sem hét bölcssek kik okosságra intenek őtet, Prov. 26. 16.

6. Nem csak örömeit el-szenvedgyük a' jó intéseket, hanem ugyan buzgo kívánsággal kívánnyc, hogy az Isten sokaknac sziveket gerjeszse-fel arra, hogy minket hűségesen meg-incsenec fogatkozzunkról, és vétkeinket semeinc eleiben rakosságsá, H mellye-

mellyeket talám mi avagy magunc fzerelmétől megvakittatván lattatanná tennénc, avagy erőtelen mentsegekel paláftolnánk. Hallyuc ez aránt Dávid Királynac kegyes kívántágát: *Fedgyen meg engemet az igaz és jóitémény* (kegyelmesség, barátság, emberesség) léssen; *dorgállyon-meg engemet és drága kenetül léssen; ne tartsa-meg azt az én fejemtől* [Angl. & Belg: nem töri-meg az én fejemet] *annyival inkább, imádkozom érte az ő nyavalyáikban*. Pál. 1.41. 5.

Serkengelsük pedig magunkat ez hasznos *Efsközökkel* való élésre, im ez *Indito* okokkal.

1. Gondollyuk - meg valoban, melly fok gonosbúnok, és melly keserves büntetések bármaznak a' kevélységből.

A' *búnok* ezek: 1. *Dagályos harag*, ; mellyel felgerjed a' kevély ember felebarátja ellen, midőn az ő értelmétől valamiben el-távozik, s' mindenekben ő hozza nem *accommodálly*a magát. 2. Isten ellen való *zúgolodás* a' nyomorúságoc között. 3. *Versengés*, veszekedés csak igen kicsiny s' néha semmi dolgot 4. *Kérkedés*, hafzontalan dicsekedés, csúfolodás, &c. Ugyan-is, *kevély, dicsekedő, és csufoló annak neve*, a' ki *haragbul kevélységet cselekedik*, Prov. 21. v. 24.

A' *büntetések* ezek: Utálatosá téfzi embert Isten előtt a' kevélység, és gyűlöli az *Ur* a' kevély *szemeket*, Prov. 6. v. 16. és haragszik ellenec. Midőn a' pozdorjákat és holmi aprolec szemeteket a' földről fel-emelkedni láttuc a' levegő égben, háborgo szélvész-

vész nec bizonyos jele az: így mikor az balandó ember ec el-feletkezvén töredekeny cserép voltokról, magokat kevélyen fel-emelic, az Isten haragjánac őket fel-forgato szelvezs nec közel voltát magok jelengetic. Példa *Nabugodonozor*, ki szertelen kevélysege után, az Isten büfülésánac erős szelétől földhöz veretéc, baromi balgatagsággal büntettetéc, és ez szemfény vesztő világnac irtóztató példájává tetetéc, Dan. 4. 30. Vaj melly könnyű Istenec a' kevélyeket meg-alázni, még pedig sokszor csak igen alá valo s' el-vettetett eszközök által: miképpen az Pharaoh Királynac kevélységét, *bekák, sáskák, orzimak* és egyéb undoc *bogarak* által bünteté meg, Exod. 8. és Herodes király fel-fuvalkodott negédséget *rettek* által nyomá a' koporsóban. Act. 12. 21. 22. 23. De nem csak idő terént való léssen a' kevélyeknek büntetések, hanem örökké való gyöttelelem-is áll reájok: mert nyilván mondgya idvezitőnk, *ha olyanok nem leszek mint a' kis gyermekek*, tudni-illíc, szelidec s' minden kevélység nélkül való, *nem mehettek bé a' mennyeknek országában*, Matth. 18. 3.

2. Gondollyuk-meg azokat a' jókat, mellyekkel nagy bölleggel meg-ajándékoztatunc Istenől, ha az kevélyléget el-távoztattuc. *Tudni-illik* szeret, felmagasztal és kegyelmességben részfeltet Isten, 1. Pet. 5. 5. 6. Miképpen az alacson völgyeket firofsá téfzi a' bölleges harmat, a' magas hegyec pedig koparoc s' termeketlenec; így a' fel-fuvalkodtakat az ő kegyelmes ajándékira méltatlanoknak itili az Isten, Luc. 1. v. 51. 52. 53.

3. Gondollyuk meg melly igen változó, romlandó, héjában valoc mind azoc, mellyekben az emberec szoktanac fel-fuvalkodni e' világon. Leg fellyebb becsülli e' világ talan világ az *Aranyat* és *Ézűstöt*: de micsodác ezek? magokban csak földből s' vízből őszve egyeledett ércz nemec, mellyeknek bírása igen bizonytalan, ugy hogy haszontalan szemeidet azokra vetned mellyec ezentül nem lesz nec, és olyan szárnyok vagyon mint az *saskefelyűnek* melly el-repül ez égre, Prov. 23. v. 5. Sokakat fel-fuvalkodtat a' *Nemesség*: de micsoda az-is? Magában semmi nem egyéb, hanem csak haszontalan *Nev*. Ugyan-is mit külömbözt az *Nemes* a' parafztul, annyá méhében, születésében, életében és halálában? Szintén olyan fetétségben s' undokságban hever *annyá méhében* a' *Nemes* mint a' parafzt. Egy aránt bűnben fogantatnac és születet nec mind *Nemesséc*, parafztoc. *Eletekben* szintén olyan változó, betegsegec, fájdalmac, félelme alá rekesztetec a' *Nemessék*-is mint a' parafztoc. *Meg-halnac* a' *Nemessék*-is, és meg-holt testec meg-rothadnac s' meg-bűszödnek, nem külömben mint a' parafztoké. Némelylek kevélyked nec *tudományokban*, hogy másoknál tudosabbac; de gorombaság dologoc: mert mentől tudosabb valaki, annál inkább meg-ismérheti, melly fokban fogyatkozik, melly fok dolognac nem lehet végére: *mert a' bölcseség nec sokaságában sok bűsulás*, (unalom, boszszopkodás) *vagyon, és a' ki öregbíti a' bölcseséget, öregbíti a' gyötrelmet*, nyughatatlan-

tatlan-ságot, Eccl. 1. v. 17. Erre nézve a' leg tudosabbak is csak így fohaszkodhatnac: *Heu quantum est quod nescimus!* Oh bezzeg fok dolgokat nem tudunk! Meg kell tehát alázni magát a' leg tudosabbnak-is, és ollyannac kell lenni, mint a' termő fánac, melly mikor leg termettebb, akkor leg aláb bocsátja ágait a' föld felé.

4. Gondollyuk meg hogy valamie vagyon ember nec, nem sajtáttya tulajdon-képpen nékie, hanem Isten ajándéka ő nála. A' bűn és romlóság tulajdon-képpen miénk; ezen kívül valamie vagyon Isten adománya mi nálunc az Apostol tanítása szerint: *Ember! micsodád vagyon a' mit nem vettél volna? hogy ha pedig vőtted, mit dicsekedel mint ha nem vőtted volna?* 1. Cor. 4. 7. Vallyon nem csufos dolog volna ha valaki máttul költsön kért ruházatban pipeskedné? avagy a' koldus kérkedné azockal, mellyeket nagy orcza pirulással szerte éllyel koldulgarott?

III. *Haszna e' Tanúságnac Vísgalás.* Midőn látsd s' hallod szertelen fel-fuvalkodását ama' *lűnnek* emberének, a' *veszedelem fiának*: 2. Thess. 2. 3. hallod feje fel-emelését ama' *Szentelek és Mártýrok vérvével meg-részeült parázna aszszonynak*: Apoc. 17. hallod dicsekedését, En *ugy ülök* ugymond *mint királyné aszszony, és nem vagyok özvegy, és semmi keserűséget nem látok*, Apoc. 18. 7. meg ne tántorodgyál hitedben keresztény ember, mert e' nagy kevélységért egy nap jönek a' reája az ő csapási, az halál, a' siralom és éhség.

ség, és tűzzel égettetik meg, mert erős az Úr Isten ki meg-íteli s' meg-bünteti Őtet. v. 8.

Istennec népe, gyaláznaké, szidalmaznaké ellenfélig? fel-fuvalkodtanaké a' te határid eilen? Meg ne csüggedgy reménségedben: mert végtére olyanok lesznek a' te ellenségid mint Sodoma és Gomorra: rettenetes lesz az Úr ő ellenek és meg-emeszti űket az ő kevélységükért: mert gyalázzattal illeték és bosszontották a' Seregek Urának népét. Lásd Sophon. 2. 8. 11.

A' minden vigasztalásnac és hatalomnac Istene, adgya minékünc a' szelidfégnec, alazatoságnac és kegyefségnc lelkét; hogy minden kevélységet levetkezvén, miat lelki szegénység bölcsen járjunc, és ekképpen az Istennec kegyelmét elsőben, az után pedig az ő dicsőségének országát a' Jesus Christus érdeme által meg-nyerhelsünc, Amen.

VII. PREDIKACIO.

Abd. v. 3. 4.

EZ előtt valo tanításomban meg-mondottam, hogy az Edomiták romlásának edgyic oka a' kevélység volt, és a' vakmerő bizakodás, melyet ők helyhezttetenec mind külső dolgokban, úgy-mint, Erős helyekben, gazdagságban, frigyes tárfokban; mind belső jokban tudni-illíc, Bölcseségekbé és erejekben. Azért minek-utánna a' kevélységről közönségesen szollottam, szükséges immár bollandom a' kevélységnc czélyárol, s' leg elsőben-is az Erős helyeknc hazzontalanságarol, mellyről így szoll Abdias, v. 3. 4.

Három

Három kérdésben foglalom a'

MAGYARAZATOT.

I. KERD. *Miben helyhezttettek kevély bizodal-mokat az Edomiták?* Fel. Az erős helyekben: mert felette magas és majd hozzá mehetetlen hegyeken, elrejtett helyeken, s' mint egy ugyan a' kőszikláknak hasadékiban laktanak, és az ellenfégnec beütése ellen nagy hegyekkel vétettenek környül. Ez ő hegyes tartományok az Seir hegyén volt, Gen. 36. 8. Melly Esau hegyének is mondatik Abd. v. 8. Es az Edomiták Seir fainak neveztetnek. 2. Chron. 25. v. 11. 14.

II. KERD. *Micsoda sokkal fejerte-ki az Edom Nemzete az erős helyekben valo bizakodását?* Fel. Im ezekkel: *Kicsoda vetne-le engemet a' földre? Az föld-re valo le vettetés, jelent igen nyomorult és alá valo állapotot, kemény büntetést és végső veszedelmet,* mint Elai. 63. 6. és Ezech. 19. 12. Meg-tetzik Ertelme azért az Edomiták negédes kérdésének ez: Holott mi erős és majd hozzá járulhatatlan kősziklás hegyek között lakozunk s' nagy csendességben vagyunk, kicsoda volna az az erős és hatalmas nemzet, melly a' mi boldog állapotunkat nyomoruságra változtathatná, a' mi békeiségünket nyughatatlanságra hozhatná, és az mi erős lako helyeinkből minket levetvén veszedelmünkre és romlásunkra lehetne? Nem félünk attul semmit, mert meg ostromolhatatlan erős helyekben lakozunk.

III. KERD. *Az Edomiták magok biztatásának volté*

volté valami haszna? Fel. Semmi sem: mert azt mondgya nékik Isten. v. 4. *Ha fel emelkednél is mint az faskeselyű, &c.*

Mondás: Hiszem lehetetlen volt az Edomitáknak nagy fel emelkedni mint az faskeselyű, és a' csillagok között helyhezteni féfkét: miért áll így Isten? Fel. Igaz dolog hogy az lehetetlen volt; de az Ur Isten, az Edomiták vakmerő bizakodásoknak el rontására, és az ő végzetlen hatalmának meg mutatására, lehetlenséget tében fel [per concessionem hyperbolicam] hogy ekképpen az ő rájuk bizonyosan következő büntetésnek súlyosságát kijelencse: *Mint ha mondaná: Ha lehetséges volna hogy olly magassan fel emelkednél mint az faskeselyű és a' csillagok között raknál is fésket, csak habontalan fáradnál: mert onnét is levetnélek tégedet, nem hogy az te erős helyeid ortal-mazhatnának - meg tégedet az én erőm ellen. Egy szóval, így beszél az Isten: Valamint hogy lehetetlen néktek úgy fel emelnetek magatokat mint az faskeselyű, és a' csillagok között rakni fésket: [mert emberek vadtoc, és nem adtá tinéktek Isten, sem az Meny-eger; melly az ő méltóságos lakó helye, Pál. 33. 14. & 115. 16. Ésai. 66. 1. Sem az Csillagos eger, mellyet Nappal, holdal, és csillagokkal mint feregekkel meg-ékesítet. Pál. 33. 6. Jer. 33. 22. Sem pedig az Levégő-eger' mellyben laknac és repdesnek a' madarak, Pál. 104. Jer. 8. 7. Matth. 6. 26. Hanem a' földet lakáfra, Pál. 115. 16.] azonképpen lehetetlen néktek az én Isteni bölcseségemet, hatalmammat, harago-*

mat

inat és abbul érmazo büntető oltorozáomat meg-gátolni s' el fordítani.

TUDOMÁNY.

Midőn Isten valamelly népet, nemzetseget meg-akar büntetni, s' annak fejére romlást és veszedelmet hozni, semmi némű erős helyek, nagy kerített városok-is az Istennek büntetését el nem fordíthattak.

E' tudomány fundáltatic az Edom nemzete példájában, v. 3. 4. Nem-is volna nehéz fok példákkal ezen igazságot meg-mutatni, de most csak szintén három erős és híres városoknak példáját hozom elől a' Szent Írásból:

I. Erős, hatalmas, kénccses város vala Babylon ez egész földön: mert annak köfalai szörnyű vastagoc és magossac voltanac, úgy hogy e' világnak hét csudái közé számláltattanac: olylerősek-is egyfzer s'mind, hogy semmi álgyuckal és fal ronto eszközökkel meg ne rontathatnának, *Plin. lib. 6. Natur. histor. cap. 26.* Isten mindazáltal meg-akarván azt büntetni, titkos igazgatásával meg-tanítá Cyrus Királyt, mi modon vehetné azt meg: mert annac job kezét meg fogta, és elötte menvén az egyenetleneket meg-eg yenesítette, az az, minden nehéz akadályokat előle el-vőtte, az ércz kapukat el-rontotta és a' vas zárokat el-rötte, *Esa. 45. 1. 2.*

II. Mind nagysággal s' mind hatalommal Babyloné fellyül halladta Ninivé városa, mellynec kerületi 480. futamatni volt (egy futamas, stadium nyolczad része egy mérföldnec, az az, fél fertály mérföld) és körös környül ezer s' ötfüz tornyokkal volt meg-

I

erősít-

erősítve: de midőn Istennek tettezt e' várolt el-rom-
tani, el-romlott és szintén úgy járt a' mint meg-jö-
vendőlte volt *Náhum* proféta, cap. 3. 12. 13. Min-
den te örökéig id olyanok lesznek mint a' meg érett fu-
gék, melyeket ha meg-mozdítanak, az ember szájában
esnek. Ime a' te n'ped te benned olyanok lesznek mint
az aszszonyok; a' te kapuid meg-nyitattak a' te ellen-
ségidnek, a' tűz emészti-meg annak zárait.

III. Felette igen gazdag és hatalmas vala *Tyrus*-is
a' tengeren, melly félelmekre volt a' tenger mellett
la-ozóknak, *Ezech.* 26. v. 17. mert erőseget épített
vala magának, és gyűjtött ezüstöt mint a' port, és ara-
nyat mint az ucran való sárt; *Zach.* 9. 3. de a' végső
romlást ugyan nem kerülheté el: Lásd *Ezech.* 26.
egezlen, *Zach.* 9. 4.

OKAI A' TUDOMANYNAK.]

I. Mert a' kiket Isten meg-akar büntetni, meg-
változhatatlan tanácsából el rendelte azoknak bün-
tetéseket. Ugyan-is semmit Isten nem cselekeztie
bizonyos időben, mellyet eleitől fogva el nem vé-
gezett cselekedni; mivel hogy *mindeneket cselekeztik*
az ő a' arattyanak tanácsából, *Eph.* 1. 11.

II. Mert csak egyedül az Isten meg-győzhetet-
len erős Király, ki így fenyegeti azokat, kik az ő
büntetés-től meg-akarnak menekedni: *Ha a' föld-
nek gyorában ásunk is bé magokat, az én kezem on-
nan is ki-hozza őket*, *Éc.* *Amos.* 9. v. 2. 3.

HASZNAI

HASZNAI E' TUDOMANYNAK.

I. Oktatás. Az Istennek büntetése ellen hafzon-
talanoc ugyan az erős kerített várafoc; de azért nem
kell csak semminec tartani azokat: mert bizonyára
veszedelmes bátorságnac jele, és Isten kékertés, midőn
az emberek avagy gondviseletlenségéből el-rontyác a' vá-
rosoknac kerítést s' kőfalait. Vértől tnlajdonitá I-
sten régen e' gondviseletlen bátorkodást az *Arabia*-
bélieknek, mondván: *Kelyletek fel, menyletek a' bá-
torságban lakó békeséges népre, kiknek sem kapujok,
sem zárok nincsen, csak ő magok laknak*, *Jer.* 49. 31.
Isten akarattya, hogy az oltalomra rendeltetett hafz-
nos és szabados *Eszközöket* meg ne velsúc; hanem az
Isten nevének segítségül hívásával, éllyűnc azock al:
mint régen nem csak azt akará Isten hogy *Moses* az
hegyen buzgovan könyörgene *Izraelért Amalec* el-
len, hanem azt-is, hogy *Josue* a' néppel erőssen har-
czolna a' völgyben azon *Amalec* ellen, *Exod.* 17.

II. Feddés. Vértuezne, valakic az erős helyek-
ben bizakodnac, és meg-maradáfra reményegek
csak azokban helyhezetic: talám nem hallották a-
zok soha, melly könnyen, minden álgvuc, losoc,
és egyéb fal-törő eszközök nélkül ronta-le Isten,
Jerichot *Josue.* 6.

III. Intés. I. Az Istennek befzédéből meg-ta-
nulván tisztúntet, soha az erős helyekben, nagy ke-
ritett várafokban, és egyéb földi kezűletekben ne

vefsüc bizodal munkat, hanem az egy első Istenhez támaszkodgyunk és ő hozzá ragaszkodgyunk, mert csak ő a mi életünk, oltalmunc, békességünk, &c. Deut. 30. 20. Esa. 10. 20. 2. Szorgalmatosan meg oltalmazuc magunkat mind azoktól, mellyekkel az Ur Istent meg-bántanánk, és az ő haragját ellenünk felgerjesztenénk.

Azért ez **ESZKÖZÖKKEL** éllyünk.

1. Az Isten haragjánac tűzét az országoc, tartományoc, váraloc ellen felgerjesztő bűnöket el-távoztassuc szüntelen. Példának okáért.

* A' részegeskedést, mellyről így szoll Isten: *Jaj azoknak a' kik jo reggel felkelnek hogy részegeskedgyenek, és mulatnak a' bor mellett mind estvélig, hogy a' bor felgerjeszse őket, kiknek lakodalmokban vagon hegedő, lant, dob, sip és bor; az Urnak dolgozár nem tekintik meg, és az ő kezének cselekedetét nem gondolják meg. Ennek okáért vitetik az én népem fogságra, mivel hogy nincsen bölcsesége: az ő tiszteteles emberei éhséget szenvednek, és a' sokaság szomjúság miatt eped meg,* Esa. 5. v. 11. 12. 13.

* A' családságot, hamiságot. *Mint a' kalitka madarakkal teli, úgy az ő házak tellyesek alnokság gal: annak okáért nagygyá és gazdagokká lőtenek, &c. 19. az ítélettel nem ítélték, &c. Ezekért nem látogatnám meg őket, azt mondja az Ur, az illyen nemzetséget nem bünteti meg az én lelhem?* Jerem. 5. 27. 29.

* A' bujaságot, testi gyönyörűséget: *Jaj azoknak, kik elephánt tetemből csinált nyoszolyában alusznak*

nak és elnyujtoznak az ő ágyokban: kik válogatott bárányokkal laknak, &c. Annak okáért elől viternek a' fogságra, és el-közelget az ágyban nyujtozoknak jaggatások: Némelylec így fordittyác: és el-távozták a' gyönyörűségben élőknek vendégségek, Amos. 6. 4. 5. 6. 7.

* A' kevélységet. *Meg-esküött az Ur Isten az ő életére, (az az, önnön magára) utáalom én Jakobnak kevélységét és az ő palotáit gyűlölöm: annak okáért kezben adom a' várost és annak tellyeségét, az az, gazdagságát, &c. Amos. 6. 8.*

* A' Szombatnac meg-rontását: *Micsoda gonosz dolog ez a' mit cselekedtek, hogy a' szombatnac napját meg ferteztetitek? avagy midőn a' ti Eleitek is ezt miveltek volna, nem azért hozta-e a' mi Istenünk mi reánk és a' mi városunkra mind e' veszedelmet? Ti pedig nevelitek az ő haragjánac tűzét az Izrael ellen, meg fertőztetvén a' Szombatot?* Nehem. 13. 17. 18. Ezek-től s' ezekhez hasonló bűnöktől oltalmazuc meg magunkat.

2. Azon legyünk hogy a' gonosz istentelenec, kik gonosz példa adással másokat is el-rontanac, a' mi serginkből s' városinkból ki-vetteflenec: mert, miképpen a' molyoc meg-emészti a' drága ruhákat-is, így a' bűnben el-merült gonosz emberek, romlásra juttattyác a' nagy várasokat-is. *Joáb régenten meg-ízálván haddal Abelah városát, mind addig-is nem mene el alola, míg nem a' városbéliac a' Dávid király ellen pártot ütött, Zebának fejét ki-vetéc a' kőfalon.* 2. Sam. 20. Így a' bűnt gyűlölő Isten, az ő kemén

mény büntetésit nem tartoztattya-meg a' várafoktul, mellyec az istenteleneket ki nem akarjác tisztítani, gyomlálni. Ennec szükségcses voltát tudván *Dávid* király, így kötelezi magát Istennek: *Minden reggel (az az, nagy hamarsággal, minden haladéc s' tetővázás nélkül) ki-vesztem e' földnek minden latrait, hogy ki-gyomlályam az Urnak városából mind az hamisság cselekedőket, Pál. 101. 8.*

3. Nagy és kivált-képpen valo gondunc légyen az Isteni szolgálatra, és azt mind magánossan s' mind közönfegessen igaz buzgosággal gyakorollyuc: mert az Ur Isten drága igiretit ajánlya kegyelemből mind azoknak, valakic őtet tisztelic és az ő szent beszédéhez engedelmeskedne. Lásd és olvasd-meg: Exod. 23. v. 25. 26. 27. és 34. v. 23. 24. Deut. 28. 1. 7. Jos. 23. v. 8. 9. 10.

IV. *Vigasztalás.* Ha az elő-írámlált *Eszközökben* ferényen gyakorollyuc magunkat, bátran mondhatyuc oltán a' mi városinkrol azt a' mit mondtottac régen *Sion*rol a' hivec: *A' felséges Isten erősíti-meg a' mi várafinkat, Pál. 87. 5.* Ha szintén fel kelnek-is ellenűnc fok ellenfegec, az Isten mind-az-által *zúgcserekereccel és lovagokkal* körülül védzi *Várafinkat* és meg-oltalmaz bennűnket Sz. Angyali által, mint régen meg-oltalmazá *Eliseus* Profétát *Dothanban* a' *Syriai* Királynak tábora ellen, 2. Reg. 6. v. 17. úgy hogy vigan énekellyuc ezt: *Erős városunc vagyon mienkűnc, az ő szabadítását köfal és bástya gyanánt adta az Isten, Efa. 26. v. 1. Amen.*

VIII. *PREDIKACIO.*

Abd. v. 5. 6.

A' Gazdagnak marhája olyan mint az ő erős városa, és mint a' magas köfal, az ő gondolattya serént, így szól Bölcs Salamon Prov. 18. v. 11. Nem azt mondgya hogy igazság s' valóság serént az gazdagság erős város gyanánt volna az gazdagoknak, hané hogy csak az magok tetczések és gondolattok serént. Ugy vélekednek az gazdagok, hogy az ő kincsek ő nékiek elegendendő oltalom, minden kedvetlen cselekek ellen: De igen meg csalatkoznak. Mert a' mit erős és magas köfalnak tartanak, csak olyan mint az falma töltés, mellyet mihelyen csak gyenge félvéss meg ér-is, azontul el-omol. Azt alittyák az emberek ez világon, hogy csak gazdagságok légyen nékiek, az által minden szükségeket s' kívánságokat el érik: a' gazdagság által az Törvént el fordithattyák, az igazságot meg tántorithattyák, és az hatalmasoknak biveket, kedveket el lopván, magokhoz édesgethetik. Ide czéloz az Bölcs Király bevéde: *Az embernek ajándéka, úgy mond, szabad utat szerz, és az tiszteleseknek orozája eleiben viszi az embert. Prov. 18. v. 16. Ísmét: Az ember életinek váltsága az ő gazdagsága. Prov. 13. v. 8.* Mert gyakorta az Istenelen gazdagok, az itélő Biráknak elméjeket ajándékok által el-rontván, meg szabadittyák az érdemlett haláltul, bűnnel terhes lelkeket. Sőt vagyon olyan Hiémben va

ben való nép, ki azt alittya, hogy nem csak az erős kerített várofoknak, hanem még az menyorságnak kapuit is, a' gazdagságnak Arany-kulcsával könnyű legyen meg-nyitni; földi kincsen, aranyon, ezüstön, mennyei hazát is, örök boldogságot, lehet embernek beszerezni.

Ez töredékeny nád pálczához is nem kevesse támaszkodtanak az Edomiták, így gondolkodván elméjekben: Ha fintén az ellenség reánk jön is, és megfőtt rés szerént bennünket, mind azáltal elég marad meg; mert mi az mi kincseinket rejtek helyekben zárjuk-el, melyhez az ellenség nem juthat.

De melly haszontalan legyen ez ő magoc biztatása, itt az *Textus*ban, v. 5. 6. meg-mutattya a' Proféta.

Holott *summa* szerént az Edomitáknak haszontalan dolgokban heyheztetett reménységeknec s' vakmerő bizakodásoknac másodíc támasztát, le-dőjtít a' Proféta; nyilván meg-mutatván az ő kincsekneccs' gazdagságoknak héjában valóságát, és az ő reájok jövő bizonyos romlásnac nagy és rettenetes voltát.

Ezt pedig két képpen cselekefzi a' Proféta.

I. A' pusztulásnac nagy és bizonyos voltát közönséges kérdésben teszi-fel: *Mi módon vágattattál ki?*

II. Kisebbsé romlással s' kárvallással egyben vetén az Edomitákét, ezt amannál terhefsebbneccs' íszonyubnac lenni mondgya: *Ha lopok jötte nek volna reád, &c. v. 5. 6.*

MAGYAR

MAGYARAZAT.

I. KERD. *Micsoda e' kérdésnek értelme: Mimon módon vágattattál ki?* Fel. I. Olly bizonyos a' te romlásod, olly el-multhatatlan, olly meg-változhatatlan, mint ha már végben is ment volna. Ide alább. v. 10. mint a' következő dologrul szoll: *ki-vágattatol mind örökké.* Itt pedig úgy szoll mint immár lőtt dologrul: *ki-vágattattál?* Mert ugyan is az illyetén kérdéseknec, a' dolgot meg-erősítő és állaterejec vagy on. Lásd Hab. 2. 13. Rom. 9. 21.

2. Olly nagy és álmélkodásra méltó leszen a' te romlásod, hogy elébbi boldogságodtul teljességgel meg-fosztalsál; mert tövestül gyökerefti *ki-vágattatol*, és ollyan leszen *mint a' víz színe, való rajtek*, Hof. 10. 3.

II. KERD. *Micsoda pusztulással s' meg-fosztással veti egyben a' Proféta az Edomiták romlását?* Fel. Az éjjeli lopóc és szőlő szedőc pusztításokkal, értelme pedig kérdésenec ez:

I. Ha lopóc és éjjeli tolvajoc jötte nek volna te reád, csak annyit vittene nek volna-el a' mennyi nekiek elég lett volna: mert azok sokat nem mulattac volna, hanem csak sietve a' mit el-kapdoshattac volna, azt prédáltac volna-el: De nem így cselekefzi a' te ellened jövő Assíriai nép, mert ez tégedet minden jószágodtul meg-főzt, hogy semmi házádban s' kezdedben ne maradjon.

2. Ha szőlő szedőc jötte nek volna te reád, meg-hatta-

hattanac volna valamelly gerezdeket; mind azért hogy a törvényben meg-parancsoltatott volt; hogy az szűlő szedők a' mit magok után el-hagyándanak meg ne szedgyék azt, hanem a' jövevények, árva, és özvegyek számára hadgyák, Deut. 24. 21. mind pedig azért mivel hogy nem olly nagy szorgalmatossággal keressék fel, hogy valami meg-is el ne maradjon. De az Assyriabéli a' te ellenséged, csak egy földi szemet-is nem hágy tenéked, meg-terheli magát prédával, tévedet pedig üressen hágy: minden jóságodat fel-keresi szorgalmatossan, a' te titkos rejte helyeiddben, elrejtett kincseidet fel-veri, el-dulja; hogy ebből nyilván szedben vehessed, hogy az Istennek igaz ítéleti fordult te ellened, ki a' te fel-fuvalkodásodat Je-nyomja, és vakmerő bizakodásodat semmivé teszi. Lásd. Jerem. 49. v. 9. 10.

III. KERD. AZ Esau nevezetén kit kell itt értenni? Fel. Ugyan azont kit az első v. az Edom nevezetén: tudni-illik, az Isák Patriárchának első szülött fiától az Esautól test szerént származott pogány Edomitákat: mert az Esau az Edomitáknak atyok, Gen. 36. v. 43.

TANUSÁG.

E' világi gazdagságok és ugyan nagy erős titkos helyre rejtetet kincsek-is, embert az Isten el-végezett igaz ostorozásának idején meg nem oltalmazhatták, nem vigasztalhatták, a' romlás és pusztulás ellen meg nem tarthatták.

Ihol az Edomiták abban biztat hogy az ő gazdagságok

fágok s' el-rejtet kincsek pártul s' oltalmul lészén nékiek a' veszedelemnek idején, sőt az ellenfélegnek eltávozása után azokkal magokat vigasztalhatták s' kelerőségeket meg-enyihithet. De külömbet mond az Urnak lelke a' Proféta által. v. 5. 6. a' mint világosan meg-magyarázatni hallátoc.

Nyilván állattya ezt Ezechiel Proféta, c. 3. v. 19. holott az Izrael földének végső romlásaról így szól: Az ő ezüstöket az uczákra vetik-ki, és az ő aranyokat el-hánnýac: az ő ezüstök és aranyok meg nem szabadíthatja őket az Ur busulásának napján: az ő telkeket meg nem elégíthetik, és hásokat be nem tölthetik: mert az a' romlás az ő álnokságokért lészén.

Ezen igazságot taníttya Sophonias Prof. c. 1. v. 18. a' gonoszban meg-keményedett Jüda nemzetséget az Istennek büntetésével fenyegetvén: Sem ezüstök, sem aranyok nem szabadíthatja meg őket az Ur haragjának napján: mert az ő busulásának tüze emésti-meg az eget földet.

Minec előtte tovább mennénc, azt mondhatná valaki: Tudom ugy-mond, hogy a' bölcs Salamon, Prov. 10. 2. azt mondgya: Nem használnak az hamissággal gyűjtött kincsek. De én azt kérdem, a' fel-tétetett Tanuság is csac az hamissan gyűjtött gazdagságokról szolle? Fel. Szoll közönségesen s' minden meg-határozás nélkül minden gazdagságokról, a' mint ugyan bölcs Salamon-is, Prov. 11. 4. ezen tanítását killyebb terjesztvén, azt mondgya, hogy nem használ a' jószág, az gazdagság ha szüntén hamisság

nélkül szabados uton szereztetett - is az haragnak napján.

Haragnac napjánac mondatie pedig a' Sz. Irásban:

1. Az Istennek busulásának és büntetéseinek ideje, melyről szól *Sophonias* 1. v. 18. és 2. v. 3.

2. Az halálnac ideje: mikor az Urnac haragos orczáját először meg-láttýac a' gonosóc, *Pfal.* 2. i. 10.

3. Az utolsó itéletnek napja, *Rom.* 2. 5. Mert a' haragos biro akkor mond sententiát a' gonosóc ellen. Akar melly napon látogassa-meg Isten a' gazdagokat, de nem segitheti őket gazdagságoc; mert sem az Istennek busulását meg nem csendesitheti; sem az halált meg nem késlelheti; sem a' kemény ítéletet el nem fordíthattýac.

O K A I.

3. Mert minden földi jószágoc, természetec szerint csak mulandóc és romlandóc: mimodon oltalmazhatnác tehát meg embert az Istennek busulása ellen? A' mit nagy fáradságos munkával edgyűnneis másfunnan-is egyben gyűjtőget ember, néha egy écpillantásban el-vész, mint a' Jonás fejét sűrű hévseggnek el-távoztatására Istentől teremtetett 7 ök, egy étczaka nevedett s' más étczaka ki-száradott, Jó 4. *Sodománac* földén olyan gyűmölcs terem, melly kívül szép és kívánatos, de midőn ember le-akarja fakasztani, csac sűrű és hamuvá léfzen kezében. *Jeseph. Flav. lib. 5. de bello Jud. cap. 5.* Illyen a' földi gazdagság, melly a' szivnek kívánatos, gyönyörűsége a'

ges a' szivnek kívül; de térges, úreks belől, és semmi állandóságot nem szerez embernek.

2. Mert az Isten hatalmának dicsőséges munkája az, midőn az embereknek büntetelésben, hasonlatanná téfzi azt, a' mihez az emberek nagy bizakodva támaszkodtanac. Példa a' Jüda nemzetsége, ki az ő erejében nem keveslé bizakodóc, de azt mongya néki Isten: *Az Ur napjának szava keserves, kiált azon a' napon az úreks férfin,* *Sophon.* 1. v. 14. az az: a' kik most úgy mutattýac magokat, mint erős Orozlányoc, az Ur büntetelésnek napján el-olvad szívec, el-czügged kezec, el-fogy erejec és az ő bátorlágoc meg-változic: hirtelen meg-rettenne és a' félelemnec miatta keserveffen kiáltanac, mert nem láttýac miképpen kerülhessek-el az Istennek kemény ítéletit. Példa továbbá a' *Pharaho* Király, ki az ő fegyveres szekereiben, és sok számu lovagiban bizván, az Izraél után nagy dühösséggel indula, de Isten őtet hatalmas ereje által minden szekereivel lovagjival a' tengerbe vészte, és az ő hatalmasságának dicsőségét bennec meg-mutatá, *Exod.* 14.

3. Mert a' gazdagság csak akkor van az embernek elő-menetelire s' hasznára, mikor Isten az ő jó kedvéből azt úgy rendeli: az ő ostromlásának idején pedig el-fordíttýa annac használatos voltát: *Az Isten áldása gazdagít-meg, és azzal semmi bántást nem szerez az Ur,* *Prov.* 10. 22. az az: Az Ur Isten a' kiket akar könnyen, nagy aggodalom s' gyöttrődés nélkül gazdagít-meg: A' kik pedig minden igyeke-

zeteckel csak azon vadnac, miképpen gazdagodhasanak-meg, nem az Isten áldásához s' gond-viselethez támaszkodván, hanem magoc nyughatatlan forgalmatoskodásokhoz bizakodván, *azok magokat által szereztek sok gondokkal*, 1. Tim. 6. v. 10. s' legkeservelebb győtrődésec akkor vagyon, midőn az gazdagság el-vész a' gonosz foglalatosságban, Eccl. 5. 14. az az: mentül nagyobb forgalmatossággal s' nyughatatlansággal igyekezc ember azon hogy meg tartsa és őregbithesse gazdagságát, ha akkor vés el, igen nehéz nyavalya: mellyből ha ki bős, csak azt hozhattya ki, hogy az ő gazdagságának használatos voltát el-fordította Isten.

HASZNÁI.

I. *Oktatás.* Ha még az igazán kerestett gazdagság-is embert meg nem oltalmazhattya az Istennel igaz oltorozásának idején: hát mennyivel inkább, az hamisan gyűjtött gazdagság azt nem cselekedheti. Szükséges dolog tehát itt meg-tanulni: *mellyek legyenek az hamisan szerzett gazdagságok*, hogy magunkat attul meg-oltalmazhasfluc?

Felelet. Hamisan szerzett gazdagság az, melly fe-reztetic.

I. *Erőszak tétellel és másoknak nyomorgatásával.* Jaj azoknak, kik ha meg-szerzették a' más ember meze-jét, azt azonnal el-ragadják: avagy házát, és azt el-veszik: és nyomorgattya az embert az ő háza népével egybe, az embert és az ő örökségét, Mich. 2. v. 2. Ek-képpen

képpen Acháb és Jezabel erőszakkal el foglalác Ná-botnac bűlejét, s' magát-is meg-öléc, 1. Reg. 21. Ecképpen ma (ha mi közönfegyves jóvedelem, pénz, avagy jószág volna) a' kik erőszakkal magoknál tartya, azokbul magános hasznokat vadászác, felet-te igen vétkezec.

II. *Alnoksággal*, csalárdsággal, Prov. 21. v. 6. Mikor hamis mértéckel élnc, Amos. 8. 5. Mikor a' jószágot árán fellyúl adgyác: mellette eskűnc; hamisan dicsiric, &c. Ibid. & Prov. 20. 14. Mikor kereskedő tárfokat meg-csallyác, 1. Thess. 4. v. 7. Jaj nékic, Prov. 20. 17.

III. Hamis és Isten ellen valo végekre, peld. ok. Hogy kevélykedhesenec, fris öltözeteckel, fényes házackal, pompás eskűzőckel; hogy tölthesséc há-fokat válogatott ételeckel és italockal. Jaj az illeté-neknek-is, Amos. 6. 4.

IV. *Mértékletlen szorgalmatossággal*, fősvény-féggel. Illyeténec a' kik csak gazdagodhasanak, sem-mit az Isteni bégálattal, lelkec idveflege kereséssel nem gondolnac: a' testnec kedvét keresic az ő kíván-ságiban, de lélec szrént járni nem igyekeznec: nem keresik az Istennel országát először, mint Idvezítőnc parancsollya, Matth. 6. v. 33. hanem avagy utolszor ha reá érkeznec tudni illic, avagy ugyan telleyfleg-gel el-mulattyác s' nem keresik semmi képpen.

2. *Feddés.* Vétkezec azoc (1) kik ugy véle-kednc magokioan, hogy a' kedvetlen és fanyarufág-gal telley időkben nincsen egy jobb oltalma s' erőf-lebb

sebb támasza embernek, mint ha sok kincset s' gazdagságot szerezhetne magoknak. De csaloka ítélet ez nyilván. Vallyon s' micsoda oltalmokra lön a' Viz Özönne idejébéli gazdagoknak az ő gazdags goc? avagy a' Sodomának tűzzel való szörnyű romlásakor? egy aránt el-vefzénec ott a' gazdagoc, mint a' fzegényec. Mit használta ama' das gazdagnac sok gazdagsága, midőn a' mennyei szozat ezt kiáltá fűleiben és szívében: *Te bolond! ez éjjel el-kívánnýác tőled a' te lekedet, a' mellyeket szerzettél pedig kie leszek-nek?* Luc. 12. 20. Semmi képpen azok meg nem vizsgálthaták: főt még fél orácskáig-is életénec határát meg nem hoszszabithaták.

Nagy kedvetlen nyavalya és szörnyű gyötrődés emberben a' *köszvény*, melly miatt Afa Judának Királya, még az ő nagy kinnyaiban-is nem az Urat keresé, hanem az orvosokat, 2 Chron. 16. 12. Nem kisebb fájdalom a' vesékben termet kővec által való kínoztatás; a' kegyetlen *fogsíjás*: De mutafs nékem egy embert, kit illetén kinaibul az ő kincse kiragadhatott volna. (2.) Azok, kik azt alittyác hogy az ő gazdagságoc bizonyos jele az ő boldogságoknak, és Isten kedvében való lételeknec. De ezek-is meg-csallyác magokat. 1. *Mert* az valólagos boldogság állandó és változhatatlan: a' gazdagság pedig álhatalatlan s' meg-változó: hirtelen el-hadgya embert, mint az Absolonnac őszvére csak el-mene Absolon alól, midőn amaz ő fodor hajával a' csertára fel-akadtott volna, 2 Sam. 18. v. 9.

11. *Mert*

11. *Mert* Isten nem minden embernek jó kedvéből adgya a' gazdagságot, hanem némellyeknek haragjából-is, mint *Doegnnek*; hogy annac fokaságában bizakodv n el-vefzne, Pál. 52. 9.

III. *Mert* Istennek kedvében fokban vadnac kik semmi világi gazdagságoval nem birnac, hanem Istenben gazdagoc, Luc. 12. 21.

3. *Intés.* 1. A' kiknec Isten gazdagságot nem adott, ne törődgyenec azon, ne szomorkodgyanac, hanem az ő kincseivel meg elégedgyenec; mert *nagy kereskedés, nyereség, a' kegyesség a' meg-el-gedéssel*, 1 Tim. 6. v. 6.

2. A' kiknec Isten világi gazdagságot adott, vegyéc Istenül halá-adással.

a. Ellyenec azokkal azokra a' végekre, mellyekre Isten attá: tudni illik, hogy azokkal az Istennek igaz tiszteletit gyámolicsác; az igaz szűkölködőket segitséc, magokat s' cselédgyeket tisztelességgel táplallyac ruházzac, Prov. 3. v. 9. 10. és 19. 17. Eccles. 3. 13. 1 Tim. 5. 8.

b Bizodalmokat abban ne helyeztesséc a' mint az Apottol int, 1 Tim. 6. 17. Gazdag volt *Job* de nem bizakodott az ő gazdagsághoz, Job. 31. 24. 25. mert tudta hogy a' kik gazdagságokban biznac, azok erőtelen nálczához támaszkodnac, melly hamar el-töríc és embernek kezét meg sérti, 2 Reg. 18. 21.

3. Holott e' világi gazdagság oltalmára s' vigasztalására nem lehet embernek, azon igyekezzünc, hogy mi lehetsünc *Istenben gazdagok*, Luc. 12. 21.

L

az. az:

az az: leheessen minékünc igaz lelki gazdagságunc: Tudni-illíc. 1. Igaz áthatatos hitünc, Apoc. 3. 18.

2. Az Istennec lelki ajándékival való bővelkedé-fünc: minémü az igaz isteni ísméret, az Istennec hozzánk való szerelmének érzése, a' jó lelki ísméret, 1. Cor. 1. 5. 2. Cor. 8. 9.

3. A' joságos cselekedetekben való bővölködé-fünc, 1 Tim. 6. 18.

Ezek az igaz és valóságos mennyei gazdagságoc: mellyeket *a' rosda és a' molly meg nem ehetnek, és az lopók-is el nem lophatták*, Matth. 6. 20.

Az Istennec kemény ostromozásának idején, megoltalmazhattya s' meg-vigasztalhattya ezek embert. Ha az halál árnyékának völgyén járnak-is azoc, kiknek ilyen gazdagságoc vagyon, nem félnek semmit, Psal. 23. Sőt ha ezek *mellől ezere el esnének-is*, 1. Cor. 9. Psal. 91. v. 7. 8. Amen.

IX. PREDIKACIO.

Abd. v. 7.

AZ Edomitáknac külső haőontalan dolgokban helyezettett reménségeknec s' vakmerő bizakodásoknac *Harmadik támasza* az ő gondolattyc szerént e' volt: Hogy ők erős hadakozó néppel s' győzedelmeskedő nemzetséggel frigyét és igen bátorságos őövetséget tartanac; miért féltenéc tehát magokat, orságokat, erős lako helyeket és el rejtett kincseket azoktul, kik *fel kelvén ő ellenec támadnak hadal*? Abd. v. 1. Mert ha *híntén* erőtelenc volnának-is

nak-is magok oltalmára: mind-az-által az ő frigyes tárfai paiful és gyámolul lennénc mellettek, a' reájok jövő ellenfégnec hatalmaskodása ellen: mellyhez képest az Istennec véghetetlen bölcseségét s' erős hatalmát negédesen meg-utálván, fíveket meg-keményítettéc a' Mindenható ellen. Ebben azért az *hetedik versben* meg-mutattya a' Proféta *summa* szerént, hogy egy nagyobb bolondságot elméjekben nem forralhatnának, mint az ő frigyes tárfokhoz való bizakodást: mert az Isten, ki az ő veszedelmekben mind bölcseségénec s' mind hatalmának dicsőséget ki akarja jelenteni, nem csak azt cselekedheti meg, hogy a' kinek utához jó akarattal vagyon, annak még ellenfégné-is jó akaróivá tegye ahoz, Prov. 16. 7. hanem azt-is könnyen véghez viheti, hogy a' kinek romlását akarja, annak még baráttját-is ellenfégnévé tegye.

MAGYARAZAT.

E' két kérdésekben pedig meg-magyarázodnac az igéc.

I. KÉRD. *Kikhez bizakodtanak az Edomiták?*

Fel. Frigyes tárfokhoz. 2. Baráttjokhoz.

Frigyes tárfokat két-képpen fejezi - ki a' Proféta.

1. *Minden frigyes tárfaid.* 2. *A' te békeségednek emberei,* Ezeken értettetnec mindazok, valakiknec őövetséget, frigyét s' békeségét igen nagyra tartoták az Edóitác. Ugyá-is a' Sidóc, *békeségnek ebereinek* nevezik azokat a' kikkel szoros őövetséget s' kötelefséget tartanac, a' kikkel bátorságosan tárfalkodnac,

és a' kiknek hozzájoc valo hűségekben semmit nem kételkedne. Lásd Pál. 41. 10. *Jeremiás*nál is cap. 20. 20. Minden én barátim (Sidoul: *az én békeférgemnek emberei*) az én tántorodásomra figyelmeznec: mint ellenben a' kik az emberrel békeférgest nem tartanac, hanem ellene tufakodnac, *versengésnek*, és harczolánc *embereinek* mondattatnac, Esa. 41. 11. 12. Az Edomitáknac frigyos társai, és az békeférgenek emberei noha külömb külömb féle pogány nemzetec voltanac, mint a' *Moabiták*, *Ammoniták* és többec, 2 Chron. 20. v. 10. Pál. 83. v. 7. itt mindazáltal czéloz a' Proféta az *Affyriabeliekre* és *Chaldeusokra*, kik által oltán utolsó romlálóc lött az Edomitáknac.

Baráttokat így jelenti-ki: *A' te kenyeresid: az az*, kik a' te kenyeredet ettéc, kiket gyakorta vendéglettel, kikkel nyajaskodtal, tobzódtal.

Ezek enis némellyec ugyan az Affyriai és Chaldeai népeket értic: mert a' kikkel ezek barátságot tartottac, mind a' magoc hasznáért cselekedtéc, hogy azoknac jószágokból részt vehessenec ök-is: mint ma a' ki *Torókkal* békeférgest es barátságot akar tartani, annak haszna s' maga kara, fogyatkozása nélkül nem cselekedheti.

II. KERD. *Miképpen lett haszontalanná az Edomitákna, az ő Frigyos társokhoz és Baráttokhoz való bizakodások?*

Fel Mert azok mind nyilván való erősséggel s' mind alattomban való ravaßsággal ő ellenec voltanac.

A' nyilván

A' nyilván való erősséget mutattyac ezek.

1. *Határodig ki-uznek tégedet*: az az, nem maradhac- meg a' te országodban, a' te leg erősebb helyeidből is ki-vernece tégedet, mivel te más országnak határhoz futottál oltalomért, ez lében jutalma fel-fuvalkodáodnac, hogy a' magad határit-is, a' magad országot tudni-illic, el-kelletic hagynod. Az határnac nevezetén néha egész ország értetic, Esa. 60. v. 18. Mich. 5. 6.

2. *Erőt vesznek rajtad*: az az, nem csak hadakoznak ellened, hanem ugyan meg-isgyőznec, el-nyomnak: a' kikhez támaszkodtal azok ellened támadnac, a' kiknek oltalmazáoc által határidban reményletted sabados lakáodat, s' intén azok lesnece a' kik országodbul erősséggel ki-hajtanac, &c.

Az alattomban való ravaßságot jelentic ezek.

1. *Meg-csalnak tégedet*, az az, a' kiket te hozzád hűségeknek alitottál, hitetlenec s' kegyetlenec lesnek ellened: oltalmat igertenece néked, de romlással fizetnece, paisnak vélted őket, de lesznece öldöklő fegyver te ellened.

2. *Sebet ejtenek rajtad*: avagy a' Sidó betűnece ereje értece, *Sebet téstnek alád*, az az, Titkon, alattomban, és nagy ravaßsággal febesitnece-meg, és igen váratlan s' véletlen nyomorúságban ejtenece tégedet: mert a' sebnec nevezetén, minden nagy nyomorúság értetic, Job. 9. 17. Hof. 5. 13. *Sebet téstnek alád*. Mint midőn valakinece ágya leple közé rejtic az éles fegyvert, hogy mihelyt rá fekszik, magát védelem-

L 3

fűl meg-

fűl meg-fertse. Így szokott cselekedni az, ki a' tetetes barátságna c sine alatt veszedelemben ejti azt, ki ő hozzá bizakodott. Olly igen nagynac és gonofznak mondgya pedig lenni azt a' febet, hogy annak *ne legyen értelme*, az az, mellyet embernek elméje meg nem foghat, nem hogy förgalmatos mesterlegével ellene alhatna.

T A N U S Á G.

Valamelly népet, nemzetséget a' bölcs és igaz itéletű Isten el akar pusztítani, haszontalanul támaszkodik az, az ő frigyos társainak és barátinak hásegekhez, erejekhez és fokaságokhoz.

Ihon az Edom nemzetsége az Assyriai és Chaldeai népeknek szövetségéhez, barátságához támaszkodott, de sőtén azok rontották pusztították el őket. Az Izraëlnec tiz nemzetsége az Assyriai és Egyiptomi pogányoknak szövetségéhez támaszkodék, de melly Isté ellé, s' magoc haszna ellé való dolog lőtt legyen, meg-tetczic, Hof. 5. 13. és 7. v. 11. 12 és 12. 2. 3.

O K A I.

I. *Mert a' melly népet s' nemzetséget Isten el akar pusztítani, maga ő Felfege hadakozic az ellen, mint az Egyiptomiác ellen, az Izrael mellett, Exod. 14. v. 25. A' Moábitác és Ammonitác ellen a' Juda nemzetsége mellett, 2 Chron. 20. 15. Immár pedig a' Jehova Istéeknek Istene, Uraknac Ura nagy Isten, hatalmas de rettenetes, Deut. 10. 17. erőfs hadakozó, Exod. 15. v. 3. Minden népec ő előtte ollyanoc mint a' fem-*

a' femmi, a' femininél és az hijában valofágnál alább valok ő hozzá képeft, ki a' Fejedelmeket semmivé téfzi, és e' földnec bírát, ugy-mint, hijában valofággá téfzi. Ha reájoc fuvall meg-fáradnac, és a' forgo szél mint a' pozdorját el-ragadgya őket, Efa. 40. v. 17. 23. 24. Valamellyec az égekben, a' földön, és a' mélységekben vadnac, az ő véghetetlen hatalma alatt lévén, mindenkor kézfec az ő parancsolattyára. *Az ő Angyal* kik erővel hatalmasoc, az ő parancsolattyát mivelic, engedvén az ő befédénec fávának, Plal. 103. 20. Ha csak egy Angyalnac parancsolna is Isten, egy országot is el-pusztitana hirtelen: mint régen egy étkaca egy Angyal Senacherib táborából le-vága fááz nyolczvan öt ezer embereket, 2. Reg. 19. 35. Ha egy ezt cselekedheti, mit cselekedhetnéne ezen? holott *ezerszer való ezenen udvarlanac neki, és tiz ezerszer való százezzen álának ő előtte*, Dan. 7. 10. Sőt még az érzékenységnélkül való teremtetett állatok is mindenkoron kézfec véghez vinni az ő parancsolattyát: mert *a' tűz és kő eső, hó és pára, forgo szél az ő akarattyának engednek*, Plal. 148. 8. Az ő parancsolattyára a' mélységnek vízei és az egeknek csatornái meg-nyilatkozván 40. éjj és 40. nap alatt el-burítác ez egész földet, és meg-hala minden földön járo test, mind barom s' mind ember, csak *Noë* marada-meg nyolczad magával, Gen. 7. Az ő parancsolattyára a' veres tenger bé-burítá s' elnyelé *Pharahót* minden szekereivel, lovagival, Exod. 14. A' föld is engede az ő fávánac, meg-nyitá szá-

jats'

ját s' el-nyelé *Corét*, *Dátán* és *Abiránot*, Num. 16.

Az Urnak parancsolatjára a' rettenetes meny-
dörgések a' *Philistensöket*, és a' menyűtő kővek a'
Cananeisöket el-rohták béléstek: mint-meg vagyon
irva. 1. Sam. 7. 10. Jof. 10. 11. Pfal. 18. v. 14. 15.
Kicsoda bámlálhatná elől azokat a' fok rendbéli fe-
regeket, kik ennek az felféges *Imperátornak* bebedé-
tül s' igazgatásatul függgenek? Ez világi királyoknak
seregeket könnyű meg bámlálni, de az mennyei Ki-
rálynak seregei meg bámláhatatlanok. Méltán mód-
gya tehát Job: *Imé ezek az ő utainak részei, de mely*
igen kicsin része az ő cselekedetének, a' melyet hallunk?
de az ő nagy hatalmának dörgefit ki foghattya-meg? c.
26. v. 14.

II. *Mert* valamelly nép az ő frigyes tárfainak ere-
jéhez, hűségéhez, fokaságához támaszkodik, nincse
annak Istenben való áthatatos bizodalma, hanem
csak emberben való reménsége: *Atkőzött pedig a'*
férfit, ki bizik emberekben, és erősségét helyhezreti az
tesztben, és az ő síve el távozott az Urtól. Jerem. 17.
5. De ha bintén átok alá nem rekeszténé-is embert,
az emberekben való bizakodás, mindazáltal minden
erős fundamentom nélkül való cselekedet volna az:
mert az emberek természetét terént az ő indulatokban
fokképpen s' hirtelen változók, mivel hogy *hazugok*.
Rom. 3. 4. mi módon volna tehát állandó és hasznos,
emberekhez támaszkodni?

III. *Mert* a' mint hogy Isten ellen semmi böl-
csesség, semmi értelem, és semmi tanács nincsen
Prov.

Prov. 21. 30. Igy semmi erőis nincsen: hafontalan
tehát ahoz támaszkodni, a' mi nincsen. Efa. 14. 27.

HASZNÁI.

1. *Oktatás* 1. A' mit az emberek gyakorta erő-
köfálnak s' bástyának tartanak a' magok oltalmokra,
ugy fordul hogy az a' töredékenny nád pálczájánál ne
legyen erősebb: mint *pokért*, a' frigyes tárfokban
való biza-kodás.

2. Minden világi erő az Isten ellen nem erő, ha-
nem erőtelenség; sőt az semminél erőteleneb. Az
Isten az semmiből-is berezhet valamit akar; de a' vi-
lági erő még a' valobul-is Isten ellen semmit nem be-
rezhet.

2. *Fedds.* Vétkeznek a' kik feletté-is támas-
kodnac az ő frigyes tárfokhoz, azoknak hűségekhez,
erejekhez, még pedig az Istennek ügye ellen; ugy hi-
zik hogy az Evangeliomi igalság ellen való *practi-*
cájokat véghez vihetic; mert ilyen s' ilyen bekefe-
get, frigyet utkos körtést tartanac az hatalmas és igen
erős Nemzettel. Hafontalan! Mert Prov. 21. 30.
Vagyon fok kincsűnc, gazdagságunc az ockal, foka-
kat magunkhoz csatlunc: De hafontalan! Soph. 1. 18.

3. *Intés.* 1. Soha mi a' nagy fokaságú és hatalmas
erejű Embereknek szövetségében, barátságában ne
bizakodgyunc, meg-gondolván a' szent Dávid ta-
nitását, Pfal 33. 16.

2. Mindenec felett s' leg előszőr az egy élő Istenbē
velsűc mi minden bizodalmunkat, minden bűnteg-
gink-

ginkben, minden veszedelmec ellen, *Bóldog, Ec.* P^{sal.} 146. v. 5. 6. Jerem. 17. v. 7. Ő hozzá támaszkodgyunc egyedül, E^{sa} 10. v. 20. mert ő minékűne erős köbiklanc, P^{sal.} 62. 3. 7. E^{sa} 17. 10.

3. Ha nem bővölködünk-is földi erővel, ne főmorkodgyunc azó, kétségbe esetre se hanyatollyunc: mert annélkül-is erőfő a' mi Urunc Istenünc a' mi oltalmunkra: mert *nem kard és dárda által tart-meg az Ur*, 1 Sam. 17. 47. hanem az ő véghetetlen ereje által.

4. Ha a' mi reánc törekedőknek külső erejeket láttyuk-is, ne rettenyünk-meg: mert *nem nehéz az Urnak sok vagy kevés által meg szabadtatni*, 2 Chron. 14. v. 11. Ackoron fel-kiálta A^{sa} az ő Urához Istenehez, és monda: *Oh Uram nem nehéz tenéked megsegélleni vagy sokakat vagy azokat kiknek erejek nincsen: Segélly-meg minket oh mi Urunk Istenünk, mert te benned vagyon minden bizodalunk, és a' te nevedben jöttünk e számtalan sok népre: Oh Uram te vagy a' mi Istenünk, ne végyen ember te rajtad erőt.*

5. Ha erőtelenc vagyunc külsőképpen, igyekezzűnc azon, hogy legyűnc erőfőc belső képpen: mert ez az igaz és valóságos erőfőc. Illyen képpen.

1. Erőfő az, a' kinec vagyona' J. Christusban való igaz hiti: ez illyen a' világot-is meg-győzheti, 1. Joh. 5. 4. 5. Ezzel mint erőfőc paissal ama' gonosz^{nak} minden tüzes nyilait el-olthatni, Ephes. 6. 16. Ezzel az őrdögöt amaz ordito orofzlánt meg-futamthatni, és annak erőfőc ellené állhatni, 1. Pet. 5. 9. Jac. 4. v. 7.

2. Erőfő

2. Erőfő az, ki az ő maga indulatit meg-zabolázhattya és meg-feléditheti: mint bölcs Salamon mondgya: *Jobb a' boszszu turo az erőfőcnel; és a' ki uralkodik az é indulattyán, annál a' ki várost veszén meg*, Prov. 16. 32. Mintha mondaná: A' ki a' boszúságot békességgel tudgya tűrni, és indulatit megtudgya tartóztatni és zabolázni, valósággal erős az, Ezen igazsággal mondgya málut-is: *A' bölcs férfiu erős, és a' tudós ember meg-erőfőti az erőt*, Prov. 24. 5. Bölcsnek mondatic pedig ez egész könyvben, a' kegyes és Istenfélő ember: ellenben bolondnak, a' gonos és Istentelen ember, a' ki egy avagy más gonos kívánságnac rabja: ez illyeten ha Sámson erőfőcégével birna-is, ha Oroszláni bátorsága volna-is, csak erőtelen és félenc.

3. Erős az, ki az ő keresztényi tisztit s' hivatallyát végben vinni kés mindenkoron, minden nehézlégeg ellen: azért, mivel hogy tudgya arra valo kötelességét. Hallyad az Apottol tanítását, 1 Cor. 15. 58. és 16. 13.

KERD. Micsoda Eszközökkel gerjesztetik fel s' tartatik-meg ez erőfőc a' keresztény emberben? Felel. Im ezeckel.

1. Mindeneknek elötte elmérje-meg ember az ő maga erőtelenségét, 2. Cor. 3. 5.

2. Hiteffe-el magával azt, hogy ő Istentől hivatott az ő eleiben adatott keresztényi tisztinec gyakorlására. Ezzel erőfőcité Dávid Salamont, 1. Chron. 28. 10.

M 2

3. Elég-

3. Elegsége erőt Istenből várjon, az jönnek gyakorlásra: mert ő a' mi *szívünknek kősziklája*, Psal. 73. v. 26. tudván hogy a' mit ő Fellege parancsol, erőtt ad hozzá, Deut. 20. 3. 4. Psal. 27. 1.

4. Emlékezzék meg arról, hogy már régen a' Christus által győzdelem berezttetett ö néki; és e-
gyéb ő tőle nem kívántatik, hanem hogy ő-is a' Christussal és a' Christusban győzdelmes legyen, Joh. 16. 33. Rom. 8. 37.

5. Ragaszkodgyék álhatatossan Istennek amaz igéretihez, mellyet ki jelentet, Sz. Pál. Rom. 8. 28.

6. Szüntelen szeméi előtt forgassa az dragalatos jutalmat, tudván hogy *az ő munkája nem hasonlatlan az Urban*, 1. Cor. 15. 58.

4. Haszna *Vigasztalás*. A' kik lélekben erősek immár, avagy ez *Eszközök* által igyekeznek erősekk lenni, vizsgálthalattyák magokat: mert az Isten ki ő nékik kősziklája, magas kősziklára fel emeli őket Psal. 27. 5. az ő erőtlenségekben meg mutatja hatalmas erejét, 2. Cor. 12. 9. Az Urnak őrizeti alatt ő mindenkor ollyaténok lesznek mint a' bizakodo Ifju Oroslány, Prov. 28. 1. úgy hogy ők-is a' királyi Profetával nagy bátran mondgyák: *Az Ur én velem vagyon, nem félek*, &c. Psal. 118. v. 6---12.

X. PREDIKACIO.

Abd. v. 8.

Jölehet sok-képpen vakoskodnac azok az emberek, kiket Isten az ő Szent Lelke által nem vezérel, és a'

és a' kik eleiben az ő Szent befzédét világoskodo lámpásul fel nem tész, mint meg-tetzcic, Psal. 147. 19. 20. mindazáltal alig taláthatatic egy nagyobb s' veszedelmesebb vakság emberben, mint midőn önön magával el hiteti ember, hogy ő nagy bölcseséggel s' mélyleges értelemmel bír, el annyira hogy minden dolgatra fogatkozás nélkül forgalmatoslan tudgyon vigyázni, és sem mit ne félljen senkinec titkos avagy nyilván valo csalárdságától. Hasonlóc az illyeténec, az *Hagyományban* lévő betegekhez, kik noha igen nagy nyavalyában vadnak, mindazáltal úgy vélekedne, hogy épp egésséggel bírnac. Ez hasonlatan vélekedéssel ugyan meg-résegítettök volt elméjeket az Edomitác; mert fel-fuvalkodván elméjekben így gondolkodtanac a' többi között: Mit félünk mi akár ki fenyegetésetől, holott mi messze láto, se rény gondviselő, bölcs emberec vagyunc; és a' reánc jöhető veszedelmeket jo eleve meg-látván, okosággal könnyen ellene állhatunc. Itt azért immár a' Profeta, v. 8. alattomban csufollya az ő balgatag gondolatyokat s' vakmerő bizakodásokat; meg-mutatván egyfzer s' mind, hogy hasonlatan támaszkodnac bölcs és eles elméjekhezis, az Istennek büntető ostroma ellen; mert a' Isten haszontalanná és semmisleg tébi minden ő bölcseségeket, mellyben bizakodnac.

Három czikelyeket jegyezhetünc itt meg: 1. Vagyon a' büntető személy: *azt mondgya a' Jehova.* 11. A' büntetőfuec ideje: *azon a' napon.* 111. A' büntetésnek modgya: *Nem de nem vesztémé ki*, &c.

MAGYARAZAT.

1. KERD. *Kicsoda az Edomiták büntetésének szerzője?* Fel. A' Jehova, kinek fava állandó, megváltozhatatlan, ki hazudni nem tud, Num. 23. v. 23. Tit. 3. 1. mert az igaz Profetác nem magoc szavát szollottác, hanem a' Felféges Istenét, mint Amos Proféta bizonyította cap. 7. v. 14. 15. Sz. Péter is. 2. Lev. 1. 21.

2. KERD. *Micsoda büntetéssel fenyegeti Isten itt az Edomitákat?* Fel. Az ő bölcseléseknek s' értelmeknek el-veztetésével. *Nemde nem vesztém ki, c.* Mintha mondaná: Az én hatalmas kezeimben vadszörnynek mindenec, mert mindeneknek teremője s' gondviselője én vagyok, Neh. 9. v. 6. mivel hogy én adok bölcselést a' bölcséknek és értelmet a' tudósoknak, Dan. 2. 21. Prov. 2. v. 6. a' mikor akarom ismételni a' bölcsesket meg-fegyénitem, és az ő bölcseségeket meg-bolonditom, Esa. 44. 25. azért vallyon nincsené erőm s' hatalmom reája hogy *ki-vezessém a' bölcsesket Edombul, és az értelmet az Esau hegyéről:* vagyon a' hatalmam s' akaratom-is, annak-okaért bizonyosan meg-cselekedtem.

3. KERD. *Mikor hozza Isten e' büntetést az Edomitákra?* Fel. Azon a' napon. Jerem. 49. 8. *Az ő meg-látogatásának idején.* Ezzel kettőt jelent a' Proféta. 1. Hogy az Edomiták büntetésére bizonyos időt rendelt s' határozot Isten, a' mellyet jól tud ő Felfége, és mihelyen az a' nap elérkezik, azontul az ő igaz

ő igaz bőséu állását ki-ontya az Edomitákra, és az ő haragos kezét az ő értelmek s' bölcseségek el-nem fordithattya. 11. Hogy az Edomitákra jöendő büntetés igen terhes legyen: mert *az melly napon* az ő erős helyeiben való bizakodása hasontalanná legyen, a' mikor az ő sok kincse gazdagsága el-prédaltatik, a' midőn az ő frigyos társaitól, bizott barátitól nagy váratlan nyomorusággal illetetik, ugyan *azon napon* ez-is rajta esik, hogy az ő bölcsesége tellyesféggel el-vész, úgy hogy ne tudgyon mit tenni, hanem mint az résegg tántorogion mind a' veszedelemig.

TANUSÁG.

Nem nehéz Istennek az ő bölcseségeiben s' tudományokban bizakodokat minden bölcseségitől s' értelemtől úgy meg-fosztani, hogy magok oltalmára s' elő-menetelekre sükséges tanácskozasok tellyesféggel el-fodgyon, és mint edgy estelenek semmihez ne tudgyanak nyulni.

Imé az Edomiták hasontalanul támazkodtak az ő bölcseségekhöz, mert azzal fenyegeti őket Isten, hogy ő azt el-vešti és semmire kellővé tési. *Jeremiás*-is ezen dologrul való akarattját jelenti-ki Istennek, cap. 49. v. 7. Hasonlo büntetéssel fenyegeti Isten az Egyiptombéli pogányokat, Esa. 19. v. 12. 14. A' Babylonnak bizonyos romlását jöendőltetvén Isten az ő Profétái által, az ő bölcseségeiben való bizakodásokat hasontalannac mondgya, mind *Esaíasnál* c. 44. v. 25. Mind *Jeremiásnál* c. 51. v. 57. A' Júsálembélieketis fenyegette az Ur Isten ilyen büntetéssel, Esa. 29. 14.

O K A I.

I. *Mert* Valakik az ő magok bölcsességében bizakodnak, azok gyakorta álnoksággal s ravaszsággal meg mocskolják az ő értelmeiket; mint *Zonadab* az Ammonnak kedves barátja, ki okos ravas ember lévén, álnok tanácsot ada Ammonnak, miképpen beplósinhethné meg *Támart* az ő hugát, 2. Sam. 13. v. 3. & seqq. Az álnokságot pedig tiltja és kárhoztatja az Urnak lelke mindenkben, Lev. 25. 17. *Edgymást meg ne csalljátok, hanem f'ly az te Istenedről, mert énti Uratok Istentek vagytok.* Szent Péter is azt, a' kárhozatos Vétkeknél Laistromában írja: *Vessétek le úgy mond az álnokságot, irigységet, &c.* 1. Petr. 2. 1. Az irigységgel kárhozatos Szent Pál tanítása szerint, Gal. 5. 21. Nem külömben az álnokságis Szent Péter tanítása szerint

II. *Mert* Valakik az ő bölcseségeikben bizakodnak, azok csak a' magok semek, az az, tsak az magok ítéleti szerint bölcssek: a' bolondról pedig jobb remenségének kell lenni embernek mint az illetének felől; így tanítja bölcs Salamon, Prov. 26. 12. *Er telme csak ez: A' bolondnális bolondab, valaki csak maga ítéleti szerint tartja bölcsnek magát.* Nem csoda tehát hogy ez illetén, midőn bukéges volna magának oltalmára tanácskozni, meg fogyatozik, és hasontalan s' estelelné lében.

III. *Mert* az kik a' magoc bölcseségeikhez támaszkodnak, inkább követik azt a' mi önékik hasnos-

nosnak látczik, hogy nem mint azt melly valóban jó kedves és kívánatos, tíftefésséges mind Isten s' mind a' kegyes emberek előtt. Példa amaz hamis és tékozló Sáfár, ki maga jóvendőbeli életére akarván vigyázni, sámadása előtt az adófoknak nagy részét adóságoznak el-éngedé, Urától ellopá s' maga hasnára forditá. Luc. 16. Immár pedig valakik azt nem követi a' mi Isten előtt kedves, a' büntetést el nem kerülilik, Deut. 28. v. 15. 28. 29.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* Nem csak hasontalan, hanem veszedelmes-is embernek az ő bölcsességében való bizakodás. I. *Hasontalan;* mert a' ki ehez támaszkodik, szélhez támaszkodik; és a' mi bölcsesség és tudomány láttatik-is ez ilyen emberben, az nem valóságos, nem hasznos, hanem csak szeles tudomány és oly hasontalan, mint ha valaki féllal akarná töltetni az ő halát, miképpen áll a' bölcs Elifáz, Job. 15. 2.

II. *Veszedelemes-is:* mert a' ki bizakodik az ő elméjében háborúságot szerez és veszedelmet, néha másoknak-is, de gyakorta magának, Prov. 28. 25. Ezért fenyegeti Hóseás Proféta az Izraélt nagy veszedelemmel, cap. 10. v. 14. 15. mert az ő utokban bizakodtanac; v. 13. az az, a' magoc értelmét tanácsát, bölcsességét követvén, az Isten beszédének nem engedelmeskedtenec. E' miatt esett veszedelemben Babylon, Esa. 47. 10. 11.

II. *Feddés.* Vétkezne tehát felette igen kik az ő

értelmekhez, tudományokhoz, bölcseségekhez rá-
gaskodnac nagy bátran, mint ha soha csatlakozás
nem eshetné dolgokban. Illyetének penig.

1. Kik tudatlanoc lévén a' lelki dolgokban, elég-
nek tartják hogy bölcssek a' testiekben. Illyetének a-
zok kik igen gyengéc az Istennek csméretire s' tisz-
teletire. a' keresztényen vallásra tartozó dolgokban; de
nem fáj rajta sivec, s' intén elégnek tartják ha van ér-
telmec s' bölcseség a' kereskedésben, törvényes
igazgatásokban, az ékeken állásban, az cselédes
gazdaságban, szolgálac s' jobbágyoc körül valo
gond viselésben. Ez csac testi bölcseség és az Isten-
nek ellenfele, Rom. 8. 7.

2. A' kiknek nem kell az Istennek beszédéből az
Ur szolgálja által elejekben adattatott igazság, ha az
ő régen bé-vött tudatlan vélekedésekkel, vétkes szo-
káfokkal s' erkölcsökkel ellenkezik. Nem egy em-
ber szoll így: *En bizony nem hiszem ha a' Predikátor
mondgya-ú.* Ne hidd bár, ha bent irás nélkül mond-
gya: mert meg-parancsoltatott hogy a' törvényre és
annak tanítására halgassatok: *Valaki nem szolland an-
nak beszéde szerént, nem leszén annak világossága,*
Esa. 8. 20. Ha pedig meg-veted az Urnak beszédét,
nincsen bölcseség te bened, Jerem. 8. 9. Az Isten el
akar tégedet vesztetni, 2. Chron. 25. 16.

3. Kik meg-utállyác másoknak jó tanácsokat a'
bölcs Salamonnak tanítása ellen, Prov. 12. v. 14. és
19. 29.

4. Kik dicsekednek az ő bölcseségeikkel, Jer. 9. 23.

III. In-

III. INTESRE.

1. Ha Isten bölcseséggel s' értelemmel meg-ál-
dott, vegyűc jo neven s' halá-adással az ő jo tétémé-
nyit; de abban fel ne fuvalkodgyunc, ahoz ne támasz-
kodgyunc, hanem Istenhez, ki egyedül bölcs Isten,
1 Tim. 1. 17. ki azt mondgya: Prov. 8. 14. *Enyim
a' tanács és valami vagyon én bölcseségem és eröm.*

2. Alnok sággal ravalzsággal meg ne mocskollyuc
a' miértelműnket, hanem Idvezűdnc tanítása sze-
rént, legyűnk okosok (bölcssek) mint a' kigyók, és sze-
lidek mint a' galambok, Matth. 10. 16. meg-gondol-
ván hogy az Urnak félelme, feje a' bölcseségnek, Psal.
111. 10. Prov. 1. 7. Láld-meg, Eccl. 12. v. 35.

3. Igyekezzűnc azon, hogy ama' valósággal hafz-
nos bölcseségben, tudni-illik, az igaz Isteni ismeret-
ben és szolgálatban gyökerezettek legyűnc, Jer. 9.
23. 24.

ESZKÖZÖK.

1. Mivel onnét fellyül származic az jo és tiszta
bölcsesség, Jac. 3. 17. tudni-illik, Istentől, a' Sz. Lélec
által, Eph. 1. 17. azért csak ő tölle kell azt kernűnc
igaz hittel, Jac. 1. v. 5. 6. és meg-kell csmérműnc ter-
mészeti bolondságunkat, 1 Cor. 3. 18. *Ha ki látna-
tik, &c.*

2. Az Isten beszédében keressűnc minden idves-
séges bölcseséget. *Az Urnak bizonyság rétele* (t. i.
az ő Beszéde) *boleseséget ad a' gyengéknek,* (tudatla-
lanoknak) Psal. 19. 8. Jer. 8. 9.

3. Szor-

3. Szorgalmatosan igyekezzünk épülni az új emberben, Coloss. 3. 10. hogy *járhassunk bölcs szível*, Psal. 90. 12.

IV. VIGASZTALAS.

Együgyű keresztyén ember, Christusnac szelid juhocskája: vagyóné ügyed olyan ellenlégeckel, kik az ő testi bölcseségekhöz támaszkodnac, s' azt itilik hogy az által tégedet kedvec szerént el nyomhatnac? Ne fély semmit: mert nincsen Isten ellen tanács, kinek oltalmában te nyugzol. Erőtelen az ő bölcseségek, mert *földi, testi és ördögi*, Jac. 3. 15. Gondold meg mit mond Dávid: Psal. 37. 12. 13. Hidd-el: Megszégyeníti s' megbolondítja Isten a' bölcsenek bölcseségeket, Esa. 44. v. 25, mint régen megbolonditá *Achitofel*nek tanácsát, 2 Sam. 15. Azért, *vesztettségben légy az Urban*, Psal. 37. 5. Amen.

XI. PREDIKACIO.

Abd. v. 9.

Nem egy támaszhoz mint erős köálhoz, hanem magoc itéleti s' bizakodása szerént, fok valófágos oltalónac öslopihoz vetetté vala hátokat az Edomitác, igérvén magoknak bizonyos megmaradást, és szabadságot minden romlásfúl: bizakodtanac pedig az Edomitác (mint ez előtt valo tanításimban meg-hallottátoc) külső és belső, az az, magokon kívül s' magokban lévő dolgokban.

Magokon kívül valo dolgoc ezek voltanac: Az erős helyec; fok kincsec, gazdagságoc, Frigyes tár-fok és jo barátoc.

Magok-

Magokban valo dolgoc ezek: Nagy értelmec, bölcseségoc: Hatalmoc és erőflegoc.

Ez elől fámlált dolgocnac hasontalan voltát rendel meg-mutatta a' Proféta, s' már csak a' leg utolsó vagyón hátra; mellyrűl a' kilenczedic versben imigyen szoll: *Es meg-rémülnek, &c.*

Holott *summa* szerént az Edomitáknak hatalmokban s' erőflegekben valo bizakodásoknak hasontalan voltát jelenti meg a' Prophéta.

Mivel pedig kétféle erőfleg van természet szerént emberben, tudni illik fiúbéli avagy elmebéli erő, melly mondatik *Bátorságnak, Méreßségnek*: és testbéli erő, melly tulajdonképpen *Eroßségnek, Nagy tehetőségnek* mondatik, itt mind az kettőnek hasontalanságát meg mutattya a' Proféta.

Az elsőről így szoll: *Es meg-rémülnek a' te erőflegid ő Theman.*

A' másodikról pedig: *Mert kívágattatik minden, Esau hegyérűl az öldöklésnek miatta.*

MAGYARAZAT.

I. KERD. *Mitsoda a' meg-rémülés*, megrettetés a' mellyrűl itt emlekezik a' Proféta? Fel. A' közzel valo veszedelmek miatt, olly hirtelen s' rendetlen elmebéli indulattya s' felháborodása embernek, mellyel fiúének bátorsága el-lankatt és testi erejének tehetsége ugy meg-bűnik, hogy maga oltalmára hasontalan legyen Ezt pedig len önnön maga az Ur Isten *tirikos*; de igazságos *ihlése által* önti az embernek

Arcano in finctu. Calv. bívében, hogy a' felfuvalkodást, vakme-
in Exod. 23. ró bátorságot, meg-büntesse emberben;
v. 27. és meg mutatta, hogy miképpen az bív-
nek bátorsága és az erősség, az ő jo kedvénc aján-
déma, így a' meg vettetés, az ő büntető kezénec ado-
mánya. Istennec igazságos ihlése emberben a' meg-
rettenés, azért Isten felelménec, az az, őtőle származo
büntetést nec mon datic, Exod. 23. 27. *Az én felelmemet bocsátottam el előtted, &c.* Ezen tetczik-
meg, Jer. 49. v. 37. holott így áll Isten a' Perfiabéli
pogányoc ellen: *Es meg-reitertem Elámot az ő ellen-
ségi előtt, &c.* Tudta ezt jól Jeremias azért cap. 17.
v. 18. így könyörög Istennec: *Szégyenltesse nek meg
kik kergetnek engemet, &c.*

Az bívnek-is bátorsága és erős tehetsége Istentől
vagyon, Psal. 138. v. 3. *A' melly napon kiáltottam,
azonnal meg-halgattál engemet, meg-szaparítottál
(vagy fel-magasztaltad) az én lelkemben az erőt.* Lásd
Psal. 144. v. 1.

2. KERD. *Az erősségek avagy hatalmasfokon kik
értetnek?* Fel. Magánosan a' Fő rendec, méltóságos
Urac, nagy tiszteteket viselő elől-járóc; mint Jer. 26.
v. 21. az *Hatalmasfokon* az Uri rendec értetnec.

Közönfűgessen, minden erős hadakozó férfiac, va-
lakik erejekhez s' hatalmukhoz támaszkodtanac.
Így minden köz vitézec *Hatalmasfoknak* s' erősségek
mondatnac, 2 Sam. 1. 21. Ertelme pedig ez: Mind
a' fő rend, s' mind a' köz nép úgy meg-retten, úgy
el-rémül a' reájok jövő veszedelemtől, hogy minden
bátor-

bátorságoktól meg-üresedvén, és erejektől meg-fő-
tatván, ne tadgyac magokat oltalmazni.

III. KERD. *Kicsoda értetik a' Theman nemzetén?*

Fel. Thémán Elipháznac, az Esau első szülött
fiának fia, Esau nac penig unokája volt, mint meg-
tetczik, Gen. 36. 15. és ugyan erről egy fő városa az
Edomitáknac neveztetett Themánnac, Ezech. 25. 13
Amos 1. 12. Itt azért e' nevezeten értetnec az Edo-
mita pogányoc, kik Esau avagy Edom után származ-
tanak Themantul, és kiknek nevezetes edgyic vára-
sóc Theman volt.

IV. KERD. *Az Esau hegyén mit kell érteni?* Fel.
Magánosan a' Seir hegyét, mellynek lakozoi volta-
nak az Edomiták; *Közönfűgessen* pedig az Edomiták-
nak egész tartományát; mert csak nem mindenün-
nen környül vétettek vala hegyeekel, és laknac vala
Arabiában melly Petraanac, az az, *késziklásnak* ne-
veztetett.

V. KERD. *Micsoda gyűmölcsé leszen ez szertelen
meg-rémülésnek az Edomitákban?* Fel. Ez hogy ki-
vázattatic minden öldöklésnek miatta, az az, mind-
nyájan el-hullanac s' fegyver miatt el-vesznec,
mert se sziveknec bátorsága, se erejeknec tehetsége
nem leszen az ellent állásra.

TANUSAG.

*A' magok erejekben s' hatalmokban bizakodokat,
gyakorta Isten olly hathatósan meg-reitenti, hogy ma-
gok oltalmára tallységgel alkalmatlanok legyenek.*

Imé példák az Edomiták. példák a' Babyloniai pogányok, kik ellen így áll az Esaiás Proféta. c. 13. v. 6. 7. 8. *Ordítsatok, mert közel vagyon az Istennek napja,* &c. Bé től ez a' Babyloniai királyban és az ő fő fő rendiben is Dan. 5. v. 5. 6. 9. Ezen tudománynak igazsága tetszik még amaz fok nemzetség-ből allo pogányokban, mellyekről emlékezet vagyon az 83. *Solt.* kik *Josaphát* Király idejében, *Juda* országa ellen menvén, magok erejekben s' hatalmokban bizakodván, szintén úgy el vesztenek mint az Iste népe imádságában Istentől kívánta vala. Olvasd össze, Psal. 83. v. 13. 18. és 2. Chron. 20. v. 14. 23. Lásd az Ur Istennek fenyegetését, Amos. 2. v. 11. 12. 13.

O K A I.

I. *Mert* ebben nyilván ki mutatodik Istennek rajtok valo nagy büntetése. Nagy és átok alá rekesztő bűn az emberben valo bizodalom; mert az által eltávozik embernek sive az edgy igaz Istentől, Jerem. 17. v. 5. Azért nagy büntetést is érdemel: nem kicsiny pedig az Istentől valo meg rettentetés. Az igazdagságában bizakodik, ha meg foztatik azoktul hirtelen, nyilván valo dolog hogy Isten meg büntette őtet: így a' ki erejében bizakodik; ha hirtelen meg rémül s' erőtelenné lépén, vallyon nem igaz büntetése Istennek rajta? Igaz bizonyára és edgy-fers-mind nagy-is. Mert a' kiket Isten sivekben meg rettent, a' kiknek bátorságokat s' erejeket elvésti ilyen s' ezekhez hasonlo dolgok követik azokat.

i. El-

1. Elmebeli hirtelen gyöttrődés, melly hasonlo a' gyermek szülönek gyötrelmihez. Esa. 13. v. 8. Jere. 49. 22.

2. El-bámulás és nagy kábaság, melly miatt meg nemulnak mint a' kő. Exod. 15. 16. 1. Sam. 25. v. 37. Es nem tudgyák mit szólnak.

3. Abrázattyoknak el változása. Ezech. 27. v. 35.

4. Testeknek és erejeknek el lankadása. Példa Saul. 1. Sam. 28. v. 20.

5. Hirtelenséggel való le-esés, még ottis az hol senki nem háborgattya. Levit. 26. 36.

6. Nyughatatlanság, úgy hogy lábainak se legyen csendelése. Deut. 28. 65.

7. Hirtelen halál. 1. Sam. 4. 18.

II. *O k.* *Mert* meg akarja Isten mutatni hogy csak egyedül ő legyen az igaz bizodalomnak czellya, és valaki bátorságos és erős akar lenni, nem magához, sem más teremtettt állatokhoz, hanem egyedül Istenhez kell támaszkodni és ragaszkodni. Ide valo Dávid tanítása, Psal. 146. v. 3 -- 6. az ő Fiáé is az Salomoné, Prov. 18. v. 10.

H A S Z N A I.

1. *Oktatás.* 1. Veszedelemes és káros dolog embernek maga erejében és hatalmában bizakodni: mert imé Isten azt gyakorta rettentéssel s' minden elebbi bátorságának s' erejének el-vételével bünteti meg. Innét vagyon hogy azok:

1. Ellenlégec ellen magoknak győzedelmet ígérnek s'

nek s' azonban reménségeiben meg-csalatkozna. Pelda *Goliáth*. 1. Sam. 17. 43. 59. *Senachérib-is*. 2. Reg. 18. 19.

2. Ellenfégeket csak femminek alittyák s' kevés-lyen főlnak ellenek, de azoktól meg-győzöttetnek. Peldák a' *Jebusem* pogányok. 2. Sam. 5. v. 6. 7.

II. *Oktat.* Ellenben az Istenben bizoknak kívá-
natos javokra főlgál az Istenben való bizodalom:
Mert ugyanis azok. 1. Meg erőssítettnek Isten-
től hogy őket femmi el - ne tántorítsa. Pfal. 125. 1.
2. Hathatos bátorsággal fel tegyverkeztetnek Isten-
től, úgy hogy meg ne reműllyenek a' veszedelmektől.
Pfal. 112. v. 7. 8.

II. *Feddés.* Méltán feddendők kik a' magok ere-
jében s' hatalmában bizakodnak.

KERD. *Kitsodák illyetének?* Fel. Mind azok a'
kik egyedül az erős Jehovában nem biznak: hanem
teremtetet állatokban, érzékenység nélkül való
bálványokban, magok érdemes igazságában, gaz-
dagságokban, fokaságokban, bölcseségebben, erős
helyeikben, frígyes társaikban. Az Urnak lelke ez il-
lyeténeknek ál talám azt mondgya, a' mi vagyon.
Jerem. 17. 8. *Iméti biztok hejában való dolgokban,*
mellyeknek femmi háfnok nincsen.

III. *Intés.* 1. Midőn olyan emberekkel vagyon
igyük, a' kik magok erejéhez s' hatalmához biza-
kodnak, meg ne rettennyünk ő tőlök, hanem bátrák
legyük az Urban, mert az Ur őket hirtelen meg-
rémiti és minden erejeket el vésti.

2. Meg

2. Meg oltalmazuc igen magunkat ez háfonta-
lan, veszedelmes, és átkozott bizodalomtól. Pfal.
146. 3. Jerem. 17. 5.

3. Bizzunk egyedül az egy élő Istenben, kinek
neve *Jehova* és a' ki-egyedül felséges Isten mind ez
egész földön Pfal. 83. 19.

KERD. *Mimodon jelenti ki ember azt hogy ő bizik*
egyedül az Istenben?

Fel. 1. Igaz hit által, ha egyedül Istenbē hisen, az ő
fíve egyedül Istenben nyugtik-meg, úgy mint az ő-
rök életnek szerzőjében, és el-hísi hogy ő általa mun-
den gonostul meg szabadul, s' minden jokat meg-
nyér. Efa. 10. 20. Prov. 16. 3.

2. Lelkének buzgosága által, midőn az Istennek
tetző dolgokat nem tsak imigy amigy és hidegen,
hanem forro buzgosággal gyak orollya. Pelda *Apol-
los* Aét. 18. 24. 25. 26. Idevalo az Apostol intése.
Rom. 12. 11.

3. Ha minden főkfégét csak egyedül ő eleiben
visi imádságában. Phil. 4. v. 6. 7.

4. Ha az jó és szabados effőző ketis magokban,
az Isten segítő ereje nélkül, háfontalanoknak tartya.
Pfal. 33. v. 16. 17.

GERJESZTŐ OKOK.

Az Istenben való bizodalomra pedig hathatos őf-
tőnök ezek, ha-meg gondollyuk.

1. Hogy az Istenben vagyon egyedül elégedendő
erő az mi segidségünkre, és ő kívüllőtte nincsen.
Pfal. 140. 8. 29. 11. Aét. 17. 25. 28.

O 2

II. Hogy

II. Hogy ő az egyedül való oltalom. Prov. 18. 10. Joh. 15. v. 5.

III. Hogy csak az Istenben való bizodalom teszi az embert bátorrá, erőse és győzedelmessé. Példa *Dávid. 1. Samuel. 17.*

IV. Hogy az Istennek bisereteti egyedül azokhoz vagyón, a' kik ő benne biznac. Solt. 146. 8.

Rekezd bé Vigasztalással ez Elmékedést. Amen

XII. PREDIKACIO.

Abd. v. 10. 11.

AZ Isten népének nagy öröme, vigasztalása s' edgyczer s' mind Vigasztalására vagyón az, midőn bizonyossan hallja, avagy ugyan bemeivelis látja az Anyaszentegyház ellenséginek romlásokat és veszedelmeket. Ez a' Bölcs Salamonnak tanítása: *Mikoron el-vešnek az Istentelenek, örül a' város énekléssel.* Prov. 11. 10. *Dávidé is. Mikoron fel kél az Isten, az ő ellenségi el-sélednek, és el futnak az ő gyűlölei az ő orczája elöl: mint a' füst el-öszol, azonkeppen el-öslarod oket; miképpen el olvad a' vias a' tűz elött, azonkeppen el-vešnek a' hitetlenek az Isten orczája elöl: De az igazak örvendenek és vigadnak az Ur elött és örülnek nagy örömmel.* Psal. 68. v. 2. 3. 4.

Örülnek pedig az Istent biserető hieyek, az Istenteleneknek veszedelmén, nem azért mint ha azoknak nyomoruságokkal gyönyörködtenék hievet, hanem et; hanem más okokért.

I. Mert halván s' látván a' gonoszoknak romlásokat,

kat, meg-tudgyák hogy az boszú álló Istennek igaz ítéleti ment veghez azokon. *Dávid Proféta tanit erre bennünket. Psal. 58. v. 11. 12. Holott így boll. Örül az igaz mikor látja a' boszú állást: az ő lábat mossa az hitetlenek vereben: és ezt mondja az ember, bizonyára vagyón az igaznak gyümölcse; bizony vagyón iéle Isten s' földön.* Hogy az Seregeknek Ura Istene boszút áll az gonosz nemzetségeken, ebből az ő dicsősége meg-ésmértetik és ki-terjed; mint a' Pharaoh példája ezt nyilván mutattya, kirül így boll önön maga az Ur Isten: *Azért támasztottalak tégedet hogy meg-mutatrám te benned az én hatalmam, és hogy hirdettessék az én nevem ez egész földön.* Exod. 9 v. 16. Hogy ne örvendene tehát ezen az Istennek népe? Az érzékenységnélkül való teremtett állatoc, az égek, a' föld, és mind a' benne valóc vigadoztanac az tefti Babyloniának pusztulásán, *Jerem. 51. 48. s'* Hat a' kikben nem csak tefti hanem lelki érzékeny segek is vannak, hogy ne vigadnának az lelki nagy Babylonnac veszedelmén?

II. Mert ebből tudgyák-meg hogy meg-halgattattanak könyörgésekben Istentel. Így sohakodnac ugyanis gyakorta az hieyek: *Isten iéld-meg a' veršopot és alnok embereket! hogy csalatkozának meg az ő tanácsokban, az ő hamisságoknak soháságért vesd-el-öket, mert engedetlenek te ellened.* Psal. 5. v. 11. *Mikoron pedig el-vešnek az hitetlenek, mind nyájan az Istenben bizek örülnek, vigadnak és örvendeznek az Urban.* v. 12. Mert érzik hogy meg-halgattattanak könyörgésekben.

O3

III. Azért

III. Azért örülnek az hívek az Isten telencnek romlásán, mert tudgyák hogy ő hozzájoc valo szerelméből, és az ő vizagztaltatókora cselekedzi azt Isten, hogy el fodgyanac a' gonoszoc. Ezzel erőstíté s' vizagztalá Moses az Izraél népét, így szólván neki: *Mivel hogy Isten szerette a' te Atyádat, választotta az ő magvokat ő utánnok, és ki börtött tégedett az ő országá elotte Egyiptomból az ő erejének általa: hogy ki-üzne felette nagy népeket és náladnál erősebbeket te előtted, &c.* Deut. 4. 37. 38.

Mesfzüzinnen valo példát nem hozoc ide, hogy elől-jaro beszédemet né hoszfzabicsam: tekéntsüncc csak a' *leczkere*. Két okát mondotta vala Isten az Edomiták romlásánac, ugy-mint. 1. A' fel-fuvalkodást, v. 3--9 11. Az erőszac tétel, vagy kegyetlenfeget, v. 10. 11. ezekért rájok következő veszedelmeket nyilván tudtára adta Isten a' Sidóknak-is, kik méltán örülhettenec romlásokon s' örültenek-is a' meg-említett két elsőbb okokra nézve; de legkiváltképpen vigadhattanac ezért, mert meg-tudták azt, hogy Isten ő hozzájoc valo szeretéből és az ő vizagztaltatókora ál borszút az Edomitákon, és azt a' kegyetlenkedést mellyet az Edomiták töttec a' Sidókon, nem akarja büntetetlen hadni: a' mint im-már a' tizedic és tizenegyedice versből világosan kitetezik. *A' te &c.*

E' két versekben azért *summa szerént* az Edomiták veszedelménec második okát jelenti ki a' Proféta, a' büntetéssel egyetemben.

Két

Két részek vannac itt. 1. Az elsőben vagyon a' bűn, tudni illik, az erőszak tétel avagy kegyetlenkedés. 2. A' másodikban vagyon a' büntetés.

MAGYARAZAT.

I. KERD. Erőssakkal ki ellen kegyetlenkedtenek az Edomiták? Fel. Jákób ellen, az önnön tulajdon Attyokfia ellen: *Jákób ellen a' te Atyád fia ellen való erőszak tételert, &c.*

Jákóbnak nevezetén, értetnek itt Jácóbnac maradvéki, tudni illik a' Sidók; miképpen. Psal. 79. v. 7. A' pogányok meg ősték Jácóbot, az az, kegyetlenül lanyargatták a' Jácóbtul származott Juda nemzetét, és abban lévő Isten Anya-őntegyházát, ugy hogy annak lako hajlékát-is Jérusálemet el-pusztították.

Attyafia vagy tokona volt Juda nemzete az Edom nemzetségének: mert Juda Jácóbtul, az Edomiták pedig Esautól egy testvér Atyafiaktul származtanak. Hogy pedig a' Proféta az Edom és Jácób között valo atyafiságot emlegeti nem az Edomitáknac méltóságokra s' becsületekre néz ebben; hanem inkább gyalázattyokra czéloz. Mert holott a' Sidók (a' Judeusok) Atyafiaiak voltak az Edomitákkal, ha egyéb nem, csak az ő magok vérekhez valo öö-vetséges indulatis meg tartoztathatta volna őket, hogy attyokfiain binten ugy mint magokon, erőszakot ne tennének: De ebben vagyon a' nagy kegyetlenség, hogy ők a' természetli öö-vetséggel semmit sem gondolván a' magok vére ellen irgalmatlankodtanac.

tanac. Ugyanis, idegeneken minden igazok nélkül s' méltatlanul erőszakot tenni utálatos véték s' törvénytelen keménység: s' hát tulajdon atyafia ellen kegyetlenkedni? nem egyéb bizony, hanem baromi vad fenefég.

Annak-felette, az Istennek Abrahámmal tett szövetségének jelét a' környülmetelkedést, tudni illik, nem külsőben mint a' Sidok, magokon hordozták az Edomiták: mert *Hiroanus Janos* fő Pap a' Simeonnac fia, Antiochus halála után meggyőződén az Edomitákat, arra erőltette, hogy környül metelkedvén, a' Sidók törvényi szerént éljenek, 1. Mach. v. 16. (*Joseph. Antiqu. Jud. lib. 13. cap. 17.*) De sem a' közelről való verség, sem az Isten szövetségének jele által való egyben csatoltatás, az bennük meg rögzött gyűlöletet el-nem olthatta: melynek éktelen voltát *Amosnál* is szemekre hánnya Isten, cap. 1. v. 11. *Nem kegyelmeztek meg Edomnak, mert fegyverrel háborgatta az ő atyafiat, és nem volt irgalmaszággal hozzá, mindenkoron ragadozó volt az ő borszája, és fen tartotta dühösségét mind örökké.*

II. KERD. Az Edomitáknak erőszak tettelek és kegyetlenségek az ő atyokfiai ellen mit soda dolgokhoz vezetett-ki? Fel.

I. Mert a' melly nap a' Sidók az idegenektől, az az, a' Chaldeusoktól és az ő társoktól foglagra viretnének Babyloniában (melly lett Sédekiás Király idejében. 2. Reg. 25.) ellenében állottanak; az az, örömmel s' magok gyönyörködtefével nézték, semlél-

semlelték a' Sidoknak fogságra való vitettetéseket v. 11. és noha ők akkor fegyvert nem fogtanak-is a' Sidók ellen, de mivel hogy a' Chaldeusok közé egyelítvén magokat, azoknac cselekedeteiket javallották, a' Sidokon nem bánakodtanak, e' kegyetlenséggel, mint síveknek mérgefitő nyilaival nehezebb lebet ejttenec az ő atyokfiai, mint az Assyriusok a' külső fegyverrel.

II. Mert midőn a' kívül való ellenféleg győzedelemmel bé-mentenec volna Jerusalemben, és a' foglyokra és egyéb prédára nyilat avagy forfot vetet-tenec volna, az Edomiták-is olyak voltak mint egy azok közül, v. 11. az az; 1. A' mint az ellenféleg nem izánakozot, hanem örült a' romlásra, ugy ők-is. 2. A' mint az ellenféleg a' prédával töltőzött, így ők is el-ragadozták s' el-vitték a' mihez férttenec, és a' mi az ellenféleg kezétől meg-maratt.

III. KERD. E' nagy kegyetlenségért minémű büntetésfél az Edomitákra? F. Kettőt mond a' Proféta.

1. El-borét tégedet a' gyalázat, az az, felette igen s' reménféged felett meg-ízégyenítettel, valamihez bizol mind csak haszontalan léizen, a' mit magadban fel törtél, el-nem éred: gazdaglágod helyet szegénység, bátorlágod helyet rettegés, bölcselégod helyett tudatlan kábalság, erőd helyett lankadság, győtrelem áll te réád. Halonló állás vagy. Pál 69. v. 21. Holott Dávid így panaszkodik: *A' gyalázat az én sívemre meg alázza, &c.*

II. Ki-vágattatol mind örökké. Mintha mondaná:

Nem csak kevés ideig tartó léfzen a' te romláfod, minemű volta' Jákób maradékie: hanem az Ur Isten olly nagy büntetést hoz te reád, melyből meg tetszik hogy nem vagy övé hanem idegen és távol való: mert noha Abrahám magának tartod magadat, s-az frigy kötésnek külső jelétis a' környül metélkedést tetszen vifeled, de mivel minden kegyefségtől üres vagy, és nyilván való ellenkezést mutat az Isten népehez, azért vég-képpen el ront, s-el veszt tégedet az Isten.

TANUSÁG.

Az ártatlanok s' méltatlanok ellen tett minden erőszak és kegyetlenkedés, olly veszedelmes vétek, hogy az Isten nagy büntetéssel szöktet légyen meg büntetni:

Im hol a' leczkében vagyon a' Példa: Erőszakkal kegyetlenkedtenec vala az Edomiták a' Sidókon, kik ártatlanok vóltanak, és semmi bűzűséggel nem illették az Edomitákat, ezért Isten is gyalázzal borítottá bé az ő orczájokat, és egész nemzetestől elvezte őket. Ide való a' mit Jérémiásnál [22. v. 3. parancsol Isten a' Sidóknac: *Tegyetek ítéletet és igazságot, mentsétek meg a' nyomorultat a' nyomorgatónac kezéből az jóveént, árút, és özvegyet ne nyomorgassátok, erőszakot ne tegyetek és ártatlan vért ez helyen ki ne oncsatok.* v. 5. *Hanem fogadgyátok ez szökat, én magamra meg esküttem, azt mondgya az Ur hogy ez bűt elpusztúl. David Király az 11. Solt. 5. 6. v. ezen tudományt így adgya előnkben. Az Ur az igazat szereti az hitelent pedig és az erőszakátételnek szeretőjét gyűlöli.*

gyűlöli az ő lelke: bocsát azokra eleven szemet, tüzet és kénkövet: Szent Pál Apostol veszedelmesc tanította az erőszakátételt, s kegyetlenkedést akkor midőn a' kegyetleneket is az több utálatos bűnösöknek laistromában számlálván, arra intette Thimotheust hogy őket szorgalmatosán el távoztassa. 2. Tim. 3. 1. 5.

O K A I.

I. *Mert Isten tilalmazza az erőszak átételt és kegyetlenkedést, és igen gyűlöli azokat kik szeretik az erőszak átételt, Jérem. 22. v. 3. Pál. 11. 5. Jajt kiált Amosnál c. 6. v. 3. azoknak Isten, kik az erőszakátételnek szöket cölnek, az az, kik nagy bátra és kevélyé kegyetlenkednek: s' egyszér s' mind a' bűntetést is mely rájuk következik kijelenti v. 7. *elől vitétek foságra ti &c.**

II. *Mert az kegyetlenkedés és erőszak-átétel mindenkoron öszve van csatolatva a' kevélységgel, mely magában is kárhozasos vétek. Pro. 6. 16. Ugyan-is az erőszaktevő gyönörködik s' kevélykedik a' kegyetlenségben, örölvén hogy azt véghez viheti. Psa. 52. 3. *Mit ditsekedel az gonoságban te hatalmaskodo?**

Hogy pedig edgyütt járjon az erőszak-átétellel a' kevélység meg tetszik Pál. 73. 6. *mint edgy arany láncz meg környekerte az Istentelencet a' kevélység, be borította őket az kegyetlenség mint egy öltözet.*

HASZNÁI.

I. *Oktatás. Minden kegyetlenkedés vétek; de leginkább*

inkáb az Atyafiaknak az Atyafiak ellen való kegyetlenkedése. Illyenvolt *foráme* az ő atyafiai ellen. 2. Chron. 21. v. 5. Illyen vólt az Edomitáké a' Sidók ellen: illyen vólt Jákobnak fiaié az ártatlan Joleph ellen, mint magok meg vallyák. Gen. 42. 21. 22. Vér árulo, vér tagadó utálatosság ez!

K E R D. *Hány féle az erőszak avagy kegyetlenkedés! F. Czellyára nevez két féle; avagy maga, avagy más ellen való. Maga ellen való az midőn valaki magát kegyetlenül rongálja, veri, vérsiti fanyargatya: így a' Baál Profétái metelik vala magokat az ő szokások szerint kesekkel és beretvakkal, miglen magokat vérben kevernek. I. Reg. 18. 28. Így ma-is a' kik magokat verik, korbácsolják, hogy azáltal bűnök bocsánatját vehessék, pogány és eretnek szokást követnek és nem Istennek, hanem ördögnek Mártýri: mint magok közül némelyekkel az igazság ezt ki mődarta. Polid. Vergil. lib. 7. de invent. rerum cap. 6. Prætol. l. 6. hæres. 8. Albert. Krantzins. 6. Metropol. c. 44.*

K. Mások ellen kitsodák s' miképpen kegyetlenkednek! F.

1. Kik az ártatlanokat, érdemetleneket sőt gyarkorta az irgalmatlanságra érdemeiket felettébb való sa nyarúsággal illetik.

2. Kik az érdetlenekeket erőszakkal terhelik, péld. ok. (1) A' kilded gyermekeket, mint Herodes cselekedék Matth. 2. 16. (2) Az aszfzonyokat, mint Menabem Izraelnek Királya meg-vévén Thirsa vá-

rasát,

rasát, le vágá mind a' benne valókat, még a' *terhes Aszfzoni állatokat is* fegyverre hányá. 2. Reg. 15. 16. (3) a' meg élemedet vének; ezért dorgállya Isten a' Babyllóniaknak kegyetlenkedéseket, mert az Sidókkal semmi irgalmatlanságot nem cselekedtenek; sőt a' *vén embereken is* az ő igazokat igen meg nehezítették, Esa. 47. 6. (4) kik a' kor-betegek ellen kegyetlenkednek, azokat tapodgyák rugdossák. semmiben nem enyhítik: mint ezt magam is keserveksen láttam a' *Sárvári tömlőczben*.

3. A' kik magok vér szerint való Attyok-fiainnak tésznek erőszakot: mint oda fel látók a' példákat.

4. Kik a' nyomorúságban lévőket bosszúsággal szidalommal illetik, csufolják, nevetik, Psal. 137. 7. Így cselekedtek a' Sidók Christus Urunkal, Mat. 27. 40. 43.

5. Kik a' nagy nyomorúságban eset és nágával jól tehetetlen embert, lévén erejek, tehetségek és alkalmatlanságok, nem segítik semmiben: Így amaz Pap és Levita, az tolvajoktól meg sebesítettet s-holt elevenen hagyatot embert nem segíték semmiben, hanem az ut félen hagyák s-nagy irgalmatlanul elkerülék, Luc. 10. 31. 32.

6. Kik a' kinzálnak modgyainak ki gondolásában igen elmések, és a' győrtelennek nevelésében telhetetlenek.

Excogitat novas poenas, ingeniosa crudelitas. Cyprian. c. Demetrián. pag. mihi. 101. Meg parancsolta azt Isten, hogy még a' ki büntetést érdemel is, ugy

büntettség meg, hogy ne talátsék kegyetlenkedés és nagy kínzás az *executio*ban, Deut. 25. 1. 2.

7. kik még az halottak ellen is kegyetlenkednek; azoknak holt testeket ki-ásák, csufiággal illetik, a' verőfényre hánnyák, avagy vízben merítik, avagy megégetik. Mint *Ramus Peter* holt testét *Párisban* a' Deákok korbáccsal verték, Anno 1572. die 24. Aug. *Zwinglius* holt testét meg-égették ellenlégi. Anno 1531. die 18. Octobr. *Wiclef János* csontyait, temetése után 40. éftendővel, ki-ásták s' porrá-égették. Anno 1437. *Vide Aug. Thuanum Hist. lib. 1. c. 52. Aeneam Sylvium de orig. Wiclefistarum, &c.*

II. HASZNA. Rettenés. Boldog Isten! s' mit gondolnac hát ma (1677.) az erőszak-tévő kegyetlenek? kik élnek az istentelenségnek étkével, és minden-némű erőszak-tételnek borát íssák, Prov. 4. 17. Mit gondolnac a' kerettyénec ellen dühösködő fene bestiák? mit várnac s' reménlenec a' magoc láját testét, vérét, tulajdon édes Nemzeteket, puetító, prédáló s' öldöklő hohéroc? Jaj! jai most nekünk mert vétkezünk, Lam. 5. v. 16. De ha most örültök-is ti kegyetlenec, majd hamar jai tinektek-is: mert az ítélet irgalmaság nélkül leszen tinektek, mivel hogy ti is nem cselekedtetek irgalmaságot, Jac. 2. v. 13.

III. HASZNA. Intés. 1. Szerelmefim az Urban, utálluc, kerülluc, fusluc ez irtoztato fenefeger.

Irtoztassanac bennünket és tartoztassanac meg a' kegyetlenkedéstül im ez edgynéhány dolgoknak meg-gondolási.

I. Hogy

I. Hogy a' fene kegyetlen ember, az emberi természetet éppen levetkezi és baromná bestiává leszen. (ugyanis a' fenevadak fokták egy-mást marni) mert, tellyességgel el-felelkezik arról hogy mind ő s' mind a' ki-ellen dühösködik ember volna, és emberfegeffé kellene véle bánni. *Cum homine humaniter agendum.* Innét vagyon hogy az erőszak-tévő kegyetlenek az sentirásban, oroflányoknak mondatnak: *Mint az ordito oroflány és az ehező medve olyan a' segény népen uralkodó Istenelen.* Prov. 28. 15. Psál. 10. 9. Meg mutatta azt fene dühösségével *Herodes Ascalonita*, hogy ő immár nem ember; hanem fenebestia volna; mert nem elégedvén meg a' Bethlehembéli ártatlan gyermekéknek öldöklésével, a' maga tulajdon fiátis azután meg öleté: kit halván *Augustus* Csásár felkiálta: *Inkább akarnék úgy mond Herodesnek dijsz-naja, mint sem fia lenni.* Macro. lib. 2. Saturn. c. 4.

II. Hogy a' kegyetlenség az ördögnek méz gyanánt kedves eledele: mert ő eleitől fogva ember öldöklő volt. Joh. 8. 44. ő tőle való volt *Cainis*, ki *Abelt* az ő atyafiát kegyetlenül meg ölé. 1. Joh. 3. 12. Hogy hogy kedvelnénk tehát mi azt a' mi ördögnek találmanya?

III. Hogy a' kegyetlen igen mérgeffen meg sebesíti magát-is, mert midőn másokat gyötör és kinoz a' maga testét-is (kétség nélkül lelkét-is) fel háborította. Prov. 11. 17.

IV. Hogy idővel Istennek igaz ítéletiből gyakor-ta az kegyetlenkedő, magához hasonló kegyetlenek-nek

nek kezekben akad és meg büntettetik. Prov. 22. v. 22. 23. Példa *Adonibézek* Judi. c. 1. 7. *Hámánis* Est. 3. v. 6. és 7. v. ult.

Másodszor intetünk.

Az irgalmasságot, kegyes engedelmséget gyakoroljuk.

Indító Okok.

1. *Mert* Isten parantsollya. Zach. 7. 9. Col. 3. v. 12.

2. Ez a' törvényben fő dolog. Matth. 23. 23.

3. Ezt inkább kedvelli Isten mint az áldozatot. Hof. 6. 6. Matth. 9. 13.

4. *Mert* az idvezülendő hivek, erről mint nemes szimerről irattatnak-le és az utolsó ítelet napján is erről dicsértetnek meg az Ur Christustól. Matth. 5. v. 7. és 25. v. 35. 36.

5. Leg hathatósabb *indító ok* legyen a' mi Urunknak Istenünknek példája *ki irgalmas*. Luc. 6. 36. és a' mi közben járo Jესus Christusunk példája, *ki hív, könyörülő és kegyelmes Papnak* mondatik. Heb. 2. 17. Ő könyörülő rajtunk, és ſent Lelke által minden jockal, s' az igaz könyörületességgel-is ajándékozza meg ſiveinket. Amen.

XIII. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 12.--16.

Isten kegyelméből elvégeztem *Abdiás* látása magyarázattyánac két részeit: immár következik a' *harmadik része*, melly ez öt versekben foglaltatik bé.

Summa

Summa érént pedig ez harmadik részben inti az Ur Isté és tilalmazza az Edomitákat hogy az Ő Attyokfiainak az Sidóknak nyomoruságoknak idején lemmenemű boshuzággal s-keferűséggel őket ne illecsék nyilván való okait is jelentvén terhes intésének.

Két részei vadnak azért ez ígéknek.

1. Az elsőben az tilalmazó intés vagon v. 12. 13. 14.

2. Az másodikban az intének okai v. 15. 16.

En most az első részt egézfien, s-a' másodikban is az első okot magyarázom meg, ez következő kérdésekben:

M A G Y A R A Z A T.

1. Kérd. *Micsoda dolgokat tilalmaz itt Isten az Edomitáktul?* Fel. Im ezeket:

1. *Hogy ne nézzék az Ő Attyokfiainak napját, az ő el-idegenítettésének napját.* v. 12. az az: kön. örületesség és szánakozás nélkül ne nézzék a' Sidókat, midőn Isten azokat ostorival meg látogattya és számkivetésre menni bocsattya.

El idegenítettnek mondatik pedig a' Sidóknak bujdósafok és az ő földökből számkivetésre való vitette-fetek ez okokért.

* *Mert*, midőn a' Sidóság az Assyriusoknak és Chaldeusoknak rabfágában esett, valóban csak idegen s' mostoha kézre jutot: és az szabados nemzetségnek *nyakán az idegenek uralkodtanak* akkor. Lam. 5. v. 2.

** *Mert* midőn a' Sidók fogva vitetnének Babiloniá-

loniában, mind ōk Istenről, s' mind Isten ō tőlök láttatott el-idegenedni.

Ō *kláttatának el-idegenedni Istenről*: mert el hagyván a' Canahán földét, *az Szent földet* Zach. 2. 12. Exo. 15. 13. (mellyet Isten választott volt az ō tiszteletének helyének) az Istennek ísméretün kívül valo pogányoknak földőkre mentenek.

Isten-is láttatott elidegenülni tőlök: mert az ō orfákokat előbbi méltóságátul, szabadságátul, dicsőségtől meg fosztván, igen alá valo s' mint egy bennyes öltözetben öltöztette őket.

II. *Hogy ne örüllyenek Judának fiain az ō veszedelmeknek napján, és ne nevessek őket az ō megborongattatásoknak napján* v. 12. Ez elég világosan vagyon.

Az mi pedig a' *Nevetésnek* tilalmát illeti, a' Sidó betűiben így vagyon az: *Fel ne magasztaljátok avagy nagygyá ne tegyétek a' ti bátoikat*: melly tulajdonképp negédes bebedekkel s' nagy kaczagásokkal valo ingerkedést, csufolodást, és a' nyomoruságban lévőknek mérges bosszontását jelenti.

III. *Hogy ne mennyen-bé az ő népének kapuján, és ne nyullyon az ő jószágához az ő nyomoruságának napján* v. 13.

Mint ha mondaná az Isten: Ez volna a' te tetteid, hogy a' te atyádfián bánakoznál és segitenéd is őket; nem pedig, hogy az ellenséggel edgyütt be rohannál te is az ő kapuin, és kegyetlenül dúlnád és prédálnád minden javait.

IV. Hogy

IV. *Hogy ne állyanak a' kettős uton, hogy el-vefessék azokat kik el-áladnának és el ne árulják, &c.* v. 14. Némelyek így fordították: Ne álljatok a' *törésen*, hogy a' kik azon el-áladnának el-vefessétek azokat: mint az *Samariabélieket* fenyegeti Isten olly nyomorusággal, hogy ha csak a' *törésen* ki-áladhatnak-is az veszedelemnek napján, nagy nyereségnek tartják. Amos. 4. 3. De közönségesfebben a' *Perek Sido fön*, a' *kettős utat* értik a' tudósiak, melly két felé ágazik és szakad. Ertelme pedig ez: Az *mebünnnen* valo ellenségek nem tudják olly igen az utakat Judában, mint ti közel valo Atyafiak Edomiták; azért ha kik el-áladhatnak az ellenség előtt, ne álljatok elejekben azoknak az utakon, se ne tanácsátok az ellenséget, minémű utakon áladhatnak el-ő előttők; és az kik hol elvonhatnák magokat el-ne áruljátok azokat, hogy így veszedelemben s' ellenség kezében ne ejcsétek a' ti nyomorult atyátok fiait.

II. KERD. *Mi az oka hogy nem csak egyszer hanem sok ízben emlegeti itt a' Proféta a' Sidók veszedelmének, nyomoruságának, borongattatásának napját?*

Fel. Hogy ezzel az Edomitáknak kemény kőfi-veket s' fene kegyetlenségeket ujjobban megmutassa. Mert ugyan-is, terméket érént belé fületett emberben, hogy midőn veszedelmes nyomoruságban lát más embert, könyörületességre indul rajta; sőt még midőn ellenségének romlását látta-is valaki, ottan megbünik ellene valo régi mérge és dühössége: de az Edo-

az Edomiták ez aránt is minden emberi indulatot levették volt, mert ők az ő Attyokfiainak nyomorúságoknak idején örvendeztenek, és mikor azok on bánakozni kellett volna is, őket ingerlették, bóbontották, epeítették.

Azt kérdehetné itt valaki:

Micsoda oka lehetett az Edomiták ilyen gyűlölségének az ő attyokfiái ellen?

Fel. *Első oka* ennek volt az ő főlö elejeknek példája: mert *Esau* (ki az Edomiták attya. Gen. 36. 41.) gyomorbul gyűlölte az ő attyafiát *Jacobot*, azt alitván hogy bőséssággal illetetett tőle akkor, midőn el adván néki az ő első főlötségének *jusát*, az áldást elvette volna *Isáktól*; mellyért halállal is fenyegette *Jacobot*, Gen. 27. 41. Es noha azután *Esau* meg békélt *Jacobbal*, Gen. 33. de az ő maradékiban mindenkor idegenség és gyűlölség volt az Izraeliták ellen. Melly dolog történetből nem volt, hanem Isten végezéséből: mert mikor *Jacob* és *Esau* tufakodnának az ő annyoc méhében, mi követné jövendőben azt a' tufakodást és villongást, megmondá Isten, hogy két népnek hatmaznak *Rebeka méheből*, kik meg hasonlanak, az az, elmével, indulattal, feretettel egymástul el-hakadnak: egygyik nép a' másiknál erősebb lesz, és a' nagyobbik szolgál a' kisebbiknek. Gen. 25. v. 22. 23. kiis mutatak valoban az Edomiták az Izrael népe ellen valo mérgeket leg elsőbenakkor, midőn nékiek Egyiptomból a' Canaan földére az ő határonkon passzist, *Babad* által menetelt nem engedtenek, jol lehet

lehet az Izrael népe igen emberségesen kérte volna őket. Num. 20. 17. 21.

* *Második oka* volt az Izrael királyitol fok izben, fegyver által valo kártétel: mert leg elsőben is *Saul* király több egyéb ellenségekkel edgyütt az Edomiták ellen hadakozott. 1. Sam. 14. 47.

2. Azután *David* k. őket fegyverrel meg hodoltatta. 2. Sam. 8. 14. Melly győzelem meg is volt jövendőtelve mind *Isáktól*, Gen. 27. 40. mind *Bálám* Profetátul, Num. 24. 18. Ez ő szolgálattyok fen volt mind a' *Josafát* k. idejéig, 1. Reg. 22. 48. mert *Jorám* királytul otrán el-hakadtanak, és magoknak királyt választottanak magok között. 2. Reg. 8. 20.

3. *Harmadszor* szenvedének s' meg-verettenek *Amásiástul*, ki közöttülök levága *tíz ezeret a' sós völgyben*. 2. Reg. 14. 7. Ezek voltak az Edomitákban az Isten népe ellen valo gyűlölségnek nagy okai. Eddig az első résznek magyarazattya. Az második részen az tilalmazó intésnek első oka az 15-dik versben vagyon: *Mert közel vagyon a' Jehovának napja, &c.*

MAGYARAZAT.

I. Kérd. *Micsoda értesik az Jehovának napján?* Fel. Az Isten től az Edomitákon való bőszerű állás, és büntetésre rendeltetett nap. Igy vétetik *Jóelné* is cap. 1. v. 15. *Közel vagyon az Urnak napja, és úgy jó mint pusztító a' Mindenhatóul.*

A' büntetésnek pedig napja méltán mondatik *Jehova, Ur, Isten napjának*: Mert mig az Ur Isten az

érdemlett büntetést nem hozza a' gonoszokra' míg azoknak bűnökét el tűri, úgy láttatik mint ha nem is uralkodnék e' világon; de midőn büntető kezeit hatalmasan ki nyujta az istentelenek ellen, akkor nyilván ki jelenti hogy ő ez világnak igaz ítélő bírása Gē. 18. 25. Míg Isten a' bűnösök után várakozik és nékik kedvez, mint ha felyhővel be fedezve volna az ő haragos ábrázattya; midőn pedig el jő az ő napja mellyen az ő tűz módon gerjedező haragját ki ontja, akkor osztan mint a' ragyogó nap az ő erejében, és mint a' fényessen villogó fegyver, ki mutattya magát az ő ítélő székiben.

II Kerd. *Miért mondatik közel valónak az Urnak büntetésének napja?*

Fel. I. *Mert* ha színtén láttatik is az Isten városkozni a' büntetéssel, de az ő tüle rendeltetet napon tsak el jő a' büntetés, olyan bizonyosan mint ha már meg is lett volna; és lehetetlen annak el mulni: senki azt meg nem gátolhattya, *el nem fordithattya, az ő fel emelt kezét, Esa. 14. 27.*

II. *Mert* mikor az Istentelenek azt alittyák hogy Ők csendességben lehetnek és bátorságban maradhatnak, színtén akkor hirtelen rájok érkezik a' veszedelem: midőn azt vélik hogy távol vagyon, színtén akkor igen közel van hozzájuk az Urnak ítéletének napja. *Békes get várnak és semmi jó nincs, várják a' meg győgyülésnek idejét, és imé felelem vagyok Jerem. 8. 15. mert ugyan is az Istenteleneknek várakozásokat fel gerjedet harag követi, Prov. 11. v. 23. tudni*

tudni illik az Istennek haragja, melly meg emészti őket Psal. 21. 10.

III. Kerd. Holott ez jövendelés és fenyegetődzés egyenéslen az Edomitákra céloz v. 1. *supra, mi oka tehát hogy közönségesen szól a' Proféta, közel a' Jehovának napja minden pogányok ellen?* Fel. Ez föllásnak formájával, azt jelenti nyilván a' Proféta, hogy az Istennek ítélő kezéből ezentűl származando igaz büntetés az Edomitáktul el kerülhetetlen.

Kétképpen lehet ezt meg világoztatni.

1. *Absolute egy átallyában*, minden edgyben hasonlítás kívül, illetéknéppen: *közel-minden pogányok ellen*: mint ha mondaná: Az igaz ítélő Isten nem tsak edgy s két pogány nemzetségeket ítél meg, hanem mind ez egész világon valókat; meg akarván mutatni, hogy ő mind e' világnak bírása, Psal. 94. 2. Elmulthatatlanul tehát az Edomitáknak is szám-adásra kell menniük, és az Istennek büntető kezét semmiképpen el nem kerülhetik.

2. *Comparete, egyben hasonlítás szerint*, ilyen módon: *Közel-minden pogányok ellen*. Mint ha mondaná: Ha egyéb pogányokat (kik az Istennek népét haborgatták) büntetés nélkül nem hágy Isten, sokkal inkább nem titeket Edomitákat: mert ha egyben hasonlítottok egyéb pogányokkal, azoknál két szerte is meztobbak vadtok a' büntetefre; holott azok idegenek, távol valók, s nyilván való ellélégi voltak Juda házának, ti pedig fömbédok és vér érint való Atyafiak voltatok. Céloz pedig a' Proféta az Am-

monitákra, Moabiákra, Syriaiakra, Philistenfokra, Sidónbéliekre, Tyrusbéliekre, mint nyilván ki tetczik Jerem. 49. Ezech. 25. és 26. vés.

IV. Kerd. *Mit akar a' Profeta e' mondassal: A' miképpen cselekedtel, úgy cselekednek te veled is, a' te fizetésed a' te fejedre vissza tér?*

Fel. Az Isten büntetésének igazságát jelenti ezzel ki, az Isten népének vigasztalására és az Edomitáknak rettentésekre. *Ertelme pedig ez: Te másfokó bosszút állottál, te rajtad is Isten bosszút áll: gonofsággal fizetted a' te Atyádfiának, de a' te fizetésed az tennen fejedre vissza tér. Ennek meg világosítására való a' mi vagyom, Esa. 33. 1. Jaj tenéked ki kőborlást, holot te mászul nem kőborlattattál, ki más ellen hamissá cselekedsz holott te veled hamissan nem cselekedtek. Mikor meg sünnöl fosztani, te-is meg fosztatol, mikor az hamis cselekedetnek véget veténde, te veled is hamissan cselekedsznek, Ímért az 34 r. v. 8. holot azt mondgya az Profeta hogy mikor az Edomitáknak meg ítélésére le sál az Istennek égben meg réssegítettet fegyvere akkor lében az Urnak a' Sionért való bosszu-állásának napja és büntetésének estendeje. Idvezítő Urunk is ezent tanította, Matth. 7. 2. A' minemű mértékkel mérték másnák, olyannal mérik nektek is.*

TANUSAG.

A' penitentia-tartatlan bűnösökhöz kik az Istennek ítéletivel nem gondolnak, közel vagyom az Isten büntetésének napja. Maga kiáltja az Ur Isten e' tudományt itt, az ő bűnökben meg keményedet s' Isten-

nel

nem semmit nem gondoló pogányoknak s-nevezet szerint pedig az Edomitáknak. Közönléges pedig ez tanulás és mindenekre ki terjed, valakik penitentia-tartatlanfágban élnek és az Istennek büntetésétől nem félnek, ha bűntén az Isten népének társalágában vannak is: meg tetczik ez, Amos. 6. v. 3. holot jajt kiált Isten az Izraél és Juda fő rendeinnek azért a' többi közt, hogy a' veszedelemnek napját messze vetik, az az nem gondolnak semmit az Istennek ítéletivel, a' Profétáknak fenyegetésében kételkednek, és hogy az büntetésnek napja közel legyen semmiképpen nem hiszik: de azonnal ott é őket a' büntetés, mert a' foglyok közt leg elől vitetnek, v. 7. Ide való az Istennek fenyegetése az csufolódo Izraél ellé: Ezech. 12. v. 21.-28. olvassd el.

O K A I.

I. Mert valaki meg-keminyíti az ő bűvét veszedelemben rohan. Prov. 28. 14. Minden penitentia tartatlan pedig és az ki nem gondol az Istennek ítéletivel valóban meg keményítette az ő bűvét; közel vagyom tehát ő hozzá az Istennek büntetése, melly nagy hirtelenséggel rea-is rohan bőv mértékkel.

II. Mert valakik az Istent meg tagadgyác közel vannak a' veszedelemhez: válikik pedig az Isté ítéletivel semmit nem gondolnak, hanem az ő büntetését távul vetik s-azt mondgyák magokban, nem kóvorkozik mi reánk a' veszedelem, azok gonofsul meg tagadgyák s-ugyan meg hazuttollyák az Ur Istent, Jerem.

R

s. 12.

5. 12. Mimodon kerülhetnéc tehát el az Istennek há-
mar jóvő büntetését?

III. Mind azokhoz kik teszi bátorlágban élne-
közeli vagyon a' büntetés: Szent Pál tanította: *Miko-
ron azt mondják Békesség, bátorlág, akkor nagy birte-
len vérsedelem jó reájok, mint a' sülének fájdalma a'
terhes asszoni állatra: és meg né menekednek*, 1. Thes.
5. 3. Mind azoc pedig a' kik pénitencia-tartatlanoc
és Istennek ítéletire s' fenyegetésre gondot nem tar-
tanak, ilyen vakmerő teszi bátorlágban el merűlve-
csak hamar azért mikor nem is vélne, el borította
őket az Istennek haragos büntetése.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* Veszedelemes állapotoc vagyon te-
hát az pénitencia-tartatlanoknak, kik az Istennek íté-
letivel nem gondolnac, mert ime az Istennek bünte-
tésének ideje közel van hozzájoc.

K E R D. Kicsodák azok a' penitencia-tartatlan
emberek, kik az *Ur Istennek ítéletivel nem gondolnac?*

Fel. I. Kik az Istennek a' bűn ellen való fenyege-
tésről nem gondolkodnac: kik nem veszik észekben
az *Urnak cselekedetét és az ő kezének munkáit* Pál. 28.
5.

II. Kik ha szintén elméjükben forgattac is az I-
stennel kemény fenyegetését, de nem hasznoslá, nem
épületesen, nem hathatósá, mert meg né alázta ma-
gokat, le nem tézic keményégeket, nem hadgyac-
el gonos bűnőket.

III. Kik

III. Kik ha szintén ideig meg dobannak is az I-
stennel fenyegetésről, de azzal biztatták magokat,
hogy későre jönnek elő a' büntetések, avagy csak ab-
ban mulnac a' fenyegetések. Ezek felől módgya Dá-
vid hogy az *Istennek ítéleti magassan távol vannak tő-
lük*. Pál. 10. 5. *Az az*, el hitették magokkal, hogy az
Istennek büntetési mése vannak tőlök, nem illetik
őket, feléjük sem fordulnak, hanem el-kérülik őket,
mintha ugyan frigyot szerzettenek volna azokkal:
mint az hatodik vers ezen magyarázatott mind erőf-
siti s' mind világosítja. *Azt mondgya az ő szívében,
meg nem indítottam, nem tántorgok, mert nemzetségről
nemzetségre nem lélek nyomorúságban.*

Ellenvetés. Hogy hogy vagyon közel az Istente-
lenekhez az büntetésnek napja, ha lám gyakorta I-
sten sokáig. 20. 30. Estendőig s' továbbis nem
hozza reájok az ő büntetését?

Fel. 1. Valóban sokan is csallák meg ezzel ma-
gokat az eberekközül, mint B. Salamó tanította *Eccle.*
8. 11. *Mivel hogy hamar sententia nem mondatik az
ő gonos cselekedetekre, azért tellyes az emberek fiainak
szíve őbennek, az gonosznak cselekedetire.*

Fel. 2. Ha szintén sá s' több estendőig halas-
ta is Isten a' büntetését, de ugyan igaz ez hogy az ő
büntetésének napja mindenkor közel vagyon az I-
stentelenekhez: mert ugyanis, mitsoda az embernek
leg hosszab életeis? nem nagyob egy arasznál. Pál. 39.
6. Ha azért tellyes életében mind üres is a' penitencia
tartatlan ember a' büntetésről, de mivel az ő ideje

R 2

igen

igen rövid, nem messzeb vagyon mindenkoron ő
tőle az Istennek büntetése egy arafnal. Es ha bűntén
két ezer estendőt élneis ember (melly lehetetlen Pál.
90. v. 10.) *s' mind azokban örvendezne-is*, és nem
bűnvédné az Istennek büntetését, de *az fétéségnek*
napja. Eccles. 6. v. 6. & 11. v. 8. csak ugyan közel
van ő hozzá: *Mert egy nap az Urnál olyan mint ezer*
estendő, és ezer estendő olyan mint egy nap. 2. Petr.
3. 8.

A' mit annakokáért Dávid ugyan esküvéssel
monda az ő kedves barátjának Jonathánnak, 1. Sam.
20. 3. *Eél az Isten és a' te lelked is, hogy csak edgy lé-*
pés köti az én életemnek és az halálnak: ugyan azont
mondhattuuc minden penitentia-tartatlan bűnösök-
nek, kic az Istennek ítéletivel nem gondolnac: *Eél az*
igaz ítélő Isten: s-a' ti lelketek is, hogy az halál kö-
zöt s' ti közöttetec tsac egy lépés vagyon; ti közöttetec
és a' mélyléges pokolnac örvénnye között tsac mint
edgy láb nyomi tágaflág vagyon: *mert mi csoda a' ti*
életetek? nem egyéb hanem párah, mely keves ideig tet-
szik, s-az után elenyéssik, Jácob. 4. 14.

II. *Intés*. Annakokáért Kereszténynek (I) Senki
közöletetec a' penitentia-tartatlanságban meg né ke-
ménisce bűvét; senki ne csufollya az Istennek igaz í-
téletit és fenyegetését; senki ne ítéllye messze s távol
valóknac avagy csac el muloknac az Istennek bűnte-
tésit. Mert ha láttanak is azoc kélni, de bizony kö-
zel vannac, semmiképpen el nem mulnac, Exod. 34
7. Pál. 50. 21. és mindenkoron az bűnnel edgyütt
az bűn-

az büntetés-is *az azo elvű fekszik* Gen. 4. 7.

II. A' testi bátorlágnac minden ember bucsut
adgyon és valamig a' bűnnec él, nevellye szabadofsá-
gát az büntetéstől. A' vakmerő testi látorlágnac és
bívnek keménylegének el távoztatására pedig igen
hasznos *Eszközök* im ez következőc.

I. *Eszköz*.

I. Hogy azoc az mérges kútfecj mellyekből az
testi bátorlág, bívnek meg keményedése és az Isten-
nek ítéletinek meg gondolása farmaznac és ugyan ki
omlanac, a' mi bűveinkben ne találtaflanac.

K. *Melleyek azok*.

Fel. 1. Minden Isteni félelemtől való üresség.
Pál. 55. 20. a' penitentia tartatlanságot és az Isteni
félelemtől való ürességet egyben tsatollya Dávid
mondván: *Nincsen változás é bennem*, az az, meg né
jobbulnak, penitentiát nem tartanak, meg atalkotta-
nak; és nem felik az Isten.

2. Az Isten igéjének meg utálása, semmire való
becsüllése Jerem. 6. 17. a' Sidoknak meg keménye-
det vakmerőségeket dorgálván az Ur Isten, azt
mondgya felőlők, hogy *rendelő közöttök örállokat*,
hogy vigyáznának a' trombita sora de ok az felelték:
Nem vigyáznak. Ertelme ez: hogy az Isten foglált
és azok által hirdettetett beszédet meg vetették.

3. Az bűnőknek kárhozasos almában való bé-
merülés, abban való mélyléges el-nyomvadás, és az
birtelen nagy lelki érzéketlenség.

Ugyanis a' bűnbé gyönyörködve és minden job-

bulás nélkül elő embereknek dolgok, hasonló az mély alomban bé merült embereknek állapattyaikhoz ezekben.

1. Az alomban el-merült, az érzékenységektől meg-fosztott: így az bűnben elő nem érzi az ő nyavalyás állapotát, mint a' réteg *ha verik-is azt mond-gya nem fáj; ha tásig állják-is nem érzi.* Prov. 23. 35.

2. Az aluvo emberek semmit nem munkálodnak. Így a' bűnben gyönyörködve elők, csak nagy bátran s' tünyn el-mulatták tisteket, mellyekkel tartoznának Istennek, felebaráttoknak és magoknak. Ollyak mint az piacon öfve kapcsolt kezekkel hivalkodva álló emberek. Prov. 6. 11. Matth. 20. 3. minden jó cselekedetre *restek és alkalmatlanok.* Tit. 1. 16.

3. Az aluvo embert rutul meg csallja az alom; mert néha ember álmában esik, és mikor fel serken, ugyan *úres az bafa.* Esa. 29. 8. Így a' penitencia-tartatlá bűnösöknek a' mi leg inkább tetczic, hiten az csallya meg őket: úgy mint ez világi gyönyörűség, külfő méltóság, tisztesség, nagy gazdagfág, öröm, bábadfág &c.

4. A' mély alombul nehéz fel serkenni: így az bűnnec álmából ugyan lehetetlen, hanem ha Isten fel serkenti embert abból, Eph. 5. 14.

4. *Negyedik kut fő* melyből az penitencia-tartatlanság tármazic, az bűnnec büntetélétől való nem irtozás: mely léhen, háromképpen.

A. Mikor ember láttya másnak bűnét, s-el is bír
 bi hogy

bi hogy arra méltán el következie az Istennek büntetése, de a' maga bűnét nem láttya, inkább tagadgya s-a' büntetést is csak el hárította magátul, mint ha ő reá semmiképpen nem tartoznéc; azzal biztatván magát hogy *mikor által megyen is az el áradot ostor de nem érkezik ő hozzája,* Esa. 28. 15. Ez volt az Edo-mitákban is.

B. *Mikor* el hiteti magával ember hogy az Isten az ő gonoszságát, kiváltképpen ha titkosan vétkezik Solt. 10. 11. *Es mond az ő szívében; El felekeznet az Isten, el fordította orcáját, és soha nem láttya ezeket,* Lald. Ezech. 8. 12.

C. *Mikor* ember az bűnnec utalatosságáru és az ellen való Istennek haragjánac keménylégéről, úgy a' mint illendő volna né gondolkodván, az Istenec irgalmasságával fölösleg biztatya magát, és el hiszi hogy nem bünteti meg őket Isten. Ez illyeténkrül mondgya Dávid: *Az hitetlen miért bosszontya az Isten? mert azt mondgya az ő szívéb hogy meg né ke-refed,* Plal. 10. 13.

Olly igen titkos vétec pedig ez, hogy még a' hiveknek izivekbenis bé-lopja magát s' ott lappang ideig: innét vagy on hogy még az hivek-is nem mindgyárt vallyák-meg bűnösök Istennek, midön vétkeznéc; mint *Dávid* mind addig sem vallá meg, míg nem a' Nathán Profetátul meg-fedettteréc, 2. Sam. 12. 13. maga-is meg-vallyá, Plal. 32. v. 3. hogy volt ő ollyan állapotban, mellyben ideig *vesztetett, és halgatott az ő bűneiről.*

2. *Eszköz.*

Ne várjuk azt, hogy az Istennek oltora minket elérjen, hanem mihelt láttu az Isten haragjának jeleit, azontul magunkban álván s meg ismervén bűneinket, azokból meg térjünk.

3. *Eszköz.*

Ne távozzunk el Istentől, hanem inkább büntetlen ő hozzá közelgeffünk, és nagy lelki vigyázással figyelmesszünk arra mit *parancsol* minékünk, hogy azt fogadgúnc; és mit *tilt* tőlünk, hogy azt kériüllyük Pál. 8. 9. mit *ígér* ha engedelmeskedünk, s-mivel *fenyeget* ha engedetlenkedünk.

Harmadszor intetünk, midőn hallu az Istennek fenyegetéit és láttu az ő ítéletit, melységesen alázzuc meg magunkat, s-terjünk meg igazán Istenhez, hogy a' vak-merő bűnösökkel el ne vesszünk hirtelen.

Indicsón ez bennünket: Mert valakie ézt cselekedik azoc dicsősséget tulajdonitanak Istennek Jere. 13. 16. azoc igazán felelemmel és rettegéssel munkálkodgyác idvességeket, Phil. 2. 12. melyet elis véssenc a' Jésus Christus által: kit illet dicséret, dicsősség, hatalom és birodalom mind örökkön Örökké Amen.

XIV. *PREDIKACIO.*

Abd. v. 16.

K Et kívált-képpen valo okokkal mutogattya meg Abdias Proféta, az Edomitákra követezendő Isten

Isten itéletinec és kemény büntetésinec igazságát. Az első *Okot* (melly a' 15-dic versben vagy) tudálta a' Profeta, mind az Istentől fok helyeken i-jelenterett, s' mind a' természetnecc világátul javaltatott igaz törvény folyáson; melly szerént hasonlogonosz fizettetic annac, a' ki mást gonoszizal illetet. Neveztetit ez Deákul *LEX TALIONIS*, *Jus Talionis*: Magyarul pedig, Meg-cselekedett gonoszért hasonló gonoszizal valo törvényes fizetésinec és büntetésinec: avagy egy szóval, *Meg-tromfolásnak*; mellynecc mind a' Szent Írásban tudámentoma vagy; (Exod. 21. v. 22. - 23. Levit. 24. v. 19. 20. Deut. 19. 19. 20. Jer. 50. v. 13. 29. Ezech. 33. v. 13. Mrth. 7. 2. Apoc. 18. v. 6.) s-mind pedig ez világi törvényben, Leges. 12. *Tabul. & Justinian. Institut. lib. 4. tit. 4. Maximil. II. Decret. in Dieta Poson. 1574. Art. 23.*

Az másodice *Ok*, mely az Isten büntetésinec igazságát mutattya, vagy a' 16. versben: *Mert mivel hogy ti itatok az én Szent hegyemen, úgy minden pogányok isznak büntelen: isznak és úgy fel hőpögetik, és olyanok lesznek mint ha nem voltak volna.*

Holot *summa* szerint az Ur Isten az ő népére a' Sídólagra fordítván befédét, egyben hasonlittya a' dolgot, mely immár ezeken meg cset, azzal mely a' pogányokra bizonyosan követezendő: és az egyben hasonlításban világossan ki mutattya az ő itéletinec igazságát. *Mint ha mondaná:* Igasságossan büntetem meg Edomitác a' ti gonosságotokat; mert ha az

én látát népemben a' Sidokban nem benyvettem el a' bűnt, sokkal inkább nem benvedem el ti bennetec Edomitákban, kik idegenec vattok.

MAGYARAZAT.

I. Kerd. Kiknek szól Isten ez igékben: *mert mivel hogy ti ittatok az én Sz: hegyemen?*

Fel. A' Sidoknac s-leg közeleb a' Jérusálembeli-eknek, mely szent hegynek mondati, Zach. 8. v. 3. Meg tetczik ez, elsőben Jerem. 25. holot a' 17. 18. v. így szól a' Proféta: *Es az Ur kezéből el vevém a' pohárt és innya adek minden nemzettségének, kikhez küldök engem az Ur; Jerusálemnek és Jüda Várasának, az ő Királynak és Fejedelmének &c.* Az után innya adok a' Proféta lok pogányoknak s-nevezet szerint v. 21. az Edomitáknak is. Vegezetre az 28. 29. versékben így szól Isten Jeremiáknak: *Ha a' te kezdből nem akarják el venni a' pohárt, hogy igyanak belőle, azt mond nékik: Így szól a' Seregeknek Úra, kétség nélkül meg kell innotok Mett imé az várasban, mely az én nevemről neveztetet kezdem el a' háborúságot, ti pedig meg menekedtek? nem menekedtek.* Ezen magyarázat tetczik meg másodsor Jerem. 49. v. 12. holot ugyan ezen profétál is vagy az Edomiták ellen: *Mert azt mondgya az Ur: Imé a' kiknek nem kel vala meg inni ok a' pohárt, meg iszják: Te pedig szabados lennél nem lérsz szabados, hanem kétség nélkül meg iszod.*

II. KERD. *Az italón avagy iválon micsoda érte-lik. Mivel hogy ti ittatok, isznak minden pogányok &c.*

Fel. Az Istennek kezéből a' bűnért s' enged-
lenfé-

kenféért az emberekre származot Atyai ostromo-
zók, és kemény büntetések, az hivel re nézve *Atyai látogatások s' ostromozások*: az hitetlenekre nézve *valóságos Biroi büntetések*, Pfal. 80. 6. Így tohászko-
dik Istenhez az Sido Anyazentegyház: *Meg elegi-
tettél minket kenyhullatásnak kenyerevel, és meg itat-
tál bőféges kenyhullatással: az az' lok bűneinkért no-
ha folyósan de Atyai módon ostromoztál meg,* Apoc. 14. v. 9. 10. az harmadik Angyal nagy felíróval azt kiáltotta: *Ha valaki imádangya amaz bestiát és annak képét, és fel vejéndi annak belhégét homlokára avagy kezére; az iszik az Isten haragjának borában, a' borban mely az ő haragjának poharában töltet, és kínoztatik tűzzel és kénkövel az Sz: Angyalok előtt, és a' Bárány előtt.* Ihol a' valóságos és rettenetes *biroi büntetés*. Nem ok nélkül mondatnak pedig az Istennek ostromozási és büntetési *italnak ivásnak*; és az kik azokat fenvedik méltán s' helyeslen mondatik felőlök, *hogy isznak.*

I. *Mert* miképpen az cselédes gazdák szokták volt régenten kinek kinek ételt és italát bizonyos mértékben kiszolgáltatni; írt ma is az Királyoknak Fejedelmeknek, s' nagy rendeknek udvariban, az Ur akarattya szerint az Sáfár kinek kinek az ő rendelt ételi s' irali prébendáját i osztya: így az Istennek kezéből származnak az emberekre nem csak a' jo tétemények, hanem minden ostromozások és büntetések is bizonyos szabott mértékkel, kinek kinek az ő cselekedete szerint.

Ugyan is nem az porbul követezik az nyomorúság és a' háborúság nem az foldbul nevededik, Job 5. 6. hanem az Jehovának kezébül Ruth. 1. 13. Isten az a' ki meg szaggat és meg vér Hos. 6. 1.

II. Mert miképpen az bö mértékű bor ital meg reszegtven embert, az érzékenységeknek és az testnek s' elmének is erejét fel háborította, sőt attul meg is fosztja; annak-felette meg tantorította s' el is ejti embert: Így az Istennek ostromozási és büntetési a' virágzo, kívánatos, és csendes állapotbul, kedvetlen és nyomoru állapotra le taszítja, és előbbi boldogságául meg fosztja az embert. Innét vagy on hogy az Istennek súlyos ostromozását viselő ember, a' koporsóban le szállot halottakhoz hasonlonak mondatik, kiknek semmi erejek nincsen, Pál. 88. 3. 6.

III. Mert miképpen hogy az erősséggel való ital az edgyes pohárt, örömeit kerülük fokán; de ha reájok erőssedik a' gazda Hab. 2. 15. kedvek ellen is meg ismét: így senki el nem kerülheti az Istennek ostromát és büntetését azok közül, kiket az Isten meg akar ostromozni és büntetni; az ő büntető fel emelt kezét senki el nem fordíthatta. Esai. 14. 27.

III. K E R D. Nehezeb leszene a' pogány Edomitáknak büntetések, hogy nem a' Sidoké? Fel. Igen is nehezebb három képpen.

1. Idejére nézve; mert ők az Ur haragjának poharát büntetlen ismét az az: nem csak meg kostoltyák az büntetést, hanem fokáig fogják szenvedni.

2. Mennyiségére nézve; mert ők a' meg töltöt Pohárt

pohárt egy cseppig meg ismét, sőt ugyan fel-hörpögetik, még a' pohár fenekén maradot zavaros löpredekjét is ki szopják: mint az 75. Solr. 9. v. Asaph szól az Istentelenekről.

3. Erejére s' gyümölcseire nézve: mert annyira meghattya őket az Ur busulásának bora, hogy meg ne állhassanak, hanem mint rézegek el-eslenek, el-vesznek, és olyanok legyenek mint ha nem voltak volna.

Itt ugyan-is az Edomitáknak végső vefedelmek jelentetik, melly lett az Babilloniaiak által, mint meg tetczik. Jerem. 25. 9. és 27. 3. 6. Ezech. 25. 14. A' romlást és vefedelmet pedig, nem személy szerint kel érteni, mint ha ő közülök csak edgyetlen egy is né maradott volna életben; hanem nemzetség szerint; melly rész érint fegyver által el-vesztett, rész érint országából ki szetven bujdosóvá lett, annyira hogy soha az ő országok olly formában mint az előtt volt, nem láttatott, hanem kietlen pusztaságra jutott, és így lassan más pogányok köziben egyeledven, még nevek-is az Edomitáknak el-vesztett; nevekké edgyütt nyelvek-is el változott: mert ma Arabusoknak hivatlatnak, és Syriai nyelven folnak. Origen. lib. 3. in Job.

TANUSAG.

Mivel hogy Isten az ő kedves népét is a' büntért ostromlás nélkül nem hagyja, sőt azon kezdi-el a' sanyargatást; minden bizonytal tehat az Istentelenekre is az ő idejében el hozza az ő kemény bosszú állását, és rettetetes büntetését.

Ez Tudomány az 16. versben vagyon: *Mivel hogy íttatok, &c.* Ertelme ez: Ha nem kedveztem az én saját népemnek, melly lakozik az én bent hegyemen, sokkal inkább nem kedvezek néktek gonosz Edomiták. Ezen tudományt erőssítik azok a bent írásbéli bizonyosságok is, mellyeket *Jeremiásból*, az Magyarázásban elől hoztam. Jer. 25. v. 29. és 49. v. 12. Sz. Péter Apostol is 1. lev. 4. r. 6. 17. v. világosan ezt tanította: *Mert ideje úgy mond, hogy az ítélet elkezdések az Istennek háza: hogy ha pedig mi rajtunk kezdetik először, mint leszen azoknak vegek a kik nem engednek az Istennek Evangéliomának?*

Megfelel ezen kérdésre Sz. Pál, 2. Thess. 1. v. 8. 9. 10. s' azt mondgya, hogy mikoron meg jelenedik az Ur Jesus az égből az ő hatalomságának Angyalival, tűznek lángjában, akkor bosszút áll azokon, kik az Isten nem ismérték és nem engednek az mi Urunk Jesus Christus Evangéliomának: kik meg büntettetnek örök veszedelemmel az Urnak országától, és az ő hatalmas dicsőségtől elűzöttetvén.

Három czikkelt jegyezzünk meg ez tanulásban.

I. Czikkely; *Isten az ő kedves népet is a' büntető ostromozás nélkül nem hagyja.*

Ennek ilyen okai vadnak.

a. *Mert Isten mindenekben, minden személy válogatás nélkül utálja az bünt, és gyűlöl minden gonosz cselekedőket.* Psal. 5. 6. Deut. 10. 17.

b. *Mert az ostromozások által meg tartoztatya s, mint egy zabolán tartya Isten az ő népét hogy vakmerő*

merő bátorsagra ne vetemedgyenek, a' bűnökben babadofsan ne éllyenek, hogy ekképpen a' gonosz világgal el ne kárhoztassanak 1. Cor. 11. 32.

II. Czikkely: *Isten az ő saját népén kezd el a' nyomargatást.*

Ennek ilyen okai vadnak.

a. *Mert ezzel meg bizonyítja Isten hogy ő az Izraelnek Pástora* Psal. 80. és hogy büntelen az ő népe között jár és lakozik, Lev. 26. 12. nem csak a' végre, hogy őket őltalmazza, hanem azért is hogy bűnökért meg ostromozza, az csapásoknak sűrő lapáttyában őket meg-hánnya, és a' bűnöknek polyvájatul meg tisztítsa, Matth. 3. 11. Ide tartozik a' mit Isten mond az ő népének, Amos. 3. v. 2. *Csak titeket esmértelek az az: berettelek és választottalak magamnak e' földnek minden nemzetségi között, annak-okaért meg büntetlek titeket minden álnokságokért.*

b. *Mert ezzel meg akarja mutatni Isten, hogy az ő népének nincsen semmi mencsége, midőn vétkezik az Isten ellen mert meg tanítottat az ő akarattá-ra, méltó azért hogy leg először is ő rajta kezdessék az Istennek ostromozása, Deut. 30. v. 15. 19. így áll Isten az ő népének: Imé előtökben tettem az életnek és halálnak utát: bizonyságul hívom azért ti ellenetek a' mennyet és a' földet, hogy ha az gonoszt követitek nem leszen semmi mencségetek. Idvezítőnk is ezt tanította, Luc. 12. v. 47. A' mely szolgál tudgya az ő Urának akarattát, és magát ahhoz nem késítette, és annak akarattya szerint nem cselekedet sokkal büntettetik meg.*

I. *Mert*

c. *Mert* ekképpen Isten az ő igazsága felől lelkek ísméretiben meg győzi az istenteleneket, és azoknak fájokat be dugja, hogy ő ellene ne káromkodgyanak, ezt mondván: *Im hol kedvez az maga népének nem bünteti meg azoknak bűnüket; mi ellenünk pedig keménykedik és olyan az ő haragja mint az meg eméltő tűz mely el nyel bennünket*, Pál. 21. 10.

III. Cikkely: *Az Istentelenek is semmiképpen el nem kerülhetik az Istennek rettenetes büntetését.*

Ennek okai ezek.

a. *Mert* ha az igaz e' földön meg fanyargattatik, mennyivel inkább az Istentelen és bűnös. Prov. 11. 31. Ha az frigyetek és örökösök benvednek, mennyivel inkább az idegenek és távol valók: ha az valóságos fiak ostromoztatnak, mennyivel inkább az képmutatok és fattyak? *Ha az zöldellő fa meg-gyulad, mint jár az száraza?* Lucæ. 23. v. 31.

b. *Mert* ha az Isten népe meg ostromoztatnék, az Istentelenek pedig csak el-kerülhetnék az büntetést, sokkal aláb való volna az hivek állapottya; s' talám igen meg-is botránkoznának ebben: az Isten azért erősegi az ővéit, és elejekben adgya hogy *ne bosszankodgyanak a' hitetlenekre kiknek jó szerencsés életük van; mert mint az fű hirtelen ki vágattatnak és el vesznek*. Pál. 37. v. 1. 2. 7. 9. 10.

H A S Z N A I.

I. *Okítás és Tanítás.* 1. Igaz tehát az Ur Isten minden cselekedetiben. Pál. 119. v. 137. Mert mind

mind az ővéiben meg ostromozza, s' mind az hitetlenekben erőssen meg-bünteti az bűnt: senkiben sem javallya az gonofságot. Hab. 1. 13.

2. Véghetetlen bölcsességű az Isten, mert nem azért várja az Istenteleneket, nem azért hallástya-el ideig büntetések, mint ha csak el-mulatná az ítéletet, hanem hogy folyóssabban rájok találcsa az ő busulásának terhét.

Az mely állatokat fokáig hizlalnak, nem könnyeb azoknak a' meg öletés, mint az mélyeket csak hirtelen elől ragadnak: így ha fokáig hallad is az hitetleneknek büntetések, de ugyan csak folyóssan léssen az ő veszedelmek.

3. Igen nagy kegyelmességű is az őveihez az Isten mert az hiveknek vigasztalásokra cselekefi azt, hogy az kik ő rajtok uralkodtanak és kegyetlenkedtenek minden engedelem nélkül erőssen meg-bünteti.

II. H A S Z N A.

Retenti az Istenteleneket, s' kivált-képpen az Isten népének ellenségit. Soha soha, az Isten Anyaszentegyházának üldözését büntetetlen el nem szenvedti Isten. Ha láttatik-is kéfni, de bizonyosan meg-léssen az ő ítéleti. Hol vagyon Egyiptomnak Királya az *Pharabó* az Izraélnek nyomorgatója? A' veres tengerben be-merült, Exod. 14. Hol az Assíriai *Sennacherib* Király az Sidoknak üldözője? Tulajdon fiátul meg öletet 2. Reg. 19. 37. Hol vagyon *Herodes Agrippa* az keresztényeknek kegyetlen ellensége

T

Jakab

Jakab Apostolnak gyilkosa és *Péternek* ömlőszben fanyargatója? Az férgektől meg emésztet. Act. 12. Hol vadnak az fene *Edomiták* az ő Attyok-fiainak rontói? El vesztet még nevek-is, mint ha föld nem is voltak volna. Rettennyetek-még: Ne csufolyátok az hiveket. Mert Mich. 7. 8. Luc. 23. 31.

III. H A S Z N A.

Intés. 1. Senki azért ne csudálkozzék s' elméjében ne háborodgyék azon: midőn láttya hogy az Istenet szolgáló népec nyomorúlag alatt kefergenec már akkor, mikor----még az Istenteleneknek békeflegec vagyon; hanem ki ki csendes elmével nyugodgyék meg az Istennek fent rendelésén, ki bölcsen és terhes okokra nézve cselekedsi, hogy az ő ostorozásának keferű borát, elsőben-is az ő hiveire kösönti: mint meg látok oda fellyebb a tudomány-nac másodíc czikkelyénec erősítéseben.

2. Isten ellen való zugolódásra ne tántorodgyunc; nem hogy nyelvünkkel, de csak gondolatunkkal-is ne ingerellyük Istenünket, ezt forralván s' forgatván elménkben: Imé látom s' kefervelesen érzem az Istennek ostorát rajtam, mert az Istenteleneket fejünkre álltette; de mikor bünteti meg őket én nem tudom! Nem így nem, tántorgó kerektény! hamar, hamar, zabolázd meg nyelvedet, véstég-elly s' neműly meg mig előtted áll az hitetlen; Pál. 39. 2. 3. az, midőn látod hogy az femmire-kellő és erőszak-tévő emberek virágoznak, légy csendességben; mert

jo vární

jo vární és csendességben lenni mind az Úrnak szabadság, Lament. 3. 26.

IV. H A S Z N A.

Vigasztalás: Ne csüggedgy el Isten-felő ember, hanem bátorítsad s vigasztaljad magadat ezzel, hogy az erőszak-tévők és hatalmaskodók ha most örven-deznec is, de ezentúl hátokon léfnek a' kemény ostor Mondasz: *Micsoda Vigasztalás ez, lám az Isten népe is ostoroztatik? Felelet.* Igaz ugyan hogy az Istennek leg-berelmesebb fia is nincsenec ostorozás nélkül; *Unum habuit Deus Filium sine peccato, nullum sine flagello:* de nagy különbség vagyon az hiveknek és hitetleneknek ostoroztatolc között.

Első különbség: Isten az ő népével úgy bánik mint édes Atya; az hitetlenekkel pedig mint haragos Biro. Amazokat meg-látogattya emberi vesztéssel és mértékletesen sujtollja; az hitetleneket pedig valósággal meg-bünteti. 2. Sam. 7. 14. Pál. 89. 33. Ollyan az Isten az hivekhez mint *Joseph* az ő Attya-fiaihoz: ez-is előzőr meg-dorgálá s' elrettenté, az után pedig meg-csokolgatá s meg-is ajándékozá őket, Gen. 42.

Második különbség: Mikor Istén az ővéit ostorozza, még az ő ítéletiben is meg emlékezik az ő irgalmas-ságául, Habac. 3. 2. és mint egy nem síve szerint ver-ri őket, Lam. 3. 33. Az Istenteleneket pedig az ő haragjából és bossu-állásából ővére rontya. Jer. 10 24.

Harmadik különbség: Az hiveknek ostoroztatását

T 2

ezzel

ezzel enyhíti Isten, mert bizonyossá teszi őket arról, hogy azok ő nékiek *javokra* szolgálnak, Rom. 8. 28. azért dorgálja Isten az őveit, hogy *részesi* legyenek az ő *szencségének*, Hebr. 12. 10. Az hitetlenek büntetésének súlyosságát pedig fémmivel nem enyhíti az Isten, hanem úgy el-tárazza őket, hogy *fel-ne kelhesenek*, Plal. 36. 13. Az őveinek poharában *gyogytóróvosságot* tölt Isten, mely noha *keserni* de ugyan lelki egészlegére szolgál embernek, mint az *keferü üröm* és *Aloes* fok betegség ellen hasznos: az hitetleneknek poharát pedig *mereggel* tölti meg az Isten, mely meg fojtja és el veszi őket.

Negyedik külömbség. Az Isten az ő népét csak idő szerint való csapással látogatja, soha az örökké-tartó büntetést rájuk nem hozza csak *egysémpillantásig* tart az ő nyomorúságok, Efa. 54. 8. 2. Cor. 4. 17. De az Isten telének közzül sokakat az idő szerint való büntetéssel-is, és minnyájokat az öröcke való büntetésekkel meg-bünteti: és ha kik az idő szerint való büntetésektől meg-menekednek-is, de soha az öröcké való el-nem kerülhetik; hanem amaz öröcké való tűz, mely soha meg-nem aluszik égeti őket mind örökkön öröcké. Marc. 9. 43.

Ezekkel vigasztaljátok magatokat keresztyének, és az minden vigasztalásnak Istene, meg-vigasztalja az ti bűneiteket, és meg-erősít titeket minden jó bűbédben és jó cselekedetben, és az ő ostromozási alatt való békeféliges türesben. 2. Thefl. 2. 17. Amen.

XV. PREDIKACIO.

Olvasd-el Abd. v. 17---21.

Mikor Isté az Isten teleneket kemény fenyegetéssel rettegteti, nem mulattya el az ő hűveit hatalmas ígértének gyönyörűségével vigasztalni. Sok példakkal meg lehetne---ezt erősíteni; de csak edgyet említek *Esaías*bul: cap. 34. fok pogányoknak s nevezet szerint az Edomitáknak végő romlását s veszedelmeket meg jóvendölteti Isten a' *Proféta* által; az 35. részben pedig vigasztalja az ő népét mind a' *Babilonai* foglágbul való szabadulással, s mind a' *Messias* el-jövelele által leendő lelki megújulással. Hasonlo-képpen *Abdiás* Profétánál is, elsőben az Edomitákat fenyegeti Isten romlással; és az után vigasztalja az ő népét kívánatos szabadulással, mint az el olvasott *Leczkebül* meg hallátok; mely ennek a' *Profétának* negyedik része.

Vagy on annak okáért ez negyedik részben *Summa szerint*, Istennek kegyelmes ígérti a' *Sidokhoz*, a' meg szabadulás felől, annac nyilván való okaival egyetemben. Két dolgot kel itt meg különböztetni tanulás okáért.

1. A' szabaduláshoz ígérti v. 17. 20.
2. A' szabaduláshoz okait. v. 21.

Most csak az elsőről szólloc.

A' kívánatos szabadulás, mely itt ígérteti, két-dolgokban áll.

- a. Azoknak a' joknak ujjonnan való közöltetéseben

sóbé, melyektől ideig meg-fortattatanak volt v. 17.
b. Az ellenségen való győzedelemben. v. 18. 19.
20.

Az első czik kelly im ez kérdésekben meg-világodica.

MAGYARAZAT.

I. KERD. *Micsoda jöktül fortattanak volt meg a' Sidok, melyeknek ujjonnan való vissza adattatásával vigasztallya őket Isten?*

Fel. Két rendbeliktől. 1. Hazájoktul. 2. Hazájokbéli javoktul.

* *Hazájoktul meg fortattanak, midőn a' Babylo-niai bányavetésre és foglágra vitettek; melyből való meg szabadulást s-hazájokban való vissza állásokat ígérnék Isten, im ez ígékben: v. 17. A' Sion hegyén pedig leszen szabadulás: az az, Meg bányán titeket, vissza szabadítalak előbbi hazátokra, és Judeában s-Jerusalémben fogtok szabadosan lakni: mert ugyan is itt a, Sion hegyén Judea és Jerusálem értetik. mint meg tetczik hasonló ígérteiből Istennek, mely vagyon Esa. 35. 10. Az Úrtul meg váltattak meg térnek, és nagy énekléssel Sionban mennek, és örökösen való öröm leszen az ő fejeiken, öröm és vigasság zéshi környül, es eltávozik tőlök a' keserűség és nyögés.*

** *Hazájokbéli javok (melyektől meg fortattak volta' Sidok) két félek voltak: Lelkiek és Testiek.*

a. *Lelki javok a' Sidoknak ebben állot, hogy az Istent szolgálak olyan tisztelettel a' minén űt elejekben adott volt Isten, és azon az helyen, melyet az ő* fol-

szolgálatyára választot volt, tudni illik a' Jerusálembéli Templomban: ettől is meg fortattanak volt a' Babilóniai foglág által; de itt ígérítte helyreálltatását ez Istén tiszteletnek is midőn azt mondgya: Es a' Sion hegyén légy szentség: Mint ha mondaná: Meg emlékezem az én változhatatlan kövecségemről, mely fentem a' Sion hegyét fenttem, választottam, és fenttem lako helyemnek, hogy ott legyen az én nyugalmam mind örökre, Psal. 132. 13. 14. & 99. 9. Az az, hogy ott tisztelettem és fenttettem az én választott népemtől: és noha a' Babylioniai pogányok által, meg engedtem fertőztetni az én örökségemet. Esa. 47. a' Sionnac fent hegyét; de ujjobban vissza hozlak titeket, helyre állatom tiszteletemet, meg fenttem az Sion hegyét, hogy legyen szent és szentség valósággal, és meg-mutatom hogy nem romlott-el az én kegyelmes választásomnak erőssége.

A' bünt gyűlöldő igaz Isten, a' Sido népnek nagy bűnéjért, meg-fosztá őket az ő tiszteletitől és a' tiszteletnek helyétől, a' Jerusálembéli Templomtól, melyet a' Babylioniaiak fokképpen meg-fertőztettek.

1. *Vér ontással; mert a' népnek íffait fegyverrel levágák a' Sanctuáriomban. 2. Chron. 36. 17.*

2. *Dúlással és prédállással; mert az Isten házának minden eszközeit (edényit) nagyokat és kicsinyeket Babyloniában vitték: némelyeket egészszé, némelyeket pedig öszve rontva. 2. Chron. 36. 18. & 2. Reg. 25. v. 13.*

3. *Felgyújtásai*; mert az Isten házat-is fel gyújtották s' elégették. 2. Chron. 36. 19. Midőn annak okáért az ő népét haza szabadította Isten, midőn a Templomot és az oltárt meg építtette; midőn az ő házának edényit visza adatta Cyrus Királlyal, és midőn a' fok áldozatokat kedvellette, akkor meg mutatá hogy meg szenteltetett a' Sion hegye és meg állott az ő szővecségének ereje, Esdr. 1. 7. & 6. 17.

b. *Testi javok* a' Sidoknak volt az ő külső földi örökségek, melyeknek is viszsa adattatások ígértetik ez igékben: és örökségül birja a' Jácob háza, az ő örökség s'erint való jóságát; az az, valamit Isten ígért s-adott volt az Abraham maradékinak örökségül, mind azokat meg adgya a' foglágbul hazá jövő Izraelnek: melynek be tellyesedése mind Esdras mind Nehemias könyveiben elől számláltatik.

II. K E R D. *Mindenestül fogva csak testi dolog igértetik ez 17. versben?* Fel. Nem csak, hanem lelki is példáztatik egyi er s-mind. I. Mert miképpen hogy az Babylioniai foglág és számkivettetés példázó árnyéka volt a' mennyei Siontul és Jerusálemtul, Gal. 4. 26. Hebr. 12. 22. az az, az Isten kegyelmének és dicsőségének országátul való távol lételőmnének így az Iste népének meg szabadulása és hazájába való viszsa térése, példázója volt, a' választottaknak Chistus által való válságoknak, és hit által az Isten Anyaszentegyházában való állattatásoknak s-meg tartatásoknak: mint ez világossá meg tetczik, Joél. 2. 32. *Valaki az Urnak nevet segítségül hívja meg-sabadul:*

duk: mert Sionnak hegyén és Jerusálemben lélen a' szabadulás: ezt ugyan is az Anyaszentegyházra és az Chriusba hívőkre alkalmaztattya az Apostol Rom. 10. 12. 13. *Nincsen* úgy mond *külömbőség* a' Chriusban hívő *Sido* avagy *Görög* közt; mert mindenknek ugyan azon egy *Ura*, ki gazdag mindenkhez és az kik *ist* segítségül hívják. *Mert valaki segítségül hívja az Urnak nevet meg tartatik.* Lald. Elai. 35. v. 4. 10.

II. A' Sion hegyének bentsége, avagy meg-benteltetése, példázattya volt, az Anyaszentegyháznak az Chrius vére és lelke által, a' bündöknek minden fertelmességül való meg tisztittatásának: melynek kezdete akkor volt az új Testamentomban, mikor az Chriusnak és az ő Apostolinac predikállásof által, hittel és valófagos meg-téréssel meg ajándékozottván, meg tisztittattanac és meg benteltetennek az Ur bethedéhez engedelmeskedők.

Ide tartozik Istennek amaz s'ep ígérati, melyn vagon. Ezech. 36. 24. 25. *Es fel-veszlek titeket a pogányok közül, és egybe gyűjtelek titeket minden földekről, és behozlak titeket a' ti földet' re. Es hínék ti re-átok t'istea vízre, és meg t'istulok minden ti undokságtokbul.* &c.

III. A' Jácob házának örökségének ujjonnan való bírása, mellyrül *Esaiásnál* is nyilvánfagos ígérten vagon. c. 65. v. 9. *Példázta az hiveknek Istennel való edgyefüléseket, és amaz mennyei örökségnek mellv el nem veszteti, meg sem moikoltathatik, meg sem hervadhat, tudni ilik az Örök életnek valófagos bírását.* I. Petr. 1. 4.

TANUSAG.

Midőn az Isten népének s' Anyaszentegyházának nyomorusága annyira meg sokasodik és nevelkedik, hogy azoktól tellyességgel el-nyomattatni és meg-győzöttetm láttatik, akkor nagy késséggel meg-jelenik Isten az övéinek meg szabadítására.

A' meg magyarázott igékben vagyon fundamentomac' Tudománynak. A' Sidó népnek nyomorusága valoban, meg nevelkedett volt a' Babylloniai hámkivettetésben; mert édes hazájok el-puštult, az Isteni tiszteletnek helye meg-fertőztetett, el-romlott; magok pogány nép között nyomorgottanac, és sem más pogányoknak, sem magoknak nem volt már reménységek a' felől, hogy még valaha meg szabadulnának és hazájokban lakoul vissza térnének, Lam. 4. 15. Mindazonáltal imé Isten azt igéri titekiek a' mileczkénkben, hogy Sion hegyén léssék szabadulás és léssék béntség. &c. Melly igéretit valósággal be-is tellyesítette ő Felfége. 2. Chronic. 36. Eisd. 1. Hásonlo igéreti vagyon az Ur Istenniek. Eisd. 33. v. 9. 10. Holott így áll: kefergett, meg-keresztelt az föld; meg-séggyenült Libánus, el-lankadt; olyan lett Saron mint a' pusztas; el-puštított Basán és Cármeilus: Most kelek fel azt mondgya az Ur, most magasztaltatom-fel, most emelem-fel magamat. Ertelemez: Nagy és keferves romlást, kietlen puštulást hozok ti rejátok, mellyek alatt midőn csak el-nemcsüggedtek, akkor fel-kelek, és meg mutatván hatalmammat, meg szabaditlac titeket.

Ez egy ora alatt né számlálhatnám mind elöl azokat a' Szentírásbeli példákat, mellyek ez fel tétetet Tanuságot erősitik; azért rövidségnek okáért im ez háromra figyelmeeztetek.

I. Az Egyiptomi kemény infeg alatt nyögő Izraélnek szabadítására, akkor küldé el Isten Mosest, mikor Pharaoh, a' téglá csinálának és minden bologálatnak terhét rajtoc igen meg folyosította és el-vihetetlené tette volna. Exod. 5.

II. Nagy fogyatkozással és gvámoltalansággal volt akkor az Izraél népe; mikor az ő ellenége tinnen kapuja eleiben állot, még is egy pais, vagy egy dárda nem láttatot negyven ezer Izraelitának is kezekben Judic. 5. 8. akkor támasztá Isten Bárahot és Deborah, kik által meg szabadítá az Izraelt, és meg nyugotá őket 40. estendeig v. 32.

III. Igen foros állapottya vala akkor is az Isten Anyaszentegyházának, midőn a' dagályos Hámának instántiájára, Asverus Király meg iratá s-meg is pécsetelteté, hogy egy bizonyos napon, tudni illik Adár honak tizen harmadik napján, az ő ház huson hét tartományiban mindenütt a' Sidok le vágattasnak és el-töröltessenek kicsintől fogva nagyig: De az Ur, az Mardócheusnak bologmatossága és az Eszher Királyné Asszony kegyessége által, csudálatosan az ő népét meg őltalmazá s-meg tartá békesféggben, Esther. cap. 5. 6. 7. 8. &c.

O K A I.

Bizonyos Okai vadnak ez Tanuságnak mind Isté-
re, mind

re, mind az hivekre nézve, s mind az Anyaszentegyháznak ellenlegire nézve.

Az Istenre nézve.

I. *Mert ekkeppen mind ez egész világ előtt kijelent az Ő Mindenhatóságának dicsősége, hogy Ő mind külföldi, őzök nélkül is, sőt néha ellenkező erőkhöz által, fel emeli a' porbul a' ségenyt, és a' sűrű ködöt fel vészi a' ganéjbul: hogy utlessé azokat az Fejedelmek közé. Psal. 113. 7. 8. Ebben tetézik meg az Istennek hatalma, hogy Ő az ellenkező dolgokból ellenkező dolgokat tud berezni, gyalázatbul dicsőséget, letétségbul világosságot, halálbul életet, és a' kiket majd a' pokolig meg alá, az egekig fel magasztalhattyá azokat. Leg hatalmasab' ellenségitől is minden nehézség nélkül csak könnyen meg szabadithattyá. Isten az őveit, a' mint Dávid bizonyította. Psal. 68. 2. 3. Mikoron fel kel az Isten az ő ellenségei el selednek és el futnak az együtől: az ő orvára elb' mint a' füst el oszol, az onképpen el oszlatoz ok; mint el olvad a' vias a' tűz előtt, ugy el vesznek az hitetlenek az Isten orvára elol.*

II. *Mert ezzel meg bizonyította az Ő Anyaszentegyházhoz való Atyai hűséges szerelmét, Egy kis busuláfaban el rejté néha Isten egy szempillantásig orvát az Ő ségeny sélvesektől hanyattatott, vigasztaltat meg fortatot Anyaszentegyházatul, s csak nem győződnehefekté tébi azon az ellenségeket. De az Ő örökre való irgalmaslágából ísmét könyörül*

azon

azon, fel emeli kegyelmessen, meg építi erősen és meg ékesíti dicsőségesen, annak köveit Cárunculus kövel rakván es Saphirus köveken fundálván minden épületit, Esai. 54. v. 8. 11.

B. Az hivekre nézve.

Mert felette hasznos a' hiveknek lelki állapottyokra, egy ideig mélységesen meg alaztatni és az Istennek bizonyos szabaditála után várakozni.

Hasznos mondom.

I. *Elsőb' is az Ő bekecséges tűrésnek gyakorol tatására: mert ugyan is az háboruság és az nyomorúságoknak meg nevelkedése, bekecséges tűrést nem a' keresztény emberben, Rom. 5. 3. A ki soha nem szenved az Isten oltorozását, nem tudhattyá s másoknak is példájul ki nem teheti; micsoda a' bekecséges tűrés, erre nézve az Apostol Hebr. 10. 36. azt mondgya a' háborúságoknak nagy tufakodását nemes harezát el szenvedő keresztényeknek: Szükséges nektek a' bekecséges tűrés hogy minek utánna az Istennek akaratját tselekedenditek, el vegyétek amaz ígérteit, tudniillik az örök életet, 1. Joh. 2. 25.*

II. *Az igaz hitnek s Istenben helyhez tetet tökéletes bizodalomnak meg próbálására s valóságos meg tapasztalására. Midőn mindenek kedve szerint vadnak az embernek, dicsekedhetik bátran hitvel; de mikor a' nyomorúságnak hanykodo habjai innétis amonnétis csapdofsák őtet s' tsak nem elborították, akkor tapasztalhattyá meg a' lelki érzékenység által, ha vagyóné igaz hite: Tudni illik, ha minden külső*

joktul

joktuls' emberi reménségűl meg-fostatván, még-is az Istenben, úgy mint minden joknak kettejében megnyugók, ő benne örvendez, annak hozzá való ferelme és szabadítása felől nem kételkedik, csendes-fen várakozik; tudgya meg hogy vagyon Istenben bizakodo igaz hiti. Nagy boldogsága cz a' keresztén léleknek mint David. Psal. 84. 13. tanítja: O Jeho-va seregeknek Istene. *Boldog ember az kinek te benned vagyon bizodalma.* Boldog bizonyára, mert kik a' Je-hovában bíznak, olyanok mint a' Sion hegye, melly meg nem mozdul, de meg marad mind örökké. Psal. 125. 1. Péter Apostolis ezen boldogság felől azt mondgya, hogy valakik a' külfömb-külfömb fele kesértetekben most egy kevelse nyomorúsággal illetetnek, de mind-azonáltal az ő nekik kétfittetett és az utolsó údöben meg jelenendő idvességen örvendeznek, azoknak *hitüknek meg próbáltatása* (melly a' nyomorúságok-nak tűze által léfen) *találtatik ö nekik ditséretekre, dicsőségekre, és tisztességekre lenni, mikor a' Jესu Christus meg jelenedik.* 1. Petr. 1. 5. 6. 7.

III. A' vétkes testi indulatoknak meg felédítetté-sére. Mig ez földi házunknak romlando fárólát hor-dozzuk. 2. Cor. 5. 1. Nincsen bennünk tökéletel-ség, ugyan hozzánk ragad a' bűn, s' tsak rési ferént vagyon a' mi ujjá állítottetésünk; a' vétkes indulatok, mint valami délczeg vad lovak gyakorta elragadgyák és Istennek nem tetező, kárhóztos uton hordozzák a' mi kívánságinknak, gondolatinknak, állásink-nak, és cselekedetinknek rendeletlenül épült beke-rés;

rét; az jo cselédes gazda azért, a' mi kegyelmes A-tyánk és Istenünk, a' nyomorúságoknak kemény oltorát elől véfi, meg fujtol bet nűnket, hogy meg-feléditse a' mi vétke és indulatinkat; hogy ekképpen *ha a' mi külső emberünk meg romolis*, mind az által a' *belső meg ujjujlyon napról napra.* 2. Cor. 4. 16. Az az, midőn ez földi külső életnek állapattjára tarto-zo jok, *példának okáért*, időnknek váragja, jó egélsé-günk, gazdagságunk, tisztességgünk, barátink, földi békességgünk, és valamiben külsőképpen gyönyör-ködünk, a' nyomorúságok által kiflebednek, fogy-dogálnac romlanac; ugyan akkor, a' mi mennyei és lelki életünk ujjul, nevelkedik, napról napra: a' földi vétke indulatok fogynak, a' mennyei idvességes lel-ki kívánságok faporodnak, épülnek és nevelkednek mi bennünk.

IV. A' buzgo lélekből származo könyörgésre valo fel gerjesztésre. Vajki restek vagyunk az imát-kozasban mig könnyen vagyon dolgunk; de mikor meg fulyosodik keferes állapotunk, midőn nem tu-dunk hová lenni, akkor fel nyitvan szeminket az égre fel emellyük, és a' szabadulásért kiáltunk. *Jónás* mikor Isten előtt futna, azt tudá hogy jól volna dol-ga, az Isteni szolgálatra kevés gondgya lévén aluszik v'ala midőn mások könyörgöttek, Jon. c. 1. v. 5. de a *Czerthal* gyómrában osztán könyörgött buzgósa-góflan Istennek, c. 2. v. 3. Amaz kegyes *Josaphát* Király is, midőn az *Ammoniták*, *Moábiták*, és *Edo-miták*, nagy roppant táborral ellene mentenek vol-na,

na, szívét, szemeit fel emelvén Istenhez így könyör-
gött: *Oh mi Istenünk, nem itelede meg őket? Mert mi-
csen mi bennünk annyi erő hogy éltsen alhatnánk e-
sám talán sok a fagnak mely reánk jó; nem tudunk mit ten-
ni, hanem te read nezz nek a' mi szemeink 2. Chron.
20. 12. A' Tanítványok is a' tengeri háboruban:
Uram tarcs meg minket mert el vesztünk, Matth. 8. v.
25.*

V. Az mennyei Örök boldogságnak kívántatására
és arról való reménységünknek meg erősödésére. A,
nyomorúság, melyben hányodás és nyughatatlanlág
vagyon, a' csendes nyugodalomnak és allando bol-
dogságnak (mely az Örök életben vagyon) kívánta-
tására alkalmas étköz. Az Apostol írava ez: *Mert
mi kik ez testnek hajlékában (sátorában) vagyunk, meg-
terheltevé (bűnökkel és terhes nyomorúságokkal)
föházkodunk: mivel hogy nem kíváunk te verkezni
(mert természet szerint irtozunk ez testi élettől meg-
feszítatni) felöltöztetni (mennyei élettel) hogy az ha-
landóság el nevetessék ez testi élettől, 2. Cor. 5.*

4. Ugyan is ha csak e világon reménlünk az Chri-
stusban, az az, ha mi hitünknek s reménységünknek
csak ez jelen való világon vehettyük hasznát és gyü-
mölcsét, ez élet után pedig nem; mivel hogy itt szer-
vedten szenvedünk, bizonyára minden embereknel
nyavalyásabbak vagyunk, 1. Cor. 15. 19.

[NB. *Quinque hocce usus complexus est doctilis.
Calvinus in Comment. Esai. 33. v. 9. 10: Nobis
optima constat ratio, cur ita auxilium suum suspendat
Deus:*

*Deus: quia utile est exerceri piorum tolerantiam, exa-
minari fidem, domari carnis affectus, stimulari ad pre-
candi studium, erigi ad spem vite futura. Ego verò
eodem in gratiam Auditorum meorum atque Mi-
nistrii Candidatorum ita diduxi, ut illos ædifica-
rem; his verò specimen qualecunque exhiberem tùm
diligentia, tùm prudentia; qualiter nempe, nõn so-
lùm ex scriptis pure practicis, qualia ut plurimum
sunt Angelica, sed ex assiduâ et jam quorumlibet
operum Theologicorum lectione, in concionibus
conscribendis se se juvare, & solidam praxin elicere
alvecent.]*

C. Az Isten Anyaszentegyházának ellenségre
nezzve is.

Oka ez tudománynak.

*Mert ők ekkeppen meg szégyensilnec, meg ret-
tennek, és szívbéli gyötrellemmel el telnek, midõn
láttyák, hogy az hivek, kik et õk busulásokban eleve-
venen el nyelni igyekeztenek, Isten segedelme által
meg szabadultanak csak könnyen, mint a' madarász-
törítöl a' madarak, Plal. 124. Továbbá az Istente-
len ember látván hogy az igaznak feje fel emeltetik di-
csõséggel, haragszik, fogait csikorgatja, el eped s el
olvad mérgeben, s azonban el vessz minden kívánsága
Plal 112. 9. 10.*

H A S Z N A I.

I. Oktatás. I. Annak okaért, nem az mely idõ-
ben nekünk láttatnék s tetezenék, hanem az mellett
Isten õ Felfege rendelt, abban lészzen meg az õ népé-
nek

nek az nagy, nyomorúságoktól való meg szabadulása: mert az Isten mindent szépen cselekezik az ő igéiben, Eccl. 3. 11. Valamit ő mivel mindenkor alkalmazatos időben miveli azt: Vagyon bizonyos órája ideje mellyet rendelt a' szabadításra, mely minelyen el érkezik azonnal nagy hamarósággal meg lélezen a' szabadulás, Joh. 2. 4. Ésa. 60. 22. Nem is a' mi dolgunk az időket avagy alkalmazosságokat tudni, mellyeket az Atya az ő maga hatalmában helybeztétett, Act. 1. 7.

II. Helytelen dolog, avagy az Isten Anyaszentegyháza felől közönségesen, avagy magánosan valamely keresztény ember felől így itilni: Ime nagy és régi nyomorúságok borították be őtet; annak okáért Istentől el hagyattatott, s-nem is lélezen szabadulása! Vétkes ítélet ez, minémű volt a' Dávid ellenféligiben is, kik ezt mondták: *Mivel hogy el-esett nem kétfel többé*, Pál. 41. 9. Azért sokkal jobb így gondolkodni és szollani Dáviddal: *Sok nyomorúság vadnak az igazaknak, de mind azokból meg szabadultya őket az Úr*, Pál. 34. 20.

III. Ha színtén sokára hallaszta is Isten az ő népének a' nyomorúságoktól való meg szabadítását, ugyan nem felekezic el rolok tellyességgel; sok okokért cselekezi ő Fellege mint meg hallatok, mellyeken minden keresztény léleknek sügűge meg nyugodni.

II. H A S Z N A.

Feddés. 1. Vétkeznek az Isten népének ellenfé-

kik nagy mohón várják az hiveknek védelmeket, azért lerények is azoknac minden uttal moddal való nyomorgatásában. De hatontalan fáraftyác magokat, soha nem érik el kívánságokat: mert így biztattya az őveit Isten: *Váskodnak te ellened az te ellenséged, de meg nem győznek tégedet, mert én veled vagyok hogy meg szabadítsalak tégedet*, Jer. 1. 19. Mellyet tudván s-hívén így erősítik magokat az hivec: *Az Úr én velem vagyom mű hatalmas, rettentet, azért az én kergetőim meg borlanak, nem birnak velem, igen meg segenülnek, mert nem esessé cselekedtenek, örökké való gyaláztat leszen rajtok, melyről el nem felekeznek*, Jerem. 20. 11.

2. Feddetnek azok is, kik azt vélik Isten felől, hogy igen vontatva s-későn jó el az őveinec szabadítására: azért sokfor panaszolkodásra s-békételenségre fakadnac ki ezt mondván: *Uram meddig késele?* De meg tudgyác mindenek, hogy Istenben nincsen kéfelelem ez aránt; mert ő minden dolgot az ő szabot idejében bölcsen és hatalmasan végben visen, az őveinec javokra.

III. H A S Z N A.

Intés. 1. Az Isten Anyaszentegyházának leg keferveslebb állapottyában is, sok időkig tarto nyomorúságában is, ne essűnc kétségsben az Istennec szabadítása felől; sőt ellenben ha színtén hallad is várjuk azt, mert kécség nélkül meg leszen és nem kézik, Hab. 2. 3. Négy száz estendőkig nyomorga Izraél Aegiptomban, Gen. 15. 13. Act. 7. 6. azt gondolhatta volna

volna valaki, hogy soha már szabadulása nem lenne; de midőn eljött az rendeltetett idő, meg szabadította őtet hatalmasan. A' Babilioniai fogfágban 70. évtendeiglen vala a' Sido nép, de az után meg szabadula mint Abdiásnak is ígértet.

II. Ne nyughatatlankodgyunk, ne hirtelenkedgyünk, es ne siessünk se gondolatunkal se nyelvünkkel hanem bévességes türelemmel várjuk az szabadulást. *Mert a' ki hiszen nem siet az hanem váraozik*, Esa. 28. 16. Gondollyuc meg hogy az Isten nekünk kegyelmes orvosunk Job. 5. v. 18. tudgya azért mennyi ideig kell itatni minket a' nyomorúságoknak gyogyito poharabul: *Ő a' mi meg tisztítunk, s meg frisselünk*, Mal. 2. 3. tudgya azért meddig kell minket a' keresztviseleknek koholó kemenczéjében tartani hogy minden utálatosságotul meg tisztullyunk és mint az arany a' tűz által tiszták legyünk.

III. Az Istennek határt és időt ne vessünk a' szabadításra, és ne mondgyuk ezt: Ha soká tart rajtunc a' nyomorulás, oda lében a' mi dolgunc; sőt inkább hadgyuc az Urra minden dolgainkat, Psal. 37. légyünk csendes elmével: *Bölcs* Isten ő tudgya mikor kell meg segiteni minket; *Hatalmas* is egyezzer s' mind valamely időben akarja meg szabadithat.

IV. *H A S Z N A.*

Vigasztalás. Ez tudomány vigasztallja az Istennek Anyabentegyházát, ha meg felfogodot is nyomorúsága, de nem kefc az Isten az ő kegyelmes szabadításával.

Mon-

Monda. *Régulta várjuk az szabadulást de ugyancsincs.* Mi ennek oka;

Fel. 1. *Mert* sohan csak nyelvekkel mondgyák hogy várják, de szívük, elméjük azt valósággal nem kívánnya.

2 *Mert* nem jól várják.

a. Nem magok meg alázkodásával: Sújtollya Isten őket de nem tájallják, nem bánkodnac, fel fuvalkodtanak, mint ha semmi nyavalyájok nem volna Jerem. 5. 3.

b. Nem életnek jobbitásával. *Jobbicsátok meg a' ti utaitokat &c.* Jer. 7. 3. Ha bontalanul varakoztatják Istent, napról napra hallogattyac meg terefelet várja Iste őket hogy meg térjenek, s' nem cselekedjic; mi módon várhatják hát ő Istent, hogy szabadulást adgyon nekice?

c. Nem jo veget téfnek-fel, tudniillic az magocvilági csendességet elő menetelét &c. nem az Isten dicsőségét, 1. Cor. 10. 31.

d. Nem hittel, hanem csak külső érzékenységgel. A' hit Istenhez támaszkodik: Ők csak az. *Efsközöket vigyázzák*, meg nem gondolván hogy azok nélkül is hatalmas az Isten. 1. Sam. 14. v. 6.

Fel. 3. Azt mondod hogy nem látod az Istennek szabadítását? Vak vagy bizonyára ha nem látod: Telti lelki ellenségid hiszem réad tartották vala fájokat hogy el nyelleyenek. s' lám meg szabadított Isten! Az Evangeliomnak világát el akarják vala tőled rejtteni: Lám annac tista hirdettetését mind eddig szabadossá tette kőzötted Isten.

X 3

Az

Az Oroszlányoknak torkában vala edgyügyü lelki Pásztorod: s' lám csudálatosan meg-fabadítá s' haza hozá Isten.

Hid-el azért ez utánis ha jól várakozói, soha nem várakozol héjában s' hasontalan. Ne csüggedgy hát-el, ne lankagy-el jó reménységdben, nagy és keferü kereftet hordozó kereftén, hanem várjad az Urat, erősdgyél-meg és meg-erőssiti a' te siveidet: *azért várjad a' Jehovát.* Plal. 27. v. 14. Amen.

XVI. PREDIKACIO.

Olvasd-el, Abd. v. 18. 19. 20.

AZ Istennek kegyelmes igéreti (mellyel itt Abdiásnál vigasztaliya az ő népét az Sidoságot) Két dolgot foglal önnön magában; tudni illik.

I. Azoknak a' joknak, mind lelkieknak s' mind testieknek vissza adattatását, melyektől ideig megfostattanak volt. Ez a' 17. versben vagyon; mellyről ennek előtte tanítottam.

II. A' győzedelmeskedő ellenségeken való nagy győzedelmet; melly jelentetik a' 18. 19. 20. versekben.

Az valóságos győzelem két úton szokott lenni.

a. Mikor az ellenségeket semélyekben elvefűjük, el-rontyűk, meg-ölyűk, foglagra visszűk.

b. Mikor azoknak határokat, lakohelyeket hatalmassan el-foglallyuk.

Az első modrul áll Abdiás. v. 18. A' másodk-
rul pedig. v. 19. 20.

Most

Most én tsak az elsőről fogok tanítani, ez 18. Versből; mellyben Isten igéri a' Jácob és Josph házának, az Esau házán való semélybeli győzedelmet.

MAGYARAZAT.

Oda fellyeb a' nyolczadik versnek magyarázattában, meg mondtam; hogy az *Esau hágyén* értetnek az *Edomiták*; itt-is hasonlatosképpen az *Esau házán* ugyan azok értetnek.

1. Kérd. *Hát Jácob és Josph házán kicsodák ér-
tetnek?* Fel. A' Sidoc és Izraéliták, kic Jácobtul és Josphtul származtanak, Lald. Amos. 3. 13. Zach. 10. 6.

2. Kérd. *Miben állott a' Jácob és Josph házának az
Esau házán való semélybeli győzedelm?*

Fel. Abban hogy a' Jácob háza tűz volt, a' Josph háza pedig láng; és az Esau házát; ki olyan volt mint a' pozdorja mely az meg gyuláfra igen alkalmas kőnyúl vették, fel gyujtották és tellyességgel meg eméztették, úgy hogy nem maradt abban nemzetség, mely többbe *Edomrul* neveztetet volna.

3. Kérd. *Holott az Edomitákat akkor rontották
s pusztították el a' Chaldensok, mikor meg a' Ségény
Sidok az Babilioniai fogságban volnának, és fegyver-
telenek lévén még csak ujjokat is nem mozdithatnák
az Edomiták ellen; miképpen mondgya tehát a' Pro-
feta, hogy az Jácob és Josph háza mint az tűz és láng
fel gyujtja s meg emésztí az Edomitákat?*

Fel. Mert az Edomitáknak az Jácob és Josph házán

háza n tett kegyetlenséggel volt az ő veszedelmeknek oka mellyet Isten az Assyriusoc által ő reájoc hozott nagy hirtelenséggel, és el-töröltte őket mint az tűz és febes láng meg emésztí a' pozdorját, &c. és valósággal be tölt az mit az Ur állott ő ellenre.

4. Kérd. *Az Edomitáknak a' Sidok miat lett el-töröltesek példázotte valami lelki dolgot, mely mais vigasztalásra lehetne az egyes bűveknek az Úi Testamentomban?* Fel. Igen is példázott.

Kérd. *Mit vallyon?*

Fel. Tudniillik, miképpen hogy Isten az testi Edomitákat, az ő fereselmes népének kegyetlen ellenségit meg büntette, így a' lelki Edomitákat is az ő Anyaszentegyházának sokféle ellenségit, gonosz üldözőit keményen meg bünteti: Ide tartozik Istennek ígérete mely vagon, Mich. 5. v. 8. 9. holott a' Jakobnac lelki maradékának így állott Isté. *Es a' te kezéd fel magasztaltatik az te ellenségiden, és minden te ellenséged ki vágattatnak.* Mely Istennek igaz ítéletinek kezdete ez jelen valo életben vagon, midőn tudniillik az Istentelenek meg utálván s meg vetvén amaz örök életnek befédét, az idveffégnek Evangeliomát Joh. 6. 68 és annak prædicáltatásat bolondcságnak tartván, az Isten és a' Jésus Christus ismertetinek jó illattyát dohos bűdösségnek alittyák; és ekképpen az Evangeliom (mely minden idvezülendőkben életnek illattyá az Örök életre) nékik az ő keményfégéért s vakmerő engedetlenségekért lében halálnak illattyá az halálra és Örök veszedelemre 2. Cor. 2. 14. 15. 16.

Bétel-

Bé tellyesedése pedig azon Isten büntetésének az jóvendő világon leben, midőn tudniillik az igaz ítéletű Isten azoknak kik az híveket üldözték s nyomorgatták, meg fizet nyóorufággal; és böffut áll azokon kik az Istent nem ismerték, és nem engedtek a' mi Urunk Jésus Evangeliomának: kik meg büntettetnek örök veszedelemmel, 2. Thes. 1. v. 3. 9.

TANUSÁG.

Nincsen, nem is lehet, sőt nem is gondoltathatik rettenetesebben robogo tűz, min az bunben gyönyörködve elő gonosok ellen sebesent lángolo Isten haragjának és busulásának meg emésztő tüze, Azzal fenyegeti Isten itt az Edomitákat hogy mint a' tüzes láng a' pozdorját meg emésztí, olly hirtelen el vesztí őket. De micsoda tűz volt az mely fel gyújtotta őket? Az Jácob és Josph házán tett kegyetlenkedések miat fel gerjedet Isten haragjának és busulásának ólhatatlan tüze, Maga az Ur Isten rettentí ezzel azokat, kik különbömb különböféle bűnökkel haragra ingerlik őket: Mert ugy mond tűz gerjet az én busulásomban, és égni fog mind az also poroliglan: és meg emésztí mind a' földet és annak gyümölcsét, és fel gyújtja az hegyeknek fundamentumit, Deut. 32. 22. Hatonlokeppen Jere-miásnál is így fenyegetődzik Isten az ő népe ellen: *A' te bűneidert vitetlek tőgedet az te ellenségedhez, a' földre mellyet nem látál: mert az én busulásomnak égő tüze ti ellenetek fel gyúladot,* c. 15. v. 13. 14. Dávid is a' XI. Soltárnak. 7. versében azt mondgya: *Bocsát az Isten az kiterlenekre elevehen benet, tüzet és kén-*

Y

és kénkövet, és meg égető szél az ő poharaknak része, Lásd Ezech. 36. 5.

Nincsen csak egy élő állat is a' féles világon, nincsen egy ember, nincsen egy Angyal ki az Isten busulásának tüze ellen csak egy szempillantásig is épségben meg állhatna, miképpen hogy az csepű és száraz pordorja az sebes égő tűznek lángja ellen épségben meg nem maradhat, *kelle példa!*

A' mennyei Angyalok midőn várkeztének volna Isten ellen, azontul az Isten haragjának erős tüze az égőből le tártá őket a' pokolnak mélységében, s' most is a' *setétségnek vas lánczaival kötözve tartja a' kárhozatra*, 2. Petr. 2. 4. Jud. v. 6.

Az Isten busulásának tüze által ki űzetének az Edennek gyönyörűséges kertéből *Adám és Eva* mihelyen az Isten parancsolattját által-hágták volna Gen. 3. 24. Az Isten busulásának kénköves tüze el fűlyesté pórrá s hamuvá tévé *Sodomát és Gomorát* az firtelmes bujáláért, Gen. 19. 25. Sőt a' mi rettenetesebb, az Isten haragjának tüze gyújtja fel a' pokolnak kénköves patakját is, hogy toha annak lángja meg ne alugyék, hanem tel meynyen annak fűlti mind örökkön örökké Confer Esa. 30. 33. Apoc. 14. 11.

O K A I.

Nem csuda pedig hogy az Isten busulásának tüze oly rettenetes a' bűnben gyönyörködő gonokok ellen.

I. *Mert* valakik gyönyörködve élnek a' bűnben azok a

azok az elő Istent nem külföldben tartják mint valami erzekenség nélkül való vak és fűket Bálványt. Ezekről szól Dávid Psal. 94 v. 5. 7. *Az ha' iszágnak cselekedői a' te népedet Uram rontják, és a' te örökségedet nyomorgatják.* Es azt mondgya: *Nem láttya az Isten és az Jácobnak Istene nem tudgya*, Psal. 59. v. 8. ugyan azonokrul azt mondgya: *Csácsognak az ő szék al, szablya vagyon az ő ajakokban: Mert azt mondgyák, kicsoda hallja ezeket?* Hogy ne gerjedne tehát ezek ellen az Isten busulásának tüze?

K. Ha kérdené valaki: *Miképpen lehessen az hogy az emberek ily baromi oktalanságra vetemedgyenek hogy vannak és fiktnek alicsa az Istent*, úgy mint ki semmit nem gondol véle akaimi bűnben éllyen akár ki is?

Fel. Nem kell ugy gondolkodnunk, mint ha valaki el hitetné valóságosan önnön magával azt hogy *az Isten se nem lát, se nem hall*; és ez balgatag sőt káromkodo *proposition* mondalon lelke ismértetinek ellenkező bizonyosság tétele nélkül tellyesféggel meg nyugodnak elméje: lehetetlen az; mert az embernek elméjében *nyilván valóvá* tette Isten az ő örökké való hatalmát és minden tudo *Istenségét*, mint az Apostol szól, Rom. 1. 18. 19. 20. hanem hogy az bűnben elmerült és Isteni félelem nélkül való ember, oly bátran várkezik, és oly vakmerőképpen meg veti az Istennek iteletit, mintha semmi gondgya nem volna Istennek az embereknek cselekedetekre.

Erre pedig a' baromi balgatagságra bizonyos *gratudo-*

dusfokon lépik fel az Istentől el fordult ember.

1. Mivel hogy ember az élet után igen hajlando az bűnnek csald edességének meg koltolására, azért mihelyen alkalmatlaga és tehcsége vagon arra azontul ki nyujta kezét, az meg ultot gyümölcsnec le fakasztására és noha tudgya hogy az Isté tilalmazza az bűnt és halállal fenyegeti a' gonoszlagnak cselekedőit, mindazáltal azzal biztattya magát holott az Isten kegyelmes és hoßsu túró, annakokáért engedelmes lésen ő hozzá és a' bűntetést nem hozza fejére.

2. Midőn az bűnnek cselekedeti után-is látták az emberek, hogy semmi bűntetés nem élet rajtok hanem jól vagon dolgok, és ha mi nyavalyájok let is tsak könnyű volt és hamarsággal el mult: ebből merészebbek lésnek az Istennek bűn ellen valo fenyegetésinek meg vetésére, és az ő bűnöknek gyakorlására; mert így gondolkodnac; im vétkezten vétkezünk, de még eddig ugyan meg menekedtünk a' bűntetéstől, minden kétség nélkül ez után is meg menekedünk. Ez titkos magok el hitetése által meg csallattatván, nagy bátran ismét a' bűnöknek merges edességgel telyes poharát, mind addig míg nem atul véfedelmestől meg-részednec, és az gyakor vétkezésnec meg fokása miat lelkek ismereti meg bellegegetetik, az az minden utalatos bűnöknek ierény gyakorlása által meg keményedic, érzékenység nélkül valová tétetic, és a' bűnön valo bankodástul, a' bűnnek bégyenlélétül, az bűntől valo irtozástul, telyes-séggel

séggel meg bűnre, mint az Apostol toll, 1. Tim. 4. 2. és Eph. 4. 19.

Végezetre az Isten iteleti felől valo minden elmékedést bűnekből ki vetvén, önkényeken magoknak semeket béköt és a' mint Sz: Péter toll, 2. Petr. 3. 5. *szabad akarattok szerint nem tudják* azokat, mellyek Istent felelemre és az idvelegre szolgálak, és ekképpen az Istentelenségnek leg felsőb grádicsára hágván, csak játéknak tartják bűnt cselekedni Prov. 10. 23.

II. O K A a' Tanúságnak.

Mert valakik gyönyörűségnek tartják élni a' bűnben, azok nagy kívánsággal kívánnák azt hogy bár ne volna Isten: Ez ilyenekről mondgya David: *A' bolond azt mondgya az ő szívében nincsen Isten* Pál. 14. 1. *az* ebben az hitetlen gondolatban (oh bár ne volna Isten) gyönyörködik bűnben. Ezek am azok, kik valósággal gyűlölik az Ur Istent, Pál. 8. 3. 3. Hogy ne égne tehát ő ellenek az Isten haragjának tűze?

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* 1. Valakik tehát gyönyörködve élnék a' bűnben, nem egyebet várhatnak magokra az Istennek sebes tűz modon égő haragjánál, Így tanítja Szent Pál. Rom. 2. 8. Azoknak a' kik nem engednek az igazságnak hanem engednek az hamisságnak, megfizet Isten hirtelen fel lobbant büfúlással és haraggal.

Midőn a' sáraz csőpühöz, avagy pozdorjához olly

olly közel vagyon a' febes láng hogy azt érdekellye, lehetetlen hogy fel-ne gyujtsa azt: így az Isteni felelemnek s' kegyeltségnek minden nedvességétől megűresedett, és a' bűnőknek hevsége miatt megűradott gonoszoknak pozdorját és gazzát, hogy az Isten büfülésának tüze meg ne emésstse, lehetetlen. Bizonyosság erre *Esaías*, ki a' bűnnek gyönyörűségével meg részegultek felől ezt mondgya: *Miléppen meg eméssti az pozdorját a' tűznek lángja, és a' polyva semmiv. léssen a' láng előtt, azonkeppen ezeknek gyökerek meg rothad, és ezeknek virágjok mint a' por el mulik. Mert a' fehovának a' Seregek Uránac törvényét meg-utáltak, és az Izraél bentének besédét meg vetettek* c. 5. v. 24. Nah. 1. 10.

2. Miképpen az Ur Isten tűzes köfal körös környül azoknac oltalmokra kik őtet felik és ő benne gyönyörködnek: így ellenben erős bossu álló és megemésztő tűz azok ellen a' kik ő ellene járnak és a' bűnökben gyönyörködnek. Deut. 4. 24.

II. *Rettenetes*. Mit gondoltok tehát ti vakmerő bűnők, kik a' bűnben valo gyönyörködés által a' felléges Istennek tűzes haragja s' lángolo büfülésát napról napra fel gerjettitek és sebeslen lobogová tébítet? Gondold meg földnek férge, nyomorult bűnös ember, kivel tetsz-fel, kit ingerlek? Az Istennek Isten t, kinek haragja miatt az hegyeknek fundamentomi meg reszketnek, kinek orrából füst jó ki, és eleven sen az ő szájából, melly meg eméssti az ő ellenségit. Pfál. 18. 8. 9. & 97. 3.

Mit

Mit mondgyak ez vakmerőség ellen? méltán felkiálthatok *Jeremiással*. cap. 2. v. 12. *Egek csudálkozatok ezen, és rettemnyetek meg! imé az bolt ebek* 1. Sam. 24. 15. az oroszlánt ingerlik: imé a' teremtet állatok az ő teremtojökkel versengenek! Esa. 45. 9. Hogy meg nem rettentek attul, a' kinek orczája rettenetes a' bűnők ellen? Soph. 2. 11. *Az Királynak fel gerjet haragja*, nyilván halálnak követe azt mondgya Salomon: Prov. 16. 14. s hat a' minden Királyok Királynának tűzes haragja nem örök halálnak s- vesedelemnek bizonyos kive-e az bűnben gyönyörködők ellen? David minden irtózás nél ű bembé ment az fene oroszlánnal, 1. Sam. 17. és az kegyetlen nagy Goliátnak orczáját rettegés nélkül bemlélte: de mikor az Istennek ő ellene valo haragos orczáját csak meg fajditotta volna is, az népnek meg fámlálata után, igen el ajult, siveben meg réttent, s-csak ezt mondotta: *Felette nagy sorongatásom vagyon ennekem*, 2. Sam. 24. 14. s hát te ki Dávidnal fok ezerképpen erőteleneb vagy hogy alhacz meg az haragos Isten előtt?

Mondaß: Ertem hogy azok a' rettentéiek azokra czéloznak, kik az ő bűnökben gyönyörködve elnek: Tancs meg azért *Kicsodák azok?*

1. Azok gyönyörködnek a' bűnben, a' kik az bűnnek gyakorlásában elebb elebb menvén csak édesléget s-nem keserűséget éreznek a' bűnben: Minden bűnnek mi volta felől igaz, a' mit Salomon mond az fajtalanóság felől, Prov. 5. v. 3. 4. Jollehet

ollyan

olyan az idegen asszoni állatnak ajaka mint a' csepegő lépes méz, és lágyab az olajnál az ő nyelve: mindazonáltal annak az ő vége keferű mint az üröm, és mint a' két élő tör. Vallyon nem nagy oltobaság valae az Izrael népében, midőn az putribul vitta vágyodék sive Egyiptomban, meg emlékezővén az halakról, ugorkákról, dinnyekről, párbagymákról melyeket ott ettenek ingyen, Num. 11. 5. de nem emlékeznek meg az terhes foglalatról, melynek rettenetes voltát, vas kemenczében való győrtésnek mond az Urnak lelke, Deut. 4. 20.

Szintén ilyen nagy gorombaság azoknak is dolgok, kik a' bűnnek csalárd édeslége után ásitnak, de annak mérges keferűségét meg sem gondolják. Hasonlok e bűnökben gyönyörködve élők az Dávid-
la életben édesdeden s-nagy nyájassan aluvo Sámsonhoz ki veszedelemre, fogságra, meg kötötzetésre és feneinek ki toltatására ébrede fel, Jud. 16. Azért vedd eszedben ember mel, keferű &c. Jer. 2. 19.

2. Azok kik a' bűnnek gyakorlásában hasnot vadásznak. Az lopo ezt a' hasnot vadásssa, hogy magának, cselédgvények, tudgyon ételt italt ruházatot miből adni. A' fősvény ezt tési fel hasnúl, hogy másra ne forullyon. A' kevély ezt gondolja: ha reá tartó magamat, úgy lében becsületem emberek előtt. A' trágár, utálatos beszédű, duskás italu ezt tartja hasónak, hogy így tartatik udvari és barátságos embernek. Ha ki felebarátságát meg csallja, ezt gondolja hasónnak, mert ha ki nyilatkozik is, bölcsnek mond-

mondgyák Iokan érette. De mind ezek csak hasontalanságnak hasontalansági. Nincsen hasnos elő menetel a' bűnben, a' mint Szent Pál amaz kérdésben jelenti Rom. 6. 21. *Micsoda hasnát vettetek azoknak a' melyeket mostan segyenletek.* Mint ha mondaná: Azt vettetek hogy a' bűnnek nagy hasnát vésséte de nem nyertetek abbul egyebet segyennél, gyalázatnál, orcza pirulásnál: mert annak vége halál. Ibid.

3. Azők, kik egy bűnből más bűnre menvén, nevelkedic azokra valo kívánságoc, s-hajlandóságoc de az Isten igijének halgatására, a' Sacramentomokkal valo élésre hideg minden indulattyoc. A' réfség után fitkozodásra, átkozodásra, hamis esküvesre káromkodásra, gyilkosságra, parázñaságra hanyat homloc rohannac nemelylec. Ez illyenekről bol Jeremias c. 9. v. 3. *Es fel vetik mint egy kezűt az ő haszgy nyelveket, és nem erőssítik meg magokat ez földön az igazságban, hanem edgyik gonosságból a' másikban mennek, és engem nem ismernek, azt mondgya az Ur.* Az Isten igijének halgatásában reftet, tsac fokásbul mivelic, és ha jelen vannac is, semmit nem épülne.

4. Azoc is, kik ha magok etben nem vehetic, de más elejekben rakosgattyá bűnőket, nem alázác meg magokat, hanem mentegetic, kicsinyitic, másra okozác. *Peld. ok. Meg reftettem:* mert soha békét nem hagyánac. *Szithozodtam* de máloc ingerlettec reá.

5. Azoc, kik lelkec ilméretinéc sugallása s-javallása ellen vétkeznec: az az bizonyoslan tudgyac azt bűn-

bűnnec lenni a' mit cselekednec, de k' Iső világi te-
kintetekért nem akarjác azt el hadni, *Peld. ok.*

*. Kic tudgyác, hogy Ők méltatlanul üldözik az
Istennec Anyaszentegyházát, de hogy a' Fő rendeknec
gratiájokbul ki ne éllenec, nem bűnnec meg attul.
Szolga vagyok úgy mond, a' mit parancsolnak véghez
kell vinnem. &c. De jobb Istennec engedni. Act.

5. 29.

**. Kic kételkednec igazsága a' felől magoc vallá-
sának: de mivel hogy az *Evangelica* Vallásban nagy
tisztékra s méltóságokra nem mehetnec, csak csufol-
lyác s-nevetic az igaz vallást.

***. Kic tudgyác, hogy a' mértékletes jozan-
ság, alázatosság, Istenes beszédec joc és idvességelek,
de nem követic; mert attul félnec hogy az világi em-
berekül meg csufoltatnac. &c.

III. HASZNA.

Intés. Mi annac okáért nagy börtalmatossággal
azon legyen hogy az Isten haragjánac tűzét fe-
jünkre ne gerjesztüc; melynél rettenetesebben ro-
hogó tűz nincsen.

Efőközők.

1. Az hól nincsen *matériája* a' tűznec ott nem
kell tüztül felni. Ha lebecséges volna a' jég hátán
jégből csinálni hajlékot, ki felthetné azt fel gyula-
daltul; az Isten haragjánac tűzénec *matériája* pedig
nem egyéb; hanem az bűn: mint *Jeremiás*nál mon-
gya Isten: meg-gyújtottátok az tűzet az én haragomban
Jerem.

Jerem. 17. 4. miért gyult meg a' bűnőért, v. 3.
Szorgalmatoslan a' bűnőket el távoztassac azért Az
Sz. Angyalokban mivel nincsen bűn, toha ellenec
az Isten büfülésának tüze fel nem gyulad.

2. Mi or láttvuc gerjedezni az Isten haragjánac
tűzét, siralommal és könyhullatással tarsunc peni-
tentiát. Nincs job efőköző tűz oltani mint a' viz. Így
az Isten haragjánac tűzénec el oltására igen hasznos
efőköző az meg tő bűnőőknek féméből arado
könyhullatás nac vizei. Peldac erre, Dávid Pál. 6.
v. 7. Apostol. Matth. 26. 75. amaz bűnös Abonyi-
állat Luc. 7. 38.

Boldogoc az kik ezeket cselekedic; mert azoc meg
alázzac magokat az Istennec kezei alatt, és minden
kétség nélkül az Istennec kegyelmében részesülne
I. Petr. 5 v. 6. Amen.

XVII. PREDIKACIO.

Olvald el Abd. v. 19---20.

T Ellyes győződelem az, midőn valamely nép nem
tsac ellenségenec fémélyén hatalmaskodic, annac
fegyveres kezét erőtlenné tévén, hanem edgyczer
s mind annac határit, lako földet-is örökségül má-
gának el foglallya. Pelda erre az Izraél népe, kinek
midőn a' *Sichó* az Emorreusoc Kir. llyá: abad passust
által menetelt az ő földén engedni nem akarna, Sőt
táborban állván ellenec, vélec meg ütköznec; addá
az Izraélnek Ura Istene *Sichont* és minden népet,
Izraélnek kezében, és meg verék őket: és örökségül bírá
Z 2 Izra-

Izraël minden földet az Emorreusnak, Jud. 11. v. 19. 20. 21. Haíonlo győzdelemről telen ígérteí ísten itt *Abdiás*nál a' fogságbul haza szabadult Sido népnee tudniillie hogy az Edomiták mind íemélyekben el romlanac s-mind pedig az ő lako földőc, ellensége-nek birodalmában fog állani, mint meg hallatoc: és örökségül birják a' dél felől való rést *Esau hegyenél* &c. *Summája* pedig ez 19. 20. versek nec csac ez: Hogy a' Sidok az ő elébbi lako földökön kívül, az ő ellenségek nec határokat is fogják örökségül birni.

M A G Y A R A Z A T.

Minek előtte az kérdéseket fel tenném, azt kell meg tanulnunc, hogy az *Abdiás* P. őtt rendben állittya a' Sidokat, és kinec kinec az ő jövendőbéli határát ki mutattya. *Első* rándben vadnac az *Dél felől lakozók*.

Másodikban a' mező földön lakozók.

Harmadikban a' *Benjamin* nemzetsége.

Negyedikben az *Izraeliták* közül való foglyoc.

Eötödi ben az *Jerusálemből* való foglyok. Ígyen tehát immár ez:

I. K E R D. Kinek kinek ezek közül miképpen mutattya ki határát?

Fel Elsőben is a' *Dél felől lakozo* Sidoknak azt mondgya, hogy ők elébbeni határokat killyeb terjesztvén, birni fogják örökségül az *Esau* hegyét az az elébbeni örökségekkel határos és *Éoméd*os Edomitáknac hegyes földét, mely az *Juda* nemzetsége-nek

nec örökséginec feliben volt *dél felől*, mint meg tetcizic *Jos. 15. 21.*

*. *Másodszor* A' mező földön, avagy alacson ter földön avagy *lapályon* (kicről emlekezet vagyon *Jolu. 15. 33. Deut. 1. 7. Jer. 32. 44.*) lakozoknak azt mondgya, hogy ők az ő elebbeni határokkal edgyűt, birni fogják a' *nap nyugot felől* való *Éoméd Palestinát* a' *Philisteusok* határát; melyben őt híres váraloc voltanac, ugy mint *Asdod, Arzah, Ascelon, Gáth, Ekron*, miképpen elől állalattnac *1. Sam. 6. 17.* és az *Ephraim* nemzete birni fogja *Samariának* *mezét* *észak felől*.

*. *Harmadszor*, mivel hogy a' *Juda* es *Ephraim* nemzetséginec határa között, adatott volt örökség a' *Benjamin* Nemzetének mint meg tetcizic, *Jos. 18. 11.* holott a' *Joseph* fiai *Ephraim* nemzetsége értetic: annak okáért ezek nec *mezőben* való határt mutat a' Proféta, tudniillie *Gileádot* a' *Jordán* vizén tul; mely elsőben az *Emorreutoké* volt, és fors berint a' *Ruben* es *Gád* nemzetséginec jutott volt melyről bizonytságot telen *Josué* könyve, c. 12. v. 5. 6. Ézek vannah a' 19. v.

*. *Negyedszer* az *Izraël* fiai nak *Éomkivettet*et fere-gének, tudniillik a' *víz* nemzetségekből meg szabadulando foglyoknak örökségül ígéri a' *Chananeusoknak* határát *Sarepháig*.

Helyesíten mondatik pedig *Sarepta* Chananeusok határanak, mert valósággal Chananeában volt; mely ekképpen tetcizik meg: *Sidon* minden bizonynyal

Chananeusoké volt, melyből nem üze ki *Aser* nemzete a' pogányokat mint Jud. 1. 31. 32. nyilván vágyon: sőt ugyan *határa volt a' Chananeusoknak* Gen. 10. 19. Sarepta pedig Sidonhoz tartoznak mondatik. 1. Reg. 17. 9. Mert Tyrus és Sidon között volt helyhezetteve.

*. *Ötödször a' Jerusálemből el-vitetett foglyoknak kik Sepharadban vannak, igéri a' dél felől való várasokat:* mivel a' dél felől lakó Sidoknak határokat az Esau hegyéig terjesztette, oda fellebb a' 19. ver. Ezek vannak a' 20. versben.

II. K E R D. *Holott a' Babilloniai fogságban csak a' Sidok (a' Judeusok s' nem pedig az Izraeliták) jöttek ki, hogy-hogy igiri Isten az Izrael fiainak a' Chananeusok határát örökségül?* Fel. Vannak ugyan olyan értelemben némely tudósok, s-nevezet *Serint* (Sulpitius Severus, libr. hist. Sacrae. 2. pag. 103. & E'yeronimus ad. c. 1. Hos. Petrus Cumanus de Republ. Hebr. lib. 1. c. 10) hogy Izrael tiz nemzetsége közül küket Salmanassár vitt el Assyriában 2. Reg. 18. 9. 10. 11. soha senki vissza nem jött. De jönlhet mindnyájan az Izraeliták onnét vissza nem jöttek, a' mint hogy a' *Judeusok* közül is nem kevesen oda maradtának; mindazáltal meg mutathatni a' Szent írásból, hogy a' *Sidok* között némely *Izraeliták* is jöttek ki a' Babilloniai fogságból. Jere. 50. 4. Így toll Jeremiás: *Az napokban és az időben azt mondgya az Ur, eljőnek az Izraelnek és Judának fiai egyetemben, menven és sírván mennek, és az ő Urokat Isteneket megker-*

keresik. Ihol itt nyilván jelentetik, hogy a' *Judának* fiaival együtt az *Izraeliták* közül is nemelylek az fogságból ki szabadulnak. Ismét Luc. 2. v. 36. Amaz Isten felő *Anna* Asszony *Phanuel* leánya az *Aser* nemzetségéből valónak mondatik; *Aser* nemzetsége pedig az *Izrael* tiz nemzetsége közé számlaltatik, mely *Jerobám*hoz állott, midőn *Juda* és *Béniamin* nemzetsége *Roboám* mellett maradt, 1. Reg. 12.

III. K E R D. *Az Sepharad nevezetén mit kell érteni?*

Fel. 1. Ez czikkelyt nem mind egyképpen fordítják a' Fordítók.

A' Deák *quod est in fine Dominatus:*

A' Magyar: *a' mi az ő birodalmának határa volt.* Így vagyon a' Cseh Bibliában is.

II. Ezeken kívül valamely Bibliákat láthattam; *Vulgáta, Belga, Francia, Angliai, Német, Bibliában; Munsterus, Pagninus és Ar. Montanus* fordításában *Calvin. Commentarius* sában, mindenütt ez *Sepharad* so meg tartatik.

III. Ez fordítást helyesebbnek tartván; még-is fen vagyon a' kérdés: *mi értetik a' Sepharad nevezetén?*

*. Fel. Az *Rabbinusok* avagy *Sidó Doctorok*, értik ezen *Spanyol Országot* mint a *Sarephán* Francia Országot, a' *Chananeusok* határán pedig *Német-Országot, Illyriát, Dalmátiát:* mert úgy találják fel hogy *Titus Vespasianus* győzdelme után, ezekre az Országokra béleltek el a' *Sidok:* azzal biztátták azért magokat, hogy midőn Isten ö nekik ez *Edo-*
mutakoz

mitákon tudniillik (az ő értelmek szerint) a' *Romai Birodalmon* győzedelmet ad; mert a' *Romai Birodalmat* *Edom Országának* hívják) akkor ők mind ezeken az Országokon uralkodni fognak. De ennek femmi fundamentumát nem mutatnatták nem is egyéb ez hanem a' mint szoktanak *hollani: áloms-éssos idő.*

***. *Hieronimus* *Sepharádön Bosphorust* érti, a' mint tanulta volt az ő *Sido praeceptorátul*, ki őtet a' *Sido* nyelvre oktatta. A' *Bosphorus* pedig nem egyéb hanem a' *Mediterraneum* Tenger, mely *Affricát Európátul* el választja. Ugy vélekednek azért a' *Sidok* hogy ez tenger mellett lévő *Tartományokat*, minémű *Spanyol, Francia, Olasz Ország,* és annak *figet* minémű *Sicilia, Candia, Cyprus, Malta,* fogják birni jövőendőben, mikor az *Edomitákon*, az az, *Romaiakon* győzedelmet vesznek.

***. Némellyek *Sepharád* nevezetén értik *Babillonianak* valamely váraslat vagy *tartományját* hollott az *Jerusalem*ből el vitetett foglyok voltanak. Helyeslebb is ezen értelmén meg nyugodni, mint sem ennél bizontalanobhoz ragatzkodni.

IV. K E R D. *Istennek ez ígéreti mikor tölt be?*
Fel. Két időt kell itt meg gondolnunk:

Elsőben azt mely a' földi győzedelemre tartozik: Ez akkor volt, mikor az *Izraeliták* a' *Sidokkal* együtt *Babillonian*bul ki szabadultanak, résb szerint pedig akkor midőn a' *Machabeusok* ki üzvé az ő ellenségeket az *Izraelitáknak* határokat meg bővítették és kilyebb terjesztették.

De-

De mivel kevés *Izraeliták* tertenek vissza *Babillonian*bul, mint *Esdárnak* és *Nehemiás* könyveiből ki tetczik; és a' *Machabeusok* is noha meg győzték ellenségeket, mindazáltal azokat országokbul tellyességgel ki nem gyomlálhatták; és azoknak tartományokat örökség szerint nem bírták; annakokáért ezen jövőendőlének be tellyesedésének csak igen kicsiny része nézi a' földi győzedelmet.

Másodszor azért az időt kell itt meg gondolnunk mely a' testi győzedelem által példázatatott *leiki dalmat* mutatja, mely szerint az *Istennek Szent Izraele*, tudniillik, az ő *Anyaszentegyháza* minden felé ki fogja terjesztetni az ő határit, *El kezden Judeán, mind a' földnek végső határáig*, *Act. 1. 8.*

Hasonlo ígérete vagyon *Istennek Amos. 9. 11. 12.* Az időben fel emelem a' *Dávidnak Sátorát*, és meg épitem annak repedezését, és fel emelem annak romlását, és meg épitem a' mint volt a régi időben. Hogy bírassák az *Edomnac* maradékját és minden népeket kik az én nevemről nevezettek azt mondja az *Ur*, a' ki ezeket cselekeksi: Nyilván itt a' *Chrístus Országának* a' pogány népekre való ki terjedése igértetic, mint *Sz: Pál* is magyarázza, *Act. 15. v. 16. 17.*

T A N U S A G.

Az *Ur Istennek* nagy jó tettevénye az ő népéhez ez, midőn nem csak ellenségeinek kezéből szabadította meg őket, hanem ellenségeken is győzedelmet ad nekik; sőt még azoknak határokat is az ő hatalmokban a' birodalmokban adja.

A a

Ihol

Ihol itt Abdiásnál mind a' hármát igéri Isten az ő népének: az *első* v. 17. a' *másodikat* v. 18. a' *harmadikat* v. 19. 20.

Ezen tudománmak meg erősítése vagyon Zach. 9. holott az Ur Isten igéri, az ő népének 1. a' fogságbul való *szabadulást* v. 11. 2. igéri a' pogány nemzetcségen való *győzelmet*, v. 13. A' *pogány nemzet ellen ollyanná tettelek tégedet mint az Hatalmaskodónak segyverét*. 3. igéri azt, hogy *duplumát kettős* jo tétémént ad nékik, v. 13. melyre méltán vihettvük az ő ellenséginek határinak el foglalását-is. Mind ezek felől penig fel-kialtván a' *Proféta* az 17. v. azt mondgya: *Oh mely nagy az Urnak jo tétéménnye!* mely nagy az ő *szépsége!* Hasonló ígérte Istennek, Jerem. 49. 2. *Ime el jönnek az napok azte mondgya az Ur, és meg hallattatom Rabbathban melly az Ammon fiaie, az harcznac kiáltását, és leszen el pusztítottak is, és az ő leányi tűzzel meg égettetnek, és Izraél birni fogja azokat, kik most őtet bírják, azte mondgya az Ur.*

O K A I.

1. *M.* ebbül meg tetczik hogy az Istennek kedves jo tétéménnye nevelkedik az ő népén. Nagy jo tétéménnye Istennek, midőn az *szegény foglyokat* a' fogságbul meg *szabadítja*, mint ezt az Istennek Anyalzentegyhaza éneklí, Psál. 85. v. 1. *Jo akarattal voltál Uram a' te földedhez: mikor a' Jácob nemzetéből való foglyokat meg szabadítottad.* Nagyob jo tétéménnye, midőn azoknak ellenségeken is *győzel-*

delmet enged: ezért adott halakat Istennek *Debora és Barak*, midőn az *Jábinna* az Chana-annak Kírályának táborán Isten önékik *győzelmet* adott volna, és az ő seregének fő hadnagyát-is a' *Síserát* az *Jahel* Asszony keze által meg ölette volna, Jud. 5. v. 2. 13. *Algyátok az Urat, mivel hogy az Izraélnek eset bőszt meg állotta. Az Ur birodalmat adott nekem az erőseken!*

Leg nagyobb jó tétéménnye ő Felségének, midőn ellenségeinek határit is az ő népének birodalmában adgya. Aldául ígírte vala ezt Isten az Izraél népének Exod. 34. 24. *ki üzőm a' pogányokat te előled és meg selesítem a' te határidat.*

Az Isten jo tétéménnyének csak egy *morsalekjára* is nem érdemes az ember: nagy jo tétéménnye tehát Istennek midőn nem csak *morsalekját*; hanem nagy *Asztalgját* az ő jo tétéményinek közli az öveivel.

II. *Mert* ez által Isten meg erősíti az hiveknek hiteket az ő ígírteinek igaz voltául; és bizonyosokká teszi őket arról hogy ő minden ígérteit kegyelmessen be tölti. Még a' *Babilloni* fogság előtt, eneket irt *Esaiás* a' meg-fabadulando Sidoságnak, mellyel fognák dicsírni az Istent, midőn *ostán* meg szabadulnak. Efa. 26. 1.

Azon a' napon ez éneket éneklí *Juda* tartományában: *Erős varasunk vagyon minékünk; az ő szabadítását adgya kő fal és bástya gyanánt az Isten, kegyelmessen cselekedél Uram ez néppel, és kegyelmessen cselekedvén ez néppel meg dicsőítettél, v. 15.*

III. Mert ekkeppen mutattya meg Isten, hogy ő leg felsőb és edgyetlen egy *szabados Ur* az ege világnak, *ki menyben vagyon és a' mellyek ő neki tetteinek cselekeksi azokat.* Pál. 115. 3. és egyczer s-mind hogy ő *igaz ítélő bíró*, ki az Istenteleneket birodalmoktul meg fojtya, határokok bul ki üzi, hogy az ő népének maradéki, birják őket, mint az *Moábiták és Ammoniták* ellen Boll Isten, Soph. 2. 9.

HASZNÁI.

I. Oktatás. 1. Annakokáért csak Istentől kell várni a' fegény foglyoknak a' szabadulást: mert egyedül az *Ur a' szabadítás*, Pál. 3. 9. *Es ő nálánál több szabadító nincsen* Esa. 43. 11. Innét vagyon, hogy az Istennek népe, a' Babilloniából való ki szabadulást, Istennek tulajdonittya, Pál. 126. 1. *Mikor az Ur vissza hozná a' Sionnak foglyait, olyanok valának mint a' kik álmodoznak.* Es viszontag ugyan ő Felségének könyörög a' többinek meg-fabadulásokért is v. 4. *Uram szabadics meg a' mi foglyainkat, mint ha vizet vinnél a' sáraz tartományban.*

2. Más lenki nem, hanem egyedül az Ur Isten ad győzedelmet az ő hiveinek az ő ellenségeken. Megcímérte ezt, amaz hallatlan erejű *Sámson*, ki midőn czer *Filisteusokat egy sámar állával* megölt volna, nem tulajdonítá magának ez győzedelmet, hanem így bolla Istennek: *Uram te művelted a' te szolgádnak keze által ez nagy diadalmat,* Judic. 15. 18. *Dávid* is minek utánna meg verte volna a' *Syriabélieknek* fere-

feregét, így cnekel. Pál. 60. v. 6. Isten, *adtál a' rége- der felőknek zászlót hogy azt fel emeljék* (avagy villog- talsak) *az igazságért:* az az; *Te adtad minckünk ez kívánatos győzedelmet, bétöltven igaz-ságát a' te igéretidnek.*

3. Olly erős az Izráélnek Istene, hogy még az hatalmas ellenségeknék határokat is az őtet felők- nek kezekben adgya: mint itt az *Edomiták* határait a' *Sidónak* igeri ő felsege. Sok helyen tett Isten arról igéretet az őtet felőknek, hogy az ő határokat ki ter- jerti, meg bőviti, E. od. 23. 31. Deut. 19. 8.

II. HASZNÁI.

Fedds. Vétkeznek azok.

1. Kik fogságban lévén, nem várják az Istentől a' szabadulást, hanem kétségbe esvén az ő segicsege felől, bekételenkednek; sőt olly utat és modot ke- resnek a' szabaduláfra, mellyel mind Istent meg bán- tyák, mind magok lelkek ímértit meg sértik, mind felebaráttjokat meg botránkoztatják és bomoru- sággal illetik. Illyetének azok, kik csak feregnek valo tetteket mentheslék meg a' rabságnak terhétől lel- kekkel keveset gondolnak: igaz vallásokot meg ta- gadgyák, testi szabadcságokért lelki veszedelmeket fel vállallják: az emberek fogságából ki vévén má- gokot, ördög rabságában esnek. Oh s mely keserves példák lettenek ez egynéhány el mult éftendőkből illyenek! *Uram könyörülj azokon kiket öröktől fogva szerettél, engedd meg eseteiket, és terics meg azokat kiket*

a' te országának birására rendeltél! X

2. Kik ellenségeken valo győzödelmeket, nem Istentől várják, hanem magok erejének, ferénysége-
gének, s-bölcsességének tulajdoníttyák. Illyen volt
az fel fuvalkodott *Senacherib* az *Assiriának* Királlya
ki így bollaott a' Jérusálembeliek rettentélekre: *Kicsoda mind a' földön valo Istenek közül, ki meg szabadit-
hatta volna az ő földét az én kezemből?* 2. Reg. 18. 35.
Benhadad is *Syriának* Királlya illyetén volt, ki na-
gyon dicsekedet hogy *Samariának* minden pora elég
nem léssen, hogy az ő vele valo nép közül mindeneknek
csak egy egy marokkal jussón is, 1. Reg. 20. v. 10. de
az *Izraelnek* Királlya nagy emberségeslen meg mu-
tatta dicsekedésének vakmerőségét, mondván v. 11.
*Ne kerhedgyék a' ki fegyverében öltözik úgy, mint a' ki
immár le veti a' fegyvert.*

III. Kik más népeknek és Nemzetségeknél
Tartományokat, Országokat, határokat, el foglalni
kések, ha hitén azoktól soha semmi kárral s-bővü-
séggel nem illettettenek is.

Illyeténék voltak az előtt csak nem két száz es-
tendőkkel a' *Spanyolok* kik *Columbus Cristoph* vezér-
sége által 1492. estend. *Indiában* be-menvén, az
után hallatlan fene kegyetlenséggel a' fegyvertelen
és meztelen *Indusokat* öldöklötték, nem egyébért
hanem hogy azoknak gyöngyöket, drága kőveket
aranyokat és ezüstöket magokévá tehesfék, az *Indiai*
tartományt a' *Spanyol Corona* alá holdoltassák, és ek-
képpen ez egész világon lévő országoknál kincselebb-
bék és

bek és hatalmasabbak lehessenek &c. X

De itt illyen kifogásokat és magok nencségét vet-
nek előnkben.

1. A' mint hogy a' hamis vallásu emberek ellen
szabados haddal menni, azoknak határokat el-foglalni
így fokkal inkább szabados az Istennek igaz ílméretin
kívül valo pogányoknak határokat haddal el-foglal-
ni, ha az keresztényi vallást be nem akarják venni.

Ergo. Fel. 1. Edgyik sem szabados ez:

1. *Mert a' vallásnak külömbsege nem igaz oka
a' hadakozásnak, és haddal valo meg holdoltatásnak*
mint ezt nem csak a' mi *Reformatus Doctorink*, ha-
nem az *Pápišta Doctorok* is tanították. *Francisc. a'
victoria. Relection. Theologic. Relect. VI.* juxta men-
tem *Thomæ. 2. 2. 4. 65. art. 8. Causa justi belli non
est disparitas religionis.*

2. *Mert az igaz keresztényi vallás nem testi fegyver-
nek erején fundáltatik, hanem lelki fegyver által
plántáltatik, 2. Cor. 10. 4. 5. Mert a' mi vitézkedé-
sünknek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje által
erősek nagy erősségeknél le rontására.* Mikor tudniillik
minden emberi okoskodásokat el fordítunk, és min-
den nagyságot, melly fel emelkedik az Isteni is-
méret ellen: és embereknek minden gondolattokat
foglyul vesszük, hogy az *Christusnak* engedgyenek.

Innét vagyon hogy Idvezítőnk nem fegyveres vi-
tézeket küldött ez világnak az *Evangeliumi* tuda-
mány alá valo holdoltatására, hanem *Apostolokat,
Evangelistákat, Doctorokat, és Pástorokat*, Eph. 4.

11. és az Ő Anzantegyházában a' mennyei tudománynak hathatoságával, nem teszi fegyvernek elivel uralkodik, Matth. 28. *Tanicsatok mindenek* etc.

Fel. 2. Az igaz keresztényeni vallást az erőfak tévők ellen oltalmazni szabad fegyverrel is; de az igaz vallást is fegyver és had által másoc közibe vinni és annac bé vételére másokat fegyver által kényszeríteni nem szabados. *Carpzovius in legem Regiam Germanor. cap. 1. Sect. 6.*

Fel. 3. Csak fin és áll orcza volt az, hogy már a' Spanyolok a' Christuss tudományának terjesztéséhez való buzgóságbul mentenek volna Indiában, de valósággal az aranynak s-ezüstnek telhetetlen kívánsága gerjedezet ő benne, mint az *Historiáknak* olvasásából, nem nehéz meg tanulni. Vide *Gasp. Ens. Hist. India Occid. l. 1. c. 2.* Azt mondgya pedig *Agoston. Doct. de civit. Dei. lib. 4. cap. 6.*

Inferre bella finitimis & populos sibi non molestos solá regni cupiditate conterere & subdere, quid aliud quam grande latrocinium nominandum est? A' hominibus baddal menni: és az ollyatén népeket, kik semmi nehézséggel nem illetenek, csak az uralkodásnak kívánságából meg rontani és meg hódoltatni nem egyének; hanem igen nagy latorkodásnak kell mondani:

Ellenv. 2. Hatodik *Sándor Pápa* adta ajándékon az Spanyol Királynak Indiát:

Azért igaz *jussal* s-*titulus*sal birják azt.

Fel. 1. Senki másnak nem adhatta s' ajándékozhat.

hatta a' mi nem övé. *Sándor Pápa*-is tehát nem adhatta Indiát a' Spanyoloknak; mert nem övé volt. *Barth. Fumus Aur. a Armilla, voce Donatio. 9. 3. Omnis qui habet rei dominium, donare potest. Ergo contra: qui non habet dominium rei, donare non potest. Nemo plus juris in alium transferre potest. quam ipse habet. l. 54. ff. De reg. jur.*

Ergo, qui nullum jus habet, nullum quoque in alium transferre potest.

Fel. 2. Az Uré a' föld és annak minden tellyesége &c. *Plal. 24. 1.* Azért tsak ő Felsége hatalmában vagy on kinék mit akar adni. halando embernek hatalmában ez nincs.

Mondaß: Lám a' keresztény *Belgák* is nagy tartományokat foglaltak el Indiában, mellyeket más birnak, s' hát ők birhattyáké jó lelki ílmérettel?

Fel. Igenis, mert azokat nem az Indusokon való kegyetlenséggel s' vér ontással tették magokévá, hanem az Spanyoloktól, ugy mint abban az időben nyilván való ellenségektől nyerték s' foglaltak el.

Mondaß mégis. Lám az Izraél népe a' Chananeusoknak határokat fegyverrel el foglalta; noha azoktól semmi bossút az előtt nem szenvedett.

Fel. Nagy külömbség van a' dologban: mert nem magok testi indulattyából hanem az Istennek nyilván való parancsolattyából tselekedték azt az Izraéliták, kiket Isten eskőül rendelt azoknak az utálatos pogányoknak meg büntetettésekre. *Olvasd el. Deut. 7. 1. 2. & 20. 17.*

Azt mondhatád mégis: Az Hit nélkül való pogányoknak, nincsen femmi jussok ez földnek birására, hanem csak mint egy *usurpatorok* erőssákkal éllek a' földet. Azért szabados őket ki verni, s' tőlők minden jószágokat el foglalni.

Fel. Az hitetleneknek nincsen ugyan olyan *jussok* az földnek birásához mint az hiveknek, mellynek fundamentuma volna az Istennek kiváltképpen való kegyelme, a' Christusnak érdeme, és az által ajándékozottatott fogadott fiúságnak méltósága; és valósággal méltok is volnának arra az Hitetlenek, hogy ez földön való minden uralkodástul teljességgel meg fosztatnának; mind azon által, mivelhogy Isten őket ez világon élni benvedi, és az ő ellenek való igaz sententiát érdemek szerint hamar *executio*ban nem vébi, a' mennyibenők nem *barmok* hanem Istennek okos teremtettt állati, az nagy kegyelmű Istennek kedvezéséből az természetnek rendi és törvénye szerint igazán és szabadosan élhetnek azokkal mellyeket Isten az ő birodalmokban engedett: és valaki őket törvénytelenül háborgattya, az Istennek szabados uralkodását hántorgattya. Ugy vannak e' világon az Hitetlenek mint az halálra sententiáztatott *Tömlöczés rabok*. Nem hadgra a' *Magistrátus* ezeket éhel meghalni az *Arestomban* hanem gondviselés van reájok: Vakmerő gonosz ember is volna az, a' ki magános indulattýból ki rontván a' tömlöczőt, ez ilyen halálra sententiáztatott foglyokat, a' *Magistrátus* hire s' parancsolattya nélkül, az *executio*ra rendeltetett időt-

időt is nem várván meg ölnés' el veszténé. Ekképpé az Istennek *arestomából* az Iftenteleneket ki venni, jószágokat, földöket el foglalni, életeket el fogyaszti, nem egyéb hanem ez egész földnek birájával verlegen. *Summa summarum:* Az Iftenteleneknek nincsen *lelki jussok* az földi joknak birására, de ugyan vagy on *természeti és polgári jussok*, azért a' mi övek, nem szabad erővel tőlők el idegeníteni.

III. H A S Z O N. *Intés.*

I. A' melly foglyok az ő fogságokból meg szabadulnak, adgyanak hálákat Istennek. Pfal. 124. 6. 7. 8. & 126. v. 3.

II. A' kiknek Isten az ő ellenségeken győzedelmet ad, magastallyák a' Jehovát, mert ő *aláz s' ő magastal*. Pfal. 75. 8. Példa *Debora és Bárak* Judic. 5.

III. Akar melly nemzet ellenis (ki minékünk nem ellenségünk) fegyvert nefogjunk, hadat ne támasztunk, tsak azért hogy az ő határainak el foglalásával a' mihatárinkat bővítőnk: hanem az Urto! várjunk, és az ő szent beszédeben ki jelentet szabados utakat kövessünk el még az hadakozásnak idején is. Igy leszen hogy az Ur kemény fogságinkból meg szabaditt, ellenséginken győzedelmet ad és a' kik mi rajtunk uralkodtanak meg alazza és a' mi birodalmunk alá bocsáttya, Amen.

XVIII. P R E D I K A C I O.

Abd. v 21.

Hogy azok az igiretek, mellyeket Isten tett az ő népének meg szabaduláfaral s-ellenfégin való

197 **ABDIAS LATASANAK**
győzödelmérül, világosabbac és hathatosabbac lé-
gyenec az híveknek elméjekben: annakokáért az Ur
Isten az Abdiás Proféta által itt az 21 v. bizonyos
okait jelenti ki mind az Szabadulásnac s-mind a' győ-
zödelemnek.

Két czikkelyre kell tehát itt vigyáznunk.

I. Az első, a' meg említett Szabadulásnac és győ-
zödelemnek *első okát* adgya előnkben im ez igék-
ben: *Es fel mennek a' Szabadítók Sion hegyére, hogy
meg irillyék Esau hegyét.*

II. A' második, azon Szabadulásnac és győzöde-
lemnek *első és fő szerző okát* mutattya, ez igékben: *és
léssen az Jehovánek orsága.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. A' Sion hegyén miért kell érteni?
Fel. Tulajdonképpen Judeát és Jerusalémet, mint
az 17. vnek magyarázattyában meg mutattam.

2. Példázat szerint az Istennek Anyaszentegyházát
mint meg tetczik Joél. 2. 32. holott így szól a' Pro-
feta: *Es léssen hogy valaki az Urnak nevéért segítségre
hívja meg Szabadulást, mint meg mondotta az Ur,
és az maradékokban kiket hívánd az Ur.* Ezenképpen
Hebr. 12. v. 22. *Járultatok a' Sion hegyéhez, az élő
Istennök városához, a' mennyei Jérusálemhez, és a' sok
ezer Angyalokhoz.*

II. K E R D. Az Esau hegyén micsoda értetik?

Fel. 1. Betű szerint a' Seir hegyén lakozó Edo-
mita

198 **MAGYARAZATTA.**
mita pogányok, Esauinak maradéki, mint meg mutat-
tam fellyes az 9. verinek magyarázattyában.

2. Példázat szerint az Isten Anyaszentegyházának
ellenségei: mint meg tetczik Lament. 4. v. 21. holott
a' Profeta így szól: *Orul és vigadoz Edomnak leánya,
ki lakozol Huznak földében, mert meg tértad is által
megyen a' pohár, meg réssegül és meg merzelenül.*

Itt Edom Leányán nem csak az Edomiták, hanem
az Anyaszentegyháznak minden ellenségei közönsé-
gesen értetnek; kik között kegyetlenebbek alig vol-
tanak az Edomitáknál.

III. K E R D. Kiket kell érteni a' Szabadítokon?

Fel. 1. (Typicos) A' példázó telti Szabadítokat;
kik a' Sido népnek Istentől adatott telti Szabadítói
voltanak, úgy mint Zorobábelt, Esdrást, Nehemiást,
mert ezeknek vezérfejek által hozta ki Isten az Ő né-
pét a' Babilioniai fogságból, Lásd meg Efd. 2. v. 2.
és 5. v. 14. et 7. 1. et seqq. Annak felette kell érteni
a' Machabeusokat is, kik a' Sido népnek lelki és telti
Szabadcsága mellett fel kelvén Antiochusnak, Demet-
riusnak erejeket meg rontották, és a' Philiszeusokon,
Siriáiakon, és Arabiáiakon győzödelmeskedtenek,
mint meg vagyion írva a' Machabeusok könyveiben:
és Josephusnak is Antiq. Jud. lib. 12.

Fel. 2. Kiváltképpen a' példázótató (typo adum-
bratos) lelki Szabadítokat, tudniillik az Apostolokat
és az ő utánuk következőket hűségese hirdetők az
Evangeliumnak, kik mint Istennek tolgai és az Ur
Christusnak elsőjei, magokat és az Anyaszentegy-

házat, az Evangéliomnak praedikállása által az Christusnak engedelmeslégre vezérelvén, mind magokat, mind azokat *meg tartják*. Nyilván tanította ezt Szent Pál 1. Tim. 4. v. 16. *Gondot viselymagadról és a tudományról: és maradj meg ezekben, meri há az t cselekeded mint te magadot meg tartod, mind azokat az kik tégedet halgatának.*

Mondat: *Nincsené a' Szabadító s' Idvezítő Christusnak méltósága ellen az, hogy az Apostolok és az Evangéliomnak igaz hirdetői szabadítóknak mondatnak?*

Fel. Nincsen semmiképpen. *Mert az Apostolok és az Evangéliomnak minden hűséges hirdetői, solgai módon és Eszközkeppen mondatnak szabadítóknak mivel hogy Ők Christusnak solgai s-követei, és az Isten titkainak láfári lévén vigyáznak az embereknek lelkekért, és a' meg engefteltetésnek befűdet mely Ő nékiek adatott hirdetvén az által, a' fetetcségből világosságra, és az Őrdögnek hatalmától az Istenhez fordítják az hívőket, hogy azok bűnnek bocsánattját és a' meg bűnteltettek közt részt vegyenek és idvezüllyenek a' Jéhus Christusban való hitnek általa. Confer. 1. Cor. 4. 1. et 2. Cor. 5. 19. 20. Hebr. 13. 17. Act. 26. 18.*

Ezen tekintetre nézve mondatnak az igaz lelki tanítók *ez világnak világosságainak* Matt. 5. 13. 1. Pet. 2. 9. mivel hogy az Evangéliomnak világa által ama csudalatos világosságra hívogattak s vezérlik az idvezülendőket, hogy Ők valósággal *világosság* legyenek,

nek, Eph. 5. 8. 1. Joh. 1. 7. Joh. 1. 9. 1. Tim. 6. 16. Psal. 84. 7. Apoc. 14. 1. és mint világosságnak fiai, világosságban járjanak; és amaz igaz világosság, tudniillik a' Jéhus Christus által, ki mostan és mind örökké lakozik hozzá mehetetlen világosságban, és siralomnak és fok nyomorúságoknak fetetés völgyéből, által viteflenek az győződelmeskedő *Sion* hegyére, a' szent Jérusálemre, melyben az Istennek dicsőtlégének világossága hasonlatos az fényeslenn tündöklő drága *Jáspis köböz*; Apoc. 21. v. 10. 11. 22. v. 5. hogy ott az Urtul meg világossittatván, orfágot lyanaac mind örökkön örökké.

Az Christus pedig, ki edgyetlen egy közben járó az Isten és emberek között, *Uri módon és főképpen* való szabadító, mert a' mi szabadulálunknak nem solgája, nem csak segítő esköze, hanem tulajdon, *Fejedelme*, és oka az örök idveffségnek, Hebr. 2. 10. & 5. 9. Görögül: (*Arkegos aitos.*)

IV. K E R D. *Mi végre mennek fel a' szabadítók a' Sion hegyére? Fel. Hogy meg itillyék az Esau hegyét.*

Ez itilet két féle győződelemben áll.

1. *Resz szerint* abban a' testi külső győződelemben, mely szerint az szabadítók Istennek ereje által, meg büntetik az Seir hegyén lako pogány Edomitákat, és az Abrahám maradékin tett kegyetlenkedésekért bűbűt állanak: mint erről már oda fellyeb is bollortunk.

2. *Resz szerént* abban a' lelki győződelemben, mely

Ilyel az Apostoloc és minden Uj Testamentomi igaz lelki Tanitoc, az Isten Anyaszentegyházának ellenfelein diadalmat vészne.

Ennek pedig a' győzdelemnek és *ítélet tetelnék* két meg határozot ideje vagyon.

1. Az első ez jelen való életben lésen s-vagyon, midőn az Apostoloc és minden igaz lelki Pástoroc az meg vettettec és hitetlenec ellen bizonyfágot téstne, hogy űk az ű engedetlenlégekért bizonyosan el vesznek; mert ugyan is (Sz: Pál tanitáta ferint Rom. 2. v. 5. 8.) a' kemény és meg térhetetlen szívű embereknek a' kik versenyesek, és a' kik nem engednek az igazságnak hanem engednek az hamisságnak meg fizet Isten hirtelen büszással és haraggal.

2. A' második a' jövendő világon lésen, midőn amaz igaz ítélő Biro Ur Iesus Christusnac, az hitetlenek ellen tett igaz ítéletit egy sível hájjal javallani fogjac mind az Apostoloc s-mind az egyéb sntec, ezt mondvan: *Íul vagyon Uram, mindenható Isten, tökéletesek és igazak az te ítéletid*, Apoc. 16. 7. Ezt tanittya Idvezítőnc Matth. 19. 28. midőn az Apostoloknac így áll: *Bizony mondom nétek, ti kik engemet követettetek, amaz ujjonnan való születéskor, mikor ülend ez embernek fia az ő dicsőségének székiben, ti is ültök tizenkét székekben, és meg ítéletek az Izraélnek tizenket nemzetségit*. Pál Apostalis 1. Cor. 6. 2. *A vagy nem tudjátok hogy a' szentek meg ítélik ez világot?*
Eddig az első czikkelyrűl elég légyen.

A' második czikkelyben mondám hogy vagyon az baba-

szabadulásának és győzdelemnek *Fő szerzőioka: és léfzen*, úgy mond, a' *Jehovának országa*.

Annakokáert az Isten Anyaszentegyházának (szabadulásának és győzdelemének *Fő oka* nem egyéb, hanem az *Jehova Iesus Christus*, a' Királyoknak dicsősleges Királlyá, kinek az mint hogy az Atyával közönséges Országa vagyon, mellyen mint *mindenható Isten* uralkodic hatalmasan; így vagyon magános Országa is, melyben mint *közben járó és megvalto* uralkodic két karban:

Itt a' földön az *kegyelemnek Országában*, a' vitézkedő Anyaszentegyházban, mellyet az Szent Léleknek hathatósága és az igénc ki szolgaltatása által igazgat.

Az egekben pedig a' *dicsőségnek országában*, a' győzedelmeskedő Anyaszentegyházban, kit az ő mind enkori jelen voltával és színenec gyönyörűsleges látásával mind öröckön öröcké gyönyörködte és boldogit. Errűl szöillott vala *Gábríel Máriának*, *Es uralkodik Jacobnak házában mind örökké, és az ő országának vége nem léfzen*, Luc. 1. 33.

Summás magyarázattya azért ez 21. versnek im ez: *Es fel mennek a' Szabadítók &c. az az* Mikor Isten a' Sidokat Zorobábel, Esdrás, és Nehemias vezérsegek által, a' Babilloniai fogfágbul ki-hozza; és mind az Edomitákon s-mind egyéb ellenségeken győzedelmessékké téfzi; annak felette, midőn az Apostolok és minden igaz lelki tanitoc az Isten beszédének fegyvere által, az Isten Anyaszentegyházának ellen-

főgn győz ődelmeskedne, és azokra állott Isten igaz ítéletin, és őnök veszedelmeken meg-nyugosnac, akkor nyilván ki-jelentie, hogy csak az Ur Jéhus Christus az ő Anyaszentegyházának győzedelmes és örökké való Királya.

TUDOMÁNYOK.

I. A' Profétálásoknak kezdete, ha fíntén testi dolgokról láttatik is állani, de azoknak utollya és végezete lelki dologról és a' Christus országáról tanít. Így van itt *Abdiás*nál, *Jóel*nél, *Sophoniás*nál, *Agg. Mal.*

II. Jollehet a' Profétálások az ő Testamentomban lettenek, és a' Sido Anyaszentegyháznak adattattanak; de ez minnapon, sőt mind világ végezetig az Új Testamentomi Anyaszentegyháznak vigasztalására istartoznak, Rom. 15. 4. Ezekről nem állok.

III. Az Isten Anyaszentegyházának igazgattatása, által nevezetű, tökéletes szabadulása; és minden el-lenfőgin való teljes győzedelme, a' Jéhus Christus által vagyon.

Ez még magyaráztatott 21. versben vagyon ez tudományunk fundámentoma: *Es léssen* úgy mond a' *Jehovának országa*. Holott az országlo *Jehován* értetik ugyan a' Felleget mindenható Isten közönfőgesen; de mivel hogy a' Proféta itt tanít az Isten Anyaszentegyházának Új Testamentomi boldog alapottvárul, ánakokéert ez országlo *Jehován* értendűne kell *kiváltéppen* az országlo Király Jéhus Christust, kit az Isten Királynak fel kent a' Sionnak Szent hegyén; tud-

tudniillik az ő Anyaszentegyházán, *David* Profétának tanitása szerint, Pfal. 2. 6.

O K A I.

I. Mert egyedül az Jéhus Christus az Anyaszentegyháznak Királya. Ezért nyilván mondatik *Sion hegyén fel-kenetett Királynak*, Pfal. 2. 6. *Sion és Jerusálem leányának, igaz és szabadító Királynak*, Zac. 9. 9. ez földnek *Királynak Fejedelmének*, Apocal. 1. 5. és *Királyok királynak*, s' urak Urának, Apoc. 19. 16.

Ez Országlo Király Jéhus Christus pedig, két dologban mutattya meg Királyi országlását.

* *Elsőben* az ő Anyaszentegyházának *Igazgattatásában*.

Mindkülsőképpen; az ő Szent belzédenek hirdette-téle által, meg-jelentvén az ő idveség szerző akarat-tyát az ő seregének: ezt jelenti *Dávid* Proféta föl-ván Christustól. Pfal. 110. 2. *A' te birodalomodnak pálczáját ki-bocsáttya az Ur. Sionból*: Ertelme ez: Az Evangeliumnak betédét, melly Istennek hatalma minden hívőnek idveségére. Rom. 1. 16. az Sido Anyaszentegyházbul ki-bocsáttya Isten ez egész világon való nemzetségek köziben; hogy az ő igéje legyen Sőténnek az ő láboknak, és világa az ő öf-vényeknek. Pfal. 119. 105.

Mind *belsőképpen*, az ő Szent Lelke által, bé irván az ő törvénnyet az ő íveiben. Jerem. 31. 33. és tanítván őket az ő akarattyára és crót Solgáltatván annak cselekedetire, Pfal. 143. 10.

* *. Másadszor, az Ő Anyaszentegyházának *oktal-azásában* és takargatásában; melyre nézve az Ő hiveinek kerestett idvéltéget, az Őrök életet megad-gya, és senki azokat az Ő kezéből ki nem ragadhattya, Joh. 10. 28. annakfelette az Ő Anyaszentegyhá- at mind lelki s mind telti ellenségi ellen győzedelmes- kedővé tésí, hogy még a pokolnak kapui is azon di- adalmat ne vegyenek, Matth. 16. 18.

II. Mert az Isten Anyaszentegyházának ellensé- gi kegyetlenebbek és erősebbek, hogy nem púztá emberi erővel meg győzethetnének: Azért Ő ma- ga a' Király Christus Jéhus kél-fel ennek oltalmazá- sára és ellenséginek meg-rontatására. *Első ellen- sége* az Isten Anyaszentegyházának a' *Bűn*, melly hogy az hivenben ne uralkodhassék és őket el ne kárho- zathassa, *Isten az ő fiat el bocsátván bűnös testnek ha- sonlatosságában a' bűnert, az bűnt kárhoztatta, az ő- testében; az az, a' bűnnek kárhoztató erejét és uralko- dasát el-vette, el-rontotta, az Isten és ember Jéhus Christufnac egy áldozattya által.* Rom. 8. 3.

Másik ellenség a' *Világ*, melly mind az Ő csalárd edelségére való hitegetése és gonosz példa adása által; s' mind rettentetisivel és fenyegetésivel a' Christus Or- ízágát erőtelenteni s' rontani igyekezik: ezt is meg- győzte a' Christus, mint maga mondgya, Joh. 16. 33. *Biztatok én hiveim, fiaim, leányim, En meg győztem ezt világot*

Harmadik e' világi kegyetleneknek serege, kik fel- jövőn e' idő dack szelcségére, környül vízik ugyan

nag

nagy dühösséggel, a' tenteknek táborokat, és a' te- relmetes Várolt, tudmilic az Anyaszentegyházát, de az Iltentől, a' Király Ur Jéhus Christustól, menyből alá álló úfz meg-emésíti őket, Apoc. 20. 9.

El-fordittya az Ur azoknac tanácsokat, és az Ő nyájja ellen tufakodo népeknek gondolatyokat el- rontya Psal. 33. 10.

Negyedik, az *Antichristus*, amaz törvénytelen és bűnös ember, a' vetedelemnek fia, ki noha nem ke- vés ideig amaz hét halmu városon, Apoc. 17. 9. az Isten templomában mint Isten úgy ül, *Isten gyámsát tartván magat*, az Isten törvényével nem gondol- ván, azokat vakmerő-keppen le-tapodgya, a' maga törvényt pedig erőfakkal veti az emberekre; mind- azonáltal az *Ur Christus őtet meg-emésíti az ő szájának* lelkével, az az, tent befédének hirdetése által meg- győzi, csalárd hitetlenségit ki jelenti, hogy több fi- génylleket el ne csábithasson; és az ő dicsőséges el-jövele által az utolsó ítéletnek napján végképpen el-törli, 2. Thessal. 2. v. 3. 4. 8. midőn az a' hamis Proféta elevenen vettetic az kénkővelégő tüzes tó- ban, Apoc. 19. 20.

Ötödik ellensége a' *Sáran*, az Ördög, a' világnac Fejedelme, kinec semmi hatalma nincsen az Ur Christuson, mert ő róle ki vettetet, meg íltetet, Joh. 12. 31. és 14. 30. és 16. 11. jövődöben pedig vet- tetic a' tűznec és kénkőnec tavába, *holott vagyon a' Bestia és a' hamis Proféta, és kénóztatnak éjtel és nap- pal mind örökkön örökre*, Apoc. 20. v. 10.

Vilak

Ötölso ellenlég az *Halál*, mely ezer s Király Christus Jéustól *el nyeltesetet* *stintén a' diadalomig*, és mikoron mindeneknec vege lésen, *tellyességgel eltoróltetik*, 1. Cor. 15. 26. 55.

I. H A S Z O N

Oktatás 1. Kiváltképpen való óltalma és gondviselelé alatt tartya tehát az Király Christus Jéus az ő országát, *tudni-illik* az ő Anyafentegyházát, soha vigyázó szemeit róla el nem fordította; szárnyainac arnyékaival bé-fedezi azt: sőt meg *az ő Angyalinak is parancsol felőle*, hogy *&c.* Psál. 91. v. 11. 12. Nem engedi tellyességgel el-pusztulni az ő nyáját, hanem *ha az égnek utolsó részére vitetné-is, önet is ösve gyűjti ötet az Ur Isten, és onnet is fel vésti ötet*, Deut. 30. 4.

II. Mikor láttuoc, hogy ez világnac hatalmas az Isten Anyafentegyházának nem hogy óltalmazói vólaának, de ellenben igen nagy ellenségi; annac felette ebben vész szűk az is, hogy kevesé vadnak az tudos és bölcs emberek között is, kik az Isténec Anyafentegyházát nyelvekkel avagy íráfokkal akarnák óltalmazni, ne gondollyuc, hogy azért az Isténec Anyafentegyháza veszedelemben forog. Tavul légyen ez illetén gondolkodás! Nem emberi erőül s tehecségtül, hanem egyedül az Ur Jéus Christustul függ az Anyafentegyházának óltalmazása: ő minden eszközök nélkül is hatalmas annac óltalmazására egyedül.

II. H A S Z O N.

Feddés I. Vékeznec a' kik ez országlo Királynak óltal-

óltalmazásával meg nem elégeznec, hanem ezen kívül óltalomért, izabadulásért és győződelemért *Királyné Asszonyhoz is* folyamodnac. Hogy az Jéus Christus az ő Anyafentegyházának Királya legyen, meg tanit bennünket a' *szentírás*; de hogy *Királyné Asszonya is* legyen az Anyafentegyházának, sohol az Urnak belzédében fel nem találhatni.

II. *Feddestesnek*, a' kik ez uralkodó Királynac igazgatása alá nem adgác ő magokat: Ugy mint,

1. Kik az ő befzédéhez engedetlenec. Illyeténkről vagy on emlékezet Psál. 2. 3. és Luc. 19. 14.

2. Kik nem akarjác semmiben követni ez dicsőséges Királyt. p. o. *az ő belidőségében, alázatosságáá, mértékletességében, igazságában, &c.* Matth. 11. v. 28 29. hanem ellenben kevélyec, kegyetlenec, tobzodoc, hamisítac &c.

Mint lészén dolgoc ezeknek?

Lásd Luc. 19. 29. mit mond a' Király:

Sőt annak felette amaz én ellenségemet is, kik nem akarták hogy ó rajtok urallodgyam, hozzátok ide, és én elötem öllýetek meg őket.

III. H A S Z N A.

Intés I. Ez edgyetlen egy Király Christusnak igazgatására ajánlyuk magunkat.

II. A' C. Országát, *tudniillik* az Anyafentegyházát tellyes igyekzettel, serény buzgósággal, építsük és ebben tündöklő Evangéliomi tudománynac békeséges meg-maradását keressük; kövessük ebben példáját amaz kegyes *Mardocheusnak*, ki jóllehet *Asszony*

rus Király után vasdák volt, és nagy volt a Sidsók között, mind-azáltal nem volt szorgalmatos a világi gazdagságnak, kincsnek, keresésében, avagy nagyobb méltoságnak vadáltságában; hanem az ő nemzetsége-
nek javára igyekezé vala, és minden ő nemzetségének (melyben akkor az Istennek Anyafizentegyháza helyhezetett volt) meg-maradását és békeségét keresi vala. Eftiber. 10. 3.

3. Azon legyünk, hogy ez országló Király az ő kegyelme, Szent Lelke, idvességes vezérlele, erős általmazása által szüntelen mi közöttünk legyen.

Efkezők.

1. Ez Király Christus birodalma-s igazgatála alá ajanlyuk magunkat.

a. Ha meg emlekezvén a' mi kerefztségünkbe ő neki tett fogadálunkrul, hogy mi mind életünkben s mind halálunkban az ő zászlója alatt vitelkedő szolgai, az ő páfztorsága alatt való juhaj, akarunk lenni, mostan is, sőt mind koporfónkig ez edgyetlen egy fundamentumhoz, 1. Cor. 3. 11. akarunk ragalzkodni, és jó lelki ifjmerer által mindenekben ő neki igyekezzünk engedelmeskedni, 1. Pét. 3. 21.

fb. Ha meg-gondolván, hogy minékünk ingyen adatott nem csak binni az Christusban, hanem szenvedni-is ő érette, Phil. 1. 29. annakokáért minden gyálázatott, üldöztetést, szegénységet, éhséget, szomjúságot, számkivettetést, tömlőcözöt, fegyvert, sőt az halált is az ő dicsősége mellet kelzsek vagyunk el-fizetvendi, s-azt merjük bátorsággal mondani szent Pál-
lal

lak: Bizony mindeneket csak harnak és gancinak alitok lenni, hogy az Ur Christust meg nyerjen, Phil. 3. 8.

11. Epitt-ük az Christus Országat

1. Ha botráncokozás nélkül való kegyes életet élünk és életünknek tisztaságával, mint a' világoskodó szö-
vétnekek fénlünk e' világon, Phil. 2. 15. hogy ekké-
pen meg a' kik eddig nem engedienek is az Ige nek, a'
mi kegyes magunk viselése által az Ige nélkül meg-
nyeretteffenek, látván a' mi tiszta és Isteni telelem-
mel való forgolódásunkat, 1. Pét. 3. 1. 2.

2. Ha azoknak, kik feslet gonosz életekkel az Isten nyájja között botráncokozt t fizek, erős lelek-
kel ellenek állunk, miképpen tanácsoll a s parancsollya az Apostol: Vessetek ki azt a' gonosz embert is közöltek, 1. Cor. 5. v. 13.

3. Ha a tudatlanoknak és engedetleneknek örö-
melt taníttjuk az Urnak utait, hogy az bünösök Isten-
hez meg térjenek, Pál 5 t. szüntelen elmánkben for-
g tván Istennek ama dr ga igéretit, Dan. 12. 3. A'
bolcsok, fennlenc mint az égnék fényessége: és az k k
sokakat az igazságra visznek, mik nt a' csillagok örök-
hon és öröklé.

4. Ha serényen tusakodunk a' szenteknek edgy-
szer adatott hitért, Jud v. 3. és harcolunk az hamis
tudományú ereinekek ellen, kik az mennyei tuda-
mánnak igazságát meg vesztegetni, és az Christus
Országát rontani igyekeznek.

5. Ha szüntelen könyörgünk, hogy az Isten bo-
rasáson munkásokat az ő aratásában és folyjon az ő be-
szede
Dd

szede, és dicsoutessék, Math. 9. 38. 2. Thest. I. 3. 1.
és hogy valakik a' Chrístus Orszaga és dicsősége
ellen tuskodnak, vezízenek el, ha meg térhetetlenek.

III. Hogy KÖZÖTTÜNK légyen ez Király, im ezek
az *első* szók.

I. Az ő Országából, az ő Anyaszentegyházának
társaságából, se hitűn-re, se vallásún-ra nézve, se
életűn-nek gyakorlására nézve, ki ne mennyünk:
mert ott van mindenkoron; Apocal. 2. v. 1. Matth.
28. 20.

II. A' mitől iszonyodik, és a' miért el távozik;
útallyuk és kerülylünk, tudnunk a' bűnőket.

III. Elédezzünk neki, hogy mikor vétkezünk-
is ne hadgyon el; *ne veszen el a' magáról*, Plal. 51. 13.

IV. H A S Z O N

Vigasztalás, Valakik ez meg-mondott dolgokból
gyakorolják magokit, vigasztalások nagy vagyon:
Ne félljenek hogy a' tudatlanságnak letétsége el-
foglallja őket, mert a' Király Chrístus benn igéjével
Szent Lelke által igazgattya őket, általa nazzza mindé
elleneségei ellen, s' a' azokon hathatós győzdelmet
áldozatok, és fok lelki harcok s' tuskodások után
a' hatalmas, odó Anyaszentegyházának seregében bé-
vini őket, holott az győzdelmeseknek *enné ad az*
életnek fájánát gyümölcsében, mely vagyon az Isten
Páricsóninánk üzegette, Apoc. 2. 7. Ugy légyen!
Fővel Uram Jésus! Amen, Apoc. 22. v. 20.

A' TANUSAGOKNAK LAJISTROMA.

I. Jollehet a' bölcs és hatalmas Isten, mind
maga meg cselekedhette volna, s' mind Sz. Angya-
li által végben vihette volna; mindazonáltal *rend-*
ferint halandó emberek szolgálattya által jelentette-
ki akarattya az embereknek.

II. Csak a' az az igaz, valóságos Egyházi szolgáló
és tanító, kik Istentől bocsáttatnak az Isten belzé-
dence ki-hirdetésére.

III. M g az Istennek igaz ísméretin kívül valo, és
csak a' természetnek világával meg-ajándékozott
pogányokban-is utallya s' meg-is bünteti Isten a'
bünt, gonoszságot.

IV. Valamely népnek romlásán az Istennek aka-
rattya meg-nyugtá, lehetetlen annac eps gben meg
állani, ha mind e' világ annac mellette volna is.

V. Akartnelly nagy fűső fenyefsége, virágzo
állapattya legyen is valamely nemzets gnek; de az
mindenkor változó alavagyon vettette, és meg-
aláztattatul s' vébedelemtül tellyességgel nem baba-
dos.

VI. Alig találatik emberben egy bűn, melyet
inkább utálna Isten, mint a' kevelységet.

VII. Midőn Isten valamely népet meg-akart ün-
tetni, semminémű erős helyek az Isten büntetgetetel
nem fordíthatták.

A' TANUSAGOKNAK

VIII. Ez világi gazdagságok is, az Istennek igaz ostromozásának idején, meg nem óltalmazhatták embert.

IX. Valamely népet Isten el akar pusztítani, ha szentalantá na kodik az, az ő frigyes-társainak hüségéhez, erejekhez, sokaságokhoz.

X. Nem nek az Istennek, a' magok bölcseségéből bizakodókat minden ertelemtől úgy meg-tortani, hogy az ő óltalmokra sükkéges tanácsokozások tellyességgel el fogdgyon, és mint egy e. telenek semmihez ne tudgyanak nyulni.

XI. Az magok erejében bizakodókat gyakorta Isten oly hathatósan meg-rettenti, hogy magok óltalmára csak alkalmatlanok legyenek.

XII. Az ártatlanok ellen tett kegyetlenkedést Isten keményen meg-bünteti.

XIII. Az pénitencia tartatlan bünösökhöz közel vagon az Isten büntetések napja.

XIV. Mivel hogy Ilté az ő kedves népét is a' bünért ostromo as nélkül nem hadgya, sőt azon kezdi el a' fanyargatást; minden bizonynyal tehát az Isteneknek re-is az ő idejében el-hozza az ő kemény büntetést.

XV. Midőn az Isten Anyaszentegyházának nyomorusága annyira meg-nevelkedik, hogy azoktól tellyességgel el-nyomattatni lattatik, akkor nagy kétséggel meg-jelenik Isten az Őveinek meg-fabardítására.

XVI. Nincsen, nem is lehet, sőt nem is gondol-
tathat.

L A P I S T R O M A.

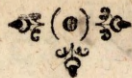
rathatik rettenetesebben rohogó tűz, mint a' bünbő gyönyörködve élő gonosok ellen sebesen lángoló Isten haragjának meg-emegető tüze.

XVII. Az Ur Istennek nagy jó-téteménye ez az ő nepe'hez, midőn nem csak ellenségeinek kezéből szabadítja meg őket, hanem ellenségeken is győzedelmet ad nekik; sőt még azoknak határokat is az ő birodalmokban adgya.

XVIII. A' Profétálok nac kezdete, ha fíntén testi dologrul lattatik is tollani; de azoknac utollya és vegezete lelki dologrul, és a' Christus országárol tanit.

XIX. Jollehet a' Profétálok az ő Testamentomban lettenek, és az Sido Anyaszentegyháznak adattinak; de ez mai napon is, sőt mind világ végezetig, az Új Testamentomi Anyaszentegyháznak is vigatalására tartoznac.

XX. Az Anyaszentegyház nac igazgattatása, oltalmaztatása, tökéletes szabadulása, és minden ellenség in való tellyes győzödelme, a' Jésus Christus által vagon.

K Ö V E T K E Z N E K

Egynéhány

Mind *közinséges*, mind *Magános* alkal-
matóságokra való

ELMELKEDESEK:

Melleyeket is

A' Profétáknak és Apostaloknak funda-
mentomán fel-építve, nem emberi böl-
cseségnek hitező beszédével, hanem
lelki erőnek meg-mutatásával
prédikállott,

Estisza Atyafiui szeretetből örök emle-
kezetre, ajánlott

[Handwritten signature]

Az

Tiszteletes, Tudos és Kegyes

F E R J F I A K N A K,

T. SZOMODI JANOS Uramnak,
Nefzmélyi Lelki Páfztornak.

T. KÖRMENDI GYÖRGY Urá-
nak, *Fűzes Gyarmati Tanitónak és*
Seniornak.

T. UJVARI JANOS Uramnak,
Mező Örsi Prédikátornak.

T. SZENT-PETERI MARTON
Uramnak, *Hetényi Lelki Tanitónak.*

T. SZODOI ANDRAS Uramnak,
Sároi Egy-házi ör-állonak.

Ez előtt *Rabságában* szenyvedő Társai-
nak; mostan s'ez után pedig kívá-
natos Attyafiainak.

CSUZI C. JAKAB.

EL SÖ PREDIKACIO.

TEXTUS: *Eſár. 9. v. 6.*

Bűnnek Szegylene.

Kiesoda, és minémű alkalmatoisággal mondotta ez űokat, lálluk. Fel. 1. A c Lévi nemzetébűl való leg első Fő- Paptűl Arontűl űarina ott Serajának fia *Eſdrás*, mas negven *Jofedek* 1. Chron. 6. 15. bűlestörvény tudó a Moics törvényében, Eſd. 7. 6.

Fel. 2. Ez fő: nak alkalmatoisága meg vagyon írva, Eſdr. 9. v. 1. 5.

S U M M A.

Ez igékben *ſummaſerint* az egész népnek képében, Vallatt téren az bűnűkrűl *Eſdrás*, mellyekkel az nép mind elötte s mind utanna a Babillóniai fogűágnak, hűlű adatlánűl bo: ontotta Istenet, az ő nyilvűn való tilalmazása ellen, Exod. 34. v. 16. Deut. 7. 3.

R E S Z E K.

Réſenként itt két dolog vagyon.

I. A' űgyen- vallott bűnűnec orca pirulása, űgyalázattya: *űgyenlem és általlom &c.*

II. Ez űgyennec oka s-fundamentoma: *mert a' mi alnokságink &c.*

M A G Y A R A Z A T.

K E R D. 1. *Kinek téſen vallást Eſdrás a' bűnűkrűl?* Fel. Egyedűl Istennek, *En Iſtenem, en Iſtenem &c.*

Mert ugyan is, csak annac kell vallást tennűnk a' bűnűrűl, a' kinek felleges műltűsága, űent akarattya és tűkűl-

EL MEL KE DE SE K 212

tűl: elletes törvénye ellen vagyon az bűn; Imu: r pedig csak egyedűl Istennek műltűsága, akarattya s törvennye ellen vagyon az bűn, Pſal. 51. 6. Rom. 2. 23. *Peccatum eſt anomia, ille-galitas: a' bűn törvény telenſeg,* 1. Joh. 3. 4. Egy pedig az törvény adó, *ki meg tarthat es el-veſtethet,* tudni illik, az Iſten Jac. 4. 17.

* * A' ki meg bocsáthattya s meg is bocsáttya a' bűnt valűsággal, annak kell vallást tennűnk a' bűnrűl. Illyen pedig csak egyedűl az Ur Iſten. Maga mondgya: Eſa. 43. 25. Daniel bizonyittya, Dan 9. 9. még a' *Phariſeuſok* is így tartották, Marc. 2. v. 1. --- 7

2. **K E R D.** *Miképpen téſen vallást?* Fel. űgyennel es orca-pirulástal. *űgyenlem és általlom,* avagy, ugyan el- *pirulok belű.*

A' *űgyen* űomorűságnak vagy bánatnak ollyan indulatya, mely űerint itellyűk magunkat műltatlanok nak, annak cselekedetire a' mit űgyenlűnk; s' edgyűzet s' mind azon dolgot az mi tűſtűnk hű, hivatalunkhoz s' állapatunkhoz műltatlannak s' illetlennek alittyuk: mivelhogy az a' dolog ektelen, rűt, és gyalázatos.

A' *Pirulás* avagy természet űzerint való, *Naturalis*, ekképpen David *piros* vala, 1. Sam. 16. 12. avagy *Moralis*, Erűleſtre tartozó: itt erűl van emlekezet; mely jelenti a' bűnűn való banatot, és a' bűnnek utalását, Ezech. 43. 10. 11.

3. **K E R D.** *Micsoda külsű jellelmutattya, hogy nem csak űineſſen és tetteten keppen, hanem ugyan űineſſen*
E c v e ſ ſ e n

*veszen és valósággal bűnyleni a' bűnt? Fel. Mert fze-
méitis, avagy orczáját áltailya fel emelni.*

Embernek fel-nezése, orczájának és szemeinek
fel emelése, örömeinek, bizodalomnak s' reménfeg-
nek jele, Luc. 21. 28. Esth. 3. Ellenben, midőn em-
ber fel sem meri vetni szemeit, bánatnak, felelem-
nec és szegyennek jele, Luc. 18. v. 13.

II. R E S Z.

K E R D. *Okas fundamentoma ez szegyenlésnek
mi lehet?*

Fel. I. Mert a' mi álnokságink fellyűl halladtak
a' mi fejünk felett: az az, meg -számlálhatatlanoc és
fokak. Plal. 38. 5.

II. Mert a' mi vétkeink mind az égig nevelked-
tettek, az az, felette igen nehezek és utálatosak; nem
csak azért hogy te Isten azokat látod. Hebr. 4. 13.
Hanem az önnön tulajdon természetekben-is. Ha-
sonlóképpen a' Samariabélieknek az Juda ellen valo
busulása az égig fel-hatott, az az, felette igen rette-
netes és utálatos volt. 2. Chron. 28. 9.

T A N U S A G.

*Valaki Istennek kedvében lenni, és Istenhez való i-
gaz meg téréset meg akarja bizonyítani, sükséges kép-
pen kell annak a' bűnt szegyenleni.*

Ez Tudományac igalságát erősti *Esfdrás* példá-
ja, itt az Leczkiben. Ilmét Daniele, Dan. 9. 7. 8.
Efraim nemzetsége-is. Jer. 31. 19. Az Sidokbul és
pogányokbul fzedegettetett Anyaszentegyháza-
is. Ezech. 16. 61. 62. 63.

O K A I.

I. *Mert minden bűn az ő faját természetű ferinc-
rűt, merő azon szegyen es gyalázat: melyhez képest
ugyan szegyennek es gyalázata mondatic, Jer. 3. v.
24. 25. Innét vagyon, hogy még mikor bűn nem
völt, szegyen sem völt: mert noha Adam es Eva me-
zítelenek vóltanac az eset előtt, de nem szegyenlik va-
la, Gen. 2. 25.*

II. *Mert minden bűn az ő tulajdon természetibé
merő azon bolondság, Prov. 15. 21. A' bolondság
öröme vagy az estelennek. Ere nézve a' lűben
gyönyörködve élő emberc, bolondoknak mondat-
nac, Jer. 4. v. 22. Matth. 7. 26.*

A' bűnben s' bűnnec élő ember valósággal bo-
lond:

I. *Mert nem hiszi tökéletesen, hogy volna a' bűnt
látó, utáló s' meg büntető Isten, Plal. 14. 1. és 94.
v. 2. -- II.*

2. *Mert nem tudja miért él: kellée élni mérték-
letesen, igazán, és bentsül, Tit. 2. 12. ő pedig él tob-
zódásban, hamisságban, Istentelenségben, &c.*

3. *Mert inkább fél az emberektől, mint sem Isten-
től, Urunk tilalmazása ellen, Matth. 10. 28. Fél az
emberek előtt bűnt tenni, de nem Isten előtt*

4. *Mert ő maga gyujtja fel magára a' Gchenná-
nak tüzet, Rom. 2. 3. Mint midőn az erdőllő, a' ma-
ga lábai alatt valo ágat vágja s-le esik.*

III. *Mert valakik minden szegyen nélkül a' bűnt
cselekedik, azokra haragzik az Isten, és kemény bűn-
tete-*

215 **E L M E L K E D E S E K:**
teteleket bocsát re-jok. Sophon. 3. 5 Jer. 6. 15. és
8. 9. 10.

H A S Z N A I.

I. *Okirat* I. Valakik a' bünt nem szégyenlik igen nyomóúrságos és veszedelmes állapotban vannak; mert nem kedvesse Isten előtt, s-igazán nem is tértek meg-Istenhez. II. *Héjabai* dicsekednek az Isten hozzájuk való kedvével és az meg-tereddél, valakik a' bünt nem szégyenlik. III. *A' bűn gyűlöletnek* valóságos jele, a' bűnnek igaz szégyenléle.

II. *Feddő* Vétkeznek azok felette igen,

1. Kik a' bünt nem szégyenlik, *peld. ok.*

a. A' kik szabadon, minden meg-tartóztatás nélkül, nyilván, és másoknak meg botránkoztatásával vétkeznek: Illyenek a' szitkozódók, r. szégek, himis esküvők, trágárok, Jer. 8. 12.

b. A' kik valaha meg cselekedet gonofságokat, meg a' titkolokat is örömmel, gyönyörűséggel, és kedvvel hirdetik, Prov. 2. 14.

c. Kik az Isten felőket kegyes életékert csufolják nevetik. *Berez sem ember*, úgy mond.

d. Kik az jóra való Intéseket meg-vetik; az Intő szemelyekre az jó intésért haragudznak, és azokat el-lenezve gyűlölik, Pál 35. 12.

e. Kik a' bűnőket kicsinyítik, mentegetik, palástolják: A' részegzet jó kedvűnek; a' trágárt nyájasnak; a' főlvényt takarékosnak; a' vesztegetőt bártóságolnak; a' szitkozódót esküvőt *Udvani s' asztali* embernek; a' kevélyt magát reá tartónak, *Éc.* mondgyák.

f. A'

E L M E L K E D E S E K: 216

f. A' kik másokat bűnre gerjesztenek s' erőltetnek. Illyenek a' rothatt bebedő nyáladék, trágárok, Eph. 4. 29 a' veszedők, a' boritalra kénfiritők, Hab. 2. 15. cizra ruhákban, tánczban bujálkodók.

* II. Kik a' jót szégyenlik: *peld. ok.* Eneklelni az Templomban: Chatechismust tanulni: othon Bibliát, Praxist, olvasni, jámborokkal társalkodni: másokat tanítani: az egyes pohárt meg-nem inni: nem tudni tánczolni, *Éc.*

III. *Intő hason.* Arra intettek kerestvének, a' bűnnek szégyenlése legyen erőltet meg gyökerezet bennetek.

K E R D. *Micsoda* Eők özők által vihetjük az *véghez*? Fel. Im ezek által.

1. Gondollyátok-meg a' bűnőknek mind undocságát, s mind veszedelmes, káros voltát. A' bűn testnek s' léleknek tisztátalansága, 2. Cor. 7. 1. Az Isten képenek ékességet el-törli emberben, és az Ördögnek rut abrázattyában öltözteti embert, Isten özőt s mi özőttünk hasonlított, fakadt tere, Efa. 59. 2

2. Gondollyátok-meg három rendb. li állapotokat 1. Szentségben s-ártatlanságban teremtet Isten. 2. Az Ur Christus vére által meg-váltatván, Isten fiaivá lettetek. 3. Jövendőben az Örk dicsőségnek örökösü lőtetek. Szégyen tehát illy méltóságos állapotbelieknek, ha bűn bolygárává tesik magukat.

3. Gondollyátok-meg az Istennek bensőségét jelen voltát, Hab. 1. 13.

Ec3

4. A'

4. A' bűnnek még alkalmatosságát is bemecsen kerülytetek, 1. Thel. 5. 22.

5. Ne vlogalsatok a' bűnben, mindeniket edgyarant utálljátok.

6. Imádkozzatok a' Sz: Léleknek kegyelméért, Psalm: 19. 14. és 143. 10.

K E R D. Miből ismerhetni meg, hogy az bűnnek segyenlése valóságos és nem tetteles emberben?

1. Ha az, nem csak külső, hanem belső-is: hané csak oreczád pirul meg, hanem szíved is ugyan meg keseredik, Acl. 2. 37.

2. Ha nagy és mélységes.

3. Ha állandó, mindenkor s-nem hirtelen elenyésző.

4. Hanem csak a' bűnről, hanem az bűn ellen vagyoni: az az nem csak azt régyenled, hogy vétkezél, hanem ez után is büntetni segyenlel.

5. Ha a' bűnnek tselekedetiért, magadat is-utállod, Job. 42. 6. Ezech. 36. 31.

K E R D. A' bűn hogy segyenlyük kicsodák indíthatnak reá? Fel.

1. Mert Isten parancsolja, Ezech. 16. 14. & 36. 32.

2. Mert a' bűnnek semmi haszna nincsen, sőt csak vesedelem annak gyűmölse, Rom. 6. v. 21. 23.

IV. Vigasztaló. Valakikben gyökeret vert a' bűnnek segyenlése, lép vigasztalók vagyoni: Isten Lelkétől igazgattainak ez illyetének, azért Istennek fiai legin. 8. 14. Amen.

II. PRE.

T E X T U S. Ezech. 33. v. 30. 31. 32. 33.

Szinnutató Halgatóknak iukre.

Kicsoda, kinek, és mikor mondotta légyen e' bevédek, bűkséges előharobati megtudnotok.

Fel. 1. Volt az 1. Nevezetire nézve *Ezechiél*, az az, Istennek erőssége, avagy Istentől meg-erősített.

2. Nemzetére nézve Sidó, Buzinac fia, az Anya-szentegyháznak tagja. Ezech. 1. 3.

3. Tisztis' méltosága ferent Pap és Proféta egyfermind Cap. 2. v. 2. & 1. 3. 4. Allapattya ferent Babilioniában vitetett fogoly, Cap. 33. v. 21.

Fel. 2. Babilioniában, az Kébar folyó víz mellé, saját Királyokkal Joachinnal rabságra vitetett Sidóknak. 1. 2.

Fel. 3. A' rabságra vitetéseknék tizenkettődic estendejében, a' tizedik Holnapnak (melly a' Tebet) ötödik napján, c. 33. v. 21.

Summa ferint pedig ez igékben vagyoni Istennek a' Profétához való *parancsolatja*, hogy valóban megdorgálván a' Sidó népnek nagy kép-mutatását, az ő reájok bizonyosan következő *büntetést* nekik ki-jelencse.

Ket részek vannak itt. 1. Az Sidók kép-mutatásának meg-feddése, v. 30 31. 22. II. Azoknak büntetése v. 33.

Az első részben, két punctumok vadnak.

I. A' Profétának meg-izóllitása: *Embernek fa.*

2. Az Sídók képmutatásának ki-nyilatkoztatása részenként: *a' követ: c' ő síókban.*

M A G Y A R A Z A T.

K E R D. *Miért neve i Isten ily laporán (tudniillik 884zor) Ez chiel Profetát Einbernek fiának; holott Daniel Profetánakivul, Dan 8. 17. senkit a' Profeták között ez nevezettel nem illetet?*

Fel. Közönségesen azt felelhetnénk, mert az ő véghetetlen s' meg-vizsgálhatatlan bölcseségének ugy tetczet.

Mindazáltal magánosan boldván cselekedte Isten

I. A' Profetának *meg intésére*, hogy emberi romlandóságáról s' erőtelenségeről meg- emlekezvén az mennyei jelenésekkel s' látásokkal fel ne tuvalkodnék, 2 Cor. 12. 7.

II. A' Profetának *vigasztalására*, Mintha mondaná Isten: Tudom a' te erőtelenségedet, hogy gyarol ember lévén az Isteni méltoságnak tündöklő fényességét el nem szenvedheted: mindaz által, mely te igazán es terényen tisztedsz s' en meg-erősítlek tégedet: *mert az én erőm c' c* 2. Cor. 12. 9.

III. *Megkülömböztetésnek* okáért: mert a' Profetac az lelki látásoknak idejét or az Istennek Angyali közöt forgott, és vélek tollott, beírellet. *cap 1. et 40. ad fin.*

2. K E R D. *Miképpen mutatták meg kép mutatató voltokat a' Sídók?*

Fel. Sokképpen.

2. *A' te néped fiaj gyakran sólnak te feleled a' fa-*
lak

lak mellet, &c. az az, uczánként s' házánként dicsernek tégedet, hogy igen jól, tisztán és világosan hirdeted az Istennek befédet. v. 30.

II. *Es edgyik a' másikkal szól - fertelek el' érlek és hallyátok,* &c. v. 30. Az az, a' te tanítádnak halgarására egymást kényszeretik, és nagy serénységgel fokban gyűlnek hozzád, mintha ugyan én népeim volnának, és az igaz Anyafentegyháznak elő tagjai Ez bizonyosan volt. Lásd. c. 14. v. 1. & 20. v. 1.

III. *Hallyák a' te befédedet, de nem cselekefők azokat.* v. 31. Ezt kárhoztattya Jacob Apost. c. 1. v. 22.

IV. *Edefededen cselekeßnek az ő síajokkal.* az az: A' te tanítádnak gyönyörűségeknek esméric és vallác. v. 31. de ugyan el-nem szabadnac gonosb bündöktül, hanem az telhetetlenség után jár az ő sívek.

V. *Es imé te ő nékiek olyan vagy mint egy kedves ének,* mely gyönyörűséges notájú és süpen zengeder; *mert* &c. az az, Csufolnac alattomban tégedet, játéknac s' nevetségnek tartalac. Mert az Eneket nem csak dicséretire s' becsületile írjac valakinek, hanem néha gyalázattýára s' becsületlenségére is, Lásd. Job. 30. 9. Pál. 69. 13. Lam. 3. 14. 63. Ezt híjják Pasquillusnak. Ertelme azért ez: Noha ez nép látatic örömmel és buzgósággal halgatni a' te tanítádnak, de bizonynyal nem az Isten befédéhez való kegyes indulatból, hanem csak mulatságnac s' külső gyönyörködttetésnek okáért halgattýák azokat:

mert annac sem hitelt nem adnac, sem nem engedel-
méskednek.

II. RÉSNEK MAGYARAZATYA.

I. K E R D. *Mire mutat a' Profeta így szólván:*
De mikoron el jó az, mert imé el jó? *Fel.* Az 22-
dik verítől fogva az 29.-dikig nyilván meg jöven-
dölte a' Prof. ta, hogy a' kik a' Babilioniai fogságtul
meg-maradván hazájokban vannak, telylességgel el-
pusztulnac: alattomban jelentette volt azt is, hogy
a' fogságban lévők-is nem olly hamar szabadulnac-
meg, mint az hamis proféták ígérték volt, Jerem.
28. 29. capp. Ez két dolgokra czélozván áll így:
Imé el jó, az az: Bizonyosan, s' meg-csalhatatlanul
meg-lé en a' mit jövendőlőc.

2. K E R D. *Micsoda értelme ez soknak:* Ac-
kor tudgyák-meg, hogy proféta volt köztők? *Fel.*
Midőn ezek bétellyesednek, akkor el-hisíték s' meg-
tudgyátok, hogy én *Ezechiél* nem magamtul állottam
mint az hamis proféták, és az Istennek ítéletit
nem magam tetczéséből hirdettem ki; hanem bizo-
nyosan Istentől küldtettem, és az Istennek amaz igaz
mondo, s' hazudni nem tudó lelke által állottam,
mint az több igaz Profeták-is, 2. Petr. 1. 21.

T A N U S Á G.

*Vala ely nép, Nemzettség, Gyülekezet, az Isten-
nek prédicáltatott beszédét gyakran halgattya; és az
gyönyörűségesnek lenni állattya; annak hirdetőit (pré-
dicátorit) járallya, dícséri, cömendállya, de azomban
az Isten nevével prédicáltatott Beszédét engedelemmel*
nem

*nem fogadgya, s' cselekedettel nem követi, az Istennek
rettegetes büntetését (ha meg nem jobbul) semmikép-
pen el nem kerülheti.*

Peldák im a' Babilioniai fogságban való Sidók,
kik az Ezechiél tanítását halgattak Iserényen, a' Pro-
fétát dícsérték, de az Ur Istennek akarattját ugyan
nem cselekedték; azért valósággal meg érzettek az
Istennek tenyegetését. Ezent tanittya Urunc Chris-
tus, Matth. 7. 26. 27. *Jacab* Apostol-is, c. 1. v. 22.
Meg ne csalljátok magatokat! Ide hozhattuk. Matt.
7. 21. Rom. 2. 13.

O K A I.

1. *Mert az Isten iggének örömmel és gyakorta
való halgatása, ahoz való engedelmeség nélkül, né
egyéb, hanem undok kép mutatás: tudniillik olly bűn,
midőn valaki külső-képpent álli az Isten, de igaz
hittől, buzgó szeretettől, és valóságos meg-terestől
üres sível. Im már pedig a' kép-mutatás kárhoztatik,
Luc. 12. 1. *A' melly bölességg omnit fellyül vagyon
tista-tettetés nélkül való*, Jac. 3. 17. Utállja az Ur
az élnes és nem élnes ülteteket, Esai. 29. 13. Matth.
15. 7.*

II. *Mert az Isten beszédének csak halgatása, és né
cselekedete, csak külső köntőle a' keresztény em-
bernek. Az senteknek igaz ekefségek pedig belső*
1. Petr. 3. 3. 4. Psalm. 45. 14. *Micsoda az a' vont-
arany ruha?* Az Christus érdemében hitnek általa va-
ló meg-igazulás, Apoc. 19. 8. *A' tista hitbeli enge-
delmeség, valóságos öltözeti a' keresztény emb er-*

nek, melly belső. Az holt emberre, kiben természet szerint való melegség nincsen, meleg bellet ruhát adni, ha ontalan; Igy az *belső* engedelmeség nélkül, a' *külső* bűnes Isteni szolgálat ha ontalan.

III. *Mert* az munkálódó engedelmeség nélkül Halgatói az Isten befédének, önnön magokat a' Christus új Országában ő embereknek, a' Lelki országban testieknek, és a' Menynek országában, *tud. il.* a' vitézkedő Anyafentegyházban Világiaknak lenni meg-mutatták: Az Isten országa pedig új és lelki embert kíván, 2. Cor. 5. 17. Rom. 8. 13.

HASZNAI.

I. *Oktatás.* Ha az igének csak halgatói, de nem cselekedői vétkeznek: mit kell tehát azok felől mondani (1) a' kik ritkán, unalommal, álommal, kedvetlen, elméjeknek ide s' tova nyargalodásával halgatták az Isten befédet. (2) kik az Isten igéjének igaz hirdetőit, azoknak fáradságos munkáit nem becsülik, őket ocsárolják, gyalázzák, és az ő bűöságokra vak merő-keppen engedetlenkednek? Csak ezt mondhattuk; Mivel ez illetének még az kep-mutatóknál is alább valók; mert csak azt az külső dolgot sem visük végben, mellyet a' kep-mutatók cselekednek, azért méltatlanok ez ilyenek meg az keresztyén névre is.

Mondás. Hiszem ezek is meg kerestek edtenek a' Christus nevében?

1. *Fel.* Öltözzék fel tehát a' Christust hit által, Gal. 3. 27. Ez pedig nem lehet az Isten igéje halgat-

ELMELKEDESEK: 224
tása nélkül, Rom. 10. v. 14. 17. Fel. 2. Ha az Christustul keresztyéneknek akarnak nevezetni, az Christus tanítványinak igaz czimereit hordozzák magokon, *tud. illik*, a' Christus tudományában való állhatatosságot, és az jó cselekedeteknek gyakorlását, Johan. 8. 31. & 15. 8.

II. HASZNA.

Feddés. Méltók dorgáltatásra azok, kik az Istennek prédikáltatott befédet halgatták, annak hirdetés-ben ha bűveket nem is, de fűlöket gyönyörködtek, azonban ugyan nem cselekedtek az Istennek kijelentett akarattát, hanem saját testi indulatokat, gonosz gondolattokat, és vébet kívánságokat követik, mellyek nem csak ha ontalanok, hanem ugyan vea edelmessék: *Méreg és urom termő gyökér* vagy on ezeknek bűvekben, Deut. 29. 18. Nem az Isten igéjében, hanem annak csak hangjában, zengésében gyönyörködnek ezek; Jaj néktek! mert *engedetlen nepek, hazug fiak, kik nem akarják cselekedni az Urnak törvényét*, Esai. 30. 8. Illyenek valának régen a' Sidók, mind hazájokban, Jer. 44. 16. s' mind a' fogságban, holott az ő nagy égedetlenségekkel, *bálványokat emeltek fel az ő bűvekben, és az ő álnokságoknak botrányozásait verték elejekben*, Ezech. 14. 3. Illyen mind e' mai napig, ez mi meg-átalkodott Magyar Nemzetünk. Oh keserves fájdalom! Nem csak Jeremiásnae mondott a' Sidók: *Fertek el, és verünk meg ötet nyelvel, és ne halgassunk az ő szavara*. Jer. 18. 18. Hanem a' mai Predicatoroknak is mondgyak a' Magyarok:

Jer nyomjuk el ötet, ne predicállyon bár minémünk oltlyar, mellyet mi nem kívánunk. &c. Lelketek ismereti tegye ítéletet és bizonságot mit akar Isten *Esaíasnal* 1. 22. v. 12. 13. és ha nem ez mostani állapototokra tartozikél. Mire való tehát az fok tobzodás, éjjeli ki-altozás, éktelen sitkozodás, dudálás, hegedülés, tánczolás, és több undokság? Ezé az Isten beéde hirdetésének gyümölcse? ezé a' keresztényeni engedelmesseg? *Ember! meg-mondotta tenéd az Isten, mi legyen a' te &c. Mich.* 6. 8. Lászlád azért mit cselekedél, *akar halljad s' fogadgyad az Isten beédedét, akar ne halljad,* de semmi keppen el-nem ragadhatod, *hogy az Isten Profetája volt közötied.* Ezech. 2. 5. Az Lelkipásztor veghez vitte tistit, *s' nem volt néma eb,* *Elaí.* 56. 10. *Meg-intette a' bűnösöket és maga lelket meg-mentette,* Ezech. 33. 9. dicsekedhetik is lelke ismeretinek bizonságával, hogy nagy *Istenes* belidségben és tisztaságban, *nem testi bölcseséggel, hanem Istennek kegyelmével forgolodott közötietek.* 2. Cor. 1. 12.

III. Intés. Ez tanúság nyomja bé melyen fiveitekben *Jacob* Apostolnak amaz intést, *cap.* 1. v. 21. 22. Hallyátok azért, fogadgyátok s' cselekedgyetek az Istennek beédedét. *Megláfsátok mi módon halgassátok!* Luc. 8. 18.

Ellyetek im ez **ESZKÓZÓKKE**L.

I. Mindeneknek előtte gondollyatok-meg, hogy *noha* bűnös ember az Predikáló, de a' mit hirdet *nem embernek, hanem Istennek beéde,* 1. Thefl. 2. 13. **Ha földi Királyodnak tartozol bávát fogadni:** 1. Petr.

2. 17. mennyivel inkább Istenednek, ki minden Királyoknak Királya, 1. Tim. 6. 15.

II. Az Isten ígéjének buzgó kívánságat gerjesztetek fel magatokban: melyre ínt Sz: Péter 1. *lev. réss.* 2. v. 2. Ez pedig hit általléken: egyeb-aránt az hallott ge külömben nem hasonl, hanem ha hittél mértelketik egybe, Hebr. 4. 2. Kivánode az örök életet? Az Isten ígéje *örök életnek beéde,* Joh. 6. 68. *mely meg-tarthattya a' ti lelkeiteket,* Jac. 1. 21.

III. Ez világi hatontalan gondokat és mértelketlen borgalmatofságokat tegyetek-le: mert nem egyebek ezek, hanem az Isten ígéjének magvát megfojtó tövissek, Matth. 13. 23. Csak Istennek igyekezzetek bologálni, Matth. 6. 24. Galat 5. 24.

IV. Ne tegyetek válogatást az Isten beédedben, egyenlő becsülettel s' engedelmesseggel vegyetek be a' törvént és az Evangéliomot, a' vigasztalásokat és fenyegetéseket, az Igéreteket és az Dorgalásokat &c. Senki ne mondgya: *Az mit akarok fogadni meg fogadom, a' mit nem akarok el-nulatom.* Mind Isten akarattya az ő Igéje, Jac. 2. 11. Azért légy kés mindenekben az Istennek engedelmessegére, 1. Sam. 3. 10.

V. Nem emberektől s' emberi büntetéstől való rettegésből, hanem Istenhez való féretetből s' tőle való futi félelemből legyetek engedelmessek az Isten beédehez, mint Dávid, Píalm. 119. 77.

VI. Midőn Isten meg akarja nyitni szívét annak megértésére, mellyet eddig nem tudál, ne fordicsad

el. Ha meg akarja nyitni füléidet az kedvesen való halgatásra, ne dugd bé füléidet, mint az áspis kigyó. Pál. 58 Söt könyörögj Lydiával. Act. 16. 14.

VII. Az Isten befedének bevetelére való engedelmesleged legyen áthatatos és nem félben szakadói: hogy te felőled is azt nemondgya Isten, az mit Judárol s' Efraimról mondott, Hos 6 4. Ne légy olyan mint az gyermekek, kik csak ideig örülnek az láng világosságnak. Joh. 5. 35. Fűs és ne faraggy el. Esai. 40. 31. s' mondgyad Dáviddal: *Meg-örizem a te törvényedet én Istenem, mindenkörön, és mind örökön örökhé.* Plal. 119. 44.

INDITÓ OKOK.

1. Mert míg a' világosság jelen vagy on bűkséges abban járatok: még íetetés is támadhat, Joh. 12. 35.

2. Mert az Isten ígéje, az léleknek eledele: ha ezzel nem él, ehivel hal meg, Jer. 15. 16.

3. Mert a' ki bé veszi az Istennek bizonyosság-tételét (mely az Ő ígéje) az valóban el-hitte, hogy az Isteni gaz légyen, Joh. 3. 33. Ellenben tehát, nem hiszi az Istent igaznak lenni, valaki az Ő befedet engedelemmel bé nem veszi.

4. Mert csak azok boldogok a' kik halgatták és megtartták az Istennek befedet, Luc. 11. 28. Apoc. 1. 3.

5. Mert csak azok fogadtatnak bé amaz örökhé való hajlekokban. Luc. 16. 9. kik az Isten befedet engedelemmel fogadgyák. A' ki idegen országokban bűdosik, az nagy kerített Városokban kü lömben bé nem

nem bocsáttatik, hanem ha tiszteltseges jámborsága, és dögletes betegségtől fires, egétsége felől bizóyság-tévő uti levelet, *passus*, mutathat. Így az szent Jerusálem városában (a' boldog menyörőgban) semmi tiltáttalan bé nem mehet, Apoc. 21. 27. valakinek *rudniüllik* ízivének tábláján fel nincs írva, hogy engedelemmel fogadta az Urnak parancsolait. Apoc. 22. v. 14. Amen.

III. PREDIKACIO.

TEXTUS. 2. Jöhan. v. 9.

Christus tudományában való Áthatatóság.

A' Mint hogy nehéz az természetű vesetséggel megromlott embert, az idvelséges igalságra megnyerni: Mert a' lelkes ember meg-nem foghattya, 1. Cor. 2. 14. Így felette igen nagy munka ötet az igalságnak utánban meg-tartani, mivelhogy csak kőnnyen az Ő el-fordult elméjének ösvényére vissza tántorodik. Méltán azért és bűkségesképpen inti az sz. János Apostol, amaz kegyelsséggel és jószágos cselekedetekkel Nemes, *Válastott Áßsonyt*, és az Ő fiait az Hitben való áthatatós igrá; kiknek igaz Hitek felől eléggé megbizonyosodott volt. Ket kiváltképpen való *Erőségekké* javallva s' commendálva pedig ez Áthatatóságot: mellyek közül az Elsoben megmutattya az igaz Hitre kötelező Parancsolatnak regisgét, mellyhez képest undoc és vesedelmes dolog volna valami új és bizonytalan tudományra hanyatlani. v. 4. 5. 6. A' másodikban jelenti, az régi igaz Hitnek

nek tudományát gonosz hamiságok al meg-vestegetnigyekező álnok Tanítóktul barmazható vebedelmeiket, kik ellen igen gondos börtalmatossággal fűksegés vigyázni v. 7. Ez kilenczedik versben pedig voltaképpen akarván el-hitetni azt, hogy nem elég akar kinek is csak valamennyire el-menni az igazságnac urában, hanem ha abban *mind végig meg-ismirad*, Uranc tanítása szerint, Matth. 10. 21. Rettenetes büntetéseket es fertelen nagy boldogtalanságokat té-ífel az Hittől el-bakadoknac, s' egy-fermind a' méznél édeslebb és hathatosb vigasztalással tellyes jutalmokru, és tellyes boldogságokru az igaz hitben állhatatosoknak bizonytságot tében *summasson*

Két *Részeket* jegezhetünk itt-meg külön-külön.

I. Az elsőben vagyon az Hittől el-bakadoknac büntetések, boldogtalanságoc.

II. A' másodikban boldog jutalmoc az Hitben állhatatosoknak.

Az első részben három czikkelyek vannac.

1. A' büntetésre méltó dolog: *Altal hágia el meg nem marad, &c.*

2. A' büntetés: *Istene annak nincs.*

3. A' büntetésre köteles személyek: *Valaki: ávagy Minden a' ki.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Micsoda a' Christus tudománya?*

Fel. A' Christus tudománya az Istennek igaz ismeretiről, tiszteletiről való hit és Vallás; melyet id-vezitő

vezítő Jესusunc maga élő nyelvel tanított, és az ő lelke által bolla bent Profétac, Evangéliták és Apostoloc írásban hattanac. Lásd-meg. Heb. 1. 1. Eph. 2. 20.

II. K E R D. *Mit tében által hágni és meg-nem maradni az Christus tudományában?* R. Nem azt, hogy rendetlen, törvénytelen, s gonosz, karhatozó, s' másokatis meg-botránkóztató cselekedettel, az Christus igaz tudományát, az Evangéliomi izent *Religiót* meg-rontani, moiskolni: mine műek azoc, kik vallyák hogy ismerik Istent, annac tudományát követic, de cselekedettel tagadgák, mivel hogy utálatosoc, hitelenk. Tit. 1. 16. Noha ez is felette nagy véték: mert nem elég mondani azt, *Uram! Uram!* hanem kell cselekedni az Ur Istének akarattat. Matth. 7. 21. Hanem *meg-nem maradni az Christus tudományában*, jedzi az igaz Evangéliomi vallattul való el-pártolást, az idvétség igaz utánac el-hagyását, és a' Balánnac az Bofor fianak uta követését, az hamis tudománynac bévétele, az Apostol tanítása izent. 2. Petr. 2. 15.

III. K E R D. *Mit tében ez:* Istene annak nincs? R. Két képpen mondatik hogy valakinek vagyon Istene 1. közönségesképpen a' teremtsére es gond-viselésre nézve, mely szerint minnyájan *öbenne* élünk &c. Act. 17. 28. *mert ő ad mindeneknek életet* v. 25. Ez nem idvésséges magában, mivel hogy *őz* minden teremtet állatokkal; Erről szól Dávid, Psál. 36. 7. & 145. 9. & 147. 9. 2. Magánosan es ki-

vált keppen való módon, az idvezítő kegyelemnek közlésére nézve, mely érint az hívek az igaz hit és bencség által magokat el készítik, hogy legyenek Istennek Temploma, melyben lakozik az Isten, Lald. 1. Cor. 3. 16. & 6. 29. & 2. Cor. 6. 16.

Az első mód érint meg az Hittől fakadtaknak is még a sűlt pogányoknak is vagyon Istenek, i. e. Teremtőjük s gond-vifelejők és jövendőben meg ítéltő igaz bírójok: *Matth. 23. 17. 2. Cor. 5. 10.*

A' második mód érint ő nékik nincsen Istenek mert az Istenek idvezítő kegyelmétől, az igaz hittől, bencsegtől üreslek. *Matth. 23. 17. 2. Cor. 5. 10.*

IV. K E R D. Kicsodák ilyen boldogtalanok? R. Mindenek valakik meg nem maradnak az Christus tudományában; akar Tanítók akar Tanúlok legyenek, akar Férfiak, akar Asszonyok, akar Vének, akar Ifjak, gazdagok, begények, &c. &c.

In 2da. parte hæc sunt puncta. 1. Jutalomra méltó boldog állapot. *Meg marad a' Christus tudományában.* 2. A' jutalom: *Az mind az Atya mind a' Fiú.* 3. A' semélye *A' ki &c.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. Mitérsen a' Christus tudományában meg, maradni? Fel. Ezt tési: Az Istennek igaz isméréstirül, benc tiszteletirül és az idveségnek tökéletes uttvárul való Evangéliomi tudománt himni, arról vallást tenni, abban alhatatosan végiglen megmaradni, és annak kívánsága benc tiszteletirül és kegyesen éni. Ugyan is nem elég hogy valakinek igaz tudomán-

*Joh 10 27 28 Matth 10 32 33
Matth 10 32 Hebr 12 14. v. 12*

dománya legyen, s azonban gonosbúl, istentelenül élyen: mert az igaz tudomány az benc élettel edg út idvesleges. Így tanít David Psal. 37. 3. Christus Marc. 1. 15. Pál. 2. Tim. 1. 13. Egyeb-aránt a' mint az hamis tudomány el kárhoztat: úgy ellenben az benc életnek gyakorlásátul üres igaz vallás senkic nem idvezít. Az igaz vallású ember gonos életéért el kárhozik: az hamis vallású és gonos életü pedig mind a' kettőjért.

II. K E R D. Holott az Christus tudománya abban áll, hogy hidgyunk az Atyában, Fiúban, és Szent Lélekben. Matth. 28. 19. *mi lehet oka, hogy itt az Szent Lélekről nem téves emlékezetet az Apostol?*

Fel. Elégseges volt említeni az Atyát és a Fiút: Mert az kikben az Atya és Fiú lakozik, az Szent Lélek által lakozik: melyhez képest mondatik kegyelemnek Lelkének, Hebr. 10. 29. Isten és Christus Lelkének, Rom. 8. 9. Gal. 4. 6. Azért az Atyának és Fiúnak az hívekben kegyelem érint való létele, az Szent Léleknek is vélek való közöltetést fel-téti s magában foglallya, Vide 2. Cor. 13. v. 13.

T A N U S Á G.

Az Christus tudományában, az Evangéliomi igaz vallásban való allandóság, az Istennek kegyelem érint az hívekben való lakozásának bizonyos jele és pecsété.

Text. Lald, Johan. 14. 23. 1. Joh. 2. 24. Mit hallottanak vala eleitül fogva? A' Christushnak tudományát. Ide tartozik Col. 2. v. 5-8.

I. R A T I O.

Gg 3

Mere

Mert az hívekben kegyelem berint lakozó Istennek munkái között, egy nevezetes munka az jó Ertelemnek s' lelki bölcseségnek adása; melynek világossága olly hathatósan el foglallja embert, hogy állandóvá tételsek az meg-értett s' meg-tanult igaz tudományban. Lucidè in hanc rem Johan. 1. Epist. c. 2. v. 27. Sic Psal. 119. 33. et 102.

2. R A T I O.

Mert az kikben Isten kegyelme berint lakozván, az igaságnak ismértire jutnac, ugy meg-értetie azt, hogy az ellen nem tulajdonnac. 2. Cor. 13. v. 8. h. e. Data est nobis hæc gratia ut veritatem tueamur, non ut evertamus. Adarott minekinc e' kegyelem, hogy az igaságot oltalmazsuc, nem hogy el-fordítsuc.

Antequam usus Documenti tractaremus, expedienda est hæc Quæstio.

K E R D. Holott sokféle vallások vadnak e' világban, miképpen ismerhetem meg, mellyik legyen az igaz vallás, melyben való állandóság jele az Isten kegyelme berint való bennem lakozásának?

Fel. Igaz vallás az, melly az Istennek bent befédén fundáltatott, és csak abból véki az hiend és cselekedendő dolgoknak tudományat. Vide Eph. 1. 13. & 2. v. 20.

Ellenv. Lám mindenféle vallások az bent írást forgatták és állatták az hiend és cselekedendő dolgoknak meg-mutatására.

Fel. Vagyon ollyan vallás, melly az emberi téteményeket helyebb becsüli az bent írásnál.

Fel. 2.

Fel. 2. Csak tettetéséppen ragaszkodnac az hamis vallások az bent íráshoz; az igaz vallás pedig voltaképpen. Amazok magok veszedelmére értekezik. 2. Petr. 3. 16. Ez pedig illyen igazságokat allat felőle.

a. Hogy az bent írás elég világos az *Religionak* dolgaiban. Prov. 6. 23. 2. Petr. 1. 9.

b. Hogy az bent írás nem tsak az nagy tudományoknak, hanem meg az edgyűgyűknek is tündöklő és világos. Psal. 119. 130.

c. Hogy az bent írás tökéletesen tanítva az hiend és cselekedendő dolgokat; 2. Tim. 3. v. 15. 16. 17.

2. Igaz vallás az, mellyet e' világ üldöz, Joh. 15. 18. 19. és 16. 1. 2. 3.

3. Igaz vallás az, melly az Testnek s- vérnek nem kedvező, hanem annak ellensege. Ha azt kívánja, hogy Matth. 5. 29. 30. az az, leg bérlemetiebb büneidet is el-hadgyad.

4. Igaz vallás az, mellyet nagyobb réfre az bégények, és nem az méltóságos rendek követnek, Math. 11. 5. 1. Cor. 1. 26-29. Illyen pedig egyedül az mi Evangéliomi, Apostoli, Reformata Vallásunk; mellyet edgy csalhatatlan erősséggel mutatók s' állatok-meg.

A' Christus tudománya minden kétség nélkül igaz. Az Evangeli. Reform. tudomány pedig Christus tudománya. azért &c. Velsük össze azért az Christus tudományat az *Reformata Religioval*.

1. Christus tudománya ez: *Senki nem jöhet az Atyához,*

gyához, hanem én általam. Joh. 14. 6. Egvedül való közben jaronak mondgya magát. Így az Christuson kívül több közben jaroit nem esmer az Reform. vallás 1. Tim. 2. 5.

2. Christus tanitása szerint, *Az Hű igazit s' tart meg.* Matth. 9. 22. Nem az jó cselekedetek érdemlik hát az meg igazulást és idvességet. Ezenttanitgya az Reformata vallás is.

3. Christus tudománya ez: *A' te Uradat Istenedet imádgad s' csak egyedül ő neki szolgálj.* Matth. 4. 10. Nem engedi az teremtetett állatok imádását. Ezé nyomon jár az Reformata vallás is.

4. A' gonos kívánságot nagy bűnnek tartotta Christus Urunk. Matth. 5. 28. Az Reformata vallás is meg-edgycz ezzel.

H A S Z N A I.

1. *Rettentés.* Jaj azoknac, kik ez igaz vallásban tántorgók, álhatatlanok, minéműek az világnak hunyorító, időnek szolgáló emberek, kik vagy felelőtlenül viseltetvén, avagy az benvedést el-únván, vagy világi méltóságra vágyakodván, igaz tudományokat el hadgyák, 2. Petr. 2. 21. 22.

2. *Intés.* Maradgyunk-meg mind halálig ebben az Christus igaz vallásban. *Indícsón erre:* 1. Mert soha veszedelmesb nvavalyban ember nem eshetik, mint midőn igaz vallását el-hadgya, Ez illyeténnek elméje el fordúl Rom. 1. 18. Létki íméreti megfertőztetik. Tit. 1. 15. Ketelkedővételertik s-vegre kecségben esik. 2. Mert valaki igaz Religióját el-had-

hadgya és más hamis tudományhoz ragaszkodik, ezzel meg-bizonyította, hogy nem Istentől tanított volt, es hogy az idvezítő kegyelemben részt nem vett volt.

3. Mert csak az álhatatófok lehetnek bizonyossak tőkélletes meg benteletetek felől, Col. 1. 22. 23.

Nem mi rajtunc áll az, hogy mind végiglen vallunkat meg-tartsuc, hanem

1. Az Istennek habados szerelmén, ki magátul indult arra, hogy minket az örök életre és álhatatóságra rendelne. 1. Cor. 15. 10.

2. Az Istennek mindenható erején, melly által tartatunc az tántoródástul. 1. Petr. 1. v. 5. Azért bűksegsek az esközök.

I. *Medium.* 1. Az Isten bebedének forgalmatos tanulása. Ez igen bűksegés: Mert ennélkül idvesség íméretet, s' igaz hitet ember nem berezhet. Jer. 3. 15. Rom. 10. 17. Ennélkül ember hamar meg-csalatik és tévelygésre vetemedic, Eph. 4. 14.

II. *Medium.* Az Ur vacsorájával igaz hittel gyakorta ellyűnc: mert ez által erősödik meg mind az Urral s' mind az bentekekkel való edgyesülésűnc. 1. Cor. 10. 16. 17.

III. *Medium.* Az igének nem csak hallói, hanem cselekedői legyűnc. Jac. 2. 22. - 24.

IV. *Medium.* Az buzgo könyörgésben foglalatoslag legyűnc. Joh. 16. 23.

V. *Medium.* A' kegyes és igaz vallásban buzgó emberekkel örömeit társalkodgyunc. *A' ki jár a'*

Hh

böl-

bolcsekkel, &c. Prov. 13. 20. Társa vagyok én mind azoknak, kik tégedet félnek. &c. Psal. 119. 63.

3. *Vigasztalás.* A' ki álhatalatos igaz vallásában, vagy onn annac kegyelmes Istenre, és ha végig megmarad, lehen is Örök elete. Matth. 10. 22. Amen.

IV. *P R E D I K Á C I O.*

T E X T U S: Jerem 4. v. 14.

Gonosz gondolatoknak haszontalansága.

Utálatosflak az Urnak a' gonósnak gondolati; Prov. 15. 26. s' gyűlöli az Ur az elmét melly forralálnok gondolatokat, Prov. 6. 18. minek-okáért láttatlanú nem teszi, hanem meg-feddi, mint az Írástúdokban, Matth. 9. 4. és az Jerusálemiekben, Jer. 4. 14.

Holott *summa* szerint az Jeremias Prof. inti a' Jerusálemieket, és hathatos bizonyosság-tétellel, (*protestatio*val) meg-győzi őket, az ő benne levő fok gonosz gondolatokról.

Két *részek* vannak itt: I. Penitentiára való intézés. II. A' gonosz gondolatok ellen való bizonyosság-tétel.

I. *R E S Z* Magyarázattya.

I. *K E R D.* *Kicsoda itt az intéző személy?*

Fel. Jeremiás Prof. Benjamin földén Anathot városban lakó Helkiás Papnak fia, Jer. 1. 1. kinek prófétai hivatalyárul bizonyosságot tett Isten, c. 1. v. 4. 5.

II. *K E R D.* *Kiket int? F. Jerusálemnek lakosir, kik Istentől el-fakadván, idegen Isteneknek áldoz-*
tanak

tanac, és tulajdon kezek munkáját imádtac. Jer. 1. 16.

III. *K E R D.* *Mire inti? Fel. Hogy szívüket meg-tisztítsák a' gonofságtól: az az, bűnököt el-hagyván Istenhez térjenek, és bent életet éllyenek, mint Elai. 1. 16. 17.*

IV. *K E R D.* *Mi végre inti? Fel. Hogy megtartassanak: az az, mind az idő berént való büntetést, s' mind az örök kárhozatott el-kerülhessék.*

Itt azt mondhatná valaki:

* Im az Isten arra inti a' Jerusálemieket, hogy *meg-tisztítsák szívüket a' gonofságtól*; Ezechielnél is, 18. 31. *Hogy csinállyanak új szívet magoknak*; Vagyon tehát embernek annyi ereje, hogy magától meg térhesien Istenhez? Fel. Nincsen: a' penitenciára való intések pedig nem azt jelentik mit tehet ember a' maga ereje által; hanem mivel tartozic kötelesképpen Istennek. **Az** meg-térésre való köteletség s' *tartozás* emberben vagyon, az meg-térésre való erő és *tehetőség* pedig Isten kegyelméből adatik, mint Dávid jelenti, Psalm. 51. 12. és bent Pál 2. Tim. 2. 25.

* *Mondaß még is*: Hogy hogy kívánhat Isten az embertől lehetetlen dolgot?

Fel. Mert azt az tehetetlenséget (*impotentiat*) maga az ember, tulajdon engedetlensége által berzette magának, Lásd. *Catech. Palat. kérd. 9.*

II. *R E S Z* Magyarázattya.

Meddig maradnak te benned a' te gonosz gondolatid? Mint ha mondaná: Akar mint mentegésétek magatokat,

tokat, de Isten előtt meg-győzöttetek s' menthetet-
lenek vadtok: mert az Isten gonosz gondolatok, mellyek-
kel Isten ingerletek, bennetek lappanganak, sőt
ugyan nálatok hálnak, mint a' Sido betűben vagyon.

K E R D. *Mellyek voltak azok a' gonosz gondola-
tok?* Fel. I. Midőn Isten az büntetést hallattotta,
azt gondolták, hogy soha elől nem hozza, Jer. 5. 12.
II. Az Proféták befedi felől azt gondolták, hogy
azoc csak emberi befedek, s' nem az Isten ihléséből
sármaznak, Jer. 5. 13.

III. A' jóvendőt büntetéfeiről azt gondolták,
hogy nem ő reájok, hanem az Profétákra szállanak
zok. *Ibidem.*

T A N U S Á G.

Nem csak a' gonosz cselekedeteknek, de még a' go-
nosz gondolatoknak el-távoztatására is kötelesek va-
gyunk.

Kettőt mondok itt: I. *Köteles ember, hogy a' gonosz
cselekedeteket el-távoztassa:* Ezt nem tagadhattya sen-
ki, azért rola nem is hollok. II. *Köteles arra is, hogy
a' gonosz gondolatokat el-távoztassa.* Ezt bizonyította
a' lecke. Ilmét, Esai. 55. 7. Mich. 2. 1. Zach. 7. 10.
& 8. 17.

O K A I.

I. Mert Isten féle gonosz vagyon a' héjjában való
gondolatokban, úgy mint:

a. Esztelenfeg, elmebeli habzás és nyughatat-
lanság. *A' boldognak semei* (sőt gondolati is) *a'
földnek külső részeig csavarognak,* Prov. 17. 28.

b. Maf-

b. Mástul való nem fug és, rendeletlenség: Most
ezt, most amazt gondol ember, sem eleje sem utollya
nincsen gondolatnak; mellyekkel Isten jó órákat hé-
jjában mulat el.

c. Az mireánk semmi-képpen nem tartozó dol-
goknak meg-tudása körül való visgalodás, *curiositas,*
Col. 2. 18. 1. Tim. 4. 7. & 6. 20. 21.

d. Az bűjja kívánságoknak végben vitelére való
ferény gondvilcélés, mellyet az Apost. tilalmaz, Rom.
13. 14.

e. Az régen meg-cselekedett bűnöknek család
edélségivel való gyönyörködtes, ciklandoztatás:
melly hasonló az álomhoz, mint midőn az éhező em-
ber álmodzik és álomában eszik, és mikor fel-fertlen u-
gyan üres a' hasa. Esa. 29. 8. Ezek nyilván a' bűnnek
álomában elmerülven, meg-fertőztetik a' testet, Jud. v.
8. ha ujjab ujjab cselekedettel nem lehet is, mindazál-
tal az előtt meg-cselekedett utálatosságnak kíváncs
emlekezetivel és képzésével.

II. *Mert a' gonosz gondolat valósággal bűn;* mint
nyilván tanította Salamon, Prov. 24. 9. s' meg-tetetik
tovább-is.

a. Mert a' gonosz gondolatok meg-fertőztetik az
embert, Matth. 15. 19. 20.

b. Szűkölködnek bűn bocsánat nélkül. Act. 8.
22.

c. Előlhóznak az Ítéletkor. 1. Cor. 4. 5.

d. Meg-büntettetik az igaz Biróul. Jer. 11. 18.
19. 20.

Itt egy nehez kérdés fordul elő:

K E R D. Az Sátántul ember elméjében be-övellett undok gondolatok, bűnök? Fel: Tulajdonképpen nem bűne annak az embernek, a' ki szenvedt az nagy elmébéli gyötrelmet, és mint egy hirtelen elragadtatást; (: mert retteg s' irtózik azoktól a' kegyes lélek, gyűlöli is azokat: mellyre nézve *Sátán csapdósáinak* nevezetnek, 2. Cor. 12. 7. és nem az *bűvből* jönnek ki-hanem kívül mennek be az *bűvbe*, Matth. 15. 18: Hanem a' gonosz Sátánnak bűne, az *szenvedő* emberen pedig *büntetés*; mellyel látogatgya Isten, néha az jó gondolkodásokra való vigyázatlanságot, hogy gyakrabban ide s' tova zabolá nélkül égedi ember nyargalni gondolatit: mint *Dina*, maga gondolatlanságából *ki mene*, hogy látná annak a' tartománnak *leányit*, Gen. 34. és elragadtaték *Sichemül*, ilyen büntetését *szenvedé* vigyázatlanságának: *Néha* az Istennek Sz. Lelkének jóra indító kegyelmének kicsinyre becsülését; mellyért meg *somorodván* az Sz. Lélek, *bűvbéli* rettegést, bágyadozást bocsát emberre hogy az után óltalmazza magokat ilyen vakmerőségtől, és ne engedgyenek az hijában valósággnak.

H A S Z N A I.

I. Oktatás A' Keresztényeni életnek gyakorlására igé femes vigyázás kívántatik; mert nem csak az nagy és másokat és czégeressen megbotránkoztató gonosz bűnöket hiúságes el-távoztatni a' valósággal s' nem csak nével keresztényennek; hanem még az *bűvben* belől lappango gonosz gondolatokon-is ki kell adni: azok-tól

tól nem csak meg-fepreni, hanem ugyan meg-mofo-gatni kel *őrgalmatos*an a' *bűvet*, hogy tiéa legyen Isten előtt.

II. Feddes. Méltán dorgáltatnak azok, (1) kik né vigyáznak *bűveknek* gondolatira, akár jók akár gonoszoc legyenec azoc. (2). kik gyönyörködnek gonosz gondolatokat forralni szívekben. Illyetnek minden kevélyek; gazdagságra vágyó dok; bújalkodást szeretők; föltvények; mert ezek *éjjeli s' nappali* gondolkodásokat abban forgatták, hogy gonosz kívánságokat el-erjék, Lásd. Elai. 3. 2. 7.

III. Intés. Valaki akar sz *Istennel járn*i tellyes életben. Mich. 6. 8. és holtod után Istennel lakni az egekben, minden *őrgalmatossággal* igyekezzél el-távoztatni a' gonosz gondolatokat, élvén im ez *Eszközökkel*:

1. Szüntelen buzgósággal könyörögj Istennek: mert &c. 2. Cor. 3. 5.

2. Olvassd; halgassd, tanuljad az Istennek *be-fédét*, melly *meg-ítéli* az *bűvnek* gondolatit és *indulatit*, Isten *kerént* valóké avagy nem? Hebr. 4. 12. s' egybérmind az *embereknek* gondolatit foglyul *vissz* hogy engedgyenek Istennek. 2. Cor. 10. 5.

3. Vétkes indulatidat zabolázd-meg, mellyek meg-vakittyák az elmét. Prov. 4. 23.

4. Külső érzékenységedet is (*latafodat*, *ballafodat*, *tapasztalásodat*) őrizet alatt tarcsad: hogy gonosz gondolatra elsőben, s' azután cselekedetre is ne ragadgyanac. Job. 3. 1. 1.

5. Az Istennek félelme meg gyökerezet legyen szívedben: melly mint egy ajtón álló meg-gátollya a gonosz gondolatokat, Plalm. 16. 8.

6. Kérleztvéni hiatalodat gyakorold mértékletes szorgalmatossággal: mert *a' kik semmi dolgot nem tesznek*, lehetetlén hogy az *haszoniatlan* gondolkodástól *vágyódástul* és *elméleti nyughatatlanságtul* üressék legyenek, 2. Thess. 3. 11. *De sokra ne igyekezzél*, hogy valamiképpen *amaz edgy szükséges dolgot* el ne mulassad, Luc. 10. 42.

7. Az Isten Lelkétül szívedben öntött jó gondolatokat s' kívánságokat, becsülyed, kedvellyed, óltalmazdad, 1. Thess. 5. 19.

8. Naponként s' óránként ezirkáld meg gondolatodat. Az éjjeli latrok igen távul kerülnek a' *Szása* helyeket; így ha te is szorgalmatosan vigyász a' gonosz gondolatok ellen, el kerülnek szívedet.

Indicsanak pedig erre,

1. *Mert* Isten láttya a' gonosz gondolatokat és gyűlöli, Deut. 31. 21. Prov. 15. 26.

2. *Mert* a' gonosz gondolatok az eredet szerint való bűnnek első-szülőttei, és *ának erejének első-sége*, miképpen szólla *Jácób* *Rubenről* az első szülőtt fiáról, Gen. 49. 3. Jac. 1. 14. 17. Azonban, mindé kárhuzatos bűnöknek szülői. A' gonosz gondolatok mindé árultatásnak és párt-ütésnek kovácscai, minden rendeletlen indulatoknak gyújtogató taplói, minden bűjja kívánságoknak kurva-kerülői: az Istei tisztetlenség meg-gátoló akadályi, az imádságoknak meg

meg dohosító mocskai, és minden gonofznak gonofszai.

3. *Mert* szoros szám vetésre vonatnak ítélet napján, 1. Cor. 4. 5. melyben hogy meg álhasunk, szentellyük magunkat egélszen Istennek, 1. Petr. 3. 15. Amen.

V. PREDIKACIO.

T E X T U S. Psalm. 119 v. 124. 125.

Félben *sakadhatatlan köteletség.*

AZ Istennek hívei, melly igen gyönyörködve-
nek az Isten akarattyának cselekedetiben, és mely nagy kefésséggel kötelezék magokat az Istennek foglalttyára, csak ez *Száz tizenkilenczedik Soltár* is világosan meg-mutattya: mellynek csak nem minde-
mic versében, az Istennek parancsolatit dicséri és magasztallya Dávid, azoknak követésére magát ajánly, és így retinek végben vitelére *szükséges* fejedelmet kér Istentől: mint im ez el olvasztatott Igékből-is meg tessic. Mellyekben *summa* *serént* alazatosan *könyörög* Dávid Istennek, hogy ötet idvésséges parancsolatira meg tanicsa; az meg halgatásnac bizonyos reménségét fundáló *okokat* is emliven *könyörgés*-ben.

Két *részek* vannak itt: I. *Kérés* avagy *Könyörgés*. II. A' *kérésnek okai*.

M A G Y A R A Z A T.

A' *kérés* im ez igékben vagyon: *A' te végezd* *szí-
ved taníts-meg engemet.* v. 124. *Agy nékem értelmét
hogy tudgjam-meg a' te bizonyosságodat.* v. 125.

I. K E R D. Az Istennek *végezsin* avagy *berzsin*, és *bizonyosság*in mit kel érteni? Fel. Az Istennek kijelentetet akarattját, melly által igazgattatunc az idveflegnek utában.

Ez Istennek akarattja mondati itt.

* *Végezsinnek*: (Sidoul Chok, Statutum) mert az Istennek akarattja *végezi*, *berzi*, rendeli, és előnkben adgya az mi cselekedendő tistünknek.

* *. *Bizonyosság*nak: mert az Istennek ki nyilatkoztatott akarattja *bizonyosságot* *téssen* minékünk 1. Mit tartozunc cselekedni. 2. Mit cselekeztünk jól avagy hibásan. 3. Micsoda jót avagy gonoszt várhatunk az jó avagy hibás cselekedetek után: és ekképpen igazgat minket hogy helyes *bizonyosságot* *tégyen* az mi lelki-isméretünk mind az mi állapotunkról, s' mind az mi el-múlt, jelen való és jövőendő cselekedetinkről.

Ellenvetes; Lám Dávid Pf. 119 v. 99. 100. azzal dicsekedik, hogy tudgya az Isten parancsolatit; miért kér tehát itt értelmet és tanítást? Fel. Mert megismeri emberi erőtlenségét, mely miatt az üldözésekben és kísértetekben sokan még csüggednek az mennyei tudományhoz való buzgóságban; azon kért tehát Istent hogy effele tántorgástól őtet óltalmazza kegyelmessen, oktatja, tanítsa büntelen, az ő szent akarattjánac értelmét erőltse, nevellye s' mind végig tarcsa meg ő benne.

II. K E R D. *Hány Okokon fundállyá az meg halgattatásnak bizonyos reménységét Dávid K. isten Fel. Két okokon.*

I. Első

I. Első ok ez igékben vagyon: *Cselekedgyél a' te irgalmafságod szerént a' te szolgáláddal.* az az: ingyen való kedvedbűl s' kegyelmedből tellyefics be Isten kérefemet: mert én semmi érdememhez nem támaszkodom, egyedül a' te irgalmafságodat várom.

II. Második ok: *Te szolgál vagyok én:* az az. En nagy engedelmefféggel a' te felelmedre, tisteleteredre, szolgálataodra köteleztem magamat, csak tied vagyok éppen: azért &c.

T U D O M Á N Y.

Minden Istenfelő keresztyén ember, Istennek köteles szolgálja.

Text. Dávid ez 119. Solt. tizen négy-*ker* mongya magát Isten szolgálánac: v. 17. 23. 38. 49. 76. 84. 91. 122. 124. 125. 135. 140. 176. Malutt is, Psalm. 116. 16. Ezent taníttya Pál Apost. Rom. 6. 22. Urunc Jcsus is, Matth. 4. 10.

O K A I.

I. *Mert* csak egyedül Isten főképpen Ur. Eph. 4. 5. Rom. 10. 12. Act. 17. 24. Mit tehát *szolgák* vagyunc. Ur pedig az Isten,

1. A' teremtlésre nézve, Act. 17. 26.

2. Gondviseleésre nézve. v. 28.

3. Megváltásra nézve. 1. Cor 6. 20.

II. *Mert* magunc köteleztünk magunkat *rökös* szolgálatra Istennek, midőn megkereszteltettünk *Atyánac*, *Fiumac* és *Szent Leleknek* nevében. Matth. 28. Az az: az Sz. Háromság egy Istennek parancsolatjából, az ő tisteletere, *beretetire*, engedelmeffégre, *szólalattára*.

112

H A-

I. Czáfolds. Meggyözi e' Tudomány amaz bűn-
nek emberet a' ki ugy mutogatja (alitty a' tartya) a-
gát hogy o' Isten, 2. Thels 2. 3. 4. Vide Glots. in Ex-
trav. Johan XXII. tit. 14. cap. Cum inter, & Decret,
dilt 96 cap. 7 Satis. Csudalom hogy nem fel az
Herodes uttyától. Act 12. v 21. 22. 23.

Ellenv. Lám szolgálk szolgálak írja magát minden
leveleiben? Fel. Csak fő ez nem valóság; mint mi-
dön valaki segénynek tettei magát noha sok gazdag-
sága vagyon, Prov. 13. 7. Meg-vallja itt a' dologuac
igadságát Aventinus Janos fű Historicus ki 1534.
holt meg: *Qui servus servorum est, Dominus Domino-
rum perinde ac si Deus foret, esse cupit: ingentia loquitur,
constituit imperium, leges commutat, suas sancit,
perditus, ille homo, in cujus fronte contumelia nomen
scriptum est: Deus sum, errare non possum, in temple
Dei sedet, longe lateque dominatur.* Lib. 7. Annal.
pag. 684. Tunc potissimum volunt dominari, quum
profectu fuerint servitutum. Bernard. Lib. 4. de con-
sid. ad Eugen.

II. Inter. Legyünk tehát Istennek szolgálk való-
sággal fel öltözvén az igaz szolgálknak tulajdonságait:
mellyec ezek,

1. Az szolgálk nem nagyobb, nem fellyebb való az
ő Uránál, Joh. 13. 16. Matth. 10. 24. Mife igyeket-
zünk fellyebb valókká lenni Istennél, az az meg ne
veffük az ő akarattját, hogy a' magunkét követnénk.

2. Az szolgálk két Urnak nem szolgálhat Mert c'o.
Luc.

Luc. 16. 13. Mics szolgálk Istennek, ne szolgál-
lyunk a' Sát nnak, bűnnek, testnec, világnak, Mam-
monnak, Rom. 6. 22. 1. Petr. 4. 2. 3.

3. Az szolgálk igaz törvény kerint szolgálattal tarto-
zik az ő Urána: melyre nézve nem kösoni-meg az Ur
az ő szolgálkának hogy a' t' mivel a' n' it neki parancsolt,
mint ide-ittünk jelent, Luc 17. 9. Miért mert tar-
tozik a' szolgálattal. Így mis ha n' ind azokat meg cse-
lekedgyük is mellyek parancsoltattak nekünk a' mi U-
runk tul Istennünkül, az n' ondeggyük, hasonlatlan sol-
gálk vagyunk, mert a' mit tartoztunk cselekedni a' t'
cselekedtünk Luc. 17. 10.

4. Az szolgálk nem magának hanem az ő Urának
keres sgyűjt mint a' Talentomokkal kereskedő s
nyerelkedő szolgálkúl való példa berében tanítja
Istevácónk, Matth. 25. L. id. Act 16. 16. 19. Az
világi törvény is ezt tartya. Justinian. instit. lib. 2. tit.
9. Így mis mindeneket Isten dicsőiségre mivel-
lyünk 1. Cor. 10. 31. mert senki nem el ő magának
&c. Rom. 14. 7 8.

* Istenünkre nézve az jó szolgálknak tiste-
ket cselekedgyük.

K E R D. Micsoda tistek a' szolgálknak?

1. Hogy az ő Urokat berelsek: Luc. 16. 13. így
mi berelstük az mi Urunkat Istenünket mindenek fe-
lett, Matth. 22. 37.

2. Hogy fellyek tistelliek Urokat, 1. Petr. 2. 18
Így mi is, Malach. 1. 6.

3. Hogy Uroknak engedelmeskedgyenek Col.

249 **E L M E L K E D E S E K:**

3. 22. Így mi is készen engedelmeskedjünk Istennek, mondván Dáviddal Pálmal, 123. 2.

4. *Hogy túnyaság nélkül munkálkodgyanac*, 2. Thess. 3. 10. Így mi is kerestényi tisztánkben szorgalmatosan eljárjunk, Gal. 6. 9. 2. Thess. 3. 13.

5. *Hogy Urok akarattya ellen magoktól semmit ne indicsapak*, Lás. példát, Matth. 23. 27. 28. Így mi is ne cselekedjünk addig, míg nem megzavalljuk, hogy az Isten előtt kedves: egyeb-aránt nem lenne hitből a' mit cselekednénk, Rom. 14. 23.

6. *Hogy ne legyenek Urokkal vereségök, becsedel ellenkezők*, Tit. 2. 9. Így mi ne álljunk Isten ellé ha színtén az ő tanácsai lattatnak is ellenkezni az mi gyarló okoskodásunkal, Rom. 9. 20. mondgyuc inkább Dáviddal: *Igaz vagy Uram*, &c. Pál 119. 137.

7. *Hogy ne szolgáljanac csak sem előtt*, hanem Uroc nem láttára is hívek legyenek, Eph. 6. 6. Így mi is Istennek híven, igazán, nem éinesen szolgáljunc. Jer. 48. 10. Malach. 1. 14.

III. *Vigasztalás*. Oh melly nagy vigasztagodra vagy on keresztény ember hogy te Istennek szolgálja vagy Ha ellenségid voltak is, ő meg-ronthattya őket, mert mindenható. Ha bűneid voltak, ne fély; mert ő irgalmas Isten, az meg terő bűnösökhöz igen kegyelmes. Pálmal. 103. v. 8. &c.

Mondás: Micsoda vigasztalás ez hogy Istennek szolgálja vagyok? Hisem a' a' állapot a' szolgálás.

Fel. Világ ferént emberek szolgáljává lenni, a' a' valo állapot, de lélek ferént Istent szolgálni, nagy méltóság.

Kü-

E L M E L K E D E S E K: 250
Kölömböz pedig e' világi szolgálás az Isteni szolgálattal:

1. Világ ferént az szolgál nem *fiu*: Mi pedig kik Isten szolgálai vagyunc, *fiu* is vagyunc Istennek. Joh. 1. 12.

2. Az szolgál nem szabados: De mi az Christus által *szabadosokká lettünk* a' törvénynek, bűnnek, érdögnek szolgálattal. Heb. 2. 14. 15.

3. Az szolgál nem örökös mi pedig *Istennek örökös* vagyunk &c. Rom. 8. 17.

4. A' Király szolgálja nem Király, hanem csak szolga: Mi pedig az Mennyei Királynac szolgálai lévén, *Királyok* is vagyunk, Apoc. 1. 6. 1. Petr. 2. 9.

5. Az szolgál nem barátja az ő Urának, s' *nem rudgya mit mivel az ő Ura*; mert tanácsot véle nem ködli az Ur. Mi pedig baráti vagyunk Istennek, mert &c. Johan. 15. 15.

6. A' szolgál edgyeczer valaha el-fakasztatic Urátul.

a. *Avagy* szabados el bocsátás által: mint az Sidó szolgát (ha maga kívánta) hetedik esztendőben; az *Jubileus* esztendőben pedig csak egy-átallýában, tartozott el bocsátani az Ura. Exod. 21. Lev. 25. 10. 34.

b. *Avagy* szökés, szaladás által: mint *Onesimus* Philemontul. *Philem.* v. 10. 11. 12.

c. *Avagy* togságra vitetés által.

d. *Avagy* halál által. Ide tartozic az mit Idvezítünk mond: Joh. 8. 35. *Az szolgál nem marad mind örök*.

örök *én az házban*. Mi pedig soha el nem szakasztatunk Istentől; Rom. 8. 38. 39. mert nekünk mind-
életünkben, mind halálunkban nyercsegünk a' Chri-
stus, Phil. 1. 21. Kicsoda adhatja nagyobb vigasztalást ennél? Mert noha szolgái vagyunk Istennek;
mind-azáltal *fiat, baráti, öreksi*, vagyunk; és soha
örökké tőle el nem szakasztatunk. Amen

VI. PREDIKACIO.

TEXTUS. I. Cor 9. 24.

Lelki pálya futás.

AZ ÖRÖK életre való *El választás*, és annak el-
veti le tud. ill. az *Idvesség*, némelly dolgokban
meg edgveznek; különböznek is némellyekben. *Meg
edgveznek* ezekben:

I. Mert mind kettő kegyelemből vagyunk: *Ama*
Rom. 11. 5. Eph. 1. 5. *Ez is*, Rom. 6. 23.

II. Nem mindenek hanem kevésék válaftattak el
Matth. 20. 16. Igy; nem mindenek hanem csak né-
mellyek idvezülnek. Matth. 7. v. 13. 14.

III. Az el válaftattak meg vétettekké nem le-
hetnek; Matth. 24. 24. Igy az idvezültek el-nem
kärhozzhatók. Luc. 16. 26. Joh. 10. 28. 29.

Külömböznek ezekben: I. A' válaftás örökül
fogva való, Eph. 1. 4. Az idvesség bizonyos időben
adatik; *El in az ora*. Johan. 3. 28. 29.

II. Az el-válaftás minden mi hitünk és jó cse-
lekedetünk előtt vagyunk. Rom. 9. 11. Az idvesség
pedig, az hit és jó cselekedetek után adatik. Act. 16.

31. Hebr. 12. 14. Hogy azért el-nyerhesse ember az
örök-életet, ne restelkedjék hanem bögalmato-
sággal keresse idvességet; Phil. 2. 12. Hasonló inté-
le vagyunk az Apostolnak a' leczkében is: Holott *sum-
ma serint* intélt tében az Apost. az hitben és kegye-
ségben alhatatos Pállya futásra.

Két dolog vagyunk itt: I. Neminemű hasonla-
tosság, melyből fundamentomot vésszünk a' tanításhoz
az Apost. II. Az inté.

MAGYARAZAT.

Az első részben két *punctum*ok vannak:

* I. A' meg állítás: *Avagy nem tudgyátok?*
Mint ha mondaná: Például előtökben mint egy mű-
lacságra s' játékra való telti és földi, dolgot tessék
fel, hogy ti abból valóságos, lelki és mennyei dolgot
tanuljatok. Ugyan-is az bizonyos célra való pal-
lya futás a' Görögök között (minéműek a' *Chorintu-
siak* is voltak) igen be volt szokásban volt.

* II. Az példa avagy hasonlatosság. Itt is kettőt
jegyezhetünk meg:

a. A' cselekedetet: *A' kik a' célban futnak jolle-
het minnyájan futnak*. Két féle pálya futás volt a'
Görögöknel; Egygyikben csak ketten futottanak
bizonyos meg-határozott célra, *tudniillik* hatfáz
láb nyomnira, avagy ház huszon ött lépésnire; a' men-
nyire *Hercules* egy lélegzetben futott volt: ezt hívták
Stádium-nac. Másikban egyfersmind heten futotta-
nac, mely nevezetett *Dolichum*-nac.

b. A' cselekedetnek hasznát: *De egy veszi el a' in-*

jutalmat: az ki tudniillik másokat meg- előzvé, leg előben érte-el a' czélt. A' fel tetetet *jutalom* külömb külömb volt, *peld ok*. Réz pais, kőboru, corona. &c.

Az m fodic rében is két czikkelyek vannak.

* I. Az intés: *Fussatok*, nem tulajdonképpen s lábaitoknac gyorsaságával, hanem belső és lelki készséggel, az hitben és kegyességben áthatatos magatartás gyakorlásával, mint Elai. 40. 31. Hebr. 12. 1.

* II. A' futásnac modgya: *Ugy fussatok hogy el-vehesétek a' jutalmat*, *tud. ill.* az Örök életet. Nem elég csak futni, hanem jól kel futni. Summás értelmén már ez: Mint hogy a' pálya futók nem minnyájan véstnek jutalmat, hanem csak az a' ki futással a' többet meg előzvé, leg előőr ért a' célra: Így nem mind idvezülnek az Evangeliomi igaságnac való, hanem csak azök, kik az hitben és kegyességben áthatatoslác lévén, az Evangeliomnac czellyára mindholthokig futnac. Tiis azért ugy fussatok hogy &c.

Méltó pedig meg-jedzenünk az Apostol szollásánac modgyát: Nem mondgya, *ugy fussatok hogy közzületek egy vehesse el a' jutalmat*: hanem így szoll *ugy fussatok hogy minnyájan el-vehesétek a' jutalmat* mellyel külömbséget tében a' testi és lelki pálya futás között. 1. A' testi pálya futásban csak egy vést el a' jutalmat, csak egy a' győzdelmes: a' lelki pálya futásban pedig minnyájan győzdelmeskednek valakik a' célra áthatatoslác futnac és az futásban meg nem reftülnek. 2. Amott, edgyic a' másic előtt társánac kárával ragadgya-el a' pálmát: Itt pedig egy

edgyic a' másicnac gyors futásával kárt nem téten, sőt jó pelda adással az áthatatoslác pályázoc, egymást gerjettic és segitit, Tit. 2. 7. Hebr. 10. 24. *Cont. Pöl. 3. 14*

T A N U S A G.

Az örök idvezséget nem sunnyadozva, álmadozva; hanem álmossal, restséggel, vigyázatlansaggal; hanem forgalmatos és buzgó igyekezettel, serény munkálódással, tellyes életünkbeli pályá futással kel keresünk.

Text. Erre int Christus Urunk: Luc. 13. 25. *Agonizesthé*, tufakodva, harczolva igyekezetek, Lald. Matth. 10. 22. Phil. 2. 12. 1. Tim. 6. 12. 2. Tim. 2. 5.

O K A I.

1. *Mert a' keresztény ember nec ez lelki pálya futásban fok ellenfégi vadnac, kik nem csak megkésleltetni a' futásban, hanem a' czéltul el tabítani. igyekezne ötet. Azért, &c.*

Illyenec 1. Ez világ, csalárd édesgetésivel. 1. Joh. 2. 15. 16.

2. A' kegyetlenül üldözö Tyrannusoc. 1. Cor. 4. v. 12. 13.

3. A' mi magunc teste, melly házi ellenfégi. Gal. 5. v. 17. *Agoston Doctor* így sokot vólt könyörgeni *Uram sabadics meg engemet magamtul*; az az: testemnek gonos kívánságitól.

4. Az ördög, kinec neve Sátán, az az ellenkező 1. Petr. 5. 8.

II. *Mert az örök-élet igen foros helyen és távol van tőlünk: búkség azért hogy forgalmatos igyekezettel*

zettel és állhatatos pályára futással felfutunk annak elvételére, Matth. 7. 13. 2. Cor. 5. 6.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás* 1. Megcsallják magokat azok, kik az örök-életnek megnyerését igen könnyű dolognak tartják: kiknek ha semmi gondgyok nincsen is az Isteni tiszteletre, hanem minden világi gyönyörűségekben elmerültek, még is azt vélik, hogy bár csak haláluk óráján ezt mondhasák. *En Istenem legy irgalmas n'kem*, azonnal meg nyilatkoznak nekik a' menyországba kapui.

A' Farahóval egy vélekedésben vadnak ezek, ki azt mondotta, hogy *tűnyák, henyek, azok kik Istennek áldoznak*, Exod. 5. 17. Ember hald meg mit mond Idveitök: Luc. 13. 24. *Sokan igyekeznek be menni menyországba, és nem mehetnek*: hogy mehetnek-e tehát be a' tűnyák, hívalkodók, kik nem is igyekeznek?

II. Hogy sokan kik keresik is az örök-életet, né nyerhetik el, oka ez. mert nem jó módon keresik.

II. *Feddés* 1. Vétkeznek kik ez lelki pályafutásban teljességgel nem gyakorolják magokat, kiknek Istenre és az idvességre semmi gondgyok nincsen, hanem csak *hasoknak szolgálnak* Rom. 16. 18. és *hasok Istenek* Phil. 3. 19. az az: testi gyönyörűségeket inkább szeretik s' nagyobbra becsülik Istennel.

2. Kik láttatnak a' mennyei pályafutásban béállani, de abban csak tétováznak, lankadoznak, fecséssel nem futnak: az az: keresik, hogy már az idvessé-

vefséget, de csak *szunnyadozva*, mint a' bolond szürec Matth. 25.

Illyeténék pedig:

1. Az Isteni szolgálatnak idején s' helyén *szunnyadozók*, kik az egész predicációt elalusszák.

2. Kik csak *Karácsoni, Husveti, s' Pünkösti keresztények*: egyébkor távol kerülnek a' Templomot.

3. Kik ugyan kerülnek az Isten-felől embereknek társalkodását.

4. Kik csak halgatói, de nem cselekedői az Isten igéjének, Jac. 1. 22.

III. *Intés* Teljes buzgósággal és nagy szorgalmatossággal keressük az örök életet, követvén boldcsen a' pályafutókat.

K E R D. *Miben kövessük?* Fel. 1. Az pályafutók nem futnak bizonytalanra, 1. Cor. 9. 26. Így miis bizonyosan tudjuk, hidgyük hogy minélünk megkésztetett az örök-életnek Coronája Apoc. 2. 10.

2. A' pályafutóc magok tőrtetők, 1. Cor. 9. 25. Az az: mértéketlenek, jezanoc; tobzodástul, telhetetlenségűl idegenek. Így miis. Luc. 21. 34. Rom. 13. 13.

3. A' pályafutóc könnyű szerrel vannac, hol mit terhet magokról le hánnac. Így miis a' bűnnek terhét napról napra fogyasztuc, magunkról le hánnyuk. Hebr. 12. 1.

4. A' pályafutóc imide amoda, az őket fellelő emberekre nem vetik semeket, hanem egyenesen a'

célra néznek. Így miis ne akadozzunc ez gonosf világnac vesétt példán: ne mondgyuc ezt, *lám ezek s' ezek nem igen keresik* az Örök életet. Rom. 12. 2. Ki ki magára vagyázzon. Rom. 14. 12.

5. A' pallya futoc az jutálnac idején meg nem állapodnac, le nem ülnek, hogy a' késelemzés miatt el ne veséssék a' jutálmát. Így miis félben ne szakassz az Örök életnek keresetiben való serénységünket. Phil. 3. 13. 14.

6. A' pallya futoc mentől közeleb vannac a' célhoz, annál nagyobb erővel gyorlkodnac. Így miis mikor lattyc s' érezzük, hogy halálunkhoz közel vagyunc, annál nagyobb buzgosággal serénykedgyünc, mind halálig. Apoc. 2. 10.

INDITO OKOK.

I. Gondollyuc-meg, mit cselekeessenc az testi pallya futásban tufakodoc az vesendő coronájert, melly zöld borostyanból, avagy myrtusból, avagy olajfa ágaiából késettett? Tellyes erővel sietnec a' célra, nagy erő szakadással, veretickel, fáradsággal. s' hát mi hogý ne búzolgokodnanc, hogy ne tufakodnanc, túrnenc, szenvednenc az romolhatatlan coronájert? 1. Cor. 9. 25. Ez pedig nem egyéb, hanem az Örök élet, tud. ill. *amaz örökség melly el nem veséhet*, &c. 1. Petr. 1. 4. Ez valósággal a' dicsófségnek hervadhatatlan coronája. 1. Pet. 5. 4.

II. Gondollyuc-meg ezt is, hogy ha nagy tufakodással nem keresünc idveffegünket, el-maradunc tölce. A' manyeknek Országá erószakot szenved, az az, nagy

nagy buzgosággal, késésséggel kerestetic; *es az eróssé, kik nem lankadozoc, nem tunyác, nem hunnyadozoc, kapják s' nyeric azt-el*. Matth. 11. 12. Látá Apoc. 2. 17.

IV. *Vigasztalás*. Eörüllý s' vigadgy, idveffégedet forra buzgosággal forgalmatoilan keresó lelec! El vesed bizony a' Coronát. Bizzál, tapsoly, mondgyad a' buzgo lelkü Sz. Pallal: *Amaz nemes harcot én meg harcoltam*, pallya futásomat el végeztem, &c. 2. Tim. 4. 7. 8. Amen.

VII. PREDIKACIO.

TEXTUS. 1. Timoth. 6. v. 6. 7. 8.

Kincses kereskedés.

AZ Evangéliomi igaz tudománnyal ellenkező tudománynak Tanító felől, a' többi között, azt mondgya Sz; Pál, hogy azok nem a' *Jesus Christusnak hanem hasohnak szolgálnc*, Rom. 16. 18. az, az; telti s' világi gyönyörúségeknek inkább szeretői mint Istennek; maga az Apostol magyarázza, 2. Tim. 3. 4. Ez is az ő czimerek, hogy rút nyereségnek okáért tanítanak, Tit. 1. 11. mert *azt alittják hogy az Isteni szolgálát, külső, telti kereskedésre való* 1. Tim. 6. 5. Ezen tanításból, alkalmatóságot vévén az Apostol meg mondgya az el olvasztatot igékben, mi legyen a' keresztenyeknek e' világon nagy nyereségü ketelkedések, tud. ill. a' kegyesség az meg elégedéssel. Commendállýa azért itt *Summa-serint* az Apostol a' kegyesseget, és kincet kincet maga forrával való meg elégedését; bizonyos erősségekkel.

Két

Ket Rések vadnak itt:

I. A' commendált Virtusok: *kegyesség a' meg elégedésséi.*

II. Az erősségek, melyek dicsérik s' commendállják e' Virtusokat.

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Micsoda a' kegyesség?* Fel. Olly keresztényi jóság, melly berint litánunkat az ő töle előnkben iratott mod berint igazán tisztellyük, hitbéli bizodalommal, imadással, segítéségül hívással, és haláadással. Et vocatur non solum *eusebeja* sed etiam *theosebeja* I. Tim. 2. 10. Az Magyar mindenütt *Isteni szolgálatainak avagy Isteni tiszteletnek*, fordittya.

II. K E R D. *Micsoda az meg-elégedés?* Fel. Az Istentől adatott jóknak hála adással való vétele, és azokban mint bőséges elegedendőségben bívünknek csendes meg-nyugovása.

III. K E R D. *Hány erősségekkel commendállya az Apostol e' Virtusokai?* Fel. Hármakkal; melyek közül az első néz mind a' kegyességre s' mind a' meg-elégedésre; az két utolsók magánosan neznek az meg-elégedésre.

Első erősség: A' kegyességet és a meg-elégedést minden keresztény embernek kell követni: Mert a' kegyességnek s' meg-elégedésnek követésében, nagy kereskedés, nagy nyereség vagy.

Mi módon? Fel. 1. *Mert a' kegyesség által nyerjük-el, né csak azt, hogy e' világnak örökös légyünk az az; hogy ez világi jókkal mint Istennek ajándékival*

val igaz jussal éllyünk; hanem még azt is, hogy az Christusban el rejtetett idvességes gazdagságokban részesüllyünk: mint világosan tanittya Szent Pál. 1. Tim. 4. 8. *A' kegyesség mindenre hasznos, melynek ingéretté vagyon mind ez mostani s' mind az jövőendő életben való meg ajándékozásáru, Lásd. Deut. 28. Lev. 26. Psalm. 34. 10.*

Fel. 2. *Mert tökéletes nyereség vagy ott, a' hol nincsen semmi szükség öködes: az meg-elégedésbé pedig nincsen semmi szükség öködes, Azért.*

Ditissimus, qui paucissimis contentus.

II. *Erősség:* A' természet meztelen adott minket e' világra, meztelen bocsát is ki e' világbul, mint Job-is tanittya. I. v. 21. Az halálban mindenec töltünk-el-maradnac, arany, ezüst, gazdagság, barátinc nagy hírünk, dicsőségünk, &c. Mi hána tehát ezeken mod nélkül kapdofnunc vide. v. 7.

III. *Erősség:* v. 8. Mert csak az szükség dolgozkkal élünk, az többit mint felesleg valokat, el-hadgyuc: szükségesekek pedig természet berént az eledel és az ruházat; ezekkel azért meg-elégedgyünk.

T A N U S A G.

Embernek a' maga sorsával való csendes meg-elégedés, olly méltóságos czimere a' keresztény embernek, hogy minden keresztény ember köteles legyen annak követésére.

Im az Apostol commendállja itt, s' másutt-is. Hebr. 13. 5. Commendállja keresztelő János-is. Luc. 3. 14.

I. *Mert a' kegyességgel, Isteni szolgálattal egyben csatoltya az Apoltol Text. Ha jo és idvességes a' kegyesség, jo és idvességes kinec kinek maga sorsával valo meg-elégedés-is.*

II. *Mert embernek maga sorsával valo csendes meg-elégedése igen hasznos és nyereséges jo, és sok lelki jokat foglal önnön magában: Ugy mint,*

1. A' mi akaratunkac az Isten akarattya alá valo alázatos bocsátását, melyről az Uri imádságban vallást téstünk: *légyen meg a' te akaratod.* Matth. 6. Példa Dávid, 2. Sam. 15. v. 25. 26.

2. A' reménségnek fokáig valo várakozását, melyre intetünk. Pál. 37. 7.

3. A' várakozás után-is az állhatatos békeséges türelt. Luc. 21. 19. Lás példát, Joh. 5. 5. *Has 2p*

4. A' jelen valokon valo meg-nyugovást; meg-gondolván hogy még az Istenfelők-is néha búkölködnek eledel és ruházat nélkül Jac. 2. 15.

III. *Mert embernek maga sorsával valo meg-elégedése sok veszedelmes dolgoktul meg úresíti az embert: Ugy mint,*

1. Az Isten akarattya ellen valo rugodozástul; midőn embernek csac az kedves a' mit maga akar, az mit pedig Isten akar, nem tessic embernek. Így vétkezik az Izrael midőn meg-utálá az Mannát. Num. 11. 6 & 21. 5.

2. Az Istennek hatalma és gond-viselelése felől való kételkedéstul.

3. Az

3. Az kételkedéstul. Mind kettő ellen vétkezének az Izraeliták, Exod. 16. 3.

4. Az hasfontalan felelemtül és aggodástul. Ettul sem vóltac úreslec az Izrael fiai, mert az Isten parancsolattya ellen több Mannát fedtenec, Exod. 16. v. 17-20.

5. Az undoc, éktelen s' Istentelen forgalmatoságtól; minémüvel tellyes vala Jezabel, hogy el-tog-lalhassa a' Náboth ölejet, 1. Reg. 21. 10.

H A S Z N A I

I. *Oktatás.* Meg tanulanc, micsoda dolgokat foglal magában, és micsoda dolgokat rekekt ki magatul a' meg-elégedés; Tanúlyuc meg azt is, *Micsoda dolgokat nem rekekt hi magatul?*

Fel. 1. Nem rekekti ki az Istenhez való buzgóságot, Pál. 69. 10. Exod. 32. 19.

2. Az Isten bebesédenc s' igaz tisteletincc telhetetlen s' forró kívánását, Pál. 27. 4. & 43. 1.

3. Az Isten Anyaszentegyházának boldog állapottyáért való buzgó könyörgést, Exod. 32. 10-13. Pál. 25. 22.

4. Az lelki gazdagságot, és annac mindenkori nevelkedésének ohajtását, Philip. 3. v. 13. 14. Jac. 2. 5.

5. Testi szükséginkre tartozó jóknac Istentul való kérését Phil. 4. 6. Matth. 7. 7.

6. Magunkra és az mieinkre nézendő gond viselelést, Prov. 6. 6. 1. Tim. 5. 8.

II. *Feddés:* Oh s' melly igen kevesen vannac az emberec között, kik magoc sorsával csendessen meg-

L12

eleged-

elégednéne! többre többre vágyódnac mindence. Honnét vagy on a' negédes-kivánság, harag, irégység? Az meg né elégedéstül, Gen. 30. 1. Honnét vagy on a, telhetetlenlég? Az meg nem elégedéstül, Eccl. 5. 10. Innen vagy on az rendetlen birtelenkedés, Prov. 29. 20. 1. Tim. 6. 9. Sőt az egész Törvényec által-hágála innen vagy on. kik az egy Isten-nel s' az ő igaz tiszteletivel meg nem elégefnec, hamis Isteni tiszteletre vetemednec kik a' munkára Istentül adatott hat napokkal meg nem elégefnec, Szombatan rontói azok. Sem a' lopóc, sem a' gyilkosoc, sem a' paráznac, nem elégefnec meg magoc sorsával: s' kicsoda merné mondani Sz: Pállal, Phil. 4. 11.?

III *Intes:* Tegyünc fiert keresténységüinkhez illendő, ez méltóságos czimerre: elégedgyünc meg magunc sorsával.

K E R D. Miképpen? Fel. Vigyázzunc ez regu-lákra.

1. Istentül kérjünc mindenecket, Psal. 145. 15. 16. Eph. 1. 23.

2. A' Jésus Christus légyen minékünc elégedendő mindenünk, Phil. 3. 7. 8. Col. 3. 11.

3. Az inséges állapotban ne békételenkedgyünc, az bódog állapotban se fuvalkodgyünc fel, hanem ez ideig való hazabúl amaz állandó mennyei örökségre függesztük lelki felseinket: mint *Moses*-is a' Nébo hegyérül nagy kívánsággal s' reménységgel felselte a' Canaan földét Deut. 34. úgy mint az mennyei boldogságnak példázó tüköret.

4. Alá-

4. Alázatosan meg-vallyuc, hogy leg kisebb jokra is érdemetlenek vagyunc: az rajtunc való látogatáloc pedig mindenkor érdeműnac alatt vannac. Gen. 32. 10.

5. Ne diesérjűc csac az el-múlt időket, se ne gyalázzuc a' jelen-valokat. *Oh bezzeg nyomorult időkre járánk* &c. Exod. 16. 3. Num. 11. 5. 6.

6. Az Isten gondviselésének mind elegeése a' mind édecsége felől mindenkor erős bizadalmunc légyen. Rom. 8. 28.

7. Az Istenben való gazdagságot tökéletes elégségnek tarcsuc. Luc. 12. 21. *Indicsanak* pedig az magunc sorsával való meg-elégedécre.

I. *Elsőben*, az Istennek parancsolattya. Hebr. 13. 5. Luc. 12. 15. *Távoztassatok el a' telhetetlenséget, mert akár kinek-is nem az ő bővelkedő jóságából vagy on az ő élete. Hát kitül?* Istentül. Act. 17. 25. 28.

II. Az sok nemes példának nac meg gondolása Abrahamé, Gen. 14. 21-14. Jacóbe, Gen. 28. 20-22. Jobé, c. 2. v. 10. Dávidé, 2. Sam. 15. 25. 26. Christasé, Matth. 8. 20. Palé, Phil. 4. 11. 12. 2. Corint. 12. 10.

III. *Mert* embernec tulajdon sorsával való meg elégedéte, olly nemes tudomány, hogy arra három Scholákban tanittalséc.

I. *Schola natura*, a' természetnec oscolája el-kezdi e' leczket: *Natura est paucis contenta.* Az oktalann barmoc is tudgyák ezt, kik csak annyit éfnec s' is-nak, a' mennyi fűkséges.

L 13

II. *Sec*

II. *Schola Moralitatis*, az Erkölcöskönc Oscolája elébb mozdittya e' tudományt, és az józan okoskodás által meg mutattya hasznos voltát az megelégedélnec: holott

1. A' kiknek fóc vagyon is csak leg kisebb részével élhetnek jószágoknak. Eccl. 5. 10 11.

2. A' ki nek több vagyon, több kárvalással terheltetnek, buval s' agodalommal.

3. Nincsen olly fóc, kit el nem lehet véstetgetni. Prov. 23. 21.

III. *Schola Religionis*, a' Vallásnac Oscolája, melly a' Sz. Írást tanította, tökéletességre vitt e' tudományt, mint az Első és második *Indító okban* meglatathatod. Azért tegyüc keresztényeni tisztunket, megutálván e' csalárd világnac vak itéletit; melly ha azzal ingerel is minket *mintba semmink nem volna*, de az mi hitünc s' reménségünc bátran ezt kiáltja mi bennünc, hogy *mi mindenekkel birunk*. 2. Cor. 6. 10. Amen.

CHRISTUS SZÜLETESE

R Ö L valo

I. PREDIKACIO

T E X T U S *Johan. 12. v. 46.*

AZ Istennek egygyetlen-egy szülött Fia, az áldot Ur Jესus Christus az Ő Sz. Atyának az emberi nemzetséghez való szerelmének mind *hosszaságát*, mind *sélelségét*, s' mind pedig *mélyseget* voltaképpen ki-fejezte, Joh. 3. 16. *Ugy szerette Isten e' világot, hogy*

hogy &c. Meg tette *hosszasága* ez igékbul: *Ugy szerette*: az az, öröktül fogva szerette s' mind öröcké szereti azokat, *kiket választott fiává, világ fundamentuinak felvettetése előtt*. Eph. 1. 4. 5.

Meg tette *sélelsége* ez szóczkábol: *e' világot*: az az, akar melly időbeli, helybeli; akar mi-némü, rendű, állapotú embereket ez féles világön, kikkel az el-választásnac ajándékát ingyen közlötte Isten.

Meg tette *mélysege* innét: *hogy az ő egygyetlen egy fiát adná &c.* az bűnben meg holt világért. Ez ugyan is az Istennek az emberhez való szerelmének tellyessége, mellyért Istennek emberre, az *Igenek tészté* kellett lenni; hogy Isten és emberek között közben jaro lehetne, viselvén Protétai, Papi, és Királyi tisztet egyfésmind. *Profétai* hivatallyának mivoltára néz Idvezítők ez helyen, holott magát e' világnak világosságnac nevezi.

Czellya az ő befédénc ez: Meg mutattya végét, hasznát s' gyümölcsét, ez világra emberi testben való jövetelének.

Két *részek* vadnak itt: 1. Christus jövele. 2. El jövetelének vége; haszna. most csak az előőrül. Holott vagyon.

1. Az el-jött *semely*: En. 2. Az el-jövetel: *jöttem*. 3. Az el-jövetelnek módgya: *világosságnul*, ugymint *világosság*. 4. Az jövetelnek helye: *ez világra*.

MAGYARAZAT.

I. *Kicsoda az el-jött semely?* Fel. Az Jესus Christus az Istennek Fia, kit az Atya Isten az időnc tellyef-

tellyességeben ez világra bocsátott, Gal. 4. 4. hogy ő általa s' ő benne látnánk, az az idvességesen ismértenc az Atyát, kinek *Személyének ki mértet beljéje a'* Fiú. Hebr. 1. 3. Johan. 12. 44. 45.

II. *K E R D. Mit kell az eljövetelel érteni?* Fel. Az Isten fiának az Asszonyi állattól való születését Gal. 4. 4. emberi ábrázatban s' testben való meg jelenését, Phil. 2. 8. 1. Tim. 3. 16. Lásd. Johan. 16. 28.

III. *K E R D. Mi módon jött a Christus ez világra?* Fel. Ugy, mint *Világosság*. Bizonyosan is világosság a' Christus,

1. *Allattya szerint:* mert nem csak világosságban lakik, 1. Tim. 6. 16. hanem ugyan azon *világosság* ő maga, 1. Joh. 1. 5.

2. *Személye szerint:* mert Hebr. 1. 3.

3. *Hathatósága szerint* Joh. 1. 9. Eph. 5. 14. mert a' tudatlanságnac, bűnnec, nyomorúságoknak, és örök kárhoznak fétettségét ő vésti-el.

IV. *K E R D. Hova jött a' Christus?* Fel. Ez világra. Ez *világnak* nevezetén értetik,

1. *Neha* az választot hiveknek gyűlekezete, Joh. 12. 47

2. *Neha* a' hitetleneknek serege, Joh. 17. 9.

3. *Neha* ez világi gonosz kívánságoknak métye 1. Joh. 2. 15.

4. *Neha* az eget, földet, tengert magában foglaló látható világnak bölcs épülete, Joh. 1. 10. melyben jött Christus a' választottakhoz, Igy vétetik a' mi leczkénkben-is.

T A-

T A N U S A G.

Ez világra igaz emberi testben el-jött Messias Ur Jesus, fenyves világosságul rendeltetett az idvezulendő hiveknek. Igy mondgya a' leczke. Ismét Joh. 3. 19. & 8. 12. & 9. 5.

O K A I.

I. *Mert* így volt meg jövendőtelve s' ígértetve Istenől, Esai. 42. 6. & 49. 6.

II. *Mert* a' Christus nélkül nem csak *fétettségben* voltanac, hanem éppen csak azon *fétettség* voltanac az emberec, Ephes. 5. 8.

III. *Mert* csak egyedül az Jesus Christus világossítgya meg idvességesen a' választottakat.

K E R D. Mikeppen? Fel. 1. Sz: Lelkénec hathatós munkálkodása által, Joh. 16. 13. 14. Eph. 1. 17. 18.

2. Sz: igéjénec prädicáltatása által; melyre nézve az Isten igéjénec hirdetői, e' *világnak világosságának* mondatnak, Matth. 5. 13. és az Isten bevéde *jöveteleknek* s' *világosságnak* nevezetetic, Psal. 119. 105.

3. Az hiveknek hívekben titkos lakása által; midőn az lelki dolgokban őket világos elméjük ké s' tudósokká teszi, Ephes. 3. 17. 18. 19 és meg érezteti vélec hogy *él ő bennük a' Christus*, Gal. 2. 20.

H A S Z N A I.

1. *Oktatás* 1. Minden emberet tehát az Christus nélkülül természet szerint vakoc, világtalanoc, fétettségben vadnac. Olly igen vak az ember természet szerint, hogy *Nem láthattya* tulajdon nyavalyáját s' nem

Mm

s' nem

s' nem tudhatta nyavalyás-voltának okát. Minden nyavalyáságnak oka a' bűn, melly Istentől el-fazkaszta embert, Esai. 59. 2.

Illyen világtalanság vagyon mind azokban, kik között nem fénlic az Istennek ígéje. Eph. 4. 18.

**** Ne láthatja** Istennek a' Christusban ki adatott jó teteményit, sőt magát a' Christust sem láthatja: Ugyan-is fenki nem mehet Christushoz, *hanem ha az Atya vonándgya azt.* Joh. 6. 44. A' vac nem csak a' távol való dolgokat, de még az közel valokat sem látta: Az Christuson kívül való ember vak, hogy hogy láthatná tehát a' Christust, ki ő tőle távol vagyon. Eph. 2. 3.

K E R D. Holott Isten az embert tökéletes bölcsességben, igazságban és szentségben teremteté volt, úgy hogy *Bölcsességének semével* láthatná, az az, meg esmérhetné Istent, az ő munkáit, s' önnön magát is: *Igazságának semével* láthatná miképpen kell szeretni Istent és felebarátyát: *Szentségének semével* láthatná melly tökéletes engedelmesseggel tartozni Istennek: *honnét* vágyon tehát, hogy ma a' Christuson kívül, természet szerint, semmi idvességes dolgot nem láthat?

Fel. Mert lelki semeit, az Ádám esete s' engedetlensége miatt, el vetette: a' honnét az ő ragyogó semeit fetetés hálgyog fogta el, melly miatt el-is kell vala vetni, hanem ha Isten az ő Szent Fiát, mint lelki orvost el-bocsátotta volna, ki ez úndoc hálgyogot a' választottac seméről le vonta.

Mon-

Mondás: *Hogy hogy lehetünk mi is mind vakok az egy Ádám vaksága miatt?* Fel. Mert az Ádám nem magános hanem közönfegyemes semély lévén nem csak természet szerint, hanem *sóvettség* szerint is, *Feje és Gyökere* volt az egész emberi nemzettségnek: azért valami jó néki adatott, miénk is volt az; és valami jót el-vetett, mi tőlünk is éppen el vetett az, Rom 5. 12.

2. Oktat ez Tudomány, ez Lelki vakságban eset embereknek nagy nyomorúságokról.

1. A' vakok nem tudgyác micsoda bűp vagy rut, mi becses vagy alá való, &c. Így az *lelkes*, nem lelki, ember. 1. Cor. 2. 14. Az idvességes jó, és kárhóztos gonos között, nem tud különbséget tenni. Rom. 6. v. 21.

2. A' vakok mindenkör nagy veszedelemben forognak: vagy veremben esnek, vagy lábokat, kezeket, orczájokat meg ütnek. Így az ujjá nem fűletett emberek az bűn, ördög és magoc kívánságis' ez csalárd világ miatt, nagy veszedelemben forognak.

Itt egy nehézség fordul elő: *Talán az ő Testámetomi hívők mind vakok voltak?* mert nem látták a' Christust. Fel. Nem. Mert látták lelki semeckel az el-jövendő Christust, ha nem látták is testi semeckel az el-jött Christust, Joh. 8. 56. Látták pedig 1. Az sok ígertecben: mellyec közöttül leg-első, Gen. 3. 15. II. Az sok példázatokban, áldozatokban. Ha azért boldogok az Christus el-jövetele után, kik őtet nem látták s' hittének ő benne, Joh. 20. 29. boldog

Mm 2

goc

goc vóltanac Christus eljövetele előtt-is azoc, kik
ötet nem lattác, de ő benne hittene.

II. *Intés* * Az Istennek Sz. Fiának ez világra
való vetelében, ísmérjúc-meg az Ur Istennek hoz-
zánk való nagy szerelmét. Annak okáért,

1. Gondollyuc meg melly *nagy gonosztul* tud. ill.
az lelki vakságtul szabadultunc meg az Christus el-
jövetele által. Valakic pedig ez lelki vakságban van-
nac, azoc még *meg-nem tértenek* Istenhez hanem *hi-
szelnek, és elvefessendők*, Confer, Esai. 6. 10. Act. 28.
26. 29. 2. Cor. 4. 3. 4.

2. Gondollyuc meg, hogy igen ritka, sőt csak
egygyetlen egy az *Orvos*, ki ez nagy vakságbul meg-
gyógyított minket, *tud. ill. az Ur Christus*, Act. 4.
12.

3. Gondollyuc meg melly drága csekő az, melly
által lelki vakságunkból ki tisztultunc: *tudni illik a'*
Christus vére. 1. Petr. 1. 19. 1. Joh. 1. 7.

4. Gondollyuc meg hogy mind ezec ingyen a-
dattanac minékünk, még midőn *Istennek ellenségei*
voltunk. Rom. 5. 10.

* * Elmérjúc meg az Fiu Istennek-is hozzánk
való nagy kegyelmét, kiaz ő Isteni dicsőségének
tűn öklő fenyelegét ideig el-hadta, az az, *meg-alá-
zza magát*, hogy minket meg-világosítana. Phil. 2.
6. 7.

III. *Vigasztalás*. Valakic hiteknek erőssége, és
leteknek fensége által meg-bizonityák, hogy a'
Christust bé vettéc, nagy vigasztalásoc vagyon. mert
Öke.

Öket ez áldot világosság meg-ajándékozta, nem csak
termegetnek világosságával, Job 32. 8. & 38. 36.
hanem Elsőben kegyelemnek *világosságával*, mely
öket

1. Nagy örömmel meg vidámittya Psal. 4. 8.

2. Igen bátrakká tette s' bizodalmasocká, Psalm.

27. 1.

3. Veszélyes esettől meg oltalmazza, Psal. 118.

13.

4. Az igazságnac után, örök-életre vezérli, Johan.

14. 6.

Az után, *Dicsőségnek világosságával is*, midőn az
sentekeknek tökéletes örökségeket el-vészik a' világos-
ságban, Col. 1. 12. holott az *Ur Isten meg világosít-
ta öket, és országnak mind örökkön örökre*. Apoc.
22. 5. *Amen.*

II. P R E D I K A C I O.

T E X T U S. Johan. 12. 46.

AZ Ur Jესusnac igaz emberi testben e' világra va-
ló eljövetele nec vége, hatna és gyűmölése té-
tetik-le ez igéknek második részében: *hogy senki ne*
maradgyon az sötétségben. &c.

Holott vagyon: I. Az lelki hason: *ne maradgyon*
a' sötétségben. II. Ennec czellya, a' kikre tartozic:
A' ki hiszen én-bennem.

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Micsoda sötétségtől szabadította-
meg Christus a' Választottakat?*

Fel. 1. *Tudatlanságnak sötétségétől*, melly az I-

Mm3

sten-

Istenec igaz elmeretinek és az idvétség ekközeinec nem tudala. Ez mondatiec setétségnecc. Esai. 60. 1. 2. 3. Act. 26. 18.

II. A' bűnöknek setétségétül, mellyec setétségnek, ifjéset setétségnek hasonlatlan cselekedetinek mondatnak. Ephes. 5. 11.

III. Az Ördög hatalmának setétségétül. Mert az a' kegyetlen uralkodás, mellyet az Ördög gyakorol az hitetlenekben, setétségnek hatalmának mondatiec, Col. 1. 13. és az ördög setétségnek fejedelmének. Eph. 6. 12.

IV. Az örök veszedelemnek setétségétül. 2. Pet. 2. 17. Erre nézve az örök veszedelemnek helye, külső setétségnek mondatiec. Matth. 8. 12. Mert a' pokolbeli setétség kívül vagy az Isten országán; holott csak világosság vagy. Kérhetnéd: Az bűnnec setétségétől talám nem szabadította meg Christus az ő hievit, holott lenki közöttök is nincsen bűn nélkül. 1. Reg. 8. 46. Nincsen csak egy igaz is. Rom. 3. 10. Fel. Megszabadítván Christus az ő hievit a' bűnökétől, nem szabadította meg a' bűnnec benne lakásától. Rom. 7. 17. 20. Mert míg a' hievit ez földön bujdosnac csak hozzájuk ragadt az bűn, Rom. 7. 21. és környül vőtte őket, s' ugyan meg-örököttö, Hebr. 12. 1. Nem a' kegyelemnecc hanem a' dicsőségnecc. Rom. 6. 6. országára tartozik az bűnnec testetől való tökéletes üresség. Apoc. 21. 27. Hanem meg-szabadította.

I. A' bűnnec átkától, kárhoztato mérgétől,
Sem-

Semmi kárhoztato, s'oc nincsen. Rom. 8. 1. Nem módgya: semmi bűnőc nincsen, &c.

2. A' bűnnec uralkodásától; mert noha a' bűn (mint erővel kötött fellér a' házban) lakic az ujjá sületett emberben, de nem uralkodhatic rajta, es jó kedvel, örömmel, s' tellyes indulattal való szolgáltyát nem veheti az hív embernecc. Rom. 6. 14. &c. v. 6.

II. K E R D. Kiket szabadított meg a' Christus a' lelki setésegtől?

Fel Nem minden embereket edgyül edgyig, a' bűnnec, ördögnecc, vilagnac, hagnac szolgálakat nem semmiképpen: hané azokat kic hísnék a' Christusban. A' kien bennem hísen; ugymond idvezitőnc, tudniüllic azokat, kic nem csac hític a' Christust Isten fíanac lenni, mert az ördögök is hític azt. Matt. 8. 29. Nemis csac hísnec a' Christusnak, hogy tud. ill. az ő bevéde, tanítála, tudománya Istentől származott igalság; hanem ugyan hísnec a' Christusban: az az, az Isten Ember Jesus Christust tulajdon ő egygyetlen-egy közben járojnac, látát ő Meg-váltojnac, tökéletes ő idvezitőjöknecc lenni hític, vallyac s' cselekedettel is hiteket vallásokokat meg-bizosbittyac.

T U D O M Á N Y.

Még midőn az közben járo Christus itt e világon világoskodik is, akkor-is sokan maradnak a' setétségben.

Innet tetszic meg: lenki ne maradgyon a' setétségben

ben a' ki hissen &c. Immár pedig nem hisnec mind-
denec, mert nem mindeneké a' hit, 2. Thefs. 3. 2. Ha-
nem csak a' válaftottaké Tit. 1. 1. Azért &c. Lásd,
Joh. 3. 19. & 7. v. 5. 48. 49.

O K A I.

I. Mert sokan az Evangeliomot (mellyben a'
Christusnac dicsőflegés hatalma fenlic es világosko-
dic, 2. Cor. 4. 4) nem halgattyác.

a Némellyec csak az nagy ostobaság s' magok
gondolatlansága miatt: mert azt vélik hogy az Evan-
géliom ö nékies nem fűkséges.

b. Némellyec dőlytős magoc hitségek miatt:
mert azt itélic hogy ő bennec elég világoság vagyó
a' Christus nélkül is. Apoc 3. 17

c. Némellyek az Evangeliom tudománynac és
annac Tanitoínac alázatoiságánac meg utalásábül.
1. Cor. 1. 18. 23. Innen farmazic az Evangeliom-
nac nevetséggel s' k. romlásal valo illetése. Act. 17.
18. & 18. 6.

d Némellyec a' világoság ellen valo mérges
gyűlölségbül Joh. 3. 20. Act. 13. 45.

II. Mert sokan midőn halgattyác-is az Istennec
besédét, nem értic azt; mivelhogy az Ertelemre segitő
Ekközöket megvetic: péld ok. Az igének forgal-
matos, sives halgatását, az bent írátnac sérény olva-
sását, az Istenes embereckel valo bent befélgetéseket,
az Isteni tudománynac nevelkedéséjert valo buzgo
könyörgéseket &c.

III. Mert sokan ez világoskodo Christust nem
akar,

akarjác bé venni: mivel hogy Sokan inkább szeretic az
emberec dicsőflegét mint az Istennec dicsőflegét.
Joh. 12. 43.

Sokan az ő gazdagságokat, cselédgyeket, életeket,
inkáb becsüllic mint a' Christust. Matth. 10. 37.

Sokan ez világnac akarván folgalni, midőn ve-
ésben hogy nem lehet két urnac folgalni. Luc. 16.
13. örömesben meg- vetic a' Christust.

Sokan az ő igen szerelmes bűnöket nem akarván el-
hadni, midőn meg tapastallyác hogy semmi egyvet-
sége nincsen Christusnac a' Belialhoz 2. Cor. 6. 15.
inkáb a' Christustol mint sem a' bűnöktől akarnac
el-bűtsuzni.

H A S Z N A I.

I. Oktatás. Oktat e' Tudomány. I. Az emberi
természetec nagy romlottságáról, melly olly igen
súlyos, hogy az miatt ember az ő véle fűletett lelki
fetéség nec el törlésére Istentől rendeltetett ekköz-
zel nem tud s' nemis akar élni: sőt ugyan nemis élhet
mig nem Isten őtet meg-tanittya és akarattyát hatal-
massan arra hajtya.

II. Az Istennec sabados cselekedetiről: mert no-
ha ez igaz világoság az Ur Christus, elégedendő ekk-
köz volna mind ez egész világnac meg-világosítására,
mindazáltal Isten ezt sokaknac ingyen csak meg- sem
mutattya, némellyeknek ha meg mutattya-is, vélec
nem közli: némellyeknek pedig mind meg-mutat-
tya s' mind vélec közli hit által.

III. Egy általlyában valo fűkségéről az Christus
N n sűle-

fületésénec: ki nélkül fenki az idvességes világossá-
ban nem részesülhetet.

II. *Feddés.* Dorgállya e' Tudomány azokat, ki
önkényeken maradnac az *setétségben* s' nem kíván-
koznac az világosságra: Illyeténec azoc:

1. Kic a' bűnnec gyakorlásának örülne, és az
setétségnek utain jarnac. Prov. 2. 13. 14. 15.

2. Kic foc undoc *superstitiokkal*, babonaskodás-
sal (mellve az *setétségnek* fejedelménec csalárd böl-
csesége) mocskollyac kerektyeni méltóságokat, e-
gyébkor-is ugyan, de kiváltképpen ez jeles napok-
ban, &c.

III. *Intés.* Ne csallya-meg fenki magát, hanem
férével vizsgállya-meg, még is az *setétségben* vagyone,
avagy már által ment a' világosságra? Act. 26. 18.

Setétség jelei

1. Az *setétségben*. nem lát ember: Igy a' kic lelki be-
meckel nem láttyac, az az, nem tudgyac az Istennek
akarattyát, *setétségben* vannac. Joh. 12. 35.

2. Szükséges hivatallýára tartozo munkáit nem
gyakorolhattya. *peld. ok* nem olvashat könyvet, nem
írhat, nem varhat, nem faraghat, nem fánthat vethet
lenki, &c. Igy valaki az Istennek tífeteletire tartozo
köteles tífít véghez nem vísi, az *Istent* nem dicsoíti,
hittel, reménsséggel, fíretettel, buzgo imádással nem
tífeteli, *setétségben* vagyon. Rom. 1. 21.

3. Edgyik ember a' másikat tud ill. az ő felebarát-
tyát nem lattya, Exod. 10. 23. cselekedetét annac né-
mozgatlyar. Igy valaki életénec fénccségével feleba-
ráttya-

ráttyának jó példat nem igyekezic adni, *setétségben*
vayon, Matth. 5. 15. Phil. 2. 15. Valaki jó peldá-
adással nem épiti felebarattyát, nem fíreti igazán azt
a' ki pedig gyuloli az ő atyáfiát *setétségben* vagyon 1.
Joh. 2. 9

4. Könnyen s' gyakran meg-botlic meg ütközik
ember, kőben, fában &c. Esai. 59. 10. Igy valaki
botlon botlic, esten esic a' bűnben, az az, a' kiben
a' bűnnec gyakorlása és ez által felebarattyának sé-
relmes meg-botránkoztatála sokáfsá s' majd ugyan
termésetté vált, bizonyoslan a' *setétségben* vagyon
az. A' gonosz cselekedetét meg sokrátok, Jer. 12. 23.
Mert a' bűnnec gyakorlása, *setétségnek* cselekedete,
Rom. 13. v. 12.

5. Háfnokat keretic a' lopóc, gyönyörűségeket a'
paráznac, Job. 24. 15. 16. Igy valakic nem csak
örömmel cselekefic a' bűnt, hanem ugyan a' bűnnec
háfnával akarnak élni, *setétségben* vadnac *Peld. ok.*
Az kik tolvajságoc, hamis esküvésec, csalárdságoc,
erőszak-tételec, trágár csalfa beűdec, udvari bolon-
doskodásoc, hit cserélésec &c. után, akarnac el-élni
Mint *setétségnek* fia. 1. Thes. 5. 5. Nem követic
Mosest az Istennek emberét, Hebr. 11. 25.

** Ember! esédben vetted e' *setétségben* vagy?
Igyekezzél világosságra fordúlni. Magad ereje által
nem fordúl hac-meg, azért im e' *setétségben* figyelme-
z.

1. A' Jépus Christust mint igaz világosságot egve
dül kívánnýad, fómjúhozzad; hittel, fíent élettel kő-
vessed Joh. 8. 12.

2. Az ſent Evangeliomot mint fényes világofſágot (Aét 26. 23.) becsűlyyed, halgaſſad, bé-vegyed mert ez által nyilatkozik meg tenéked a' Chriſtus és minden ő gazdagsága, Eph. 5. 13. Col. 1. 27.

3. Az Iſten Sz: Lelkénec beléd-állását nagy gerjedezőſſel várjad, melly midőn *fénlík ſívedben*, az Iſten *iſnératinec dicsőſéges világofſága* fel derűl bened az Chriſtus által, mint Sz: Pál bolla. 2. Cor. 46. Vide *Theophilactum in b. l.*

4. Semmiben ugy ne gyönyörködgyél, mint a' világofſágban, az az: Szent életben, Matth. 5. 15.

I N D I T O O K O K.

I. Mert valakic ſetétcségben jár nac, Iſtennel és az ő Fiával a' Jéfussal *társaságok*, edgyesűleſec nem lehet azoknac, 1. Joh. 1. 5. 6. 7.

2. Mert az Apoſtol az Ur Lelke indításábúl parancsolja, hogy *ugy járjunk mint világofſágnak fiaí* Eph. 5. 8. Rom. 13. 12. 13. 14.

IV. *Vigaſtalás* Valakic érzitec hogy világofſágban vadto c, (mert az Jéfus Chriſtuſt tartjátoc egyedűl való világofſágtoknac, az ő Sz: Evangéliomat mint a' ſetétcségben világoskodó lámpáſt követitec 2. Petr. 1. 19. az Sz: Lélek Iſtennec jőra indító kegyelmenec őrdömeſt helyt adto c, azt meg né ſomorittjátoc; ſőt az ſent életben igen gyönyörködto c:) vigaſtallyátoc magatokat, harc zollyatok álhatatoſſá az ſetétcség nec ereje ellen, hogy jővendőben elvehelſéte c az *ſentek nec örökſégét a' világofſágban*, Col. 1. 12. Amen.

Uj Eſz-

Uj Eſztendőre alkalmaztatott:

P R E D I K A C I O.

T E X T U S, Pſal. 65. 12.

Meg koronázod az eſtendőt a' te jó-voltoddal.

A' Tudolóc értelme ſerént, akkor írta Dávid e' Soltárt, midőn az három eſtendőkig tarto nagy éhség és kegyetlen döghalál után, meg-kegyelmezett volna Iſten a' nép nec, és meg-űnt volna a' csapás Izraelben. 2. Sam. 21. 14 & 24. 25. Három kiváltkeppen való dolgokért dicséri pedig Dávid ez Soltarban az Iſtent.

I. *Hogy az ő Anyaſentegyházával ſoc külömb külömb ſele jo téteményit közlötté.* v. 1. 7.

II. *Hogy ez egész világot rendellen, nagy bölcsen és hatalmaſſon az ő dicsőſlegé nec bizonyos jelensé- gére igazgattyá,* v. 8. 9. 10.

III. *Hogy kiváltkeppen való áldáſíval látogattyá az ő népé nec lako helyét.* v. 10. 14. A' mi *Lecz kénk* ez utolſó réb ben vagyon: melyben *ſumma ſerént* az Eſtendő nec meg áldattatását, Iſtentűl függeni tanít- tyá a' Dávid Profeta.

Két rébket jegyezhetűnc meg itt.

I. Az Iſtennec cselekedetit: *Meg-koronázod az eſtendőt.*

II. Annac eredetit, fundamentomát: *a' te jo voltoddal.*

M A G Y A R A Z A T.

K E R D. *Kirűlmondgya Dávid hogy meg-co- ronázod az eſtendőt?*

Nn 3

Fel

Fel. Az igaz élő Istenről, kilakozic Sionban, az az Ő Anyaventegyházában, mely Sion a' meny-
orágnac példázattya volt: v. 2. ki meg halgattya az
ővenc könyörgéseket v. 3. Mert ez csak az egy élő
Istent illeti.

II. K E R D. Mit téssen meg-coronázni az esten-
dőt?

Fel. Bőséges áldásokkal, mint embernek fejét so-
képekelségeekkel s' coronával, környül venni, tel-é-
kesíteni, boldogítani, az estendőt. Ide tartozic
hogy Psalm. 5. v. 13. Dávid az Istennek áldását, az
ő jó voltával való meg-coronáztatásnac nevezi: *Te
Uram meg-áldod az igazat, a' te jó voltoddal mint
egy paffal meg-coronázod őtet.* Hasonló szöveg va-
gyon, Psal. 8. 6. & 103. 4. Sidoul, *Nyatar.*

Ez szövegben pedig ilyen hasonlatosságokat talá-
lunc.

A' Corona drága aranybul, ezüstből, csináltatic,
drága köveccel ékesítettic, Zach. 6. 11. Igy az Iste-
nek áldomása mellyel az estendőt meg-áldgya, drá-
galatos és meg becsülhetetlen.

2. Ekelségére vagyon a' Corona a' főnec, Jer. 13.
18. Igy gyönyörű szépségére vagyon az Isten áldása
az estendőnec.

3. Méltóságos gazdagságnac jele a' Corona. Igy
az Istennek áldása gazdagit-meg, Prov. 10. 22.

4. Nagy öröm vagyon mikor meg-coronáztatic a
Király; Igy az Istennek áldásán örülne az hivec.

III. K E R D. Honnét származik az estendőnek
meg

E L M E L K E D E S E K: 282
meg áldattatása, coronázása? Fel. Istennek jó volt-
tából. *Text.*

Micsoda az Istennek jó volta? Fel. Olly
tulajdonsága Istennek, mely szerint ő felsége, őnön
magában minden jók felett való leg-felsőbb jónak
s' mag-n kívül is minden igaz valóságos jóknac ser-
ző okánac lenni meg ilmettetic. Ezt hirdeti Dávid
Psalm. 34. 9. et 145. 9. *Az Urnak jó-voltával tel-
lyes a' föld,* Psalm 33. 11.

Közlőtte pedig s' közli Isten az ő jóvoltát te-
femtet állatokkal szabadosan:

1. A' teremtes által; lételt s' valóságot adván azok
nak, kik nem voltanak, Rom. 4. 17. Psalm. 33. 9.
2. A' gond-viseles által; mert az ő teremtetett álla-
tít tartya, oltalmazza, táplálja, Psalm. 36. 7. Matth.
10. 29. Psalm. 104. 14. & 145. 15. 16.
3. Igazgatás s' vezérlés által: mert az okos-te-
femtett állatokat az ő Szent akarattjára meg-tanítja
Mich. 6. 8. Egy summában: midőn Dávid Istennek
tulajdonítja hogy ő meg-coronázza az estendőt az ő
jó voltával: mint ha mondaná: *Uram Isten! a' te jó-
voltoddal s' kegyelmesegettsél jón az, hogy az es-
tendőnec minden részeiben minékinc te nepeidnec
eledelünkre s' minden egyéb bűgségünkre nem csak
elegedendő hanem ugyan bőséges gond-viseledet
s' áldomásodat nyujtod és ki boldogítad.*

T U D O M Á N Y.

*Hogy az estendők kívánatosak áldottak és boldogok
egyedül az jó Istenül származik.* *Text.*

I. Mert minden jó adomány &c. Jac. 1. 17. Isten-től, Isten által és Istenben vadtak mindének, Rom. 11. 36. Nincsen is emberrel semmi jó, kit Istentől nem vett volna, 1. Cor. 4. 7.

II. Mert az idők és azoknac változási Isten kezében vadnac, Dan. 2. 21. mellyek által az szabadossan uralkodo mennyei Felség, Iokta az ő áldását terjeszteni e' földnek lakosira: és AntiChristusnak lelke nyughatatlankodik abban, valaki ezzel ellenkező értelmet forral magában, Dan. 7. 25. Azt veli (tud. ill. az Anti-Christus) hogy meg--változtathattya az idöket.

H A S Z N A I

I. Feddés * Vétkezne a' kik az egész eständő-nec minden változást, és ebből az eständő-nec böségét avagy sügességét éppen a' csillagok forgásinac tulajdonityác. Innét vagyon az *Calendáriumnak* fertelen becsületi az emberek között. Vagyon ugya az csillagoknak s' kiváltképpen az Napnac és Holdnac erejéc, hathatóságoc, *influentia*-joc ez földieken péld. ok. füveken, fákon, vizeken, barmokon, embernecc testén, testbéli nedvességeken, Deut. 33. 14. &c. melly rés szerent az ő világosságok tul, réz szerent melegségektől származic. De mivelhogy ők Istennecc teremtfi, az ő erejéc is egyedül Istennecc kez által igazgattatnac; ugy hogy mind az ő külsőmb külsőmb változáloc s' mind azoknac *effectum* munkái, Istennecc szabados akarattátul fügjenec: az mint hogy

az eszközök-necc cselekedetec mindenkor a' Főök nac igazgattatátul függenec.

* Másodszor: Vétkeznecc azok-is, kik az eständő-nec boldog és kívánatos állapottját csak a' történetnecc avagy jó szerencsénec tulajdonityác.

* Harmadszor: Kic az buzánac, bornac, &c. böségét, magoc börgalmatosságának tulajdonityác: Ehez képest az böségért Istennecc halálat sem adnac.

II. Intés. I. Esmérd-meg valoban ez Tudomány-nak igazságát. II. Csac egyedül a' minden jóccal bövelkedő Istentől kérj s' várj áldást az uj eständőre.

III. Elestedet az áldott Istennecc tekinteti előtt ugy rendellyed, hogy bizonyos reménsséggel várhaszad az ő Felsége áldását.

Boldog és áldott az eständő, midőn az kegyelmes Isten amaz ő három águ ostarával tud. ill. Ehség-gel, Haddal, Dőghalállal azt meg nem fujtollya. 2. Sam. 24. 13.

Azért hogy ezeket Isten rád ne hozza:

I. Szüntelen valo lelki éhség, bomjuság, az az, leg elsőbb, s' leg fővebb kívánság benned légyen az igazsághoz: mert boldogoc, Matth. 5. 7. valakic tud. ill. az Christus kegyelme által valo meg-igazulást, bűnöknecc bocsánattját, és a' megfenteltetést gerjedve kívánnýác. Perkins. Légyen kívánságod az Isten országának kereséséhez. Matth. 6. 33. Az Istentiteltetnecc gyakorlásához. Psalm. 27. 4. & 42. 2. 3. Az Istennecc méznél édessebb beszédhez. Psalm. 119. 103.

II. Meg-bek-lhetetlenül hadakozzál s' harczzolly az te meg eskütt ellenségeddel, amaz ordito oróslánynyal az Ördöggel. 1. Petr. 5. 8. 9. Harczzolly tednec gonos kivanságival. 1. Petr. 2. 11. Harczzolly ez világtalan világgal s' ennec védedelmes példa adásival, 1. Joh. 5. 4. 5. ez ám az igaz tufakodás. 2. Tim. 2. 5. ez amaz igaz harc, 2. Tim. 4. 7. Isteneddel pedig s' felebarátodell békeséget tarcs. Ró. 5. 1. 8. 1. Hbr. 12. 14.

III. Minden büdős dögnél, undokabb dögnec, valoban ragado *pestisnek*, s' meg-emésztő fenénec tarcsad a' bünt: Undogság a' bűn, Jer. 18. 13. s' valoban *az undok rothadásnál is büdösebb*, mint *Chrysostomus* mondgya, *homil. 1. in. 2. ad Timoth.* Az Ur mi rajtunc könyörűllyön, oltalmazzon minket megérdemlett ostoritul, és áldgyon meg ez uj Eéndőben. Amen.

Christus fenvedéséről s' haláláról

emlekeztető

PREDIKACIO.

TEXT. Esai. 53. 8. *Meri kivágtattott, &c.*

AZ Esaiás Próféta olly nyilván s' világosan szólott régenten a' Christusról, és ő általa az Új Testámentomi hivekkel közlendő jó tetemenyekről, mint ha nem is jövendő-mondó Próféta, hanem az Christus ülietése, életene, fenvedése, halálának semmel nézője, és az Apostolok avagy Evangelisták közül edgyik lett volna. Mellyhez képest *Hyeronimus* így szól felőle: *Esaias non prophetiam videtur*

detur mihi texere, sed Evangelium. Ugy látzic *ugy mond* nekem, hogy Esaiás nem jövendő, hanem Evangeliumot ír. Bár egyebekről ne emlekezzünk is, bizonyos dolog ez, hogy fép rendel és mint már meg-llett dolgokról nyilván emlekezc, a' Christusnac,

1. Tísta füzűl való ülietéséről, c. 7. v. 14.
 2. Szegényegéről s' alázatosságáról, 53. 2. 3.
 3. Próféta ülietiről, 61. 1. Luc. 4. 18.
 4. Szenvedéséről s' Haláláról, 53. 4. 5.
 5. Engedelmességéről a' fenvedésben, 53. 7.
 6. Ellenfégiert való könyörgéséről, Esa. 53. 12. Luc. 23. 34.
 7. Halála által lett vácságunkról, 53. v. 10. 11. Az el-olvasztott igékben is v. 8. világosan tanít a' Próféta Urunc Christusnac külömb-külobb fenvedéséről, haláláról, és ezeknec valóságos okáról.
- Két rebeivadnac: I. Christusnac fenvedési és halála. II. Ezeknec oka.

I. R E S Z Magyarázattya.

Szenvedése itt jelentetic: *Volt ő rajta a' vereség* A' vereségen avagy csapáson kell érteni, I. *Magánosan* az meg verettetelt; ostoroztatást, Matth. 27. 27. 31. arcúl csapást, Joh. 19. 3. &c. II. *Közönségesen* tellyes életebéli fenvedést, tud. ill. ülietéséről fogva haláláig, Hebr. 2. 18. III. *Közönségesebben* mind azokat a' rettenetes büntetéseket, mellyeket Christus az mi bűneinkért el-fenvedet. Így véteric el Sidó fo *Nagány, csapás*, büntetéért, Gen. 12. 17. Exod. 11. 1. O o 2 Halá-

Halála jelentetic itt: *Ki vágattatott az élőknek földéből.* Tulajdon-képpen az fák vágattatnac ki fejtével, Esai. 10. 33. 34. Marth. 3. 10. *Hasonlatosság* szerint az emberec ki-vágattatnac akkor midőn erőszakos halállal meg-ölettetne. Így az Samarjai Királyrul mondgya az Írás hogy ki-vágattatic, Hos. 10. 7. Így áll Daniel-is a' Messiásrul, Dan. 9. 26. *Az élőknek földén* nem Canaán földé értetic, mint Ezech. 26. 20. mivel hogy az, az örök-eletnek ábrázolója vala: hanem ez egész földnek kerekésege, melyé elne minden emberec, és tulajdon-képpen e' földi élet értetic, Psal. 27. 13.

Az hasonlatosság ezekben vagyon:

1. Mikeppen a' ki-vágattatott fa mozgo s' nevelkedő életét el hadgya és ki-érad, meg-hal: Így Christus is életét le tette s' meg-holt, Joh. 10. 17. 20.

2. Az fa midőn ki-vágattatic, erőszak miatt érad ki. Így Christus ellenséginéc erőszak-tetele miatt holt meg, ha bintén magára nézve szabad akarattal bintette kerekt-fára, Act. 2. 23; Phil. 2. 8.

Kerekt-fának halálával holt pedig meg a Christus;

1. Azért, hogy bizonyossá tétetnénk mi árrul, hogy az mi bűneinkért érdemlet átkunkat hordozta s' el is törölte tökéletessen, hogy többé azok minket ne nyomjanac, Gal. 3. 13. ex Deut. 21. 23.

II. *Hogy az valóság éppen meg felelne az árnyékos ábrázalásoknac, példázatoknac; mert az áldozatok-*

zatoknak némelly részec fel-emeltet, Exod. 29. 26, 27. 28. az ércz kígyót is fel-emelte Moles a' puátában Num. 21. 9. mely Urunc Christulnac kerekt-fára valo fel-emeltetést példázta, Joh. 3. 14. Ezért mőgya S: Péter 1. *epist.* c. 2. v. 24. hogy a' Christus a' mi bűneinket az ő testében fel vitte a' kerekt-fára.

III. Hogy be-telleyfednéne az jövevdőlélec: Davidé, Psalm. 22. 17. Zachariásé, cap. 12. 10. Jahan. 19. 37. magá a' Christusé Matth. 20. 19. Es mivel ilyen halállal kellett meg-halni, már nemet az halálnac mindenkor el-távoztattya: *peld. ok.* magas hegyrűl valo le-vettetést, Luc. 4. 29. 30. Herodes fegyverét, Luc. 13. 31. az meg-köveztetést, Joh. 8. 59.

II. *RESZ* Magyarázattya.

KERD. Mi volt oka a' Christus szenvedésének és halálának?

Fel. A' népnek bűne. Text. *Az én népemnek bűnéért.*

* *bűn* semmi nem egyéb, hanem törvénytelenség, avagy a' törvényne (mellyet Isten adott. Jac. 4. 12.) meg rontása. 1. Joh. 3. 4. Mellyet itt Esaiás, el pártolálnac, párt-ütésne, *el-szakadásnac*, más hatalmának semmire becsülésének, meg-vetésne nevez: 2. Reg. 3. 7. mindezeket magában fogallya a' Sido és Pásany. Mert mikor vétkezc valaki, el pártol s' el-szakad Istentűl, és annac méltóságát nem becsüll. &c.

* Micsoda népet emleget? Meg-mondgya Szent

Péter, 1. *epist.* c. 2. v. 24. *collato cum.* v. 1. 2. 3. 4. 5. Ezeket mondgya Christus ő juhainac, Joh. 10. 14. 27. Ide mutat bent Palis, Hebr. 13. 12.

Midőn pedig az népnek bűnejert mondati: hogy **benyvedett s' meg-holt a' Christus**, nyilván jelenteti.

I. *Hogy* nem maga faj t bűneiért, mivel hogy bűn ő benne nem volt. 1. Petr. 2. 22. Mert ártatlan és igaz volt, a' mint megvallotta *Judas*. Matth. 27. 4. *Pilátus* v. 24. a' *százados*. Luc. 23. 47.

2. *Hogy* nem az maga javájért s' hasznájért. Gal. 4. 4. 5.

T A N U S Á G.

Az Ur J. sus Christus az ő hűveinek bűnökért keservessen benyvedett, s' valóságosan meg is holt.

Harmat mondoc: I. benyvedet: *Vereség volt rajta.* II. Meg holt: *ki vágattatott az élők földéből.*

III. Az ő hűveinek bűnökért: *Az en népemnek bűnejért.* Mindenik czickelly meg-bizonyittatja a' Leczkéből.

O K A I.

I. *Mert* Istennek a' bűn ellen való kemény fenyegetése azt kívánta, Gen. 2. 17. hogy az engedetlen ember meg-haljon: az Christushac azért (mivel az ő népének közben-járója s' kezesse volt, 1. Tim. 2. 5. Hebr. 7. 22.) meg kellett halni az ő népéért.

II. *Mert* a' bűnös ember elégtelen arra, hogy vagy magánac vagy másnac valóságának árját megfizethesse: Píalm. 130. 3. & 49. 8. Az Christus azért az ő halálával fizette ezt meg, Esai 53. 12.

K E R D

K E R D. *Micsoda tulajdonsági a' Christus halálának?* Fel.

I. Az halálban is az két természeteknek semélybéli edgyesülések fel nem bomlott: a' lelec ugyan valóságosan el-vált az testül, de az emberi természet mindenkör semélybéli edgyesülésében maradott az Isteni természetnek: mert ugyan is az Ige, melly teste lett, Joh. 1. 14. soha le nem tette azt, a' mit edgyer tel vett. Ez csudalatos edgyeségre nézve mondgya az irás, hogy *Isten tulajdon vérével kerelte az ő Anya-szentegyházát*, Aét. 20. hogy a' *dicsőségnek Őra megfeszítettet*, 1. Cor. 2. 8. hogy az *eleinek Fejedelmét meg-ölték a' Sidok*, Aét. 3. 15.

II. Szabad akarat szerint való volt a' Christus halála: Joh. 10. 17. 18.

III. Szükséges is volt. dei. *oportet* Matth. 16. 21.

a. Az fok példázatokért.

b. Az fok jövőendőlésekért.

c. Istennek amaz fenyegetéséért, Gen. 2. 17. melytől az emberi nemzetség csak a' Christus halála által szabadulhatott meg, Rom. 8. 3. 4.

IV. Isten előtt kedves, elégtendő, bünt bocsáto áldozat volt a' Christus halála. Eph. 5. 2. 2. Cor. 5. 21. *Bűnétöve, az az, bűnert való áldozattá.*

V. Egygyetlen egyker lőtt a' Christus halála: soha többör nem lécen. Hebr. 7. 27. Rom. 6. 9.

VI. Az Istennek a' bűn ellen való főörnyü haragjánac érzésével egyben-csatoltatott volt a' Christus halála. Innet volt hogy *nagy kiáltással és könybulla-*

sok-

fokkal könyörgöt hogy el-távoznék ő tőle e' pohár.
Hebr. 5. 7. Matth. 26. 39.

H A S Z N A I.

1. Oktatás. 1. E' tudomány tanít, *hogy igazac* voltanac az Istennek fenyegetési Gen. 2. 17. Deut. 27. 26. Igazac voltanac az jővendőlések-is. Dan. 9. 26. Pál. 22. 17. Esai. 53. 8.

2. *Hogy* undokoc a' bűnőc, mellyekkel Istennek méltosága fertegettetic: és *hogy* csak az ő Fia halála által békélt meg az Atya a' bűnösökkel.

3. *Hogy* az hitetlenekért nem holt-meg a' Christus: (1) *mert* az hitetlenec nem ő nepe, nem ő juhái: nem választattac az idvességre, újjonnan nem szűlettettek elő reménységre, hit által nem őriztetnec az idvességre. &c. Veld egyben, 1. Petr. 1. v. 1.--5. 19. (2) *Mert* halála előtt ugyan *protestált* Christus, hogy ő nem könyörög ez *viláért*, hanem azokért kiket az Atya ő neki adott, Joh. 17. 9. Az hitetlenec pedig nem illyenec.

4. *Hogy* a' Christusnac semmi becsstelenségére né volt az ő szenvedése és halála: mert nem magáért hanem hűieért szenvedett s' holt-meg. Nékűnc keresztyenec nem gyalázatunkra hanem dicsőségünkre vá az ő kereszti. 1. Cor. 1. 23. 24. Gal. 6. 14. Ezért mondgya *Tertullianus*, hogy *az Christus halála az keresztyéni Névnek tellyes mértéke és gyümölcse*. libr. 3. advers. Marcion.

II. *Intés*. 1. Utállyuc meg és hadgyuc-el a' gonosz bűnöket, mellyec fok szenvedésre s' halálra adták a' Chri-

a' Christust. 2. Bűneinkért való elég-tételért ne igyekezzűnc fenvedni; mert hasontalan: hanem a' Christus nevéért örömezt fenvedgyűnk, és a' *Christus szenvedésinek maradját* tölcűnk-bé a' mint Sz: Pál köll, Colos. 1. 24. az az: az Anyaszentegyháznak tagjaitul az Christusért el-viselendő szenvedéseknek reánk tartozando részt visellyük-el, mind addig, míg Istennek tetszik minket azokkal látogatni: követven az Sz: Mártyrokat, kik felől *Agoston Doctor*. így köll: *Ex passionibus Martyrum nata sunt exempla patientia non dona iustitia*. Az Mártyrocz szenvedésiből bekecséges tőrűnek példái, s' nem igafságnak ajandéki szarmaztanac.

III *Vigasztalás*. Keresztyeny lelec, ki Christus juha vagy, ezzel vigasztald magadat; a' te bűneidért megholt az Ur Christus: mit te neél tehát az ördögtől, bűntől örök-haláltul? Örűlly, mert immár a' Christus tenéked berzet Sz: halálával,

Halál	} helyet,	Eletet,
Bűn		Igafságot,
Harag		Kegyclmet,
Pokol		Menyországot,
Kárhozat		Örök idvességet:

mellyet meg-is ad bizonyossan, *Amen*.

Christusnak szenvedések or lett kéz engedelmessegerül oktato

P R E D I K A C I O.

T E X T U S Psalm. 110. 7. *A' patakbul az uton iszik: annak okáért fel emeli fejét.*

AZ Istennek természetét érintő Fiának a' közbjáró Ur Jesus Christushoz, egyetlen egy személye két természetű, hármastífti vagyon: melyet rendígy mutatoc meg.

I. *Egyetlen egy Isteni személye vagyon a' Christushoz.*

* Mert az mondatic felőle, hogy az Atya Isteni személyének ki metczet béklyege. Hebr. 1. v. 3. avagy képe, és ábrázattya. 2. Cor. 4. v. 4. Colos. 1. 15. Mellyel háromdolog jelentetic.

Először: Hogy a' Fiának a' Jesus Christushoz Isteni személye vagyon: Ugyanis az Isteni személynek képe, ábrázattya, avagy ki metczet béklyege nem lehet más hanem Isteni személy.

Másodszor: Hogy az Atyának személyétől megkülömböztet, a' Fiának személye. Edgy Isteni állattya van az Atyának, és Fiának. Joh. 10. v. 30. De más személye van az Atyának, más ísmét az Fiának. Ugyanis megkülömböztet a' kép, ábrázat, avagy ki metczet béklyeg attól a' kinek képenec, ábrázattyanac, avagy ki metczet béklyegének mondatic.

Harmadszor: Hogy a' Fiának személye edgyetlen egy, mint intén az Atyának személye is hogy csak egy.

** *Mert a' Fiának Isteni személye annyiban vagyon, a' mennyiben ő az Atyának természetét érintő való fia: Immár pedig a' Fiu, az Atyának edgyetlen egy személyű Fiának mondatic, Joh. 1. 14. & 3. 16. Tehát edgyetlen egy az Christushoz Isteni személye.*

II. *A' Christushoz két természetű vannak:* Edgyic Isteni

Isteni, melyre nézve mondatic, *mindeneknek felette örökké áldando Istennek.* Rom. 9. 5. *Emberi,* melyre nézve mondatic, *Dávid magvából letnek,* az *Atyák között valónak testét érint.* Rom. 1. 3. & 9. 5. és ember Jesus Christushoz. 1. Tim. 2. 5.

III. *Hármastífti vagyon a' Christushoz; Profetái;* mely érint az Istennek idvűség szerző minden akaratyát tökéletesen ki nyilatkoztat. Deut. 18. 15. Act. 3. 22. *Papí;* mely érint az embereknek bűnökért áldozott, és az Atya Istennek kedvét hozzájoc engesztelte. Psal. 110. 4. Hebr. 6. 20. *Királyi;* mely érint az Ő országnac tud. ill. Anyatentegyházac ilveflégére tartozó minden dolgokat nagy hatalommal, és méltosággal ki béklyáltat. Psal. 2. 6. Luc. 1. 33.

Ez edgy Isteni személyű, kettős természetű, és hármastífti közbenjáró Jesus Christushoz az emberi nemzet válságának végben vitéleiben, két egy állattal megkülömböztetett állapoti vadnac tud. il. *Az aláztatásának,* és *Felmagasztaltatásának* állapotja, mellyekről nyilvánbol Sz. Pal Phil. 2. 7. 8. 9.

Sz. Dávid is ez lelkében mind kettőt jelenegeti: Megaláztatását itt, *A' Patakból az uton iszik.* Felmagasztaltatását itt. *Annakokáért fel emeli fejét.*

Summa érint pedig ez ígékben, megjelenti Dávid Profeta a' megválto Christushoz, a' válságnac műkájában való fáradhatatlan ferénységét, és ki mondhatatlan buzgoságát; minden nehézségnek meggyőzésére való készséget, valóságos győzdelmet,

és győzedelménec halhatatlan örömet.

Két részeket látunc itt.

Repete ex Summa.

Az első cz igékben vagyon: *A, Patakbul az uton* *isik.* Most erről.

MAGYARAZAT.

I. K E R D. *Kirul mondgya Dávid ezeket?*

Fel. Arrula' kinec a' Jehova Atya Isten ezt monddotta: *Uly az én jobb kezem felol miglen* &c. Plal. 110. v. 1. Arrol a' kinec meg esküta' Jehova, és &c. v 4. Az pedig nem más, hanem a' közben járó Ur Jélus Christus: mint hogy ő reá alkalmaztattyac ezeket mint Sz: Péter. Act. 2. 34. - 36. mint Sz: Pál. Hebr. 1. 8. 13. & c. 5. v. 5. & c. 7. v. 17.

II. K E R D. *Ez jövendoles serint, holott ivott Christus a' Patakbul az uton?*

Fel. Olvasluc ugyan Joh. 4. hogy Idveritönc meg fáradván egykor uttyában Samariánac Sichar nevü Varosa mellet lévő Jácob forrásánál le ült, és az Abonyi állattul innya kért; ivotte? nem, nyilván ki nem tetők: Mind-azáltal Dávid nem tulajdon-keppen, hanem csak hasonlatossá-gerint mondgya, hogy a' patakbul az uton isik.

III. *Mit kell tehát érteni ezen: A' Patakbul az uton isik?*

Fel. Két-keppen adgyák értelmét ennea' Sz-írást-magyarázó Doctoroc.

1. Közönségeslebben, s' távuldadabban, hogy ez légyen értelme: *Az patakbul az uton isik* az az- *Az Ur*

X Ur Christus az uton az az tellyes életénec folyálába külömb-külobb fele, és igen nehéz nyomoruságokat fog szenvedni az öveinéc bűnökért, melly tenvedési után az dicsőiségre minden bizoronyal el-jút. Ez értelmet adóc azt mondgyac, hogy ez állásban az uton járóktúl vétetic hasonlatossá, kic uton járafokban sokszor úgy meg forulnac, hogy akármely zavaros patakbul-is, (mellyec ho s' akarmi első vizekből táporodnac, és az utakon által folynac) kénseritfessienec innya, és somjuságokat meg oltani; mivel hogy az utnac terhe, és alkalmatlansága miatt, más kedves és kívánatos italnac berit nem tethetic, Ekképpen Ilyés Pr. midőn el-rejtezett volna Acháb előtt, az Isténec parancsolattya bul az nagy éhségben táplaltatic vala a' holloktul, és isic vala a' Cherith patakbul, mig nem az el-fáradá, 1. Reg. 18. 4. 6. &c.

Ez első magyarázat mind helyes, mind értelmes; nincsen is femmi-keppen a' keresiténí hitnek s' Valálnac agazatival meg edgyező Regula ellen, melly berit kívánnya az Apostol hogy legyenec az Iráfnac magyarázati, Rom 12. 6.

Ugyan-is igaz az hogy a' mi közben járunc tellyes idejében életénec, mig ez földön lakott, de fő-keppé halalakor a' bűnösökért fok, és késerves tenvedeleket szenvedet: mellyekről tanit a' Catechismus az XXXVII--dik Kérdésben.

Továbbá igaz az is, hogy a' pataknac nevezetin a' fok és nehéz nyomoruságoc értettefenec, Psalm. 124. 4 Mindazon-által helyeselebbe látatic azoknac értelmec, kic ezeket.

II. Magánostabban, s' közelben magarázta így: A' Christus az emberi nemzetségnek idvességének meg-berzésében olly serény, buzgo, és áthatatos lé-
sen, hogy azért fel-veendő, és el-vifelendő kérésves-
testi, lelki szenvedésiben magának nem kedvez, ma-
ga könnyeségit nem keresi, míg nem minden el-
lenségit, az ördögöt, poklot, bünt, halált, hatalmassá
meg-győzendi: Mikeppen az győzdelmes vitéz, az
ő diadalmaskodo creje, s' villogo fegyvere előtt fala-
do ellenségét meg-fűnes nélkül fel lobbant kíván-
sággal, s' buzgo indulattal, s' örömmel űzi, öldöklí,
tapodgya, és az forro hevség miatt indult somjusa-
gának meg-oltására nem keres kedves izű bort, a-
vagy hol mi kényessen cfinált nyalanc italt; hanem
sintén meg-elégít vizzel, melyben is fok váloga-
tást nem téves, hanem még az zavaros patakot-is,
mely az ő uttyábanfeme eleiben akad, nagy mohon s
édesdeden issza.

Ugyan is vallyon kedvezetté az magának, a' ki mi-
érttűnc olly fegynységben élt, hogy nem vólt az hol
fejét le-hajthassa, Matth. 8. 20. a' ki nem azért jött
hogy &c. 20. 28. a' ki magát meg-alazta. &c. Phil.
2. 7. 8.

TANUSÁG.

Valamellyeket a' közelben járó Ur Christus, az em-
beri nemzetségnek örök idvességének meg-berzéséért
szenvedet, mind azokat nem kételenségből, hanem sa-
bad akarattya berint áthatatos buzgosággal, és kefé-
séggel szenvedte.

Ez

Ez tudománt erőssíti a' mi leczkénknek magya-
razattya. Hmét Psalm. 40. 7. 8. Hebr. 10. 7. Joh.
10. 18.

Tudománnak meg-világosítására való Kérdés:
*Mellyeket szenvedet Christus az hűveknek idvessége-
nek meg-berzéséért?*

Fel 1. Két karban lehet azokat állatni, mint a'
Catechismus-is cselekesi 37-dik kérdésben.

Az első karban azoc a' bemélyec vadnac, mellye-
ket tellyes életében, míg ez földön lakott szenvedet;
Peld. ok.

1. Szenvedet nagy fegynységet, Matth. 8. 20.

2. Cor. 8. 9. Luc. 2. 7.

2. Nagy veszedelmekhez való közelítést; Hero-
destől halálra kerestetvén, Egyiptomban bujdosott,
Matt. 2. 14. 15. Sokszor meg akarták ölpi; hegyről
le tasítani az Názarethbélec, Luc. 4. 29. 30. Kö-
velagyon verni Jerusalemben a' Sidóc. Joh. 8. 59.

3. Szenvedte az emberi természetnek bűn nélkül
való erőtelenségét. p. o. Ehséget, Mar. 4. 2. & 21.
18. Szomjuságot, Joh. 4. 6. 7. Fáradtságot. Ibidem.
Szomorúságot, bántódást, siránkozást. Joh. 11. 35.

4. Szenvedett ördögi kifirtetést, Mat. 4.

5. Sok káromlást, szidalmat, Joh. 8. 48. gyaláza-
tot még maga rokonságitulis, Marc. 6. 3. 4.

Másic karban vadnac azoc a' szenvedélec, mellye-
ket életének végéhez közel halála előtt szenvedett.
tud. ill. A' Gecsemáne kertben; a' fő Papnac udva-
rában; Herodes Palotájában, Pilátus Tanács-házá-
ban;

ban;

ban: úgy mint, vérrel veritkezést, meg fogattatást idefőttova való hurczoltatást, táfzigáltatást, oltoztatást, pőkdőltetést, nád pálczával való verettetést, tövis koronával való febefittetést, bársony köntősből való csufoltatást, kerest emelést, latroc közben való számláltatást, kezeinek és lábainac vas szegekkel való által lyukasztást, ki mondhatatlan szomjúságában epével, s' méreggel való erőtletet: vegezetre átkozott, és gyalázatos halált; mellyekről mind az negy Evangelistác bizonytságot tesznek.

2. *Fel.* Szenvedet Christus nem csak testi, hanem lelki kínokat is.

Lelkében annakoféért, szenvedte az emberi nemzetsegnek bűnei ellen való Istennek rettenetes haragját, és valóságára nézve ahoz a' pokolbeli győtrelemmekhez hasonló győtrelemt, mellyet az el kárhozadó, de már ő általa idvezőülendő híveknek kel való szenvedni. Ugyanis ez prefele ki amaz véres veriteket. Luc. 22. 44. Es amaz kéferves kiáltást. Mat. 27. 46. Eli, Eli, lamma, &c.

Mondas: Hiszem a' Christus Istennek szerelmes Fia volt, hogy szenvedte tehát az Istennek haragját.

Fel. 1. Az Istennek haragja nem czélozot a' Christushac semméllyére; a' mennyiben ő az Atyának szerelmes Fia volt; hanem czélozott az emberi nemzetségnak bűnei ellen, mellyekért való szenvedésre és elég tételre kötelezte, s' kéljítette volt magát a közben járó Christus.

Fel. 2. Az Istennek haragja mellyet a' Christus mint
közben

közbenjáranc, s' kezesőnc viltet, es szenvedett, jelen nem meg győltetést az Fiunac az Atyától; hanem csak az Isten igaz haragjából származott büntetésnek a' közbenjárora, nem maga, hanem másoc érdeme berint rakatot valóságos terhet.

O K A I a' Tudománynac.

K E R D. Szükséges volté hogy a' Christus nem kéntelenségből, hanem szabad akarattya berint szenvedgyen? *Fel.* Igen is. Miért?

I. O K. Mert bizonytságot kellett tenni Christushac, hogy ő az ő juhaihoz való tökéletes beritetből szenved. Azért mondgya Sz: János c. 13. v. 1. hogy Christus *mind végig berette az őveit.* Ild. Gala. 2. 20. Eph 5. 25. Ezzel valóságosan meg bizonyította, hogy nem kéntelenségből, hanem jo kedvéből szenvedett érettek.

II. O K. Mert az Christus szenvedésinek, és halálának, Eleget tőőnc, és az Hívekért érdemlőnc kellett lenni tud. ill. Hogy azoc által bűnőkért elég tételsék, és az őfőc élet nékiek meg nyeretetsék, az ő szenvedésinek, és halálának érdeme által. Immár pedig ha csak kéntelenségből szenvedet volna, mimodon lehetet volna érdemes az ő szenvedése?

Mondas: Lám Matt. 26. 39. Azon kéri fent Atyát, hogy távoztassa el ő tőle a' pohárt; azért nem volt ő néki kedve, és akarattya, avagy csak az halálac meg kostolására.

Fel. I. Nem egy általlýában kéri, hanem há-val ha úgy tetczic Sz. Atyának: úgy hogy a' maga akarattya

tyát Sz. Attyánac akarattya alá rendelte.

II. A' Christust kérképpen gondolhattu; tud. il. a' mennyiben közbenjáró; így kívánva kívánta az ő életét le tenni az ő juháért: avagy a' mennyiben bűn nélkül való erőtlenségekkel tellyes emberi természetű volt, melly az ő romlásátul, el fogyasátul irtozic; így őis irtozott, e' haláltul, s' kívánta annac távozását.

Kerded: Micsoda indította a' Christust, hogy mindeneket az ő juhainac idvességekért ke' akarattal, s' engedelemmel szenvedgyen el.

Fel. I. Az Atyához való Fiui engedelmesége. Pál. 40. 7. 8. Hebr. 10. 7.

II. Az emberi nemzethez való nagy szeretet. Eph. 5. v. 25.

III. Az Istennek változhatatlan tanácsára, s' végzésére való csendes figyelmezés, Luc. 22. v. 22.

IV. Az iráfoknak be tellyesedésének el mulhatatlan szükségessége: mellyre bűntől vigyázott ő fel-sége. Matth. 26. v. 53. 54.

H A S Z N A I.

I. Oktatás. I. Felette igen nagy tehát az Ur Christushnac az ő hiveihez való szerelme. Joh. 15. 13. Rom. 5. v. 6. 10. El kerülheti vala ellenségének kezét Joh. 18. 6. de. &c.

II. Az ő szenvedésének, halálának ereje elégtévő a' mi bűneinkért, és érdemlő oka a' mi idvességünknek. Esai. 53. 11. Hebr. 5. v. 8. 9.

III. Kívánta nagy kívánsággal az öveinac idvességeket, s' nemis nyugodot még addig, míg meg nem bérzette.

IV Az

IV. Az ő szenvedésének semmi réfséskéje nem volt hasonlalan.

II. Intés. I. Hid-el keresztyén ember hogy a' Christus szenvedése, es halála elegendő bűneidnec el törlésére, és idvességedre.

II. Ezekért légy ő hozzá engedelmes, neki kedveskedő. 1. Szeresled őtet. 2. Sz. akarattját kövesd. 3. Szüntelen dicsirjed. 4. Az ő dicsőségejért öröme' szenvedgy. 5. Utáld a' bűnöket, mellyekért oly loc, és keserves kínokat szenvedett a' Christus.

III. Vigasztalás. Rettegtenek tégedet loc bűneid? Né fély! El törlötte azokat a' te közbenjáró: el szenvedte azoknac méltó büntetéseket. Te már szabad vagy, nem viseled bűneidnec büntetésit hanem ha meg hal'sz a' bűnnek, és él'sz az igazságnak, meg nem hal'sz soha, hanem él'sz mind. örökké, 1. Perr. 2. 24. Joh. 11. 25. 26. Amen!

Christus fel magasztaltatásáról való
P R E D I K A C I O.

T E X T U S. Psalm. 110. v. 7.

A Z közbenjáró Ur Jéhus Christushnac Megaláztatásanac es fel magasztaltatásanac állapotja kötött, nyilván való külömbség vagyon; mellyet szükség meg-értenünk.

I. Külömbség: A' Christus megaláztatásanac állapotja kezdődött mindgyárt az ő fogantatásakor, Fel magasztaltatásanac állapotja pedig kezdődött az ő halottaiból való dicsőséges fel-támadásakor.

Qq 2

II. Kű-

II. *Külömbség*: Meg-aláztatásának bizonyos vége és határa volt az ő halála és harmad napig a' koporlóban való nyűgovása: Az ő Fel-magasztaltatásának pedig soha vége nem léhen; mert öröckön öröcké abban a' *dicsőfésében* marad mellyben edgy-*seer fel-vitetett*, 1. Tim. 3. 16. Hebr. 10. 12. Rom. 6. 9. Apoc. 1. 18.

III. *Külömbség*: Az meg-aláztatásnak állapottyában való *benvedési és cselekedeti* a' Christushoz *eleg-tévők és érdemei*ek voltanak: melyre nézve mondatik, hogy mi hűvec *árron vetettünk-meg*, 1. Cor. 6. 20. *tud. ill.* a' Christushoz *drágalatos* avagy áros, becses *verén*, 1. Petr. 1. 19. és hogy a' Christushoz *engedel-nessége által igazulunk-meg*, Rom. 5. 19. s' az által nyerjük-is el az *örök életet*, Rom. 5. 21. Az fel-magasztaltásban pedig, elég-tétel és érdem nincsen hanem az *tökellertes elég tétel* által nyert érdemnek a' meg-váltatott hűvekre való *habása*, alkalmaztatása, *applicatio*-ja.

IV. *Külömbség*: Az meg-aláztatásnak állapottyában az *halálon, bűnön, ördögön*, igazán s' valóság-gal győzdelmeskedett a' Christushoz, Col. 2. 15. de csak el-kezdésképpen: Az fel-magasztaltatásban pedig az ő diadalmát és győzdelmét *tökellerteségre* vitte és hathatósan ki-nyilatkoztatta. Ez ket nevezetes al-lapottyát emlegeti Christushoz Urunkhoz itt Dávid Proféta. *Summam & Partes vide Conc. precedenti* Most az utolsóról: *Annak-okaért fel-emeli fejét.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D.

I. K E R D. *A' Christushoz* fejének fel-emelésén *micsoda értetik itt?* Fel. I. Erteit minden ellensé-gin (kikkel harczolt s' tufakodott) *tökellertes győz-delme*. Ezt világosfittyá a' Dávid háva; *Fel-emeli* Isten *az én fejemet az én ellenségem felett*, Psalm. 17. 6. *az* az győzdelmet a' azokon. Ugyan-is, *hokásoc a' győzdelmeskedőknek*, hogy fel-emelt fővel járja-nac; a' kic pedig meg-győzettetec, *nem emelik fel fe-jeket*, Jud. 8. 28. II. Erteit nagy méltóságra és di-csőségre való el-jutása, és fel-magasztaltatása. Lát-d. meg, Jer. 52. 31. 32. III. Erteit az ő nagy győz-delmen és méltóságán való halhatatlan öröme, és kedves nyugodalma, Igy, Psalm. 3. 4. *Fel-emeli az én fejemet*: az az: örömet a' énnekem, Luc. 21. 28. Ez azért *summas* értelme: *Fel-emeli* *fejét*. az az: Christushoz a' *benvedesivel s' halálával* minden ellé-ségin győzdelmeskedvén, nagy dicsőségre maga-s-taltatit, mellyen *tökellertes öröme* léhen.

II. K E R D. *Mit jelent Dávid ez igével* *ANNAKOKAÉRT?*

Fel. I. Nema azt, (a' mint némelyeknek teczic) hogy a' Christushoz az ő meg-aláztatásának állapottyában el-vifelt *benvedési és halála* által, érdemlette vol-na azt *tulajdonképpen* önnön magának hogy fel-ma-gasztaltasec és meg-dicsőitese. Minekelölte ezt-meg bizonyitanam, *bűkség* meg-tudni, hogy ez kér-désben nincsen más az *közben-jarónac* Isteni *semél-lyerül*: mert az, mint változhatatlan Isten, mindenkor dicsőséges volt, még akkor is, mikor az emberi

Q q 3

telneq

tesznek alázatos állapottyáért ki nem nyilatkoztatja az ő dicsőiségének fenyelegését; hanem, vagy ő a' fő az ő emberi természetiről.

Azt mondom azért: A' közben-járó Christus, az ő meg-aláztatásában el-viselet szenvedéssel és halálával, az ő emberi természetének fel-magasztaltatását né érdemlette tulajdon-keppen. Hallyad próbáját.

I. Mert valamely dicsőség s' méltóság adatott Christushoz, emberi természetire nézve, az illette őtet az *Isteni Sémellyel velt egyesülésnek titkos fővetéseiből*, (jure unionis Hypostaticæ) és adatott neki kegyelemből, Phil. 2. 9. Illyen ereje van ez főnác, Luc. 7. 42. 43. *Sinops. P. P. Leidens. Disp. XXVIII. Thes. 29.*

II. Mert az egész írás bizonytságot tesben árrul hogy a' mi Urunk Jéhus Christus nem magáért hané mi érettyűnc bűletett, szenvedet, holt-meg, Esa. 9. 6. 7. Matth. 20. 28. Luc. 2. 11. 1. Cor. 1. 30. 2. Cor. 8. 9. Hebr. 7. 27. Azért nem magának hanem minékiűnc érdemlett. *Avagy:* A' kikért eleget tett azoknak érdemlett. Nem magáért hanem mi érettyűnc tett eleget, Azért nem magának hanem minékiűnc érdemlett.

III. Ha az nem érdemből folyt hogy az Christushoz emberi természet az Isteni Sémellynek titkos egyesülésében fel vételése: minden kétség nélkül az is nem folyt érdemből hogy az ő emberi természet arra a' dicsőségre fel-magasztaltásuk. Igaz amaz hogy &c. és lenki nem tagadgya. Azért ez utolsó is igaz. Fel.

Fel. 2. A' kérdése azért röviden azt felelem. Dávid Prot. ez igével *ANN AKO K A E R T*, jelent a' közbenjáró Christus meg-aláztatása és fel-magasztaltatása között való bizonyos rend. és az Istennek tanácsa s' vezése szerint ennek ind. ill. az felmagasztaltatásnak amaz után, ind. ill. az meg-aláztatás után való szükség, változhatatlan és el-multhatatlan következtetést. Mintha mondaná: Sokat szenved, &c. és az után bizonyosan fel-magasztaltatik Ezen rendet maga Christus Urunk tanította. Luc. 24. 26. Sz. Péter is azt tanította hogy *Christusnak szenvedése után következett a' dicsőség.* I. Petr. 1. 11.

Ha pedig kérdésed Oda fellyebb miért határozád-meg, hogy Christus az ő fel-magasztaltatását nem érdemlette Tulajdon-keppen? Fel. Mert meg-engegyük azt hogy Christus az ő szenvedési és halála után, bizonyosan várta az ő meg-dicső itterefet és fel-magasztaltatását; mint meg-tetozik (1) Sz. Pal bizonylag-teteleből, ki azt mondgya. hogy a' Jéhus az ő előtte való öröm helyébe, (mellyet következn bizonyosan tudott) szenvedett keresztet Hebr. 12. 2. (2) Christus Urunk maga könyörgeiből, Joh. 17. 4. 5. De várta, nem úgy mint érdemet; hanem mint meg-ígertettet bizonyos jutalmat Joh. 12. 28. Varta nem egyedül, sekeppen és elsőképpen: mert mi érettyűnk bűletet elt, szenvedett, holt-meg, így azért nezte s' várta a' mi idvességünket; hanem várta hozzá-jarult-keppen másod-képpé (acc. effloré & secundario) mivel bizonyosan tudta, hogy a' mi örök valóságunkat vehetvén meg-izabádul az alázatoságnak állapottyatul, és fel-magasztaltatik.

T A N U S A G.

Az mi közbenjáró Urunk Jéhus Christus sok késerves szenvedést, halálát és végő meg-aláztatása után nagy méltóságra s' dicsőségre fel-magasztaltott.

Világosítálnak okáért legyen.

K E R D. Micsoda a' Christushoz fel-magasztaltatása? Fel. Oly állapottya, melly szerint, minden ellenség diadalmat vévén, az alázatoságból dicsőségre méltóságra fel-emeltetett.

II. K E R D. Kitől magasztaltott fel? Fel. Kívált-keppé s' méltóságos szöllás szerint az Atya Istentől: Act. 2. 13. kitől ugyan kérte-is, Joh. 17. 5.

III. K E R D. Mind két természetire nézve fel-magasztaltott-e? Fel. Igen-is. Isteni természetire nézve: mert az ő öröktől fogva való dicsőségre, mellyet ideig az szolgál formának alázatoságával az halando tesben el-rejtet s' fedeztet volt, hatalmatlan ki-nyilatkoztatva. Rom. 1. 4. Apoc. 1. 18. Emberi természetire nézve: mert minden erőtlenégtől fájdalomtól, faradságtól &c. rest meg árfedvén fenyeleg, könnyűvé halhatatlanná lett. Lelke-is minden szomorúságtól, félelmetől, bánattól &c. meg-menekedvén, kelleter örömmel s' gyönyörűséggel meg-változhatatlanul be-röle-

IV. K E R D.

IV. K E R D. Hány gradusú voltanak az *Christus fel-magfaltatásának*? Fel. Harom. I. Az fel támadás. Matth. 28. 6. II. Az menyben menetel. Act. 1. 11. III. Az Arya Istennek jobbjára való üles. Rom. 8. 34. Eph. 1. 20.

O K A I a' Tanusagnak.

I. Mert az előtt fok sz az elzrendőkkel így volt meg példázattva es meg jóvendőtve Peldázat volt, *Joséphnek a' tomlo-sbúl való szabaaulása*. Gen. 41. 14. *Jonásnak a' cethalnak gyomtabul való ki-menekedése*, Jon. 2. 11. *Dánielnek az oltózlanyokvermeiből való ki-jövelele*. Dan. 6. 23. es mind ezeknek tiszteis-ges meltosag-ra való emeltetetik. Jóvendőles volt ez: *Kéksz adok ő néki a' nagyokkól és az hatalmasokkól* etc. Esai. 53. 12. az az: az győzodelem után diadalmaskodik, es dicsőséges meltosága emeltetik.

II. Mert ez által szükleg volt meg-bizonyoskodni hogy az ő Sz. Attyátul rea bízott tiszben tökellelsen el-jarr: az őveinek örök valóságokra. Joh. 17. 4.

III. Mert szükleges volt ki-nyilatkozni annak hogy ő *Istének fia* hatalmas Isten, es hogy az ő érdemet reank ruhazhattya, Rom. 1. 4.

H A S Z N A I.

I. Oktat. I. Az Christusnak fok izenvedési és keserves halála, nem lehetet ő néki kátára és vefzedelmere: mert mind ezek után ime fölmagaszaltatott. 2. Nagy hatalommal s' dicsőséggel uralkodo Feje vagy on az Anyaszent egyháznak. Eph. 1. 20. 21. 22.

F E D D I s I. Az vakmerő fidokat, kik csufságbul az mi Idvezittönk et *thaluinak*, az az, felakasztotnak mondgyák. Nem tagadgyuk, hogy ő k erefzt-fara felfzitterett: de hisz szük bizonynyal hogy az utan fel-magaszaltatott dicsőség essien. Act. 2. 23. 24. & 3. 13. II. Azokat is, kik titkossán ragadgyak az Christusnak dicsőséges fel-magaszaltata fat, *rud. ill. valakik a' Jesus Christus követit meg vetik az Isten befzedet nem halgattyak*, az sz. Sacramentomokat meg-urallják etc.

III. Int. Ez meg dicsőült Kiraly Christus Jefushoz, minden mi ellenségek ellen nagy bizodalommal folyamodgyunk. Az ordögöt bünt. halalt. káhozatott, ő mi erettünk meg-győzte, s' rész ad nekünk is a' győzodelemből es azon dicsőségben viszen. Joh. 17. 24. Urunk Christus elsőben izenvedett, az utan meg-dicsőitertett miis azért örömeft izenvegyük hogy meg-dicsőitfessünk, Rom. 8. 17. Amen.

Kerefzteny olvasó. Többekkel akartam kedveskedni, de reá né erkeztém: mert hirtelen a' Tekintetes Nemes *Helvet. Confession* levő Evangelicus Statustol, az Nemes Ország Gyülelere hivat-tatván, Egyhazi tisztemnek gyakorlára, el-kelett hadnom házammal való dolgaimor; sőt ez utolsó Predikacionak-is le irafat Sopronban kellett el-vegeznem die XV. Julii 1681. Legv-egettségben.

V E G E.

